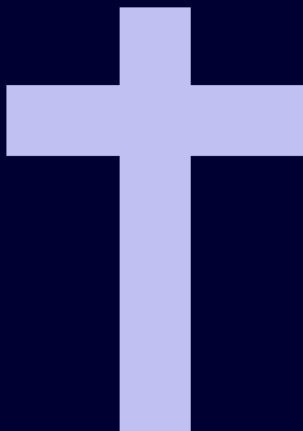

Wangki Wulyu
Jirrkirlikanujwal

Portions of the Holy Bible in the Walmajarri language of
Australia

Wangki Wulyu Jirrkirlikanujawal

Portions of the Holy Bible in the Walmajarri language of Australia

copyright © 1985 Wycliffe Bible Translators

Language: Walmajarri

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-05-14

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023
9663b280-2245-5e10-b809-d81274bff0d0

Contents

Genesis	1
Ruth	48
1 Samuel	51
2 Samuel	61
1 Kings	66
2 Kings	80
Psalms	85
Isaiah	86
Jonah	87
Matthew	92
Mark	97
Luke	121
John	137
Acts	146
1 Corinthians	182
1 Timothy	183
1 John	190

Wangki purrurtu ngarrangkarnijangka Genesis

Ngarpungu pujurni ngartakpani

¹⁻³¹ Jarluwarlany pa Kuttu ngartakpani pujurni nguwejaa ngapa yalkir-ijaa yimpiyimpi. Kujartikarra manya ngartakpani Ngarpungu. Jarluwarlany pa yarr ngunangani munga ngapa mapirri. Ngajirta nguwa ngunarla. Walypa Ngarpukurajangka pa kirilyyanani ngapangarni marnpa kankarn-imarrangu.

Layi

Nyanartijangka Ngarpu marni, "Parralanku pa tili." Mapunparnila parralani tili nyanarti. Kurrinypala pila ngunangani tilijarra munga. Tili parralani, wali wirriyajarrinyala Ngarpu. Tiliwu parla wulyumarni. Yinijartila pinya yutukani jininyarajartijaa pukanyajarti. Wali kajalkajal Ngarpungu ngartakpani tililiny.

Kurriny

Nyanartijangka jirna Ngarpungu pinya ngurrujarrakujirni ngapajarra. Ngarpungu marni jarlu, "Ngurrujarrakujiwu pinya ngapajarra." Wali mapunparnila ngurrujarrakujirni pila ngapajarra. Kanarlany ngapa kankarni yimpiyimpirla, ngapawarlany kaniny. Yini yutukani yimpiyimpi Ngarpungu. Wali kujartikarra pinya ngartakpani ngapawarlany kankarni ngapawarlany kaniny.

Murrkurn

Nyanartijangka wartangurniwarlany pa ngartakpani nguwa. Ngarpungu marni, "Kayantajarrilu ngapa kaniny, yangkala pa nguwa mapirri ngunawujaa pamarr mapirri." Wali Ngarpungu mapunparnila kayantakujirni ngapa, nguwa mapirrijaaa pamarr mapirri la nguja. Ngunangani palu pamarrjaaa nguwejaa jawurlata. Yinijarti pinya yutukani nguwajartijaa jawurlatajarti. Wali wirriyajarrinyala pa Ngarpu.

Yarntarni Ngarpu marni, "Nguwanga pa wurrrkal turtangku manawarntijaa yukawarnti. Nyanarti turtapungku, purlkajarriwula palu. Yarntarni kanarlany yitalalwarlany turtangku, yarntarni kiyijangka turtangku, yarntarni wurrrkaljarriwu kiyijangka. Yangkartirni yuka kirliirni manawurti nganapartu nganapartu." Wali mapunparnila palu turtapinya wurrrkalwarnti paja yukawarntijaa manawarnti nganapartu nganapartu. Walimpa palu purlkajarrinyala kiyijartijarrinyala. Yarntarni kanarlanyja turtapungku kiyijangka kirliirni. Kujartikarra nira turtapunganku yitalalwarlany yitalalwarlany. Wali wirriyajarrinyala Ngarpu. Wali kujartikarra manya Ngarpungu ngartakpani jawurlatajaa nguwejaa pamarr, yukawarntijaa manawarnti.

Kurriny kurriny

Yarntarni wartangurniwarlany pa ngartakpani purangujaa yakarn. Ngarpungu marni, "Tilijarra pila ngunawu yimpiyimpirla parralanupurru. Purangu pa ngunawu jininyarapurru. Jininyara pa parralanku nguwa. Kanarlany yakarn ngunawu pukanyjapurru. Pukanyja pa parralanku nguwa."

Mapunparnila pinya Ngarpungu ngartakpani purlkajarra purangujaa yakarn. Yangkarti layiwarlany purangu pa purlkajinyangu jininyarapurru. Kanarlany lamparn pa pukanyjapurru yakarn. Nyanartijangka

ngurrujarrajarrinyala pila jininyarajaa pukanya. Pinayungany parlipanya purangurlu. Turtapungany kumantawarlany kumantawarlany, wali pinarrila parlipa nguniny. Nyanartijangka purangu karla takurryanany, mungajarrilanyala pukanyajarrilany. Yarnta purangu parlipangu kur-nakwantilany makurrajaa parranga, yarnta yitilal.

Yarnta manya Ngarpungu ngartakpani wirlwarnti. Yutukani manya yimpiyimpirla purangujaa yakarn, wirlwarnti mapirri, wirriyajarrinyala. Wali kujartikarra manya Ngarpungu ngartakpani tiliwarnti yimpiyimpikarrajwarnti.

Kurriny kurriny kayan

Yarntarni wartangurniwarlany pa ngartakpani kuyiwarnti ngapakarrajwarntijaa yalkirikarrajwarnti. Ngarpu marni, "Kuyiwarnti pajajinyangu ngunawu ngapawarlany ngapawarlany, kapiwarntijaa kuyiwarnti yangka pakitkarra yanany ngapakarrajwarnti. Yarnta jirikiwarnti pajajinyangu palu lapalku yimpiyimpirlal."

Mapunparnila manya ngartakpani nukarnini kapiwarnti purlkapurilka lamparnlamparn. Kuyiwarntiwarlany ngapakarrajwarntiwarlany manya ngartakpani pakitkarrajartiwarnti wurnajartiwarnti. Nyarnakarrajwarntijaa partikarrajwarntijaa rirringkikarrajwarnti manya ngartakpani Ngarpungu. Kanarlanywarnti manya purlkawarntijinyangu ngartakpani. Jirikiwarnti manya ngartakpani nukarnini purlkapurilka lamparnlamparn. Wirriyajarrinyala Ngarpungu.

Marnila manyanangu Ngarpungu kuyiwarntiwu ngapakarrajwarntiwujaa yalkirikarrajwarntiwu, "Wulyu marnanya ngartakpani. Ngajirta nganta nyurrawarntimipa nguna. Jukuwarnti mantanya martawu kanarlanywarnti, pajajarriwula palu. Yarntarni palunya jirna jukuwarntiwarlany martawu. Kujangkurrarni kujangkurrarnila pajajarrinyanku. Yarr palu ngunawu kuyi pajajinyangu wanyjurlajarra ngapawarlany ngapawarlany kuyipartu kuyipartu palu ngunawu. Jirikiwarnti palu pajajinyangu ngunawu wanyjurlajarra." Wali kujartikarra manya Ngarpungu ngartakpani kuyiwarnti ngapakarrajwarntijaa jirikiwarnti yalkirikarrajwarnti.

Murrkurn murrkurn

Yarntarni wartangurniwarlany manya ngartakpani nguwakarrajwarnti. Ngarpungu marni, "Kuyiwarnti pajajinyangu ngunawu nguwanga nganapartu nganapartu purlkapurilka lamparnlamparn jinajartiwarntijaa jilpirtijartiwarnti." Mapunparnila manya ngartakpani Ngarpungu kuyiwarnti nganapartu nganapartu jilpirtijartiwarntijaa jinajartiwarnti palkakarrajwarnti. Wirriyajarrinyala pa.

Nyanartijangka Ngarpu marni, "Ngartakpankurlipa piyirn ngalimpajilinyarni, nyapartukarra parlipa nguniny. Maja manyanangu ngunawu kuyiwarntiwu nguwakarrajwarntiwujaa yalkirikarrajwarntiwujaa ngapakarrajwarntiwu mapirri."

Mapunparnila Ngarpungu ngartakpani piyirn nyantujilinyarni. Ngarpujilinyarni pa ngartakpani piyirn. Nganpayijaa marnin pinya ngartakpani. Marnila pilangu Ngarpungu, "Wulyu marnanyipinya ngartakpani. Ngajirta nganpila nyurrajarramipa nguna. Juku manpilanya martawu kujangkurrarnila palu pajajarrinyanku. Kujangkurrarni kujangkurrarni pajajarrinyanku palu marninjaa nganpayi. Kujangkurrajarra nguwanga ngunawu piyirn pajajinyangu."

Yarntarni pilangu marni Ngarpungu, "Maja manpilanyanangu ngunawu kuyiwarntiwu nguwakarrajwarntiwujaa yalkirikarrajwarntiwujaa ngapakarrajwarntiwu. Nukarniwu manpilanyanangu maja." Yarntarni pilangu marni Ngarpungu, "Yinya marnanyipinya miyiwarnti nukarnini

ngarnupurru kiyijartiwarnti. Kanarlanywarnti palu yukajiliny turtangany, kanarlanywarnti palu mana turtangany miyila martalany mananga nyanayirla. Nukarnini manpila ngalku.” Kuyiwarntijaa jirikiwarnti marnanya yinya wurral ngarnupurru. Miyi manyanangu ngunawu yukajangkajaa manajangka nukarni.”

Nyanartijangka nyanganila manya Ngarpungu nyapartukarra manya ngartakpani nukarni. Nganapartu nganapartu manya ngartakpani Ngarpungu, nyanganila manya wulyujinyangu. Wali wirriyajarrinyala.

2

Murrkurn murrkurn kayan - Wali pujumanila manya yalkirijaa nguwa, kuyiwarntijaa nganapartu nganapartu.

¹⁻²⁵ Nyanartijangka warrkam pujumanurla, yarrpala kirrarni Ngarpu. Warrkamjangka pa kirrarnani yarr. Nyanartila pa kirrarnujangkarlu nyanya wulyujinyangu. Wirriyajarrinya Ngarpu. Pinapinakarrinyani, “Jalarra paji wulyujinyangu marulujinyangu. Kanarlanyparni paji nguniny, tumaj marna kirrarnana warrkamjangka. Julawu marnanyanangu kanarlanywarntiwu, warrkamjarti palu ngunawu murrkurnwarlany murrkurnwarlany. Nyanartijangka puranguwarlanyja palu kirralku warrkamngajirtajarti.

Ngarpungu katin yutukani

Yarntarni wangkiwarlany kirlingalparni tikirjularnuwu nyapartukarra Ngarpungu ngartakpani nguwejaa ngapa yalkirijaa yimpiyimpi. Warrarni piyirn ngajirta ngunarla warrkampurru katinpurru. Ngarpungu ngajirta yiparla ngapa kankarnimarrangu yimpiyimpijangka warrarni. Piyirn mapirri ngajirta ngunarla warrarni katin ngajirta turtangantarla. Ngapa nguwejankamipa laparnani. Nyanartirlu jarlanykujirnani ngapangu. Nguwa pujuurni wapalkarra pa jarlanykujirnani.

Wali nguwejangka ngartakpani piyirn Ngarpungu purlkangu, puwumanila punul, ngayilajartila ngujangurra, rangarnanila wanjji, nyanartila ngujangurra piyirn wanjji.

Nyanartijangka Ngarpungu purlkangu pa katin kakarra yutukani. Katin nyanarti yini parla Yitin. Wali nyanayirla katinta pa yutukani piyirn yangkarti. Manawarnti pajajinyangu manya yutukani. Turtanyala palu manawarnti, kankarnikujirnila manawarnti Ngarpungu. Nyanartiwarnti manawarnti palu wulyujinyangu miyijarti wulyujarti. Yarnta jalungurru palu wulyujinyangu nyangupurru nguja. Kurriny pila karrinyani kaparn manajarra. Layiwarlany pa wanjji yungujawal. Puju miyi wanjji yungujawal nganyjarla, wanjila pa ngunarla kujawurlurra. Kanarlany mana pa pinayungujawal. Puju miyi nganyjarla pinayungujawal, pinarrila ngunarla. Pujuwurni parla pinarri ngunarla wulyuwujaa yakurrku nganapartuwu nganapartuwu. Katin yini Yitin ngunangani. Wali nyanartingurni martuwarrala laparnani layi. Jarlanykujirnani nguwa. Ngapangula manya kalypajanani manawarnti katinjangkawarnti. Wali kurlirrawarlany palmapinya palunyanu martuwarrarwarntirlu. Ngurungurrujarrinyala palu nyanartiwarnti martuwarrarwarnti kurrinywarlany kurriny. Nyanartiwarnti martuwarrarwarnti palu yinijartiwarnti.

Wali Ngarpungu pa yutukani piyirn yangkarti katinta Yitinta ngampurrikanupurrujaa karlarnupurrujaa kiyi yutukanupurru. Jinjinyanya parla miyiwartiwu katintajangkawu ngarnupurru kanarlanywarnti miyiwartni. Marni parla Ngarpungu, “Kanarlanywarnti manya ngalku miyi nganapartu nganapartu yangka palu nguniny katinta. Layi mana ngajirta

ngan nganyja yangkarti pinarriyungujuwal kaparn karrilany. Puju man ngalku nyanarti, pirlajarriwula man.”

Nyanartijangka Ngarpu marni, “Layi nganpayi pa kirrarnana minilinjajirta kayanwarlany jintanga. Yakurr pa kirrarnupurru jintanga. Ngartakpanku marnarla minili, turtukpala pila ngunawu.” Wali yiparnila manya kuyiwarntijaa jirikiwarnti nguwajibkawangarnti yangka manya ngartakpani. Nyanartikarti piyirnkarti manya yiparni Ngarpungu. Nganpayirlu nyanartirlu manya yinila julawu. Yinijarti yinijarti kuyiwarnti nyanartiwarnti pujurni nganapartu nganapartu nguwakarrajiwarntijaa yalkirikarrajiwarnti. Yinila manya yutukani nganpayirlu. Yinijartiwarnti palu ngunangani. Wali nyangani Ngarpungu, kujarti pa yakurr turtukngajirta nganpayipurru, tumaj palu kuyiwarnti nyanartiwarnti.

Nyanartijangka Ngarpungu pa manyankujirni nganpayi purlkajinyangu manyan. Wali Ngarpungula manyanta layi yilpirn warntarni, tikirrpala nimpinya nyanarti kirli warntarnujangka. Ngartakpanila marnin yilpirnjangka, marninpala parla nyanarti nganpayi yinya. Wirriyajarrinyala nganpayi, marnila, “Minyarti wulyu turtukjinyangu ngajukurajangka kujijangkajaa ngilykijangka mapirri. Minyarti wulyu turtuk.” Wali yinijarti pa marnin nyanarti yutukani nganpayirlu nyantukurarlalparni yini. Marnin pa yutukani yini. Kujartikarra nira piyirntu ngarpujaa ngamaji pinya wanyjarralany, marnintala manyanta kirralany kartunga nyantukurarla. Kayanjilinyarnila pila nguniny. Wali kurtangarri pila ngunangani marninjaa nganpayi nyanarti pila wulyu ngunangani. Ngajirta pila kurntayijarrirla nyanartikarra pila wulyu ngunangani kurntayingajirta.

3

Kujikani pilanyanu

¹⁻²⁴ Wali jilpirtijarti manyanta pirriyani marninta. Kuyi nyanarti jilpirtijarti pa ngintanjinyangu kajiyungujuwal. Japirlyinyala parla marnin jilpirtijartirlu, “Jarmarni nganypilangu miyiwu pujuwurni ngarnupurru Ngarpungu. Mapun nganypilangu jarmarni.”

Jangkumani manyanta marnintu, “Miyi pajarra ngalku nganapartu nganapartu katinjanga. Layiwula pajarrangu jarmarni. Marni pajarrangu, ‘Nyanarti mana layi yangkarti kaparn karrinyana ngajirta nganpila nganyja miyi, yarnta ngajirta nganpila palymanta. Puju manpila palymankuwurti, ngalkuwurti, wali pirlajarriwula manpila.’”

Wali jilpirtijartirlu parla marni, “Ngajirta. Kayan nganpila pirlajarri.” Yarntarni parla marni marninku, “Yangka miyi nyanarti manpila ngalku, pinajarrala manpila tarlkalku. Pinarrila manpilarla ngunawu yakurrkujaa wulyuwu pujuwurni. Ngarpujilinyarni manpila ngunawu. Ngarpungu parla pinarri pujuwurni wulyuwujaa yakurrku. Nyantujilinyarni manpila ngunawu. Nyanartirlamarra pinarrijarrinyurlamarra manypilangu jarmarni Ngarpungu.” Kujarti parla marni marninku jilpirtijartirlu.

Nyanartijangkarlu marnintu nyanartirlu parla mapunikani jilpirtijartiwu. Nyangani mana yangkarti pinayungujuwal. Marrupungani, wulyumarnani parla, yarnta pa wulyujinyangu jalungurru. Marrupunganila ngarnungurla pa pinarrijarriwu. Nyanartijangkarlu miyi parlanyanu warntarni manajangka nyanartijangka, ngarnila pa marnintu. Nyanartijangkarlu yinyala parla nganpayi, ngarnila nganpayirlu.

Wali ngarnungurla pinajarrala pila tarlkani. Partalurnila pila pinakarrinyani, “Nyapartu parli kurtangarri nguniny.” Kurntayijarrinyala pila. Warnjalwarnti pila jungani, mintimmarnila pila nyimparrapurru rukukanupurru. Warnjalwarnti purlkapurilka palu marrkurtajiliny japa.

Wali nyanartijangka yangka walypa pirriyani karuwarrajarti, nyanartikarrarni pila Ngarpu pinakarrinya kartajkarra yanujangka. Wali ranyjiwantinyala pila nganpayijaa marnin. Ngarpuwu pilarlanyanta ranyjiwantinya yungkunga katinta. Ngarpungu parla japirlyinya nganpayi, "Nganajangka pajinkurla ranyjiwantinya."

Jangkumanila manyanta nganpayirlu, "Ngajirta. Pinakarrinya marnanta kartajkarra yanujangka, ranyjiwantinyala marna, tumaj marna kurntayjarrinya kurtangarrijangka. Rayinkarrinya marna, nyanartila marna ranyjiwantinya."

Ngarpungu parla japirlyinya, "Nyapartukarra manyanu nyanya kurtangarri. Ngantungu manta pinayinya." Yarnarni japirlyinya, "Ngarni ngan miyi yangkarti pinayungujuwal yangka marnangu jarmarni."

Nganpayirlu manyanta jangkumani, "Yangkarti marnin pajan yinya, nyanartirlu paja miyi yinya, ngarnila marna."

Wali marnila parla marninku Ngarpungu, "Nganajangkarlu mankurla yinya."

Marnintu manyanu jularni, "Jinjinyinya paja jilpirtijartirlu, yarnata paja kajiyinya, ngarnila marna."

Marnila parla Ngarpungu jilpirtijartiwu, "Kujikani manyanu. Kanarlanywarntirlu kuyiwarntirlu ngajirta palunyanu kujikanantarla. Nyuntungu manyanu kujikani. Wartangurnijinyangula man ngunawu. Nyuntuwu mangu jarrkanganku muntangu. Yanku man nira ruwukarra kaniny nguwangal." Yarnarni parla marni Ngarpungu jilpirtijartiwu, "Nyurrajarraru manpilanyanu nira kurninykanganku marninjarraru, kurninykangankula manpilanyanu muntangu. Wali jilpirtijartikurawarnti nyuntukurawarnti yapajirnanyanungu palu ngunawu, yarnata marninkurawarnti palu ngunawu yapa jirnanyanunguwarlanyparni. Marninkurawarnti jukuwarntirlu palunya jurlu pungku, pajarrkula palunya jina jilpirtijartikurawarntirlu jukuwarntirlu. Kujartikarra palu ngunanganku."

Nyanartijangka parla marninku marni Ngarpungu, "Yapawarnti manya martawu karrkarr purlkajawurlu. Yarnarni mankurla juturni yuwurnjarriwu ngumparnawu, nyantula mangu maja ngunawu ngumparna."

Nganpayiwula parla marni Ngarpungu, "Mapunikanila mankurla kartu nyuntukura. Pinakarrinya manyanta, miyila manta yinya, ngarnila man yangkarti miyi marnangu jarmarni, 'Ngajirta ngan nganya.' Nyanartijangka marna yakurrkujiwu nguwa nyuntungurni. Nyuntungu manyanu jarlu kujikani, nguwala ngunawu yakurryakurrwarnti. Yakurrwarntijaa wulyuwarnti palu turtapunganku kirninyja kanarlanywarnti wulyu ngarnupurru, kanarlanywarnti ngarla ngarnupurrngajirta. Wajapungankula palu yakurrwarntirlu kanarlanywarntirlu kirljartiarntirlu. Kayan ngarta wulyumipa turtangka miyi. Kujartikarra ngunawu. Miyi man ngalku yukajangka turtapungujangka. Warrkammanranku man nira purlka warrkam miyiwu ngarnupurru. Jirmirljarti man ngunawu warrkamjangka. Kayan ngan yarr kiranno. Warrkammanranku man nira, kitangarni man pirlajarriwu. Nguwajarriwu man tikirr kirlingalparni. Yangkarti marnanta ngartakpani nguwajibangka, jalarra man nguniny nguwajibangka piyirn. Puju man pirlajarriwu, wali tikirr man nguwajibariwu kirlingalparni." Kujarti parla marni Ngarpungu nganpayiwu.

Nyanartijangka pinapinakarrinya nganpayirlu marnin nyanarti, "Ngamaji manyanangu ngunawu pujuwurni nukarniwu." Nyanartijangkala jularni yini parla Yip.

Nyanartijangka Ngarpungula pinya ngartakpanurla yinya partu kuyijangka nyimparrapurru. Yutukani pilanyanu partu kuyijangka karrkinta, kangarnila pila.

Wali Ngarpungu pinapinakarrinyani, “Manajarra yangkartijarra pila karrilany katinta kaparn, kanarlany pinayungujuwal, kanarlany wanjiyungujuwal. Wali pila ngarni kanarlany miyi pinayungujuwaljanga, pinarrila pilarla nguniny pujuwurni yakurrkujaa wulyuwu. Warra ngartapila yarnta nganyja miyiwarlany yangka kanarlany wanjiyungujuwal. Ngarnungurla pila wanji kujawurlurra ngunawu. Wali kayan ngartapila nguna wanji kujawurlurra.”

Ngarpungu pinya ngunyipinya

Wali ngunyipinyala pinya nyanartingurni katinngurni Yitinnurni palkakarti. Warrkammalkula pila nguwa, nguwajibkarni yangkarti ngartakpani nganpayi Ngarpungu. Purika warrkam pilangu ngunawu karlarnupurrujaa kiya yutukanupurru.

Wali yutukani manya Ngarpungu nyantukurawarnti ngampurrijwarnti katinngurni kakarra. Ngampurrikanani palupinya nganpayijaa marnin, ngajirra ngartapila tikiyana yarnta katinkarti. Ngajirra ngartapila nganyja miyi wanjiyungujuwal. Nyanartirlamarrala palu ngampurrikanani. Ngampurrijwarnti palu purlkajarti nayipjarti ngunangani, nyanarti nayip purika warlujarti wirriwirrimarnani. Tirnyutukani palu warntarrila.

4

Nganpayijarra Kayinjaa Yipul

¹⁻²⁶ Wali nyanartijangka yukarnani manyanta ngumparnarla Ratamja marnin Yip. Nyanartijangkala pila yapajartijarrinya, tarlkujirnila manyanu parri yini parla Kayin. Wali Yipju marni, “Parri marnajin parlipinya. Ngarpungu paja juku yinya.” Yapawarlany tarlkujirni manyanu yini parla Yipul wartangurnijangka.

Wali purlkajarrinyala pila, nganpayijarrinyala. Wali kanarlanyju kajalurnijangkarlu warrkammarnani katin. Nguwa pa karlarnani katinpurru. Karlarnurla kiyila tarrapungku, miyila turtangu. Wartangurnijangkarlu kanarlanyju kukunjarwarnti manya ngampurrikanani. Nyanarti warrkam parla nyantukura.

Walimpawarlany nganpayirlu kajalurnijangkarlu parla Ngarpuwu kanya miyiwarnti katintajangka nyantukurajangka. Yiji parla kanya Ngarpuwu yiningu Kayintu. Yarnta kanarlanyju nganpayirlu Yipullu layi kurajpinya kukunja wulyujinyangu jirajarti, nyanartila parla Ngarpuwu kanya yiji.

Wali nyanya pinya Ngarpungu nyanartijarra yijijarra kuyijaa miyi. Nganpayiwu layiwarlanyku parla wirriyajarrinya Yipulku yijijangkawu. Yangka parla kuyi yinya, wirriyajarrinyala parla. Kanarlanyku Kayinku parla ngajirra wirriyajarrirla. Yarnta nyantukurawu yijiwu ngajirra parla wulumanyjarla. Wali nganpayi nyanarti Kayin munta yakurrjarrinya, ngajirra wirriya ngunarla. Kulijarrinyala nganpayi nyanarti. Ngarpungu parla japirlyinya nganpayi, “Nganajangka man kulijarrinyajaa munta yakurrjarrinya.” Yarntarni parla marni Ngarpungu, “Puju man wulyu ngunawu, wirriya marnangu ngunawu. Puju man pinapinakarrilany kuli kujangkurrarni kujangkurrarni, wali kulingu manyanu kujikananku, nirnarnila nyanarti yakurr man ngunawu. Wali lamajarriwu man kulijangka. Rukalku mannyanta kulinga, wulyula man ngunawu.”

Nyanartijangka marni parla Kayintu ngajanyankurawu, “Pa. Yankurli ruwa.” Wali yani pila ngurrangurni marri pakul. Pinyala nganpayirlu Kayintu ngajanyankura pirlawurra.

Wali Ngarpungu parla japirlyinya, “Wanyjurla mangu ngaja nyuntukura.”

Jangkumani manyanta nganpayirlu, “Ngajirta. Ngurrrpa marnarla. Ngajirta marnarla ngaju ngampurrji ngajawu ngajukurawu. Kayan ngarna nira ngampurrikanta ngaja ngajukura.

Wali Ngarpungu parla marni Kayinku janginyjurrarni jirrkirlparni, “Pinarri marnangu. Pinya man ngaja nyuntukura pirlawurra. Nyangany marna nungu nyuntukurajangka ngaja warrarni nguniny nguwanga.” Yarnarni parla marni Ngarpungu. “Wali kujikani manunya. Jurramanku marnanta minyartingurni ngurrangurni.” Wali yangkarti ngurra yangka ngajanyankura pinya, nyanayirla Ngarpungu jurramani nyanartijangka ngurrajangka. Yarnarni parla marni Ngarpungu, “Yarnta man pinya nyuntukura ngaja, karlarnanku man nguwa miyipurru katinpurru, jartila man kiyi tarrapunganku. Kayan ngartangu turtapungka miyi. Kitpunganku man wamarn wurnamipa. Ngurrawarlany ngurrawarlany man kitpunganku. Kayan ngan lama kirranya.”

Wali Kayintula pinapinakarrinyani nyapartukarra parla Ngarpungu marni, rayinjarrinyala pungkarrarla. Marnila parla Ngarpuwu, “Jarti marna pinapinakarrinyana nyapartujarriwu marna. Tanyjingaljinyangu pajan yinya. Ngurrangurnijaa nyuntungurni pajan jurramanku, nyapartujarriwu marna. Puju ngarna kujarti kitpunganta, kanarlanywarntirlu ngajalu nyaka, pungkala ngajalu.”

Ngarpungula marni, “Ngajirta. Kayan ngantalu punga. Yangka ngananguwurti manta punga, tanyjingalpala parla ngunawu. Nyuntuwu mangu ngunawu yarpalmartamarta. Nyantuwu pungujangkawu marnarla ngunawu kuli purlkajinyangu.”

Wali nyanartijangkarlu nganpayi nyanarti pa wirirrpinya Ngarpungu pinalkarrapurru pungkarrarla. Nginyjirrikanankula palu piyirwarn-tirlu kanarlanywarntirlu liyimijarti. Kayan ngalu punga. Yarnata pa Ngarpungu wirirrpinya. Wali Ngarpungurni yapyani nganpayi nyanarti kakarra, nyanayirla kakarra pa ngunangani. Wali kartujarti pa ngunangani nganpayi Kayin kakarra. Paja manya martarnani jukuwarnti nyan-tukurawarnti. Yarnata nyantukurajangka jukujangka kilakiwarnti palurla paja ngunangani. Yarnata jamirtiwarnti nyantukurajangka jukujangka pajawarlanyparni palurla ngunangani.

Wali Yipju martarni yapawarlany kanarlany parri. Wirriyajarrinya, marni parlanya, “Yarnata paji pinya kanarlany yapa papajinyankurarl, nyanartila paja yinya kanarlany parri Ngarpungu juku.”

Wali juku pajajarti pila ngunangani Ratamjaa Yip, kurntaljaa walaku pilanya martarnani. Nyanartijangka nyantukurawarnti Ratamkurawarnti jukuwarnti palu nguja, martarnanila palunya yapa pajawarlanyparni. Martarnanila palunya yapajirnyangu pajawarlanyparni. Nyanartijangka walimpa nganpayi Yinak nguja yapa pajajartiwarlanyparni. Nira pa yanani Ngarpukurarlal warntarrirlal nganpayi Yinak. Mapunikanani parla Ngarpuwu. Yarnata yanani purrkujinyangujarrinya. Wali wirl-marnila, Ngarpungula kanya pujurni karrkin jipirarni. Yinakju manya martarnani jukuwarnti walakuwarntijaa kurntalwarnti yapajirnyanguwarnti. Nyanartijangka walimpa Nawala nguja yapa pajajartiwarlanyparni.

6

Nawa

¹⁻²² Nganpayi Nawa ngunangani wulyu. Pinapinakarrinyani pa Ngarpu. Yarnata nyantukura kartujaa walakuwarnti murrkurn kartujartiwarnti manya martarnani. Kanarlanywarnti palu yakurrwarntimiparni, ngajirta palu wulyu ngunangantarla. Kulijarrinyani palurlanya, punganila

palunyanu pajangalmirri, yarnta palurlanyanu jirnapungani wupal. Wali Ngarpungu manya nyangani. Marni parlanyanu, "Nganapurru marnanya ngartakpani minyartiwarnti piyirnwarti. Ngajirta pajilu wulyu nguna. Nyanartijangka marnanya nukarnini wajapungku."

Wali marni parla Ngarpungu Nawawu, "Nyangana marnanya nyanartiwarnti piyirnwarti, yakurrmipa palu. Nyuntu marnanta kayan nyangana wulyu. Wali ngapa marnanyirrangu yipawu purlka, wajapungku marnanya nyanartiwarnti piyirnwarti yakurrrwanti. Wali ngurti manurlanyanu purlka ngartakkarrku, wanjila manya yungku nyuntukurawarnti walakuwarnti mapirri, yarnta kartu nyuntukurajaa lamparriwarnti." Yarnta parla Ngarpungu marni Nawawu, "Takurpungku manuya kuyiwarnti nganapartu nganapartu. Kujarti manuya takurpungku maljiwarntijaa ngamartiwarnti mapirri." Nyanartikarrarni parla Ngarpungu jularnani pikawurra.

Wali nyanartijangka Nawangu mapunikani Ngarpuwu, ngartakpanila ngurti ngapakarraji yurnturrungajirtarla pulparra. Nganpayirlu Nawangu manyanta mapunikani Ngarpunga. Pajajinyangu manya ngartakpani najiwarnti jirikiwarntiwujaa kuyiwarntiwu. Kanarlanywarntiwu mapirri manyanangu ngartakpani yarnta piyirnwarti mapirri yukar-nupuru. Japal nyanarti ngurti ngartakpani. Nyanartijangkarlu limirrijilinyarnila manyanta rukukani, ngajirta nganyanta ngapa pirriyanta kirlingirri. Nyanartilamarra manyanta rukukanani.

7

1-24 Wali Ngarpungu parla marni yangkakaji nyanarti ngurti pujumani. Marni parla, "Kaj. Takurryantalu walakuwarntijaa kartuwarnti mapirri. Yarnta nyuntukura kartu mapirri palu takurryanku. Yarnta kuyiwarnti yangkartiwarnti mapirri palu takurryanku. Minyarti marna yipawu ngapa purlka."

Wali takurkanya manya Nawangu nukarnini nyantukura kartujaa nyantukurawarnti walakuwarnti kartujartiwarnti, yarnta kuyiwarnti mapirri. Wali takurryanila palu ngurtinga kaninykaniny. Wali nyanartikarrarnila Ngarpungu rukukani tuwa. Kayan ngarta ngananguwurti warijantarla.

Ngapa purlka wantinya

Nyanartijangka ngapala manyanangurla pirriyani. Wantinyanila purlkajinyangu ngapa. Yarrparni purtkujirni. Rukukani manya pamarwarntijaa manawarnti nukarnini. Ngajirta kirlingirri ngunarla nguawajaa yalkiri. Yarr pa purtkujirni ngapangu. Nyantu pa kaninykaniny karrarnani nganpayi Nawa pulpar. Kuyijaa mayaru yarnta piyirnwarti wartangurnijangkawarnti mapirri manya yurkujirni ngapangu.

Yarrpala ngujangurra, ngapamipajarrinya nukarnini. Kanarlanywarnti manya kunyungurla kapingu ngarnani. Kunyungurla manya marri ringangan ngapangu. Kunyungurla manya kaninyarralparni yurrukujirni.

Wali wantinyani ngapa layi yakarn. Ngurti nyanarti yarr pa kankaralparni tuwumarnani, ngapangu kankarnikujirni. Kujangurrarni kujangurrarni pa kankarnikujirni ngapangu. Wali ngunangani palu rawa, yakarnwarnti kurriny kurriny kayan.

8

1-22 Wali palu nyantuwarntimipa wanji ngunangani kaninykaniny ngurtinga. Wali kujartukarra palu ngunangani piyirnwartijaa manawartijaa nganapartu nganapartu manya pujukujirni ngapangu

Ngarpukurarlu, tumaj palu yakurrmipa piyirnwarrnti nguja, ngajirta palu Ngarpu pinakarrinyantarla. Nyanartijangkala manyanangu yiparni ngapa purlka Ngarpungu. Warpji manya ngarni, yarnta ngurra nyantuwarntikura pujamani.

Wali nyanartikarra Ngarpungu yiparni walypa pulparrawurra luwar-nupurru nguwa lukajangka, yarnta kaninykujiwu ngapa. Wali ngapa nyanartikarra kaninyjarrinyanila. Ngajirta partalurni pulparrajarrirla ngapa nyanarti. Marrki pa kaninyjarrinyani. Wali nyanartikarra yutantinyala ngurti nyanarti pamarra yininga Yararatta.

Nawangu yiparni jiriki

Nyanartijangkarlu Nawangu wupunumkujirni winta, jirikila yiparni layi wangkarna. Wali jiriki nyanarti wamarnwamarn laparnani. Jarti parla manawu muwupungani yutantinyupurru. Ngurrparni yap yani. Ngajirta manyanta tikirrlapaniyarla Nawakarti nyanarti jiriki. Ngajirtarni parlipungkarla mana. Warrarni pa ngapapururni karrinyani mana.

Wali yarntarni jirikiwarlany yiparni kumantawarlany yini parla purr-jarti. Yap laparni. Yarntarni parla wamarn kitpungani parlipungupurru manawu. Jartijinyangu. Nyanartijangkala tikiyani manyanta Nawakarti. Wali nyantungu parla yawiyjarrinya, talmarni parla kurrapa yawiyirlu. Yutantinyurla manyanta tikirrpala takurrpinya.

Wali kurrarnani palu kaninykaniny ngurrawarnti kurriny kurriny kur-riny kayan. Yarntarni kayanparni jiriki yiparni purrjarti, yarntarni parla kitpungani. Wali parlipinyala jurta. Warntarni parla Nawawu warnjal, kanyala parla tikirr, yinyala parla Nawa. Wali nginyjirrikanila Nawangu ngapakura kaninyjarrinyujangka. Marni parlanyanu, "Kunyangurla parta ngapa kaninyjarrinya. Minyajiliny paji parlipungurla warntarni man-angajangka warnjal." Wali jiriki mapirri palu kurrarnani kaninykaniny ngurrawarnti kurriny kurriny kurriny kayan.

Nyanartijangka yarntarni kayanparni jiriki tikirryiparni Nawangu. Wali nirnparnila yapyani, ngajirtarnila tikiyantarla. Kunyangurla ngurra partarlanyanu parlipinya nyanayirla kaniny.

Jupantinya palu ngurtungurni

Wali nyanartijangka wupunumkujirnila winta Nawangu. Marnila, "Yu. Wali pulparjarrinya pa nyanarti ngurra." Pirmarningurra parla wintangurni. Wali yarntarni parla marni Ngarpungu, "Kaj. Yantalu minyartijangka ngurtijangka nyurrawarnti nukarnini. Wali ngurrakartila manta yanku. Juntumankula mantarlanyanu ngurra wulyunga." Wali mapunikanila manyanta Nawangu. Jupantinyala palu nukarnini ngurtin-gurni.

Nyanartijangka pamarrpala parla mungkurrpinya kuyiwu kampar-nupurru Ngarpuwu parntimanupurru wirriyawurra. Wali kamparnila manya, Ngarpungula manya parntimani minyjurruminyjuru kankarni-marrangujangkarlu. Nyanartijangka wirriyajarrinyala parla Ngarpu.

9

1-29 Wali yarntarni manyanangu Ngarpungu marni, "Pajajarriwu manta piyirnwarrntijaa kuyiwarnti mapirri kujungurrarni kujangurrarni." Yarntarni parla jularni Ngarpungu, "Wali marna kayankurrarni yiparni ngapa minyarti. Yarntawarlany ngajirta ngarna ngapa yipa kujartijiliny purlka piyirn wakaj ngarnujuwaljaa ngurra mapirri wajapungujuwal. Wali nira man ngunawu wulyu. Kujarti manunya martarnanku nyuntuku-rarwarnti yapajirnanuyunguwarntijaa kanarlanywarnti mapirri wartan-gurniwarlanyjangkawatnti mapirri. Wali marna mirtiny yutukani

ngumurrulal pinalkarrapurru. Yangka marna nyaku nyanarti mirtiny takiwurra, pinarrijarriwula marnarla nyangungalku. Yarntawarlany kayan ngarna ngapa purlka yipa kujartijiliny warpijkujirnujuwal.” Kujarti manya Ngarpungu jarlu lirrkarpinya.

Wali minyarti jutukparni Nawakura wangki. Wartangurni palu nguja jukuwarnti Nawakurawarnti murrkurn yiniwarnti Jiyim, Yam, Japit. Wali jukula palunya martarni pajawarlanyparni Nawakurawarntirlu walakuwarntirlu.

11

Ayiparan - Mayaru juwal palu ngartakkani

¹⁻³² Nyanartijangka paja palu piyirwarnti ngunangani. Layi wangki palu marnani, ngajirta paja wangki. Wali pirntirrikarraji palu ngunangani, marnila palurlanyanu, “Pa. Ngartakkarrku parlipa mayaru juwal. Puju kayan ngarlipa mayaru ngartakarra, ngurrujarrajarri ngarlipa. Kayantakalangu ngurra parlipa ngunanganku.” Wali pamarr palu mayaru ngartakkani juwaljinyangu yalkirirlurra palu ngartakkani kankarra marri. Yarnta palunya kajalkajalkujirnani kayanta ngunangupurru. Ngajirta palu ngurrujarrajarriyantarla ngurrawarntirla wanyjurlajarra. Kayantarni palu ngunangani.

Nyanartijangka Ngarpungu mayaru nyanya. Wali yakurrmarnila parla. Wangki palu layi marnani, wali Ngarpungu manya wangki ngurrujar-rakujirnila. Wali nyanartijangka wangkiwarlany wangkiwarlany palu marnani pajajinyangu wangki. Pulykarra yanila palu ngurrawarlany ngurrawarlany, ngurrungurrujarriyani palu. Mayaru nyanarti juwal yini parla Papurl.

Nyanartijangka walimpawarlany purrku layi ngunangani yini parla Tira. Martarnani manya murrkurn paparlangujarti Ayiparanjaa kurrinywarlany nganpayi, ngaja pilarla Ayiparanku. Ayiparanju warntarni kartu rimpijangka kurrinyku pilanyanangu ngamajijarrawu. Wali warntarnila rimpil kartu yini Jayira. Ayiparanjaa Jayira pila warrarni ngunangani marlal jukungajirtajarti. Yarnta layi juku martarni wartangurnijangkarlu Ayiparankurarlul ngajangu yini parla Lat. Nganpayi nyanarti wartangurni-jangka pirlajarrinya Latkura parla ngarpu.

12

Ngarpungu parla Ayiparanku marni wurnapurru

¹⁻²⁰ Kuttula parla Ayiparanku marni, “Wanyjarrku man nyuntukura ngarpujaa jarntuwarnti mapirri, yarnta ngurra nyuntukura wanyjarrku man. Yanku man ngurrawarlanykartu, tumaj marnanta kurajpinya. Pinayungku marnanta ngurra, wali wulyula man ngunawu. Pajajinyangu manya martawu kilakiwarntijaa jamirtiwarnti mapirri. Yapa jirnanyunguwarnti palu pajajarriwu kujangkurrarni kujangkurrarni, pajajinyangula palu ngunawu. Yangka ngananguwurti mangu yakurrmalku piyirwarntirlu kanarlanywarntirlu, ngajungula marnarla yakurrmalku nyanartiwu piyirnku yakurrmarnujangkawu. Yarnta yangka ngananguwurti mangu wulumalku kanarlanywarntirlu, ngajungula marnarla wulumalkuwarlanyparni. Nyuntunga wartangurni manyanangu wirriya ngunawu. Yangka pajin mapunikarrku, wali piyirwarnti kanarlanywarnti mapirriila palu ngunawu wartangurnijangka mapirri wirriya wapalkarra wanyjurlajarra.”

Wali nyanartijangka mapunikanila Ayiparanju, yanila Kuttu parla jularni jarlu. Jakarnila palu kurlirra nyantukura kartujaa juku nyantukurajangka ngajajangka mapirri. Kanya manya Ayiparanju warrkammay-inwarnti nyantukurawarntijaa manawarnti mapirri kuyiwarnti mapirri. Ngarpunyankura pa wanyjani Ayiparanju mayarurla yininga Yaranta. Yanila palu marri kurlirra ngurrawarlanykarti yinikarti Kayininkarti. Kirrarnani palu piyirnwartni nyanartikarrajawarnti Kayininkarrajawarnti.

Wali Ayiparanngurra palu pirriyani Kayininta, ngurrala palu juntumani. Nguja palu, wali. Ngarpungu parla marni Ayiparanku, “Minyarti ngurra marnanta yungku yini parla Kayinin pujurni. Ngunawu palu yapawarnti pajajinyangu yapajirnyangu, nyuntukurajangkawarnti yapawarnti kilakiwarntijaa jamirtiwarnti mapirri palu ngunawu pujurni minyayirla ngurranga.” Wali Ayiparanju manya pamarrwarnti mungkurppinya pinalkarrapurrujaa kajalkajalkujirrupuru Ngarpu. Nira palu kujarti pamarrwarnti mungkurppungani kamparnupuru kuyipuru pinalkarrapurru. Nira palurla kujarti kamparnani pinalkarrapurru Ngarpuwu. Kamparni palu pirrkiwurra, Ngarpungula parntimani kujiririny, wirriya-jirrinjala Ngarpu.

Yarntarni yani kulirrawarlany, pakulyani ngurrawarlanyjurra kayan-parni ngurra yini parla Kayinin purlka japal. Yarntarni juntumani ngurra, yarntarni pamarr nyanayirla kayantakujirni Ngarpuwu kajalkajalkujir-nupuru pinalkarrapurru. Ngarpuwu parla marnani Ayiparanju. Wali kirrarnani palu.

Ayiparan yani Yijipkarti

Yarntarni jakarni nyanartijangka ngurrajangka, kulirrawarlany yani. Kuyiwarnti manya martarnani Ayiparanju. Kanganani manya kukun-jawarnti purlumanwarnti tangkiwarnti. Wali ngapa ngajirta wantirla. Yuka pujujarrinya manyanangu kuyiwarntiwu, yarnta miyi manyanangu pujujarrinya piyirnwartiwu. Wali muwupungani parla jarti, yanila Yijipkarti kurlirra miyikarti. Yani palu Ayiparanjaa juku nyantukura-jangka ngajajangkajaa kanarlanywarnti warrkammayinwarnti. Kartujarti pa yani Ayiparan Yijipkarti. Marnila parla Ayiparanju kartunyanku-rawu, “Nyuntu man jalungurrujinyangu wulyu. Marrupungka ngantalu minyartikarrajawarntirlu. Marrupungurla ngantalu ngurru warntarnkar-rakangka. Pungkala ngajalu ngaju nyuntungurni.” Rayinjarrinya par-lanyanu Ayiparan.

Lirrkarnpinya parla, marni parla kartunyankurawu, “Kuja man malku, julawu pajan rimpi marnangu. Julawu manyanangu piyirnwartiwu, yangkala pajalu wanyjarrku wanji.” Nyanartijangka pirriyani palu Yijipja, wali juntumanila palu ngurra, kirrarnanila palu.

Wali nganpayirlu purlkangu nyanartikarrajirlu nyanya marnin Ayi-parankura kartu. Marrupinya, wurnarnila kanya nyantukurakarti ngurarakarti. Wali nyanartijangka yinya parla yiji Ayiparan purlkangu nyanartirlu Yijipkarrajirlu kukunjawarntijaa purlumanwarnti mapirri, yarnta kanarlanywarnti tangkiwarntijaa kamulwarnti mapirri. Yarnta piyirnwartni mapirri nyantukurawarnti warrkammayin parla yinya. War-rkammalkula palunyanta Ayiparanja. Watanymani parla nukarnini.

Wali mimijartijarrinjala purlka nyanarti Yijipkarraji maja yarnta nyan-tukurawarnti jarntuwarnti. Ngarpungu mimikujirni nganpayi nyanarti yarnta parla Ayiparankura kartu warntarni. Wali japirlyinya parla Ayiparan purlkangu Yijipkarrajirlu, “Nganajangka pajin jarlu jularla kartu mangu minyarti nyuntukura. Wapal pajan kajiyinya. Jularni pajin rimpi mangu nyuntukura minyarti.” Wali kartunyankura parla tikirryinya Ayiparan. Ngunyipinyala manya tikirr.

Wali tikiyanila palu Ayiparanngurra kayili kirlingkurrarni nyanartikarti, yangka jarlu parla Ngarpuwu pamarr mungkurripinya, nyanartikartirni tikiyani kirlingkurrarni.

13

Ngurrujarrajarrinya pila wapirra

¹⁻¹⁸ Wali pajajarti pila ngunangani wapirra. Paja pilanya martarnani piyirnarnti warrkammayinwarntijaa kuyiwarnti mapirri kukunjawarntijaa tangkiwarntijaa purlumanuwarnti. Ngunangani pila pamarr purlkajarti. Ngurrujarra ngurrujarra pilanya martarnani kuyiwarntijaa warrkammayinwarnti Ayiparanjujaa Lattu. Ngampurrikanani palu warrkammayinwarntirli kuyiwarnti kukunjawarntijaa purlumanuwarntijaa tangkiwarnti, yangkala pajajinyangu. Yuka palurlanyanu pujukujirnanani pajangu. Nyanartijangka marrarnila palunyana warrkammyinwarntirli Ayiparankurawarntirlujaa Latkurawarntirli.

Yakurrmarni parla Ayiparanju kulipurru. Marni parla jukuwu ngajan-gajangkawu, "Ngajirra ngarlinyanu marra. Yarnta warrkammayinwarntirli ngajirra ngalynyanu marra. Jarntuwarnti parlipa. Ngurrujarrajariwu parli. Kangkula manunya nyuntungu kuyiwarntijaa piyirnarnti nyuntukurawarnti, ngajungu marnanya ngajukurawarnti piyirnarntijaa kuyiwarnti kangku. Nyuntujal, wanyjurla man yanku. Wangki pikakujir-lanyanu."

Wali pinapinakarrinyani wanyjurla yanku. Mapunparni pinapinakarrinya. Nyanyangurra Lattu. Warrkarra nyanya. Nyanya mapunparni yuka purlka wurrkaljinyangu martuwarrarla kakarra. Karlarra nyanya yuka ngajirra yarr yarpal. Wali kakarrala kurajpinya martuwarrarla yuka purlkajinyangu, nyanartikartila yani. Kanya manya Lattu wurrkalkarti kuyiwarntijaa warrkammayinwarnti nyantukurawarnti. Juntumani ngurra marnparni mayarurla yininga Satamja. Kirrarnanila manyanangurla nyanartikarrajirli piyirnarntirli. Nyanayirli palu kirrarnani Ngarpungajirtajartiwarnti. Ngarpu ngajirra palu mapunikarrarla, yakurr palu ngunangani.

Ayiparan pa kirrarnani karlangjarti. Martarnani manya nyantukurawarnti warrkammayinwarnti yarnta kuyiwarnti mapirri. Ngunangani pila Kayininta ngurra purlka japa Kayinin. Kakarrangartijaa karlangjarti pila ngunangani ngurrujarra.

Nyanartijangka marni parla Ngarpungu Ayiparanku, "Warrpunyaku man ngurra kujangkurrararra karlarrara, kakarrara, kurlirra yarnta kayirra. Yungkula marnanta ngurra minyarti. Yangka man pirlajarriwu, wali yapajirnyungula palu martarnanku minyarti ngurra. Pajajinyangu palu ngunawu nyantukurawarnti yapajirnyunguwarnti. Kayan ngan kurajpungka, yarnta palu pajajinyangu. Wali warnjaljilinyarnila paja, kayan ngan kurajpungka, yarnta palu pajajinyangu. Wali kujarti palu ngunawu yapajirnyungu." Yarntarni Ngarpungu parla marni, "Kit-pungku man minyayirli ngurrawarlany ngurrawarlany. Nyantukura mangu minyarti ngurra, yungany marnanta."

14

1-24 Wali nyanartijangka kulipariwarnti piyirnwarnti palunyanangurla pirriyani kakarrangu. Kajalunypuwala palunyanangurla pirriyani piyirnwarntiwarlanyja Satamkarrajiwarntirla. Wali pinyala palunyanu. Kanarlanywarnti palunya pirlawurra pinya nyanartikarrajawarnti Satamkarrajawarnti, purpankanyala palunya kanarlanywarnti wurna. Kanya palunya warrkamjakujirrupurru Yarnta palunya ngurru kanya manawarntijaa pamarwarntijaa kuyiwarnti mapirri. Kanya palunya ngurru. Yarnta nganpayi Lat mapirri palu kanya Ayiparankura juku. Yarntarni palu yani. Pirriyani palunyanangurla ngurrawarlanyja piyirnwarntiwarlanyja. Pinyala palunya, wurnala palunya purpankanya. Mapirri palunya kanya ngurrawarntijangka murrkurnjangka.

Wali layila nganpayi manyanangurla lurppjakarni, ranyjila yani, Ayiparankartila manyanta pirriyani wangkijarti. Kanya parla wangki. Jularnila parla Ayiparanku yangka palu Lat purpankanya. Kanya palu kulipariwarntirlu Lat.

Wali partalurnila turtapinya nganpayi Ayiparan, jamurn pinakarinya wangki nganpayirlu parla jularni. Wali nyantukurawarntiwula manyanangu pawumarni. Nyanartijangka wajilpinyala palunya kulipariwarnti. Pirriyanila palunyanangurla. Pinyala palunya nyanartiwarnti kulipariwarnti. Pirlawurra palunya pinya kanarlanywarnti, kanarlanywarnti palunya ngunyipinya yarr. Tikirrkanyala palunya piyirnwarnti kanarlanywarnti, jukunyankura mapirri, yarnta kuyiwarntijaa pamarwarnti mapirri. Satamkarrajawarntijaa ngurrawarlanyjangka mapirri manya kanya Ayiparanju tikirr.

Wali kaparn palu tikirrijawurlu mitimkujirni nganpayi miyijarti yini parla Milkisatik, Ngarpukura nganpayi nyanarti. Mapunikani Ngarpu. Jarntuwarnti nyantukurawarnti manya kangani Ayiparanju. Tikirrkujirni manya nyanartikarti nganpayikarti. Wali Milkisatikju manya yinya miyi Ayiparanngurra. Yiji manya yinya, tumaj wurnajangka marrijangka lurrujarti palu pirriyani yarnta marranyanjarti.

Marni parla Milkisatikju Ayiparanku, "Ngarpu mangu wirriya nguniny. Piyirnwarnti nyanartiwarnti kulipariwarnti manunya jurramani. Ngarpungu manta yinya maya jurramanupurru. Marlamani manta Ngarpungu. Mapunparni pa Ngarpu wulyujinyangu marlamajuwal."

Wali yiji parla yungkarla Milkisatik Ayiparanju tumaj Ngarpukura nganpayi nyanarti Milkisatik. Yangkala manya ngurrungurrukujirni nyantukurawarnti pamarwarntijaa manawarntijaa kuyiwarnti. Tukunga manya yutukani Ayiparanju pajajinyangu 10. Layiwarlanypala parla Ayiparanju yinya nganpayi nyanarti Ngarpukura. Yiji parla murtarni yinya. Wali tikiyanila pila Ayiparanjaa juku nyantukura ngurrakarti nyantujarrakurakarti, piyirnwarnti mapirri Satamjangkawarnti. Yiparni manya tikirr Satamkarti Ayiparanju.

15

Ngarpungu parla Ayiparanku marni winkirru

1-21 Wali nyanartila pa kirrarnani Ayiparan. Walimpa pa winkirmarni Ngarpu Kut Ayiparanju. Ngarpungu parla marni winkirru, "Ngajirta ngan rayinjari. Najungu marnanta ngampurrikarrku. Ngajungu marnanta kurraparla martalany."

Marni parla Ayiparanju, "Wulyumalany marnarla walakuwu. Ngajirta marna marta ngajukurajinyangu walaku. Juku pajan ngajukurajinyangu yungku."

Jangkumanila manyanta Ngarpungu, "Yu. Walaku man martawu nyuntukurajinyangu. Jayirarlalu mangu martawu."

Yarntarni parla marni Ngarpungu, "Nyaku man kankarni yalkiri. Wirl palu pajajinyangu. Wali nyanartijilinyapala palu ngunawu walakujangka nyuntukurajangka yapajirnanyungu wirlijilinyarni. Kayan ngannya kurajpungka."

Wali mapunikanila parla Ayiparanju Ngarpuwu. Walaku parla yungku. Ngarpu parla wirriyala ngunangani Ayiparanku. Wulyujinyangu pa nyangani yakurrngajirta. Ngajirta pa nyakarla yakurr Ayiparankura. Wulyujinyangu nganpayi nyanarti. Kujarti pa nyangani Ngarpungu, tumaj parla nyantuwu mapunikanimipa Ayiparanju.

16

Parri Yijmayil palkangawantinya

¹⁻¹⁶ Wali kartu Ayiparankura yini parla Jayira ngunangani yapangajirta-jarti. Juku ngajirta martarla. Pinapinakarrinyani Jayirarlu, yapawu parla wulyumarnani. Jirnapungani parlanyanu, tumaj pa yapangajirtajarti. Pinapinakarrinyani, "Yarr marna pikawurti martawu yapa kanarlanykura ngamaji." Wali marnila parla Jayirarlu purrkuwu ngumparnanyankurawu, "Juku marna ngajirta marta. Wulyumalany marnarla jukuwu. Kunyungurla paji kanarlanyju martawu marninwarlanyju. Pikala marna warntawu ngamajiwarlanykura. Yangkarti marnin warrkammayin ngajukura nguniny Yijpkarraji. Yukalku manpila, yapala martawu."

Wali mapunikani parla purrkungu kartunyankurawu, yangka parla marni yukalku manyanta Ayiparanja nyanarti marnin marnin warrkammayin. Wali yukarnila manyanta ngurranga. Nyanartijangka yapajartijarrinya marnin nyanarti warrkammayin. Ngurrkujarrinyala yapangurni, yarringarnani manyanu. Marni parla Jayirawu, "Ngaju marna yapa-jartijarrinya." Warralpuanganila parla jingkiirti nyanartiwu marninku yapangajirtajartiwu Jayirawu.

Marnintu Jayirarlu parla marni Ayiparanku, "Nyanartirlu marnintu warrkammayintu paji jingkiirti warralpuangani."

Wali purrkungu parla marni, "Nyuntu manurla maja warrkammayinku. Nyuntu ngu nyapartukarra mankurla malku nyanartiwu marninku."

Nyanartijangka Jayirarlu marrarni marnin nyanarti yarnta pinya, nyanartila wurna yani kulijangka. Marri yani ngunku, ngapangala kirrnani. Wali yinjilpala manyanta pirriyani Ngarpukura. Japirlyinya parla, "Wanyjurla man yanany."

Jangkumani manyanta marnintu, "Kulijangka marna yani, Jayirarlu paja marrarni, yanila marna."

Wali yinjillu parla lirrkarnpinya. Marni parla, "Tikiyanku man. Jayirakarti man yanku majakarti. Mapunikarrku manyanta Jayirarla. Warra man parri martawu Ayiparankura juku yini parla Yijmayil. Nyantu pa ngunawu kulijuwal parri nyanarti. Jukuwarnti manya martawu nyanartirlu. Yapajirnanyunguwarnti palu pajawarlanyarni ngunawu." Wali tikiyanila marnin. Yinjillu pa tikirrkujirni.

Nyanartijangka walimpa parringu manyanu tarlkujirnila Yijmayillu. Yangkartikarrarni yangka manyanu Yijmayillu tarlkujirni, nyanartikarrarni nguja Ayiparan purrkujinyangu yitilalwarnti 86.

17

Ngarpungu parla jularni Ayiparan yapa martarnupurru

¹⁻²⁷ Nyanartijangka walimpa purrkujarrinyajinyangula Ayiparan yitilalwarnti 99. Nyanartikarra pirriyani manyanta Ngarpu Ayiparanja. Marni parla Ayiparanku, "Ngaju marna purlka kayan yini Kut. Ngajukurarlal

yumpaly, yarnta manta marringurni yani. Jurumanku mantanyanu minyayirla. Miyi marnanyirranggu warntawu. Ngarnungurla manta wurnala yanku.”

“Yu,” marni palurla. “Jurumanku marnangulu. Kajalurni marnalu kirraluku. Warntarnanpangu miyi.”

Wali takurryani Ayiparan kalukurla, marnila parla kartunyankurawu, “Partalurni kampanye miyiwarni.” Nyanartijangka Ayiparan laparni nyantukurakarti kuyikarti. Kuyiwarni palu karrinyani purlumanwarni. Layila pinya lamparnmarta jirajartijinyangu wulyu ngarnupurru. Kamparnila palu, yinyala manya nganpayiwarni nyanartiwarni kuyijaa miyi.

Nyanartijangka japirlyinya palu Ayiparan, “Wanyjurla mangu kartu nyuntukura Jayira.”

Jangkumani manyanangurla, “Kaninykaniny pa nguniny kalukurla.”

Wali nyanartiwarnitirla nganpayiwarnitirla layi pa Ngarpu nganpayijiliny karrkinjarti. Marni parla Ngarpungu Ayiparan, “Warra marnangu tikiyanku, jamurn purangu yangka lanylanymarnanku, nyanartikarra marnangu tikiyanku. Wali Jayirarlul mangu martawu yapa nyuntukurajinyangu parri walaku.”

Wali ranyjingu pa pinakarrinyani Jayirarlul, yangka Ngarpungu parla marnani Ayiparan, parri martarnupurru. Wurrunga kirrarnani kalukurla kaninykaniny. Ngajirta palu nyakarla nganpayiwarnitirlu. Wurrunga kirrarnani, nyanartila manya pinakarrinya wangki nyantungurni juku martarnupurru parri nyantukurajinyangu. Wali warralpinjala kaninykaniny ranyji yarr munta. Pinapinakarrinyani, “Ngajirta. Parnany marna ngaju. Kayan ngarna yapa marta, yarnta ngajukura ngumparna pa purru kayan ngajarra yapa marta.”

Wali marni parla Ayiparan, Ngarpungu nganpayirlu, “Nganajangka pa warralpinjala Jayira. Ngajirta paji mapunikarrarla wangki, yangka marnarla jularni yapa martarnupurru. Mapunparni marnangu piriyanku yangka marnangu jularni.”

Wali Jayirarlul parla marni, “Ngajirta marnangu warralpunkarla.” Jirnapinyala manyanu Jayira.

Ngarpungu parla marni jirrkirparni, “Mapunparni man warralpinjala.”

Ayiparanju tikirparni tikirparni japirlyungani Ngarpu

Nyanartijangka turtapinya palu, wurnala palu yani. Ayiparanju manya muntukanya. Karrinyani manyanangurla kaparn. Wali marni parla Ngarpungu Ayiparan, “Nyanartiwarni piyirwarni palu yakurrjinyangu ngurrajarjangka Satamjangkajaa Kumarajangka. Yanku marna nyangupurru. Puju palu yakurr, wali pungkula marnanya pujurni.”

Ayiparanju manya pinapinakarrinyani jarntuwarni nyantukurawarni yangka palu Satamja ngunangani Latngurra, yangkala ngajirta nganya punga Ngarpungu. Kunyungurla manya Ngarpungu pungkurla yakurrwarnitijaa wulyuwarni, yangkala manyanangu Ayiparanju purntukan-gani. Jarrmarnani parla Ngarpuwu. Lamakujirnanu Ayiparanju. Marni parla Ngarpuwu, “Pungku nganunya pujurni wulyuwarni mapirri. Kunyungurla palunyanangurla paja nguniny wulyuwarni 50. Pungku nganunya pujurni wulyuwarni mapirri. Purrlka man wali. Pinarri mannyanangu. Nyuntungu mannya nyangany piyirn wulyuwarnitijaa yakurrwarni. Nyuntu mankurla pinarri. Nyuntu man wulyu.”

Ngarpungu parla marni Ayiparan, “Yu. Kayan ngarnanya punga, yangkarti pajin jarrmarni.”

Wali tikirrporni tikirrporni pa japirlyungani Ayiparanju Ngarpu. Walimpala jirna japirlyinya wartangurniwarlany, “Kunyangurla palunyangurla wulyuwarnti nguniny murrkurn 10. Pungku nganunya pujurni wulyuwarnti mapirri.”

Jangkumani manyanta Ngarpungu, “Yu. Kayan ngarnanya punga, yangkarti pajin jarmarni. Puju kayan ngarnanya parlipunga wulyuwarnti 10, nyanarti marnanya pungku yakurrwarnti nukarnini.” Wali yanila Ngarpu wurna, nyanartila Ayiparan ngurrakarti tikiyani nyantukurakarti karla wangkijangka.

19

Mayarujarra Satamjaa Kumara

1-38 Wali nyanartijangka pila yani Ngarpukurajarra yinjiljarra kakarra Satamkarti karuwarrajarti. Pirriyani palunyanta nganpayirla Latta. Kanyala pinya ngurrakarti nyantukurakarti, miyila pinya yinya.

Wali pukanyajarti palu pirriyani nyanartiwarnti nganpayiwarnti Satamkarrajiwarnti nukarnini. Ngurranga Latkurla palu warruyani, pajajinyangula karrinyani linti. Nyantuwarnti palu Latngurra kaninykaniny kurrarnani mayarurla. Papajanila palurla Latku, “Wanyjurla pila yangkartijarra nganpayijarra. Kartukujiwu marnalupinya. Yipapinya mirnu.” Piyirnwarntirlu palupinya marrupungani nganpayijarrawarlanyporni yinjiljarra. Ngurra palurla ngunangani yinjilku, kula pila piyrnjarrarni.

Lattu manyanangu jarmarni, “Ngajirta. Yakurr nyanarti. Minyartijarra piyrnjarra mantalupinya wanyjarrku. Ngajukurarla mayarurla pila ngunawu. Yungku marnanya ngajukurajarra kurntaljarra. Kangku mantalupinya.” Nyanartijangka ngajirta palupinya kangkarla kurntaljarra Latkurajarra. Wali palupilangu jutujarrinyani yinjiljarrawu kangkarla palupinya.

Wali kuljarrinya palu nyanartiwarnti nganpayiwarnti. Nyanartijangka yinjiljarrawu pila takurrkujirni nganpayi Lat kulipariwarntirlamarra mayarurla kaninykaniny, palkakartila pilanyanangurla yani langkarni nganpayiwarntikarti. Wali jankakujirnila pilanya yinjiljarrawu. Wali jartila palu wampalmarnani kirlingirrirla takurryanupurru. Jatajatalananila palu. Nyanartijangkarlu yinjiljarrawu pilarla marni Latku, “Minyarti mayaru pajarra turkujiwu. Yakurr palu piyrnwarnti minyartiwarnti. Nyantuwarnti mapirri manya manyjiwu. Pujumanku manya warlungu. Wurna parlipa yanku yakurrngurni ngurrangurni minyartingurni. Jarn-tuwarnti mapirri mannya kangku.”

Wali yanila pilangu lamparrnyankurajarrawu purpanupurru. “Yankurlipa minyartingurni ngurrangurni. Ngarpungu pa turkujiwu minyarti ngurra.” Jarti pinya purpani nyantukurajarra lamparrjarra. Ngajirta pilarla mapunikarrarla. Lama pila kurrarni.

Kumantajarrinya wali, rakarrarlarnila. Marni pilarla Latku yinjiljarrawu, “Pa. Yankurlipa jalarrarni.” Ngajirta partalurni yantarla Lat, warrarni yinkirni kurrarnani. Nyanartijangka partalkujirni pilanya, ngar-pirtikanya pilanya Latjaa nyantukura kartujaa kurntaljarra nyantukurajarra. Ngarrpirtikanya pilanya mayarungurni. Marni pilanyanangu, “Partapartal lapalkurlipa. Ngajirta nganta wirilkarri. Jirrkirl manta yanku pamarrkarti purlkakarti pirlajarrinyurlamarra.”

Lattu pilangu marni, “Pamarr nyanarti pa marri. Kayan ngarna partalurni pirriyanta. Jarti ngarna yanta pamarrkarti. Minyartiwu marnarla wulyumalany mayaruwarlanyku kayiliwu. Marnpa pa nyanarti yanupurru. Yanku marna nyanartikarti mayarukarti.”

Yinjiljarrarlur pilarla marni, “Wali man nyanartikarti yanku partalurni, ngajirta ngan yunta yanta. Partalurni man yanku.” Wali yani palu. Jamurn purangu turtapinya, wali pirriyani palu mayarurla nyanayirla.

Nyanartijangka warlu wantinya kankarnumarrangu mayarujarrarla Satamjajaa Kumararla, Ngarpungu turlkujirni. Mayarujarra nyanarti-jarra pinya pujumani warlungu, yarnta lamparrjarra kurriny Latkura-jarra, piyirnwartni kanarlanywartni mapirri, yarnta kuyiwartni mapirri nganapartu nganapartu nyanartikarraji. Yukajaa mana mapirri manya manyirni warlungu.

Wali wartangurni manyanangurla yanani Latkura kartu. Nyantuwartni palu kajalurni yanani. Kartu nyantukura jatparamanila. Wirililkarrinyala. Wantinya manyanta jarlku, wajapinyala. Jarlkujarrinyala marnin nyarti, pamarrjilinjarrinyala. Wartangurni ngunangani jarlku lama.

Ayiparan pa marri ngunangani nyantukurarla ngurranga, nyanganila warlu ngunyjurr manyirnanujangka.

20

Ayiparanju parla kajiyinya nganpayi purlka

¹⁻¹⁸ Wali nyanartijangka nyantukurajangka ngurrajangka yani Ayiparan kurlirra. Kanya manya nyantukurawartni warrkammayinwartni mapirri, kuyiwartni mapirri. Pujurni manya kanya. Pirriyani palu nyanayirla ngurranga, juntumanila palu ngurra. Ngajirta marri, yarr marnparni kaparn, Yijipngurni kaparn.

Wali yarntarni manyanangu jularni nyanartikarrajiwarntiwu piyirnwartiwu, “Minyarti paji rimpri.” Nganpayirlu nyanartikarrajiurlu purlka-angu pa Jayira nyanya. Warntarnkanyala nyantukurakarti ngurrakarti. Nyanartikarrarni Ngarpungu parla marni winkirru pukanyja, “Nyanarti parla nganpayiwarlanyku kartu. Warntarni mankurla ngurru. Nyanartingurni marningurni marnanta pirlakujiwu, yarnta mankurla warntarni Ayiparankura kartu ngurru, nyanartila marnanta pirlakujiwu.”

Winkirru manyanta jangkumani nganpayirlu purlka-angu, “Ngajirta. Jularni papipila kurrinyjurni Ayiparanjujaa Jayirarlur, rimpirlangu pilanyanu jularni rimpirlangu pila, nyanartila marna warntarnkanya ngajukurakarti ngurrakarti.”

Ngarpungu parla marni yarntarni, “Yu. Pinarri marnangu. Nyanarti marnin man warntarnkanya ngurpangu, nyanartila marnangu jarrmalany. Wali tikirryungkula mankurla Ayiparan nyanarti marnin.”

Wali kumanta turtapinya, jularni manyanangu piyirnwartiwu nyantukurawartiwu jarntuwartiwu winkirrangka pukanyja winkirrmarnani, rayinjarrinyala palu. Japirlyinyala parla Ayiparan purlka-angu, “Nyapartujangkarlu pajar kajiyinya. Wapal man marni. Rimpri man jularni nyuntukura kartu.”

Jangkumanila Ayiparanju, “Nyurrawarntirlu ngajirta manta mapunikarra Ngarpu, yangkala marnanyirrang rayinkarrinya pungukararla. Pungka ngajanta pirlawurra marningurni. Mapunparni nyanarti yarnta pajarra kurrinyjangka. Layi pajarrangu ngarpu kurrinyjangka ngamaji, rimpirlangu pajarra jarntujarra, yarnta marna kartukujirni rimpijangka.”

Wali tikirryinya parla kartu nyanartirlu nganpayirlu. Nyanartijangka kurntayjarrinyala. Yinyala parla yiji Ayiparan purlka-angu kurntayirlu. Pujurni parla yinya kuyiwartni wanjiwartni kukunjawarntijaa purlumanwartni, piyirnwartni warrkammayinwartni mapirri parla yinya. Nyanartijangka Ayiparanju japirlyinya Ngarpu nganpayipurru, wanjila nguja nyanarti nganpayi purlka.

21

Parri Asik palkangawantinya

1-34 Wali yangkartijangka yangka parla marni jarlu Ngarpungu, yinyala parla parri. Tarlkujirnila manyanu parringu. Jayirarlul parnanyju martarni nyantukurajinyangu walaku. Jamurn lanylanymarnani purangu, nyanantikarrani yangkartirni parla jarlu jularni. Wirriyajarrinya marnin nyanarti Jayira, yapawu parla wirriyajarrinya, warralpinyala wirriya, yartna parri nyanarti martarni parnanyju. Marni parlanyanu, “Wirriyakujirni paja Ngarpungu. Kanarlanywarnti mapirri palu wirriya ngunawu, warralpunkula palu wirriya.” Yini pa Ayiparanju yutukani Asik. Yangka warrarni mirtily ngunangani ngurtinga ngurrawarnti 8, wali nganpayikujirnila yangka parla jarlu jularni Ngarpungu Ayiparanku.

Wali yangka parringu nyanartirlu wanyjani ngamarna, yangka purlkajarrinya kuyila ngarnani. Nyanantikarra palurla miyijaa kuyi ngarni purlka wirriyarlu. Pinya manya kuyiwarnti nyantukurawarnti Ayiparanju. Kamparnurla manya yinya, ngarnila palu pajangu wirriyarlu kuyijaa miyi.

Nyanartijangka rijikarrinyani pila parrijarra. Jayirarlul pinya nyangani. Pinapinakarrinyani Jayirarlul, wulyumarnani parla parriwu nyantukurawu. Yangka Ayiparan pirlajarriwu, nyanartila manya pujurni martawu Asikju manawarntijaa kuyiwarnti mapirri pujurni. Warrkammayinwarnti piyirwarnti mapirri manya martawu ngarpunyankurajangka. Wulyumarnani parla nyantukurarlul ngamajirlul Asikku. Pujurni manya martawu Asikju. Puju pila warrarni ngunawu ngamarlangu parrijaa marnin yangkarti warrkammayin, wali ngurrujarrakujiwula pilanya piyirwarntijaa kuyiwarnti mapirri. Ngurrujarrala pilanya martawu. Jayirarlul parla wulyumarnani parriwu Asikku nyantungumiparni manya martarla. Pinapinakarrinyani pa Asikjumiparni manya martawu, parriwarlany pa marlarpalni. Malykunyangani pa Jayirarlul parriwarlany Yijmayil pamarrwarntingurnijaa manawarntingurni. Ngajirta ngartanya marta nganawurti.

Wali nyanartijangka Jayira yani manyanta Ayiparankarti. Marnila parla, “Ngunyipungku manpinya ngamarlangu, wurna pila yanku.” Ayiparan ngajirta wulyumanyjarla. Jayirarlul parla jularni ngunyipungupurru, ngamarlangu pinya ngunyipungkarla.

Wali Ngarpungu parla marni Ayiparanku, “Wali manpinya yipawu. Ngampurrikarrku marna ngajungu parri nyanarti nyuntukura Yijmayil yartna pa nyuntukura parri nyanarti. Jukuwarnti paja manya martawu yapajirnyanguwarnti pajajinyangula palu ngunawu.”

Nyanartijangka kumantajarti ngapajaa miyi pinya yinya ngamarlangu, wurnala pinya yiparni. Kitpungani pila, ngapala pilangu pujujarrinya. Ngalungala yutukani parri ngamajirlul, yawiyjarrinya parla parriwu. Ngajirta ngarta nyaka pirlajarrinyujangka. Nyantu pa ngaluwarlanyjala pakul kurrarnani. Wali yinjil manyanta pirriyani wangkijarti Ngarpukurajarti. Marni parla, “Ngajirta ngan yawiyjarri. Yara pa parri wani ngunawu. Pinakarrinya marna lungujangka. Yara pa wani ngunawu parri.”

Nyanartijangka ngapala jila nyanya ngamajinyankurarlul. Purrakpurrakmarnani kaninyamarrangu nguwajangka. Ngarpungu parla yinya. Wali warntarni ngapa, yinyala parla parri nyantukura ngapa, ngarnila parringu.

Wali purlkajarrinyala Yijmayil, nganpayijarrinya. Kurlila pa ngunangani. Walimpa parlanyanu kartu warntarni Yijpjangka.

22

Ngarpungu kurlpinya Ayiparan

1-24 Wali Ayiparanngurrarlu palu nira kuyi kamparnani pinalkarrapurru parntimanupurru. Ngarpungu pa parntimanku, wirriyajarriwula pa Ngarpu. Ngajirta palunya piyirn pungantarla kamparnupurru, kuyimipa palunya pungani kamparnanila palunya parntimanila Ngarpungu. Kanarlanywarnti palunya kamparnani pirrkiwurra, kanarlanywarnti palunya kamparnani pukarrwurra. Kujartikarra manyanangu nyan-tuwarntikura yurru.

Wali Asik pa parri purlkajarrinya. Nyanartijangka Ngarpungu parla marni Ayiparanku. Tajjularni yini Ayiparan. Jangkumani Ayiparanju, “Minyayirla marna nguniny.”

Ngarpungu parla marni, “Parri yangkarti man kangku pungupurru kamparnupurru, parntimankula marna wirriyawurra. Kayili man kangku pamarrkarti. Pinayungku marnanta pamarr, nyanayirla man pungku parri, kampawula man pirrkiwurra kuyijilinyarni.” Yarr pa Ayiparan kurlpinya, mapun ngarta mapunikarralany Ngarpu.

Wali kumantajarti pa turtapinya Ayiparan rakarrarla. Tangki warn-tarni, tangkijaa piyirnarra warrkammayinjarra mapirri. Yarnata parri nyantukura walaku. Warlu palu warntarni, karrpirni palu kangupurru. Kayilila palu yani pamarrkarti. Ngurrajarra kurriny palu yukarni kaparn, kumantawarlanya palu yani. Wali nyanya nyanarti pamarr Ayiparanju. Wanyjanila pinya kurrinywarlany nganpayijarra warrkammayinjarra. Marni pilangu Ayiparanju, “Kirranyapila minyayirla tangkijartijarra. Yanku pajarra jina. Kangku marna ngajukura parri Ngarpu kajalkajalku-jirrupurru. Tikiyankula pajarra.”

Nyanartijangka Ayiparanju manyanta warnturakujirni warluwarnti parringa, kanganila pa pamarrkarti warlu munga. Nyantungu Ayiparanju jarra kangani warlu tilijarti kurraparla. Yarnata nayip kangani Ayiparanju. Yanani pila wapirra pamarrkarti kankarni. Wurna pila parayanani wapirra. Japirlyinyala parla wurnangarni ngarpunyankura parringu, “Ngana parli kuyi pungku kamparnupurru Kutkura.” Nginyjirrikani pinya warlujaa nayip jirrkirl parringu nyanartirlu. Wali japirlyinyala parla ngarpunyankura, “Ngana parli pungku kuyi Ngarpupurru pinalkarra-purru.”

Jangkumani manyanta Ayiparanju, “Ngarpungu parlinya yungku kuyi nyantungurni.”

Wali pirriyanila pila yangkartirla pamarra, yangka Ngarpungu parla jularni jarlu. Ayiparanju pa mungkurripinya pamarrwarnti, yutukanila warlu kankarnumarrangu pamarra mungkurripungujangkarla. Nyanar-tijangka parri warntarni, karrpirnila parri, kankarnumarrangula war-lunga yutukani parri, tujukijirni. Nyanartijangkarlu nayippala warntarni junganupurru. Jamurn jungantarla, yinjillula pa yini tajjularni. Wali lamajarrinyala Ayiparan.

Yarnarni parla marni yinjilla Ngarpukurajangkarlu, “Wanyjarra parri nyanarti nyantukura. Ngajirta ngan junganta. Pinarri marnangu. Ma-punikarralany man Ngarpu mapunparni. Ngajirta pajan panypungkarla parripurru. Yinya pajan jirrkirlparni parri.”

Wali nyanartijangka Ayiparanju nyanya kukunja malji larrkantinya mananga. Kurtamani manyanta parringa, kukunjala warntarni, nyanayirla yutukani kirlinga, yangka parri nguja warlunga kankarnumar-rangu, nyanayirla yutukani kukunja Ayiparanju. Wali junganila kukunja nyanarti kamparnila pirrkiwurra, parntimanila Ngarpungu wirriyawurra.

Yarntarni parla marni yinjillu Ayiparanku, “Mapunparni pajan yinya parri nyuntukurajinyangu layi man martarnani kayan, yangkala pajan yinya. Ngajirta pajan panyupungkarla. Jirrkiriparni pajan yinya. Nyanartijangka marnanta wirriyakujiwu, yarnta marnanta ngampurrikar-rku. Pajajinyangu manya martawu kilakiwarntijaa jamirtiwarnti mapirri. Yapajirnanyunguwarnti palu pajajarriwu kujangkurrarni kujangkurrarni pajajinyangula palu ngunawu nyuntunga wartangurni. Nyantuwarnti mapirri palu wirriya ngunawu yapajirnanyunguwarnti. Yarnta kanarlanywarnti mapirri palu wirriya ngunawu pujurni wanyjurlajarra wapalkarra, tumaj pajan mapunikarralany.”

Nyanartijangka tikiyanila pila wapirra, Ayiparanjaa juku nyan-tukura. Yangkartijarrakarti purpankanya pilanya, jarlu pilanya wany-jani tangkijartijarra pila kaparn kirarnani warrkammayinjarra. Tikir-rjawurlu pilanya purpankanya nganpayijarrawarlany warrkammayin-jarra. Tikiyanila palu ngurrakarti kurlila.

Wali ngunanganila palu. Nyanartijangka pakulyani palu kayili yarr marnparni, ngajirta marri. Juntumani palu ngurra.

23

Jayira pirlajarrinya

¹⁻²⁰ Nyanartijangka Jayira pirlajarrinya kartunyankura parla Ayi-paranku. Lungani parla ngumparnanyankura kartuwu nyantukurawu. Ngajirta palu turnmantarla kaniny nguwanga, yutukani palu najinga pamarra.

24

Kartu parla yinya Asik

¹⁻⁶⁷ Ayiparan pa purrkujarrinyajinyangu. Pinapinakarrinyani, “Wanyjurlajangka marnarla kartu warntawu Asikku.” Nganpayiwarlany parla jinjinyinya warrkammayin nganpayi. Kartu parla parlipungku Asikku, tumaj nyantu pa purrkujinyangu, kayan ngarta marri yanta. Wali marni parla Ayiparanju warrkammayinku, “Yanku man kayili marri ngajukurakarti jarntukarti, kartula mankurla purpanku Asikku. Ngajirta ngankurla warnta marnpajangka Kayininkarraji, yarnta palu Ngarpukurangajirtajarti. Jarntu manurla warntawu ngajukurajangka ngurrara.”

Warrkammayintu parla marni, “Kunyungurla marnintu kayan ngaja wajilpungka. Marri parlanyanta. Kayan nganya jarntuwarnti wanyjarra.” Japirlyinyala parla Ayiparan warrkammayintu, “Kangku ngarna Asik nyanartikarti kayili nyuntukurakarti ngurrarakarti.”

Marni parla Ayiparanju, “Ngajirta. Nyantukura ngurra parla minyarti Asikku. Minyayirla pa nira ngunanganku. Ngarpungu pa yinjil yipawu kajalurni junpungkula marnin nyanarti. Ngarpungu manta pinayungku, pirriyankula mannyanta nyantungarni. Yangka marnin kayan ngarta mirnu yanta, wanyjarrkula man. Ngajirta ngan kangka kayili Asik.” Jarntumarni parla Ayiparanju.

Marni parla Ayiparanku warrkammayintu, “Kangkujal marna mirnu. Kayan ngarnangu kayili kangka walaku nyuntukura. Mapunparni marnarla kartu kangku mirnu.”

Wali kamulwarnti paja manya warntarni nyanartirlu warrkammayintu, karrpirnila manya manawarnti nganapartu nganapartu yijipurru. Yiji manya yungurlakarrku jarntuwarnti Ayiparankurawarnti. Wali jakarnila

kamuljarti kayili, kanya manya murrkurn nganpayiwarnti minili. Pirriyala palu kayili. Ngapangarnila palu lamajarrinya, kamulwarnti manya parntakujirni. Pinapinakarrinyani, nyanarti pa Ayiparanju parla jularnurlakani.

Wali kurrarnanila palu ngapanga marnpa. Japkarra kurrarnani manyanangurla yangka palu marninwarnti ngapakarti yananku. Ngapa nyanarti wil. Nira palu warntarnani ngapa marninwarntirlu karuwarrawarlany karuwarrawarlany. Jarlu pa japirlyinya Ngarpu, wali junpinyala nyanarti marnin kartu parla Asikku. Wali nganpayirlu pinapinakarrinya, "Japirlyungku marnarla ngapapurru yungupurru. Puju paja yungku ngapa ngajujaa kamulwarnti mapirri, wali nyanarti nginyjirrikarkula marna nyanarti nyantu."

Mapunparni pirriyani ngapakarti layi marnin yini parla Rupayika takurryanila, ngapala parlanyanu warntarni. Nganpayirlula japirlyinya, "Ngapa yungkaja." Yinyala parla marnintu ngapa. Lurrujawurlu pa ngarni ngapa. Wali marni parla marnintu, "Yarnta marnanya kamulwarnti mapirri yungku. Warntawu marnyanangu, purtkujiwu marnyanangu." Warntarnila ngapa purlka kamulwarntiwu manyanangu purtkujirnanani manyanangu ngurtinga purlkanga.

Nganpayirlu nyanartirlu nyangani marnin warrkammarnanujangka, "Kunyungurla partarla minyarti kartu kurajpinya Asikkura Kuttu. Minyarti marnin pa jangarra." Nginyjirrikanila nyapartukarra parla warrkamayintu japirlyinya Ngarpu.

Wali yijila parla yinya marnin kurraparlapurru mana tarrjakkujir-nupurru. Nganpayirlu parla japirlyinya, "Wanyjarra mangu ngarpu nyuntukura. Yini takijulaji." Wali jularnila parla marnintu ngarpujaa ngamaji, yarnta ngawiji. Nginyjirrikanila manya nganpayirlu jarlujangkawarnti palu nyanartiwarnti Ayiparankurawarnti jarntuwarnti. Nginyjirrikanila parla Ayiparankura ngaja kaji nyanawurlu marnintu parla jularni. Kilaki nyantukura parla marninku minyartiwu. Wirriyajarrinyala nganpayi. Jamalkanyala Kut warrkamayintu. "Wulyu man nyuntu. Jirrkirl pajan kanya jarntukarti Ayiparankurakarti."

Yarntarni parla japirlyinya warrkamayintu marninku, "Yara ngarta. Yukalku marnalunyanta ngarpunga nyuntukurarla."

"Yu," marnila parla.

Wali laparnkanyala marnin nyantukurakarti ngurrakarti jarntuwarn-tikarti. Wanyjani manya ngapanga. Jularnila manyanangu ngarpun-yankurawujaa kanarlanywarntiwu mapirri. Wali pinakarrinyala papanyankurarlul wangi mapirri, yarnta nyanya manyanta rimpinyankurarla kurraparla martarninyirra marnintu. Nyanartiwu papanyankura manyanangurla yani ngapakarti. Pirriyanila manyanta nganpayirla Ayiparankurarla warrkamayinta. Marni parla warrkamayinku, "Takur-yanku man. Ngurra man yukalku. Yuka pa paja nguniny kamulwarntiwu manyanangu." Rupayikakurarlul papajinyankurarlul manya yinya yuka kamulwarnti, yarnta nganpayi parla yinya miyi.

Marni manyanangu nganpayirlu, "Warra marna ngalku. Wangk-ilyn marnnyirrangu julawu. Ayiparan pa wulyu nguniny. Kuttu pa ngampurrrikaralany. Pajajinyangu manya martalany kuyiwarntijaa warrkamayinwarnti piyirwarnti, yarnta pamarrwarnti mapirri. Paja manya martalany. Yarnta layi walaku martalany nyantukurajinyangu. Marulu parla nyantukurajinyangu kayanmipa yini parla Asik."

Yarntarni manyanangu marni, "Yiparni paja Ayiparanju. Kartu minyartijangka marnarla warntawu nganpayiwu Asikku, kangkula marna kurlirra. Ngajirra parla Ayiparanju wulyumanyja kartu warntarnuwu Kayininkarraji. Wulyumalany parla minyartijangka ngurrarajangka parla

warntawu kartu walakunyankurawu. Ayiparanju parla yakurrrmalany ngurrawarlanyjangka. Kayan ngartarla warnta kartu Asikku. Wali mapunparni marna parlipinya minyayirla marnin layi nyurrawarntikurajangka jarntu. Kuttu paja pinayinya." Japirlyinyala manya, "Wayila. Kangku ngarna."

Wali jangkumanila palu nganpayi, "Yu. Kayan ngarnalu wirtinyikarra marnin. Ngarpungu manta pinayinya, kangkujal man Asikkarti." Nganpayi Ayiparankura warrkammayin wirriyajarryniala, yinyala manya kamuljangkawarnti manawarnti paja. Yiji manya yinya Ayiparankura jarlu manyanangu yiparni, tumaj kartu nyanartijangka warntarni.

Nyanartijangka ngarnila palu miyi japa wangkijangkarlu. Ngarni palu miyi. Nyanartijangka ngurrala palu yukarni layi. Kumanta wurnapurru manya japirlyinya. Wurna palu yantarla. Jarntuwarntirlu palu lamakujirla warramarta ngunarla marnin Rupayika ngurrawarnti paja. Marnila manyanangu nganpayirlu, "Kayan ngarna nguna. Partalurni marna yanku."

Wali marninpala palu japirlyinya. "Puju man wirriya nguniny, wajilpungkula man." Wirriyala ngunangani marnin yanupurru. Wali yanila palu kurlirra. Ayiparankarti palunyanta, marnin Rupayika mapirri. Marninwarnti murrkurn palu yani, minili manya kanya murrkurnwarlany marnintu Asikkurarlu kartungu.

Walimpa palu pirriyani, yanani palu, kaparnpala palu parlipinya nganpayi Asik ngurrangarni marnpa. Nyanya palu Asik. Japirlyinya parla marnintu nganpayi Ayiparankura warrkammayin, "Ngana nganpayi minyarti yanana wurna." Jularnila parla nganpayirlu, "Ngajirta. Nyanarti pa nganpayi Asik."

Wali lamajarryniala palu, jularnila parla nganpayirlu Ayiparankurarlu warrkammayintu wurnajangkajaa kartu purpanujangka. Kartu parla nyantuwu Asikku. Nyanartijangka Asikju kanya marnin nyanarti kartunyanakura ngurrakarti nyantukurakarti. Wali nyanarti kartu parlanyanu warntarni, ngurrangala pila ngunangani. Wulyumarnani parla kartunyanakurawu Asikju.

25

Ayiparan pirlajarrynya

¹⁻³⁴ Wali nyanartijangkarlu Ayiparanju kartuwarlany parlanyanu warntarni. Marnintu nyanartirlu manya martarni jukuwarnti murrkurnwarlanyparni Ayiparankura yapajirnyanyunguwarnti. Asik pa jarlu nganpayijarrynya, kartujartila ngunangani.

Nyanartijangka Ayiparan purrkujinyangujarrynya, nyanartila pirlajarrynya. Yutukanila palu kayantarni nyantu karrkin layingarni najinga yangkartirla jarlu palu yutukani Jayira, nyanayirlarni layingarnila palu yutukani Ayiparan karrkin nyantukura. Ngujala pila layingarni pamarra najinga.

Jayikap

Kayininta pa kirrarnani nganpayi kartujarti Asik. Kartu parla yini Rupayika. Yapangajirta pila kirrarnani. Wulyumarnani pilarla yapawu martarnupurru. Warrarni pila ngajirta yapajartijarryla. Wali Asikju parla japirlyinya Ngarpu. Nyanartijangka yapajartijarrynya marnin yangkarti Rupayika. Yapajarra kurriny pinya martarni kaninykaniny.

Ngungkupunganila manyanu Rupayikarlu. Riyimarnani pilanyanta muntanga kaninykaniny yapajarra. Wirrptarrangani pilanyanu ngamajirla muntanga. Marni parlanyanu, “Ngana partajirla muntanga rijimarnana.” Nyanartijangka Ngarpu parla japirlyinya Rupayikarlu.

Wali nyanartijangka Ngarpungu parla marni, “Kurriny mangupilarla nguniny parrijarra. Yangka manpinya martawu, wartangurnijangka parlanyanta ngunawu tanyji majajilinyarni. Yangka pila walimpa purkajjarriwu nganpayijarriwu, kajalkajaljangkarlu manyanta mapunikananku ngajanyankurarluru wartangurnijangkarla. Nyanartijangka ngurrujarrarni palu ngunawu nyantujarrakurawarnti yapajirnanyunguwarnti. Ngajirta ngartalulu ngurranga layinga nguna.” Wali kujarti pilangu Ngarpungu taki jularni.

Wali mapunparni pinya martarni walakujarra kurriny ngamajirlu. Yangka pilangu jamurnjamurnjarrinyani palkangajarrinyupurru ngamajingurni, parriwarlany pa tarrpartarni luku wartangurnijangkarlu. Parri kajalurnijangka pila yini yutukani Yijuwu. Yijuwu palu jularnani ngirljarti nyantukurajawurlu wangkijawurlu. Nyantu pa ralmipa, yarnta karrkin ngirljarti. Wali parriwarlany palkangawantinya wartangurni. Yinila pila yutukani Jayikap.

Ngarntikanya manyanta Yijuwurlu miyi yungupurru

Walimpa pila purkajarrinya nganpayijarrinya. Layiwarlany pa ruwa kitpungani yini parla Yijuwu. Pungani manya kuyi ruwangu. Kanarlany nganpayi Jayikap lamamipa kirrarnani. Ngajirta pa ruwa yanantarla. Nira manya nanikutwarnti ngampurrikanani. Wali Rupayikarlu parla Jayikapku wulyumarnani ngamajinyankurarluru. Yarnta Asikju parla Yijuwu wulyumarnani ruwajuwalku tumaj parla Asikju wulyumarnani kuyiwumipa ngarnanuwu.

Wali Yijuwu ruwa yani kuyingal. Nyanartijangka yumpalyjarrinyala tikirjarti ruwajangka. Ruwapurru manyanu jarti kurlpinya kuyingal yanupurru. Manyarrjinyangu manyanu ngungkupinya. Nyanartijangkala manyanta ngajanyankurarla pirriyani linti marranyanjarti miyipurru yungupurru. Jayikapju parlanyanu miyi kamparnani.

Nyanartijangka ngarntikanyala manyanta ngajanyankurarla miyi yungupurru. Marni parla, “Miyi yungkaja, marranyan marna.”

Wali Jayikapju parla yirrarnmarni. Marni parla, “Ngajirta. Kayan ngarnanta yungka. Yarnta puju marnangu nyuntuwu majajarriwu, wali nyanarti miyila marnanta yungku. Julaji. Ngaju marnangu maja ngunawu. Puju pajin julawu, wali miyila marnanta yungku.” Wali Yijuwu parla papaji. Maja parla ngunangantarla Jayikapku. Kayan ngartarla japirlyungkarla Jayikapju nyanartipurru.

Yijuwurlula parla kujarti marni, “Wali pajin ngunawu maja, miyiwurti pajan yungku. Ngaju marna marranyan, ngunangurla ngarna pirljarri.”

Wali nyanartijangka Jayikapju parla marni, “Mapun ngarnangu ngunawu maja papajijiliny wartangurnijangka.”

Yijuwurlula parla marni, “Wali pajin ngunawu papajijiliny, miyiwurti pajan yungku. Maja pajin ngunawu.” Jamulu parla yarr marni. Wali yinyala parla miyi. Ngarnungurla yanila Yijuwu.

26

¹⁻³⁵ Wali nyanartijangka Yijuwu karrayiljarrinya yangkala parlanyanu kartujarra kurriny warntarni Kayininkarrajjarra. Asikjaa Rupayika ngajirta pilangulu wirriya ngunarla Yijuwukurajjarrawu kartunyankurajjarrawu. Nyantujarra pila ngurrawarlanyjangka. Ngajirta pila jarntujarra.

27

Ngapunyankura parla kajiyinya Jayikapju

¹⁻⁴⁶ Walimpawarlany Asik purrkujinyangujarrinya jankajartijarrinya. Nyanartijangkala parla wangki walakunyankurawu yiparni Yijuwu nyan-tukarti yanupurru. Pirriyanila manyanta Yijuwu. Marnila parla Asikju, “Ngaju marna purrkujinyangu jamurnparni paji kutajarrilany pirlajar-rinyupurru. Kuyi pungkaji. Jirnal warntarlanyanu, ruwala man yanku. Kuyi pajin lanku wulyujinyangu. Kamparnurla pajin kangku pukarr; ngarnturijartila marna ngalku. Nyanartijangka marnangurla Ngarpu japirlyungku, nyuntula manyanangu maja ngunanganku kajalkajal ngur-rarawujaa piyirnkul warrkammayinkujaa ngajajipurruwu mapirriini.”

Wali Rupayika pa karrinyani wuta. Pinakarrinyani yangka parla marnani Asikju Yijuwu walakunyankurawu. Nyanartijangkala Yijuwu pa yap yani ruwa.

Wali nyanartijangka Rupayikarlu parla kanya wangki Jayikapku. Marnila parla, “Kujarti marna pinakarrinyani Asikkura wangki. Yiparni Yijuwu. Kuyi parla pungku, nyanartijangka Ngarpula parlanyanta japir-lyungku kajalkajalkujirrupurru Yijuwu.”

Wali jinjinyinala parla Rupayikarlu Jayikap. “Kuyi pajin pungku. Ngarpujipurruwula marnarla kampawu wulyu ngarnturijarti yangka parla wulyumalany. Nyanartijangkala manurla kangku. Kajiyungku manurla, kula man nyuntu Yijuwurni nyanartilankula manta. Nyanar-tijangkala mangurla nyuntuwurni Ngarpu japirlyungku Asikju majaku-jirrupurru. Wali pungkaji kurriny nanikutjarra jirajartijarra. Kangkula pajin mirnu kamparnupurru.”

Jayikapju parla marni ngamajinyankurawu, “Ngajirta, ngaju marna ralngajirtajarti. Yijuwu pa raljarti. Ngarpungu ngaja palymenta. Nginyjir-rikanurla ngaji jula, ‘Nyuntu man Jayikap.’ Kujarti ngaji manyja. Yarnta ngaji yakurrmanyja. Nyanartijangka kayan ngajirla Ngarpu japirlyungku majakujirrupurru. Kunyungurla ngajirla japirlyungku pungupurru pirla.”

Wali Rupayikarlu parla marni, “Yarrwurti pajan mapunikarrku, kuyila pajin pungku. Ngajirta ngankurla Kutku rayinjarri jamulu. Ngaju paja ngirtilykarra julawu Kuttu kajiyungujuwal.”

Wali Jayikapju parla pinya nanikutjarra. Kanguyinyala parla Rupayika. Kamparnila parla Asikku pukarrwurra. Nyanartijangka kuluwujpala warntarni Yijuwukura, yinyala parla Jayikap. Jayikapju manyanu yu-tukani kuluwujwarlany ngarnturimipa. Kajiyungku parla Asik. Nyanarti-jangka Rupayikarlu warntarni nanikutkura partu. Yutukanila manyanta palpungaljaa kurrapajarlarl, Yijuwujilinyarrinyala Jayikap.

Nyanartijangka kanyala parla Jayikapju kuyijaa miyi ngarpunyanku-rawu. Marni parla, “Pirriyani marnangu ngarpu. Kuyijaa miyi marnangu pirrikanya.”

Asikju parla marni, “Ngana man nyuntu. Yijuwu ngan.”

“Yu, ngajujal marna Yijuwu. Kuyi marnangu kanya. Turtangurla man ngalku. Nyanartijangkarlu Ngarpula pajinurla japirlyungku majakujir-nupurru.”

Nyantungula parla marni ngarpunyankurarl, “Partalurni ngan pir-riyani.”

“Yu, partalurnijal marna pirriyani. Ngarpungu nyuntukurarl paja marlamani purlkangu, yangka man japirlyungany nira kankarnijangka. Partalurnila marna kuyi parlipinya.”

Asikju parla marni, “Mirnu yantajirla. Palymanku marnanta. Nyuntu ngan Yijuwu raljarti.” Wali marnpajarrinya manyanta, palymanila kurrapajarra ralku parla. Marni parla Jayikapku, “Minyarti ral

marna palymanana Yijuwukurajiliny, yarnta marnanta pinakarrilany lin Jayikapjiliny. Mapun ngan nyuntu Yijuwu.”

“Yu,” marni parla, “Ngajujal marna Yijuwu mapun.”

Wali Asikju parla marni, “Yungkaja kuyi. Ngalkuliny marna kuyijaa miyi nyanartijangkarlu marnangurla japirlyungku Ngarpu.” Wali yinyala parla kuyijaa miyi, ngapa wayin mapirri. Ngarnila.

Nyanartijangka parla yarntarni marni, “Mirnu yarnani. Lawukarrku pajan.” Yanila manyanta Jayikap, lawukanila. Wali parntimani manyanta Yijuwukura kuluwuj. Nginyjirrikanila Asikju, marni parlanyanu, “Ya wali pa. Yijuwu pa kunyungurla minyarti.”

Wali nyanartijangka Asik marni, “Ruwajangka marnajin walaku parn-timanana ngarnturijarti wulyujinyangu.” Nyanartijangka Ngarpu parlanyanta Jayikap japirlyungani majakujirrupuru. Marni parla, “Ngarpu, purlka ngapa manurla yipawu minyartiwu walakuwu ngajukurawu. Manawarntila palurla turtapungku. Pajakujiwula manurla miyi man-gajajangka, wanyukurrmalku palurla. Yarnta pajin majakujiwu walaku ngajukura. Maja manyanangu ngunawu piyirnwartiwu nukarniwu, jarntuwarntiwu mapirrirni. Yangka ngananguwurti parla yakurrmalku piyirntu kanarlanyju wali nyuntungu manurla yakurrmalku nyanarti-wu piyirntu yakurrmarnujangkawu. Yarnta yangka ngananguwurti parla wulyumalku piyirntu kanarlanyju, nyuntungula manurla wulyu-malkuwarlanyparni.”

Yijuwurlu parla jarti yinya kuyi ngarpunyankura

Wali nyanartijangka yanila Jayikap ngarpunyankurajangka. Wali Yijuwula pirriyani wartangurni ruwajangka kuyijarti wanyukurrjarti. Nyanartijangka kamparnila parla ngarpunyankurawu kuyi nyanarti. Kampar-nurla parla ngana kuyi pukarr, yinyala parla. Marnila parla, “Minyarti marnanta yungana yangka pajan jarlu yiparni ruwa kuyi pungupuru. Minyartijal kuyi nganyja.” Nyanartijangka Ngarpu paja nurla japir-lyungku majakujirrupuru.”

Wali Asik parla purrurpmarni. Marni parla, “Ngana man nyuntu.”

“Ngaju marna Yijuwu walaku nyuntukura kajalurnijangka.” Nyanartijangka pilpilmarni Asik karrarta. Marnila parla, “Nganangu paja yangkarti kuyi yinya kajalurn. Kunyungurla kanarlanyju paja yinya. Wali marna ngarni, nyanartijangka marnarla japirlyinya Ngarpu majakujirrupuru. Kayan ngarna yarntarni Ngarpu japirlyungka nyuntuwu majakujirrupuru.”

Wali Yijuwurlu parla ngarpunyankurawu nginarpmarni kurturru. Marni parla, “Ngaju mapirrirni pajinurla japirlyungku Ngarpu.”

“Ngajirra. Ngajajpurru paji jarlu pirriyani. Kajiyinya paja nyanartila marnarlanyanta Ngarpu japirlyinya. Nyantu manyirranggu maja ngu-nawu.”

Yijuwurlu parla marni, “Ngaju paja jarlu kaninykujirni Jayikapju. Jalarra manta kajiyinya nyuntu jirnajangkarlu, nyanartila manurlanyanta Ngarpu japirlyinya majakujirrupuru. Kala ngaju, kajalurnijangka, japirlyungkajirra ngarpu jalarrarni.”

Asikju parla marni, “Jarlu marnangu majakujirni Jayikap. Jarntuwarnti palurla warrkammayinjarrinya, nyantula manyanangu maja ngunawu. Jarlu marnarla miyi pikakujirni katintajangka. Nyuntu kayan ngarnanta yungka wartangurnijangka. Marlal marnangurla.”

Yijuwurlu manyanta jutungu ngarntimarnani, “Ngajuwu japirlyungka-jirra.” Kujarti parla marnani. Nyanartijangka lunganila.

Asikjula parla lirranpungani Yijuwu, “Ngarpungu kayan nganta yungka ngapa. Miyi mapirrirni katintajangka kayan ngangu turtangka.

Jarlu marnarlanyanta walakuwarlanyku japirlyinya pikakujirrupurru Ngarpu. Yarnata man ngunawu kulipari pungujuwal. Nyuntu manurla ngunawu warrkammayin ngajajpurruwu. Nyantu mangu ngunawu kajalkajal wartangurnijangka. Walimpawarlany manpilanyanu ngurujarrakujiwu rantangajarriwu manurlanyanta. Wanyjarrku man nyanarti ngajajpurru." Kujartikarra parla marnani Yijuwu ngarpunyankuraru.

Nyanartijangka Yijuwu parla Jayikapku kulijarrinyajinyangu kaninykaniny munta, tumaj pa nyantu majakujirni wartangurnijangka ngarpunyankuraru nyantujarrakuraru. Wali pikakujirni parlanyanta Jayikapku pungupurru pirla. Walimpa Jayikap pa Yijuwurlu pungku yangka ngarpunyankuraliny pirlajarriwu.

Wali piyirnwartirlu palurla Rupayikawu jularni pikakujirnujanga wangki Yijuwukura. Nyanartijangka parla jularnani Jayikapku, "Papaji mangurla kulijarti kirrarnana. Pungku manta. Julawu marnangu wurnapurru. Yanku man minyartingurni ngurrangurni kayili. Kirralku manyanta kakajpururla ngajukurarla papajirla Layipanta. Wali rawa manyanta kirrarnanku kitangarni mangu papajijpurru ngaru kirtilyjarriwu. Walimpa marnangu ngajungurni piyirn yipawu purpanupurru yangka mangu minyartilny yarajarriwu. Puju ngan minyayirla kirrarnanta, wali pungka nganta papajijpururlu pirla. Kanarlanywarn-tirlu ngartal purtumanta. Pungkarla ngartalu nyantu. Ngajula ngarna jukungajirtajarti kirrarnanta." Kujarti parla marnani Rupayikaru walakunyankurawu Jayikapku.

Jayikap yani kayili

Wali nyanartijangka marni parla Asikku ngumparnanyankurawu Rupayikaru kujartikarra, "Yakurrmalany marnapilangu Yijuwukurajarrawu kartunyankurajarrawu. Puju pa Jayikapju warntawu kartu minyartikar-raji Yijuwujilinyju, wali nyanarti, wurnala marnanyanangurla yanku ngurrawarlanykarti. Yakurrmalany marnarla warntarnuwu kartu min-yartikarraj." "

28

¹⁻²² Nyanartijangka Asikju wangki yiparni Jayikap purpanupurru. Marnila parla Asikju, "Ngajirta ngan warnta kartu minyartikarraj. Kayili man yanku jarungkurra. Warntawu man nyuntukurajangka kakakura-jangka kartu. Wali nyanartijangka Ngarpungu manypinya wirriyakujiwu. Kayanparnila manpilarla ngunawu. Yapawarnti manpilanya martar-nanku paja. Yapajirnyanguwarnti palu pajajarriwu kujangkurrarni kujangkurrarni. Pajajinyangurla palu ngunawu. Ngarpungu manyirrangu wulumalku nyuntuwujaa yapajirnyanguwarntiwu. Mapirriwurni manyanangu wulumalkuwarlanyparni Ngarpungu. Minyarti ngurrara parla yinya jarlu nyuntukura kilaki Ayiparan. Wali tikiyanungurla manta martarnanku nyurrawartirlu nirnarni. Wali marnangu jularni. Jalarra man wurna yanku kayili."

Wali yanila Jayikap kayili. Wartangurn palurla Yijuwu jularni Jayikap kayili yanujangka, kartu parlanyanu warntawu. Purayimarnangurla parla Asikju yiparni. Kujarti palurla jularni Yijuwu. Wali Yijuwurlu parlanyanu marni, "Kunyangurla Ngarpungu ngajukuraru parla marninku wulyu-malany marrijangkawu kartu warntarnuwu jarntuwu. Ngajirta parla wulumanyja minyartikarrajiwu." Wali yanila manyanta nganpayikarti Yijmayilkarti, walakuwarlany parla Ayiparan. Ngarpuwarlany pilangu Yijuwujaa Jayikapku. Wali yinyala parla Jayikap Yijmayillu kartuwarlany kurntal nyantukura.

Wali Jayikap pa jarlu yani kayili. Nyanartijangka kaparnpala ngurra juntumani, yukarnila. Jurluwu parlanyanu yutukani pamarr pila, yukarnanila manyan pukanya. Nyanya manya yinjilwarnti Ngarpukurawarnti. Jarnga manyangurla ngujangurra nguwangurnijaa yalkirirlurra. Yirrawarlany palu kankarral parayanani, yirrawarlany palu kaninypparral turtuyanani.

Nyanartijangka Ngarpula manyanta karrinyani. Jayikapkula parla marni, "Ngaju marna purlka Kut. Ngaju marnapilangu purlka Ayiparankujaa Asikku. Yungku marnanya minyarti ngurra yangka man yukarnana. Yungku marnanya nukarnini jirnajangkawarnti mapirri. Pajajarriwula palu pingajilinyarni. Kujangkurrarni kujangkurrarni palu ngunawu. Pinakarri. Ngajirta nganyanta rukanya ngajukurarla wangkinga. Warrarni marnangurla ngunawu, yangka man wanyjurlawurti yanku. Ngajungu mapirri marnanta ngampurrikananku. Walimpa marnanta tikirrkangku minyartikarti ngurrarakarti Kayininkarti."

Wali warrarni pukanya kaparnkaparn parnkijarrinya Jayikap. Rayintu parlanyanu marni, "Ngarpu pa kunyungurla nguniny minyayirla mapunparni. Ngurppangu marna ngurra juntumani minyayirla manyan yukarnupurru. Ngajirta marnarla pinarri ngunangantarla Ngarpuwu. Minyakujala parla nyantukura ngurra. Kunyungurla minyayirlarni parlipa parayanaku yapinkarti kankarral."

Wali kumantala turtapinya, warntarni pamarr yangkarti pila kanyjir-nujangka. Warntarnurla kurrarnukujirnila. Marnila parlanyanu, "Minyarti pamarr marna yutukarralany pinalkarrarlu, tumaj marna Ngarpu nyanya minyayirla karrinyjanga." Nyanartijangka ayilpala manyanta purtkujirni pamarra. Yinila yutukani ngurra Pajil. Tumaj Ngarpu nyanya nyanayirla. Nyanartijangka Jayikapju parla takijularni Ngarpuwu ngampurrikananupurru, "Puju pajan ngampurrikananku niranira kumantajaa karuwarrajaajaa pukanya, wali nyanarti, Kutpala pajin ngunawu purlka. Yarnata puju pajan tikirrkangku ngajukurakarti ngurrarakarti yarnata ngajukurakarti ngarpukarti, wali nyanarti, Kutpala pajin ngunawu purlka. Minyayirla pamarra marnantalu nyuntu nira kajalkajalkujir-nanku. Nganawurti pajan yunganku, walimpa marnanta tikirryungku lamparn."

29

Jayikap manyanta kurrarnani kakanyankurla

¹⁻³⁵ Nyanartijangka Jayikap jakarni kayili kitangarni manyangurla piriyani kukunja ngampurriwarntirla. Wali nyanartiwarnti kukunjarwarnti palu palkanga yukarnani. Yarnata ngapanga willa palu piyirrnwarnti kurrarnani. Ngapa nyanarti manyanangu ngunangani, pamarr purlka palanta rukukanani. Yangka palunya kukunjarwarnti paja kanya warijpanungurla palunyanangu ngapa purlanani. Yarnata palanta tikirrpurni rukukanani pamarr.

Wali Jayikapju manya japiirryinya, "Wanyjarrajangkawarnti manta nyurrawarnti."

"Yarankarrajiwarnti marnalu nganampa minyartikarrajiwarnti."

"Kala pinarri ngantarla nganpayiwu Layipanku."

"Yu. Pinarrijal marnalurla."

"Yara ngarta nyantu nguniny."

"Yu. Yara pa nguniny. Kurrntal parla kukunja ngampurri nyantukura yini parla Rajil. Nyanartila manya pirrikangana kukunjarwarnti ngapakarti."

Wali Jayikapju manyanangu marni, “Nganajangka palu minyarti kukunjawarnti yukarnana. Jalarra pa jininyara. Ngapa yungkalunya, wurnala mantanya kangku yukakarti.”

“Ngajirta,” marni palurla nyantuwarntirlu, “Kanarlanywarntiwu marnalunangu jurumanana. Nyanartila marnalunyanangu pamarr warijpanungurla ngapa purlananku nukarninirlu. Ngalkula palu kukunjawarntirlu ngapa.”

Nyanartikarrarnila manya pirrikanya kukunjawarnti Layipankurarlu kurntalnyankurarlu. Wali Jayikappala turtangkarra kanya ngapakarti nyantuliny kajalkajal. Nyantungula manyanta warijpani pamarr. Ngapala manya warntarnurla yinya kukunjawarnti Rajilkurawarnti. Nyanartijangkarlu lawukanila nyanarti marnin. Linyala manyanta jarntunga. Jayikapjula parla marni, “Ngaju marnarla nyuntukurawu ngarpuwu walaku. Ngamaji ngajukura parla rimpri Rupayika.”

Wali nyanartijangka marnin manyanta laparni ngarpunyankurakarti Layipankarti. Jularnila parla, “Jarntu ngalimpakura parlipangu pirriyani. Nyanya marna nyuntukura walaku, ngamaji parla Rupayika nyuntukura rimpri.”

Nyanartijangka pinakarrinyurla wilkartila turtangurla laparni Layipan. Langkarnikanurla pa lawukani Jayikap. Linyala manyanta. Ngurrakartila purpangkarranya. Kirrarnanila pila wangkikarra. Jularnani parla nyapartukarra Jayikap pa wurnajarrinya marringurni. Wali Layipantu parla marni, “Yu. Ngajukurajinyangu pajin walaku jarntu.” Nyanartijangka Jayikap manyanta kirrarnani rawa layi yakarn.

Kartujarra parla yinya Jayikap kakanyankurarlu

Wali nyanartijangka Layipantu parla marni Jayikapku, “Yarr pajin warrkammarnani. Ngajirta marnanta nganawurti yungantarla yiji. Ngana marnanta yungku warrkamjangka.”

Wali Jayikapju parla marni, “Ngajirta. Marnin pajan yungku Rajil.” Wali kurriny pinya kurntaljarra martarnani Layipantu Liyajaa Rajil. Liya pa kajalurnijangka. Wali wartangurnijangkawu parla Rajilku wulyumarnani Jayikapju. Nyanarti marnin pa wulyu jurnanykarra. Liya pa kapakapamarta. Nyanartijangka parla marni Jayikapju, “Yungku pajan Rajil. Warrkammalku marnangu yitilalwarnti 7, nyanartila pajan marnin yungku Rajil.”

Wali Layipantu parla marni, “Kirrarnanku pajinurla minyayirla lama, nyanartila marnanta ngajukura kurntal yungku. Kayan ngarnarla kanarlany yungku nyuntuwurni marnangu wulyumalany.” Wali Jayikapju parla Rajilku warrkammarnani yitilalwarnti 7. Wirriyarlu parla warrkammarnani tumaj parla Rajilku wulyumarnani. Nyanartijangka Jayikapju parla marni Layipanku lamparnnyankurawu, “Yitilalwarnti palu pujujarrinya. Nyangurla pajan yungku marnin. Wali marnangu rawa warrkammarnani.”

Nyanartijangka Layipantu manyanangu piyirnwarntiwu marni nyanartikarrajiwartiwu, “Miyijaa kuyi parlipa ngalku wirriyakujirrupuru. Wali nyanartijangka kartula marnarla yungku Jayikap.” Nyanartikarrarni pukanya miyijangkarlu parla kanya Layipantu Jayikapku kartu Liya. Kula parla Rajilparni kanya. Minya parla kanarlany kurntal kajiyinya. Wali yukarnila pila pukanya. Kumantajarrinya pilangu nyanyala marninwarlany janginy Liya Jayikapju.

Nyanartijangka parla Jayikapju marni Layipanku, “Nganajangkarlu pajan Liya yinya. Ngajungu marnarla warrkammarnani Rajilku. Rajil pajan yungkarla. Kajiyinya pajan.”

Layipantu manyanta jangkumani, “Wali marnanta yinya kajalurni-jangka Liya. Kujartikarra marnalunya nira yungany kajalurnijangkaliny wartangurnijangkala warra. Wali kurrarnanku parlipa wirriya warrarni, nyanartijangkarlula marnanta yungku Rajil kartuwarlany. Yitilalwarnti 7 pajin warrkammarnanku yartarni,”

Wali Jayikapju parla yu marni. Nyanartijangka parla yinya Rajil yangka palu ngarnunga pujujarrinyajaa jujujangka mapirrini palu lamajarrinya. Wali Jayikapjarra Rajil pila yukarnani pukanyja. Wulumarnani parla Rajilku, ngajirta parla wulumarnantarla Liyawu. Wali yartarni parla warrkammarnani Layipanku yitilalwarnti 7 Rajil warntarnupurru. Wali marninkujarra warrkammayinjarra pinya Layipantu yinya kurntalkujarra nyantukurajarra, layiwarlany parla Rajilku, layiwarlany parla Liyawu.

Ngajirta parla wulumarnantarla Liyawu ngumparnanyankururlu Jayikapju. Nyanartijangkarlu parla Ngarpungu kankarnumarrangurla Liyawu yawiyijarrinya. Wali yapawarntila parla yinya Ngarpungu parri-warnti kurrinykurriny. Yiniwarnti manya jularni Rupun, Jimiyin, Lipayi, Juta. Nyanartiwarnti yiniwarnti palurla walakuwarnti. Nyanartijangka Liya pa wirriyajarrinya. Marni parlanyanu, “Yapawarntijarti marna. Wali ngajukururlu ngumparnarlu paji wulumarnanku.”

30

1-43 Wali Rajillu ngajirta parla yapa martarla Jayikapku nyantukurarlujinyangu kartungu. Liyangumiparni manya martarni yapawarnti. Nyanartijangka parla yurrulyjarrinya Rajillu. Wali marninwarlany warrkammayin manyanta Rajillu yiparni Jayikapkarti. Nira pila yukarnani Jayikapjaa marnin nyanarti warrkammayin, parrila parla Jayikapku martarni yini Tan. Yarnata kanarlany parla martarni yini Natali. Parrijarra kurriny parla martarni Rajilkururlu warrkammayintu.

Yangka Liyangu ngajirta manya yartarni yapawarntiwarlany martarla, wali kanarlany manyanta marninwarlany yiparni nyantukura warrkammayin Jayikapkarti yukarnupurru. Wali parrila parla martarni yini Kata. Yarnata kanarlany parla martarni yini Yaja. Parrijarra kurriny parla martarni Liyakururlu marnintu. Nyanartijangka yartarni wartangurniwarlany parrijarrawarlany pinya martarni Liyangu yinijarra Yijikajaa Japilan. Yarnata manga layi yini Tana.

Nyanartijangka wartangurniwarlany parla Ngarpu japirlyinya Rajillu yapa yungupurru. Wali pinakarrinya pa Rajilkura wangki. Parrila parla yinya yini Jawujap.

Jayikap ngunangani kuyi pajajartijaa mana pajajarti

Wali Jayikapju manya ngampurrikanani kukunjarwarntijaa nanikutwarnti Layipankurawarnti. Nyanartijangka Layipanku parla marni, “Wurna marna yanku ngurrarakarti ngajukurakarti tikirr.”

Layipantu parla marni, “Ngajirta. Lama man warrkammarnanku minyayirla. Marrki manunya ngampurrikanana kukunjarwarnti ngajukurawarnti tumaj Ngarpungu manta marlamani kankarnijangkarlu. Puju pajin jutungu warrkammarnanku wali pamarrpala marnanta yungku purilka. Nyapartukarra man nyuntungu malku.”

Jayikapju parla marni, “Ngajirta. Yarr pajan yungku kukunjarwarnti kurnkurnwarntijaa nanikutwarnti wirntikirlwarnti. Ngurrujarrakujir-nurla pajan yungku minyartiwarnti. Ngajungula marnajin martarnanku.”

Layipantu parla marni, “Yu, yungku marnanta.” Wali kajiyinya parla Layipantu. Nyanartijangka yinyala manya nyantukurawarnti walakuwarnti. Ngajirta parla nyantu yungkarla jirrkirl Jayikap kajiyinya

parla. Wali Jayikapju manya parpjartiwarntimipa ngampurrikanani Layipankurawarnti.

Nyanartijangka Ngarpungu pa Jayikap ngampurrikanani warrkam-purru jirrkirli. Nyanartiwarntirli kuyiwarntirli parpjartiwarntirli palunya martarni kurnkurnwarntijaa wirntikirliwarnti yapawarnti wulyuwarnti. Paja palunya martarni. Layipankurawarnti palu parpjartiwarntimipa ngarlwarnti. Jayikapkurawarnti palu kurnkurnwarntijaa wirntikirliwarnti wulyuwarnti. Kujartikarra pa Ngarpungu marlamani Jayikap. Nyanartijangka payamkujirnila manya Jayikapju pamarrjawurlu kamulwarntijaa tangkiwarnti, yarnta piyirnwartni paja warrkammayinwarnti. Maja manyanangu ngunangani manawarntiwujaa kuyiwarntiwujaa piyirnwartniwu.

31

Jayikapngurra palu wurna yani ranyji

¹⁻⁵⁵ Layipankurawarntirli walakuwarntirli palunyanangu marnani, “Jayikapju parla ngurru warntarni ngalimpakurawu ngarpuwu nanikutwarntijaa kukunjawarnti. Jayikap pa ngunangana kuyi pajajartijaa mana pajajarti. Ngarpu nganampakura pa ngunangana yarpalmartajarti.” Yarnta lamparrnyankurarl Layipantu parla yakurmmarnani Jayikapku.

Nyanartijangka Ngarpungu parla Jayikapku marni, “Wurna man yanku tikirr ngurrarakarti nyuntukurakarti. Ngampurrikananku marnanta ngajungu.”

Nyanartijangka marni pilangu Jayikapju kartunyankurajarrawu, “Yanku parlipa ngajukurakarti ngurrarakarti kurliirra. Ngarpungu paji jularni kankarnijangkarlu tikiyanupurru. Nyurrajarrakura ngarpu pa kajiyungujuwal. Jarlujangkarlu paja kirrijiliny kajiyinya Rajilngurni. Yarnta paja kajiyinya kuyiwarntingurnijaa pamarrngurni warrkamjangka. Nyanartijangka paji marni Ngarpungu kurliirra tikiyanupurru. Wurna parlipa yanku minyartingurni ngurrangurni.”

Kartunyankurajararl pilarla marni, “Wali mapunikarrku man Ngarpu kankarnijangka yangka mangu jularni. Ngajarrakurarl ngarpungu kayan ngajarranya yungka pamarrjaa manawarnti. Kula parlipanyanta ngayiwartirni kirrarnana. Wurna parliparlanyanta yanku kajiyungujuwalku.”

Nyanartijangkarlu marurppinyala manya Jayikapju wurnapurru kukunjawarntijaa nanikutwarnti yarnta warrkammayinwarnti mapirri. Kamulwarntirlala palu parayani kartujarrajaa yapawarnti. Yarnta manya manawarnti paja karrpirni kamulwarntirla. Nyanartijangka wurnala palu jakarni. Kuyiwarntirla palunangurla wartangurni yanani kamulwarnti piyirnjartiwarnti. Ranyji palurlanyanta yani Layipanku warrkamjapururla. Jamurnku wurnawu Rajilpala yani mayarukarti Layipankurakarti. Nyanartiwarnti manawarnti yangka manya Layipantu kajalkajalkujirni Ngarpujilinywarnti, nyanartiwarntirnila parla warntarnkarrakanya Rajilla ngurru kurntalnyankurarl.

Wartangurni pa kirrarnani Layipan ngurru ngurrarwarnti murrkurn. Nyanartijangka jularni palurla Layipanku lamparrnyankura yap yanujangka. Jamurn pinakarrinya kuljarrinyala parla. Wurnarnila jakarni wartangurni. Waangurla manyanangurla pirriyani wartangurni. Jutparnila palu yukarni kaparn. Nyanartikarra pukanyja parla winkirru marni Ngarpungu, “Ngajirta ngan punga nganpayi nyanarti Jayikap. Wanyjarrku man.”

Kumantajartila manyanta pirriyani Jayikapja. Marni parla Layipantu, “Nganajangkarlu manpinya yap kanya ngajukurajarra kurntalkujarra, yarnta jamurtiwarnti mapirrirni. Ngajirta pajin jularla wurna yanupurru

jarlu yalayirra. Yarrpala marnangu pirriyani nyana marnanta pungkarla tumaj paji Ngarpungu jarmarni.”

Jayikapju parla marni, “Puju ngarnangu jularla yanupurru lamakujirrala nganpinya kurntalkujarra nyuntukurajarra. Wali marna yani ranyjirni.”

Yarntarni parla marni Layipantu, “Wanyjarra paji ngajukurawarnti manawarnti Ngarpujilinywarnti yala pajin warntarnkanya ngurru.”

Jayikapju parla marni, “Ngajirta marnangu ngajungu kangkarla ngurru. Ngurrpa marnarla nyuntukurawarntiwu manawarntiwu.”

Nyanartijangka muwupunganila parla Layipantu kalukuwarntirra. Manawarnti nyanartiwarnti manya kaninyamarrangu ranyjikujirni Rajillu payikirra. Kankarnumarrangula manyanangurla nyantu kirrarnani. Jarti parla warijpanani Layipantu. Nyanartijangka Jayikapju parla kulijarrinya. Marni parla, “Wayila manunya parlipinya.” Yarnta parla marni, “Nganajangkarlu pajan waangani wartangurni yangkakatarngangu warrkammarnani jirrkirl jarlujangkarlu. Ngajirta marnangu wanyjanantarla warrkam. Nyuntungu pajan kajiyungani kuyingurnijaa pamarrngurni. Walirni paja ngaju Ngarpungu ngampurrikanani yarnta paja pamarr purlkajartikujirnijaa kuyi pajajartikujirni. Nyanartijangkala marna jalarra pajajarti ngunangana. Ngajirta pajan nyuntungu yungkarla. Ngarpungu paja yinya pamarrwarntijaa kuyiwarnti yarnta piyirwarnti warrkammayinwarnti.”

Layipantula parla marni, “Ngajukurawarntijal pajilu kurntalkujarrajaa jamirtiwarnti, kuyiwarnti mapirri. Nukarnini pajilu ngajuwu. Wali jamulu manunya martawu. Kayan ngarnanta punga tumaj paji Ngarpungu jarmarni. Kurlirra man yananku. Pamarrwarnti parli kaparn tirnyutukarrku pinalkarrapurru. Kayan ngajin kayili tirrinyyanta ngajukarti pungupurru. Yarnta ngaju kayan ngarnangurla nyuntukarti tirrinyyanta kulijarti. Ngurrjarra parli wali kirrarnanku kayilijaa kurlirra. Minyarti parli pamarrwarnti tirnyutukanana pinalkarrapurru.”

Nyanartijangka manya wurnangu kumantawarlany nurtpungurlakani Layipantu. Yarnta manya ngukupajani jamirtiwarntijaa kurntalkujarra. Nyanartijangka wurnala tikiyani kayili. Jayikapngurra palu wurnala yanani kurlirra.

32

Kajalurn palu yanani piyirwarnti kurlirra

¹⁻³² Nyanartijangka yinjilwarntila palurla pirriyani wurnajangkawu. Jayikapju parlanyanu marni, “Kunyangurla parla minyarti ngurra Ngarpukura.”

Nyanartijangka kaparnngurni manya Jayikapju yiparni piyirwarnti kajalurn. Papajinyankurakarti Yijuwukarti manya yiparni kurlirra wangkijarti. Wali Yijuwurla palunyanta pirriyani, marni palurla kujartikarra, “Jayikap mangurla jalarrarni pirriyanku ngajajpurru, wartangurni pa yanana kayilungu.” Nyanartijangka palunyanta tikiyani Jayikapkarti kayili kaparnkarti. Marni palurla Jayikapku, “Papajpurru mangu pirriyanana wartangurni piyirn pajajarti.” Nyanartijangka Jayikap rayinjarrinyala. Pungka ngarta papajinyankurarlul. Nyantungu pa pinapinakarrinya jarlujangka yangka Yijuwurlu parla marni walimpa pungupurru.

Nyanartijangka Ngarpuwu parla marni Jayikapju, “Ngarpu, nyuntungu pajin jularni ngampurrikanupurru. Yarnta pajan yinya manawarnti pajajaa piyirwarnti warrkammayinwarnti mapirri rni yapawarntijaa kuyiwarnti. Nganapartu nganapartu pajan yinya nyuntungu. Yarr marna ngaju piyirn, nira pajin wulyumarnana. Papajirlu ngaja punga ngajukurakarrarlul pirla. Ngampurrikarrku pajan jalarra nyuntungu

ngajukurakarrarla papajikarrarla. Rayinkarrinyana marnarla. Pungka ngarnapanya nukarni marninwarntijaa yapawarnti. Nyanartirlamarra marnanpanya ngampurrikananku. Pungka ngarnapanya.”

Nyanartijangka marnila manyanangu Jayikapju warrkammayinwarn-tiwu, “Ngurrujarrakujiwu parliparla Yijuwu kamulwarntijaa tangkiwarn-tijaa purlumanwarnti. Kangkula mantarla kajalurn Yijuwu.” Yarnta parlanyanu marni ranyjingurni muntanga, “Wirriyakujiwu marna ngajukura papaji. Yipawu marnarla kajalurn kuyiwarnti, nyanartijangka paja langkarnikarrku kulingajirtarlu wulyungu. Ngangakujiwula palu kuyiwarntirlu nyanartiwarntirlu.” Wali yiparni parla kajalurn. Nyantu kayilirni lama kirrarnani.

Nyanartikarrarni pukanyja manya yiparni nyantukurawarnti kartu-jarrajaa marninjarrawarlany warrkammayinjarra. Yapawarntijaa war-rkammayinwarnti mapirrirni manya yiparni. Yarnta kuyiwarntijaa man-awarnti nukarni manya kajalurni yiparni Jayikapju. Marni manyanangu, “Yanku manta kurlirra tirriny martuwarrarlal. Ngaju marna minyayirla lama kirralku.”

Turturlikanani pilanyanu kulingu

Nyanartijangka pukanyjala parla nganpayi pirriyani Jayikapku. Tur-turlikanani pilanyanu kulingu, wanyjarra parlanyanta maja ngunawu, kunyungurla Jayikap kunyungurla nganpayiwarlany. Wali turturlikanani pilanyanu kitangarni pilangurla rakarrakanya. Yangka ngungkupinya Jayikapkura maya nyanawurlu nganpayiwarlanyju, marni parlanyanu, “Kunyungurla minyartirlu nganpayirlu paja yukarnukujiwu.” Wali nyanartijangkarlu mirtalpala pinya Jayikap. Marnila parla Jayikapku, “Jarlu parlingu rakarrakangana, yartajpantaja.”

“Ngajirta. Tarrpartarnanku marnanta jutungu. Japirlyungkuliny manurla Ngarpu ngajupurru, nyanartila marnanta yartajpanku.”

Wali marni parla nganpayirlu nyanartirlu, “Ngana man nyuntu yini, julajirlanyanu.”

“Ngaju marna Jayikap.”

“Kayan ngan Jayikap nguna. Kanarlany marnanta yiniwarlany julawu Yijirayil. Tumaj man Ngarpu turturlikanani, yarnta man yukarnuku-jirni. Piyirnwarnti kanarlanywarnti mapirrirni manunya kaninykujirnani nira.”

Wali Jayikapju parla marni nyantuwarlanyku, “Kala ngana man nyuntu yini. Julajirlanyanu.”

“Ngajirta ngajan yiniwu japirlyungka. Pinarri pajin ngunarla. Ngampurrikanankujal marnanta.” Nyanartijangka wurnala parlanyanta yani rakarrarla.

Wali Jayikapju parlanyanu marni, “Kunyungurla marna minyarti ngan-payi turturlikani Ngarpu pukanyja. Yarnta marna warrarni nguniny wanji. Ngajirtarni paja pungkarla pirlawurra. Wali nyanartirni ngurra pa yini yutukani Piniyil Jayikapju. Nyanartijangka jamurn purangu turtapinya Jayikap wurnala jakarnkanya. Nyikitkarrala yanani mirtal pungujangka.

33

Lawukani Yijuwurlu Jayikap yawiyijangkarlu

¹⁻²⁰ Nyanartikarrarni kumanta nyanyala Jayikapju papajinyankura Yijuwu pirriyanujangka piyirnwarnti pajajarti. Kurlangu palu pirriyanani, pajajinyangu manya kangani piyirnwarnti 400. Jayikapju nyangungurla langkarnikani pirriyanujangka. Yijuwukarti manyanta yani jutinykarra

rayintu kajalkajalkujirrupurru. Kujartikarra manyanangu yurru ngunangani kanarlany kajalkajalkujirrupurru. Wali lawukanila Yijuwurlu Jayikap yawiyijangkarlu. Lunganila pilanyanu ngayijarrinyujangkarlu. Nyanartijangka lungujangka pila yarrjarrinya. Marnila parla Yijuwurlu, "Nganajangkarlu pajin kajalurn yiparni piyirnarnti kuyijartiwarnti langkarni."

"Ngajirta. Yiparni marnangu yalyakujirrupurru."

"Ngajirta. Wali marnanya ngajungu ngarrja martalany kuyiwarntijaa manawarnti. Tikirrwarrntawu manurlanyanu nyuntungu."

"Ngajirta. Martawu man nyuntungu. Puju pajin kirtilyjarrinya, wali nyanarti, minyarti yijijangka manurlanyanu martawu. Kangku manunya minyartiwarnti kuyiwarnti. Ngarpungu kankarnumarrangujangkarlu paja ngampurrikanani yarnta paja kuyiwarnti paja yinya. Ngarrjawarlany marnanya martalany ngajungu." Kujartikarra parla marnani Jayikapju kitangarni Yijuwurlu parlanyanu kanya yijijangkawarnti Jayikapkurawarnti.

Nyanartijangka wurnala jakarni Yijuwu kurlirra Yitimkarti nyantukurakarti ngurrakarti. Kirrarnanila nyanayirla. Wali ngajanyankura Jayikap pa yani wartangurni ngurrakarti Jikimkarti. Wali nyanarti ngurra parlanyanu Jayikapju payamkujirni nyantungumiparni. Yarnta manya pamarrwarnti purlikawarnti mungkurripinya pinalkarrapurru Ngarpu kajalkajalkujirrupurru. Wali kirrarnanila palu nyanayirla Jikimja rawarni.

35

Jayikap yani ngurrakarti Pajilkarti

¹⁻²⁹ Wali nyanartijangka Ngarpungu parla marni Jayikapku, "Yanku man kurlirra Pajilkarti. Nyanayirla man kirrarnanku. Yarnta manunya pamarrwarnti mungkurppungku ngajuwu kajalkajalkujirrupurru. Ngaju marnangu purlika Ngarpu yangka pajan nyanya jarlu minyayirla ngur-ranga, nyanartikarra yangka manurlanyanta papajiwu nyuntukurawu wurnamipa kitpungani."

Nyanartijangka Jayikapju manyanangu jularni nyantukurawarntiwu piyirnarntiwu, "Tarrapungkalunya nyanartiwarnti manawarnti Ngarpujilinywarnti kayilungujangkawarnti yangka mantanya kajalkajalkujilany nira. Nyanartijangka nyumukmalkuliny manta, manala mantanyanu wulyu yutukarrku karrkinta. Nyanartijangka ngurrajangka palupa yanku kurlirra Pajilkarti. Mungkurppungkula marnarla pamarrwarnti nyanayirla Ngarpuwu kankarnimarrangujangkawu kajalkajalkujirrupurru. Nyantungu paja marlamanani yangkartujangka. Warrarni paja Ngarpungu jalarrawurti ngampurrikanana."

Nyanartijangka piyirnarntirlu palurla yinya manawarnti Ngarpujilinywarnti. Wali karlarnurla manya nguwanga turnmarni mananga rirringki warnamintirla. Nyanartijangka palu Pajilkarti yani, pirriyanila palu. Mungkurppinyala parla pamarrwarnti Ngarpu kajalkajalkujirrupurru. Wali Ngarpu manyanta pirriyani Jayikapja. Marni parla Jayikapku, "Jalarra marnanta yiniwarlany julawu. Jarlu man nguja Jayikap, jalarra man ngunawu Yijirayil. Ngaju marnanyirrangu purlika Ngarpu. Yapawarnti paja manunya martawu nyantukurawarntijangka walakuwarntijangka. Kujangkurrajarrala palu ngunanganku. Yarnta palunyanangu majawarnti ngunanganku piyirnarntiwu kanarlanywarntiwu. Jarlu marnapinya yinya Ayiparanjaa Asik minyarti ngurra Kayinin. Nyuntula marnanta jalarra yungany jirnajangka. Walimpawarlany palurlanyanu yapajirnanunguwarntirlula martarnanku minyarti ngurra nyantukurawarntirlu." Nyanartijangka Ngarpungula Jayikap wanyjani.

Wali purtukujirnila pamarra ayil kajalkajalkujirrupurru Ngarpu ngur-ranga kirlingarni yininga Pajilla. Nyanartijangka Pajilngurni palu jakarni kurlirra ngurrawarlanykarti. Wali pitparni manyanangurla muntajarti Rajil. Jrumanani palunya kaparn. Jamurnjamurnjarrinya parla yapa martarnupurru, parrila palkangawantinya. Ngamajila parla pirlajarrinya parrikura. Kankarlajarrala jularni yini Pinjimin ngarpunyaankuraru Jayikapju. Yawiyila palurla lungani. Nyanayirlarni palu turnmani pirla-jarrinyangka. Pamarrpala manyanta yutukani Jayikapju pinalkarrapuru kartunyaankuraru.

Nyantukurarla ngarpunga manyanta pirriyani Jayikap

Yarntarni kurlirrawarlany yanani Jayikap. Pirriyanila ngurranga Ma-murirla. Ngarpunyaankura parla nyanayirlarni kurrarnani. Nyantu pa purrkujinyangu Asik, yitilalwarntirla pajanga nguja 180. Nyanartijangka walimpa pirlajarrinya purrkujarrinyujangka. Turnmanila pila walakun-yankurajarrarlurni Yijuwurlujaa Jayikapju.

36

¹⁻⁴³ Wali purlumanwarnti pilanya paja martarni Yijuwurlujaa Jayikapju kayanta. Yukala palurlanyanu warpijngarnani. Nyanartijangka Yi-juwurlu manya pakulkanya ngurrawarlanykarti kurlirra. Nyantuku-warnti manya kanya kuyiwarntijaa kartuwarnti yapawarnti mapirri. Pamarra palu kurrarnani ngurranga Yitimja. Wali ngurrujarra pila kurrarnani Yijuwujarra Jayikap kayilijaa kurlirra. Wali Yijuwukurawarnti yapajirnyanguwarnti palu nyanayirlarni kurrarnani. Nyanartiwarnti yapawarnti palunya jularnani Yitimkarrajiwarnti.

37

Jawujap

¹⁻⁴ Jayikap pa Kayininta kurrarnani. Warrkammarnani palurla walakuwarntirlu 12ju. Ngampurrikanani palunya kukunjarwarntijaa nanikutwarnti. Layingu Jawujapju parla jularnani ngarpunyaanku-rawu Jayikapku, “Ngarpu, nyanartiwarnti palu yarr kurrarnani nga-jukurawarnti papajiarnti. Ngajungumipa marnanya ngampurrikanana kukunjarwarnti.” Kujartikarra parla jakuljularnani Jawujapju Jayikapku ngarpunyaankurawu.

Jayikapju parla wulyumarnani walakuwarlanyku kaparnngarrangar-rawu Jawujapku. Purrkungu kangujangkarlu parla wirriya ngunan-gani. Nyanartijangka parla nyantuwwumipa mintimmarnani kuwut mana wirrimpurru wulyu. Nyanartijangka papajiarwarntirlu palurla yakurrmarnani Jawujapku. Marni palurlanyanu, “Ngarpungu ngalimpakuraru ngajirra parlipangu wulyumanya. Nyantuwwumipa parla wulyumarnani Jawujapku, ngajirra ngalimpawu.” Wali ngajirra palurla wulyuwulyu wangki manyjarla Jawujapku jarntuwarntirlujal.

37:5-11

⁵⁻¹¹ Wali Jawujapju winkirmarni. Nyanartijangka jularni manyanangu papajiarwarntiwi winkirjangka. Marni manyanangu, “Warrkammarnani parlipa pirntirirla. Kayantakujirni parlipanya yukawarnti miyijar-tiwarnti. Nyanartijangka karrpirnanila parlipanya warrapuru tukar-nupurru. Minyarti layi ngajukura yuka turtangurlala karrinyani, ka-parn manyanangurla. Kanarlanywarnti yukawarntiwarlany karrpirnu-jangkawarnti turtangurlawarlanyparni palu karrinyani yangka mantanya

nyurrawarntirlu junganurla karrpirni. Wamarn karrinyani palu ngajukurangurni marnpa. Nyanartijangka parntawantinyala palu nyanartiwarnti yukawarnti. Kayanmipala manyanangurla karrinyani kankarnumar-rangur yangka marna ngajungu karrpirni. Minyarti marnanyirrangur Jularnana winkirjjangka. Kujarti marna winkirmarni.”

Wali kujarti manyanangu ngunangani nyantuwarntikura yurru. Parntawantinyani palunangurla yangka nganawurti piyirn purlka ngunangani kajalkajal. Wali papajiwartirlu palurla marni Jawujapku, “Nyuntungu nganunyanu yutukani kajalkajal jirnjangkarlu. Nganampa marnalu kajalujangkawarnti.” Nyanartijangka palurla yirmarnani Jawujapku winkirruwaluku.

Nyanartijangka yarntarni manya winkirmarni Jawujapju. Jularnila manyanangu papajiwartiwu, “Winkirmarni marnanya wirlwarnti paja 11 yarnta purangujaa yakarn. Nyanartijangka parntawantinyala pajilurla ngajanga kajalkajalkujirrupurru.”

Jayikapjula Jawujap marrarni ngarpunyankurarlu. Marni parla, “Nya-partukarra man minyarti kanarlanyparni winkirmarnani. Ngajungujaa papajiwartirlu nyuntukurawarntirlu ngamajirlu mapirriarni kayan ngar-nantalu nyuntu kajalkajalkuji winkirruwal. Nyuntu man wartangurni-jangka. Kayan ngarnanpangu purlka nguna.” Nyanartijangkarlu papajiwartirlu palurla yakurrmarnani Jawujapku. Ngajirta nganyanangu kajalkajal nguna wartangurnijangka. Yarnta ngarpunyankurarlu pa pinapinakarrinyani winkirjjangka Jawujapkura.

Jawujap palu kanya Yijipkarti jalimkujirrupurru

¹²⁻³⁶ Nyanartijangka manya yiparni walakuwarnti kayili Jayikapju ngurrakarti Jikimkarti. Kukunjawarntijaa nanikutwarnti palunya kanya yukangkurra. Jawujap wartangurni kirrarnani. Wali Jawujapku parla marni wartangurni Jayikapju, “Yanku manyanangurla kayili. Nyaku manyanangu papajipuruwarntiwu. Yara ngartalu nguniny yarnta kukun-jawarntijaa nanikutwarnti, yara ngalunya ngampurrikarralany. Nyanar-tijangka pajin wangki tikirkangka papajipuruwarntikura.”

Wali nyanartijangka wurnala jakarni Jawujap kayili. Pirriyanila manyanangurla Jikimja. Jarti manyanangu muwupungani papajiwarn-tiwu. Wali pirriyanila manyanta layinga nganpayirla. Japirryinyala parla Jawujap, “Nganawu manurla muwupungana.”

Jawujapjula parla marni, “Ngajirta, papajiwartiwu marnanyanangu muwupungana ngajukurawarntiwu. Nyanya nganunya. Yala palu yani kukunjajartiwarntijaa nanikutjarti. Kanya palunya mirnu.”

Nyantungula parla marni nyanartikarrajirlu, “Yu. Nyanya marnanya. Jarlu palu tirrihyani ngurrawarlanykarti kayirrara.” Wali nyanarti-jangka Jawujapju manya kayirrarni puranwaanya.

Nyanartijangka manyanangurla pirriyanila. Parlipinyala palu Jawujap marringurni papajiwartirlu. Marni palurlanyanu, “Yangkarti parri pa pirriyani winkirruwal. Pungku parlipa pirlawurra. Takurrarrangkula parlipa kurrkunga pulparra willa. Nyanartijangka tikiyanku parlipa kurlirra. Julawu parliparla ngarpuwu ngalimpakurawu, ‘Kunyarwarn-tirlu palu pajani ngurruwa wanyurlaparta.’ Kajiyungku parliparla ngarpuwu ngalimpakurawu kujarti.”

Kanarlanyu kajalurnijangkarlu manyanangu marni yiningu Rupuntu, “Kayan ngarlipa pungka. Yarr parlipa tarrangku wanji kurrkunga.” Nyanartijangka pinapinakarrinya ranyjurni Rupuntu. Marni parla-nyanu, “Warra marna warntawu parri kurrkungajangka, tikirkujiwula marnanyanta ngarpukarti ngajarrakurakarti.” Yawiyijarrinya parla Jawu-japku papajiwarlanyu.

Wali pirriyanila manyanangurla Jawujap. Langkirrmanila palunyanta mana kuwut. Tarrpartarnurlala palu kanya kurrkukarti. Takurrtar-ranyala palu kurrkunga. Nyanartijangka Rupun manyanangurla yap yani papajiwarlany. Kanarlanywarnti palu ngurrakarti tikiyani. Kurrkun-galiny palu takurrtarrangurlakani Jawujap.

Miyila palu ngarnani. Nyanyala palunya piyirnwarnti kamuljarti-warnti. Pirriyanani palu kayilungu. Kangani palunya manawarnti ngana-partu nganapartu Yijipkarti jalimkujirrupuru. Wali nganpayirlu Ju-tangu manyanangu marni yawiyirlu, “Ngajirta ngarliparlanyanu punga ngalimpakura ngaja. Yarrwurti parlipanyanangurla yipawu kamuljarti-warntirla. Kangkula palu Yijipkarti jalimkujirrupuru. Manajilinyarni palu jalimkujiwu.”

Kanarlanywarntirlu palurla marni, “Yu. Purpanku parlipa. Yipawula parlipanyanangurla kamuljartiwarntirla.” Nyanartijangka palu turtangkanya kurrkukarti, warntarnila palu Jawujap. Nyanartijangka kanya palunyanangurla kamuljartiwarntikarti. Yungurlakani palunya pamarr papajiwarnti wurnangu. Wali kanyala palurlanyanu nyanarti nganpayi kurlirra Yijipkarti.

Walimpa pirriyani Rupun wartangurni. Jartila parla yanunga nyanya kurrkunga Jawujapku. Nyanartijangka yawiyijarrinyala parla. Langkirrmanila parlanyanu mana karrkintajangka yawiyirlu. Wali tikiyani manyanangurla. Marnila manyanangu, “Jarti marnarla nyanya parriwu, ngurrrpa palu yap kanya. Nyapartujarriwula marna ngaju. Kunyungurla paja marrawu ngarpungu ngalimpakurarlu ngampurrirkanungajirtangurni.” Nyanartijangka nanikut palu pinya. Maparnila palurla kuwut nyantukura Jawujapkura nungujawurlu. Kanyala palurla nungujarti ngarpunyankurawu kuwut. Yijingkanyala palunyanta. Marni palurla, “Minyarti mana marnalu parlipinya. Jawujapkura ngarta.”

Wali nginyjirrikanila parla ngarpunyankurarlu nyantukurawu walakuwu. Marni manyanangu, “Yu, nyantuwurni parla. Wali paja kunyarru marlalkujirni.” Nyanartijangka parlanyanu langkirrmanila nyantukura kuwut yawiyirlu. Yawiyijarrinya parla walakuwu nyantukurawu maruluwu. Kanarlanyala manyanu karrpirni payikijangka mana. Nyanartijangka lunganila parla maya yawiyirlu. Nukarninila palurla pirriyani walakuwarntijaa kurntalwarnti ngangakujirrupuru yawiyijangka. Jarti palu ngangakujirni. Nyantungu ngajirta manya pinakarrinyantarla. Juturni parlanyanu lungani maruluwu.

39

Jawujap yutukani jayilla Patiparlu

¹⁻²³ Wali kamuljartiwarntirlu palu pirrikanya Yijipja nganpayi yini parla Jawujap. Nyanartijangka purlkangu nyanya Yijipkarrajirlu, pamarrpala manya yinya kamuljartiwarnti. Warntarnila parlanyanu Jawujap warrkammarnupuru. Nyanarti nganpayi parla yini Patipa. Piyirnwarntiwu pajawu manyanangu maja ngunangani.

Wali nyanartijangka pa kirrarnani Jawujap purlkakurarla mayarurla. Ngarpu manyanta warrarni ngunangani Kut. Nyanartila parla jirrkirl warrkammarnani Patipawu purlkawu. Nyanartijangkala parla Patipa wirriyajarrinya. Nyantuwujinyangula parla ngunangani warrkammayin Jawujap. Yarnta manyanangu majakujirni Jawujap manawarntiwujaa kanarlanywarntiwu warrkammayinwarntiwu. Mapunparni Ngarpungu marlamanani Jawujap. Nyanartijangka yarrjarrinyurlala kirrarnani

Patipa. Jawujap manyanangurla wali pikajarrinya warrkammayinwarnirtirla. Rukarnila manyanangurla Patiparlu. Miyijaa kuyi ngarnani ngangangu.

Jawujap pa nganpayi wulyujinyangu janginy yarajaa karrkin wulyu. Nyanartijangka marrupunganila Patipakurarlu kartungu. Marnani parla Jawujapku nira kumantawarlany kumantawarlany, “Yanku marnangurla nyuntunga. Wulyumalany marnangu nyuntuwu.”

Nyantungu parla Jawujapju marnani, “Ngajirta. Ngajungu ngajirta marnanta marrupungka. Nyuntu manurla purlkakura Patipakura yangka paja nganta majakujirni. Wali paja nyantungu jirrkirl nyangana. Yarnata paja ngaju mapirri nyangana Ngarpungu. Kayan ngarnanyanta yakurrjarri nyantunga.”

Wali Jawujapju parla jarti yirrarnmarnani nyanartiwu marninku. Jutungurni parla marnintu marnani, “Ngajirta. Nyuntuwu marnangu wulyumalany. Yanku marnangurla.” Kujarti parla Jawujapku marnintu nyanartirlu marnani.

Kumantawarlanya pirriyanila parla warrkamku nganpayi Jawujap. Ngajirta palu kanarlanywarnti ngunarla warrkammayinwarnti. Kayanta manyanta pirriyani marninta. Nyanartirlu marnintu parla murtarni tarpartarni nyantukura kuwut. Marni parla, “Yanku marnangurla.”

Wali nyanartijangka pupurula laparnkarrakanya Jawujap marninkarlarla kujikanukarrarla. Papajani manyanangu marnin warrkammayinwarntiwi yirri. Marni manyanangu, “Nyaku manta minyarti Jawujapku kuwut. Wanyjani parlanyanu ngurranga ngajukurarla rayintu. Nyakarla nganta nyurrawarntirlu.” Kujartikarra manyanangu marni marnintu. Yirri manya kajiyinya. Yarnata manyanangu marni, “Jawujapju paja marrupinya ngaju. Kangkarla paja nyantungu. Yangka marnanyirrangu papajani, nyantu pa rayin yap laparni nyurrawarntikarrarla. Nyakarla nganta. Kuwut minyarti parlanyanu wanyjani rayintu.”

Marnintu nyanartirlu martarnani Jawujapku kuwut kitangarni parla pirriyani ngumparnanyankura Patipa. Nyanartirni wangki parla jularni wupal. “Yangkarti nganpayi man nyuntungu warrkammayinkujirni yarnata manyanangu warrkammayinwarntiwi majakujirni, nyanartirlu paja marrupinya ngaju. Kangkarla paja. Wali partalurnila marnanyanangu papajani warrkammayinwarntiwi. Rayinpala pupuru laparnkarrakanya. Wanyjanurlakani parlanyanu minyarti kuwut rayintu.”

Nyanartijangka wangkijangka kulijarrinyala parla Jawujapku, jirljirljarrinya parla. Marnila manyanangu warrkammayinwarntiwi, “Nganpayi nyanarti manta tarpartawu, jayillala manta yutukarrku.” Wali tarpartarnurla palu yutukani jayilla.

Kanarlanywarnti jayilmayinwarnti palu kajalurni kirrarnani yangka manya purlkangu jarlu yutukani kingju Yijipkarrajirlu. Jawujappala manyanangurla kirniny yutukani. Jawujapja manyanta Ngarpu warrarni ngunangani. Nganpayirlu purlkangu limpangu parla wulyumarnani Jawujapku tumaj parla warrkammarnani wulyuwulyu Jawujap. Nyanartijangka limpangu manyanta pikajarrinya nyantunga. Marnila parla Jawujapku, “Nyuntula manyanangu purlka ngunawu jinjinyungupuru. Ngaju marna yarrjarrinyurla kirralku.” Wali Jawujap pa jirrkirljinyangu warrkammarnani tumaj pa Ngarpungu warrarni jirrkirkujirni.

1-8 Walimpa pilangu purlkangu kulijarrinya kingju Yijipkarrajirlu warrkamayinjarrawu. Jayilla pinya takurripinya. Kanarlanyju nganpayiwarlanyju parla kingku ngapa pirrikangani wayin ngarnupurru. Warrkam parla nyantukura nyanarti. Kanarlanyju warrkamayintu parla kingku kamparnani miyi. Kukumanu parla nyantu ngunangani. Rawa pila ngunangani jayilla nyanartijarra nganpayijarra. Jawujap pilangu limpangu yutukani warrkamayin ngampurrikanupurru.

Pukanyjawarlany pila nyanartijarrarlu winkirrmarni. Nyanartijangka kumantala pinya nyanya Jawujapju. Kanarlanyparni pila kirrarningurra winkirjangka. Japirryinya pinya Jawujapju, “Nganajangka manpila wirriyangajirta. Nyapartukarra manpila pinapinakarrilany.”

Kanarlanyju parla marni, “Ngajirta, winkirjangka pajarra. Kanarlanyparni pajarra winkirrmarni. Ngurra pajarrarla minyartiwu winkirru.”

Wali Jawujapju pilangu marni, “Ngarpu parlipangu pinarri nguniny nyanartijilinyku winkirru. Nyapartukarra manpila winkirrmarni. Julajipila.”

9-19 Wali jularni parla nganpayirlu ngapa wayin kanguyungujwallu, “Wali kayan mana marna nyanya kuriyipjangka. Minyarti mana pa kar-rinyani wirkijarti murrkurnjarti. Wali yangka warnjal turtapinya partirila manyanta kalarawantinya. Wali jurtantinya manyanta, miyiwartila palu ngujangurra tarnku. Nyanartijangka pakirtila marnarla warntarni wuruwu. Nyulypinyala marna kuriyipjangka, wurula ngujangurra pakirtirla. Yinyala marnarla nganpayi king. Wali kujarti marna winkirrmarni.”

Wali Jawujapju parla marni, “Julawu marnangu, ngaju marnarla pinarri nyanartijilinyku winkirru. Nyuntungu man winkirrmarni mana wirki-wartijarti murrkurnjarti. Wali wirkiwarnti murrkurn palu ngurrawarnti murrkurnjilinyparni. Ngurrawarnti murrkurnwarlany man kirrarnanku minyayirla jayilla, nyanartijangka manta kingju yipawu palkakarti majangu nyuntukurarlul. Yartarni manurla warrkammarnanku kingku, wayin manurla yunganku. Wali yangka man tikiyanku ngurrakarti kingkurakarti warrkampurru, julawu manurla ngaju mapirrinula paja yipawu. Murtangkurra marna kirrarnana minyayirla jayilla. Wulyumalany marnarla minyartingurni jayilngurni yanupurru palkangkurra.”

Wali nyanartijangka nganpayirlu kukumanurlu parla jularni Jawujapku winkirjangka. Marni parla, “Kujarti marna winkirrmarnani. Pikala marnanya kangani ngurtiwarnti murrkurn larrpuk kankalipil kaninykaniny. Kankarnimarranguwarlanyjangka marnarla kangani purlkawu nganapartu nganapartu miyiwartni kamparnujangkawarnti. Nyanartijangka jirikiwarntirlula pajilurla tawurnkarrapungurla ngarnani miyi nyanarti. Kujartijiliny marna winkirrmarnani.”

Wali Jawujapju parla marni kukumanuwu, “Julawu marnangu. Nyanarti manunya winkirrmarnani ngurtiwarnti murrkurn. Wali nyanartiwarnti ngurtiwarnti palu ngurrawarntijilinyparni murrkurn. Ngurrawarnti murrkurnwarlany man kirrarnanku minyayirla jayilla. Nyanartijangka manta kingju yipawu walimpa palkakarti majangu nyuntukurarlul. Julawula manyanangu warrkamayinwarntiwayin nyuntu pungupurru. Nyanartijangka mantalu kangkul tilypurrrunganurla tirriny-lanku. Manangala mantalu tarnikarrku. Jirikiwarntirlula mantalu karrkin ngalku.” Jawujapju pilangu kujarti takijularni winkirjangka.

20-23 Wali kirrarnani pila jayilla ngurrawarnti murrkurnwarlany. Nyanartijangka kingju pinya yiparni palkangkurra. Layiwarlany nganpayi wayin kanguyungujwal tikiyani warrkamkarti. Kingku parla yartarni wayin kanguyungani. Yangkarti nganpayi manya jinjinyinya kingju kukumanu pungupurru warrkamayinwarntirlu. Wali tilypurrrunganila

palu pirlawurra kangkul. Yangka pilangu pikakujirni nyantujarrakura winkirringangka, mapunparnila palu layiwarlany pinya, kanarlany wanji ngunangani.

Yangkarti nganpayi wayin kanguyungujuwal parla warrkammarnani majawu kingku. Kajaluwarlany parla Jawujapju jularni jayilla, "Julawu manurla majawu ngaju mapirri paja yipawu minyartingurni jayilngurni." Wali rukarni manyanta wangkinga Jawujapkurarla wayin kanguyungujuwallu. Ngajirta parla majawu manyjarla kingku. Jawujap pa warrarni jayilla kirrarnani.

41

Winkirmarnani manya kingju

¹⁻³⁶ Nyanartijangka winkirmarnanila manya kingju purlumanwarnti parnanywarnti 7 jirajartiwarnti wulyuwarnti. Kaninymarrangu palu martuwarrangurni kankarral parayani wurrkalkarti. Ngarnanila palu wurrkal. Nyanartijangka yarntarni kanarlanywarnti purlumanwarnti palu martuwarrangurni parayani parnanywarntiwarlany 7. Nyantuwarnti palu jirangajirtajartiwarnti ngarlawarnti. Nyanartijangka palunyanangurla kirniny yani jirajartiwarntirla. Wali ngarnanila palunya ngarlawarntirlu jirajartiwarnti. Nyanartijangka parnkijarrinyala king pukanya kaparnkaparn.

Yarntarni king tikirparni manyanjarrinya. Yarntarni manya winkirmarnani. Yuka talykarrjiliny karrinyani, miyila manyanangurla turtapinya pukarr 7. Nyanarti miyi wulyujinyangu. Mananga kayantarni palu turtapungurla karrinyani miyi 7warlanyarni. Kanarlanywarnti manya lalkawurra, wiliwili luwarni. Nyanartiwarntirlu lalkawarntirlu palunya ngarnani warpij wulyuwarnti. Kujarti manya kingju winkirmarnani.

Nyanartijangka parnkijarrinya king kumanta. Pinapinakarrinyani. Marni parlanyanu, "Nyapartukarrarna minyarti winkirmarnani. Jarti marna pinakarrinyana. Kunyungurla marnanya kanarlanywarnti japirlyungku. Julawu pajilu." Nyanartijangka yiparni manyanangu wangki piyirwarntiwu pinangurruwarntiwu. Yanku palurla kingku.

Nyanartijangka marni manyanangu, "Julawu marnanyirragu minyarti winkirringangka. Winkirmarnani marnanya wulyuwarnti purlumanwarnti yarnta ngarlawarnti purlumanwarnti. Ngarnila palunya ngarlawarntirlu jirajartiwarnti. Yarnta kanarlany winkirringarlany. Miyiwarnti yangka palu kirniny turtapinya wulyuwarntijaa ngarlawarnti. Ngarlawarntirlu nyanartiwarntirlu ngarni palunya wulyuwarnti warpij. Wali nyapartukarra minyarti winkirr. Ngurrrpa marnarla. Julajilu."

Jangkumani palunyanta pinangurruwarntirlu, "Ngajirta. Ngurrrpa marnalurla nyanartijilinyku winkirrkku. Kunyungurla parlipangu kanarlanyju julawu."

Wali nganpayi yangkarti wayin kanguyungujuwal parla pirriyani. Jularnila parla Jawujapkurajangka wangki winkirringangka. Marni parla kingku, "Nyantu parla pinarri winkirrkku nyanartijilinyku nganpayi Jawujap. Nyantu pa jayilla kirrarnana."

Wali kingku purlkangu parla wangki yiparni Jawujapku. Purpanila palurla kingku. Japirlyinyala parla purlkangu, "Nyapartukarra minyarti winkirr yangka marna jalarra winkirmarnani. Kunyungurla manurla nyuntu pinarri. Ngaju marnarla ngurrrpa. Kanarlanywarnti mapirri palurla ngurrrpa." Wali nyanartijangka parla kingju marnani Jawujapku wangki winkirringangka.

Nyanartijangka Jawujapju parla marni, “Minyartiwu winkirru ngajirta marnarla pinarri ngaju, yarnta Ngarpungu kankarnumarrangurlu paji jirrkirl jularnani. Julawula marnangu jalarra winkirjangka. Wali kurrinyamari man winkirmarnani. Kayanparni pila winkirjarra nyanartijarra. Kunyungurla manta Ngarpungu lirrkarnpungana nyapartukarra man walimpa ngunawu. Yitilalwarntiwarlany parlipangu ngapa wulyu ngunawu 7. Miyi manya paja warntarnanku ngapangu. Nyanartijangka yarnta piyirnwartirlu palu ngarnanku miyi nyanarti. Jularnanku palu, Minyarti miyi parlipangu kuyangayi pajakarra. Yarnta parlipangu ngunawu walimpa yitilalwarnti 7. Kayan ngarlipangu ngapa wanti. Yarnta miyiwartnti ngajirta ngalu turtangka. Yarnta palurla piyirnwartirlu muwupungku miyiwu jarti. Murrkurnmipa palu miyi warntarnanku, yarnta marlal.” Kujarti parla tikirjularnani Jawujapju winkirjangka kingkurajangka.

Yarnta parla kingku lirrkarnpinya Jawujapju, “Parlipungku man ngapayi layi pinangurru. Maja manyanangu ngunawu warrkammayinwarntiwu. Yarnta miyi palu warntarnanku yitilaljangka wulyujangka. Wali takurppungankula palu warrapurru munyal mayaruwarntirla. Minyartirlu majangu manya miyi ngampurrikananku. Yangkaliny palu miyiwartntiwarlany pujujarriwu walimpa yitilaljangka yakurrjangka, majangula manya piyirnwartnti yunganku mayarurlajangka munyaljangka.”

Jawujap manyanangu majajarrinya Yijipkarrajiwarntiwu

³⁷⁻⁵⁷ Nyanartijangka kingju parla marni Jawujapku, “Nyuntu man wulyu nganpaya yangka paji jirrkirl jularni. Kunyungurla Ngarpungu manta pinayinya taki jularnupurru minyarti wangki. Yarnta marnanta kurajpungku nyuntu. Maja manyanangu ngunawu warrkammayinwarntiwu, yarnta miyiwartnti manya ngampurrikananku. Wali marnanyirangu ngaju king, wali nyuntu manyanangu ngunawu purka ngajunga wartangurni piyirnwartiwu Yijipkarrajiwarntiwu nukarniwu. Yarnta mangulurla mapunikarrku kanarlanywarntirlu mapirrirni nyuntunga.” Wali yinyala palu kingju kartu nganpaya nyanarti Jawujap. Yarnta parla kuluwju mapirrirni yinya wirrimkangupurru wulyu.

Mapunparni manyanangu miyi turtapungani ngapa wantinyujangka. Wali kanyala palunyanta miyi nyanarti pukarr warrkammayinwarntirlu Jawujapkartu, yinya palurla. Nyantungula manya yutukanani mayaruwarntirla kaninykaniny. Muntumuntukangani palurla. Purllakajarrinya manyanangu nyanarti miyi. Ngunangani manyanangu purllakajinyangu munyal walimpapurru.

Nyanartijangka walimpawarlany yitilalwarntiwarlanyja ngajirta manyanangu ngapa wantirla. Miyi mapirrirni, ngajirta manyanangu turtangkarla. Marranyanjarrinya palu. Yananila palunyanta majakarti Jawujapkartu. Yinyala manya miyi munyaljangka. Payamkujirni palu miyi nyanarti. Wali ngarnanila palu. Wali piyirnwartnti kanarlanywarnti palu marri kurrarnani marranyanjarti. Nyanartijangka palurla yanani Yijipkartu miyi warntarnupurru. Linti palunyanta yanani Jawujapkartu.

42

Jayikapkurawarnti palu yani Yijipkartu

¹⁻³⁸ Wali purru Jayikap pa warrarni kurrarnani Kayininta Jawujapkura ngarpu. Nyanartijangka pinarrijarrinya parla miyiwu Yijipjangkawu yangka kajilurla jularni kanarlanywarntirlu. Marnila manyanangu walakunyanurawarntiwu, “Kunyungurla miyiwu mantarla muwupungku. Julalany palu miyi paja nguniny Yijipja kurlirra. Wurna

manta yanku nyanartikarti Yijipkarti. Miyi mantarlipangulu payamkujiwu. Pirlajarri ngarlipa marranyanjarti miyingajirtajangka." Wali kurlirra palu yani Yijipkarti walakuwarnti Jayikapkurawarnti miyi payamkujirnupuru.

Wali pirriyanila palunyanta Jawujapja Yijipja. Parntawantinyala palanta kajalkajal. Nyantungu manya nginyjirrikani Jawujapju. Marni parlanyanu ranyjingurni, "Minyarti pajilu ngajukurawarnti papajiarnti pirriyani." Nyantuwarntirlu ngajirta palu nginyjirrikarrarla. Jawujapju manyanangu marni, "Wanyjarrangurni manta pirriyani nyurrawarnti." Yirri manya japirryinya kujawarlanyngurni jarlungurru manya nginyjirrikani.

Nyantuwarntirlu palurla marni, "Kayininngurni marnalu pirriyani. Miyiwu marnalurla muwupungana, payamkujiwu marnalurlanyanu."

Wali Jawujapju manyanangu yarntarni marni, "Ngajirta. Nyurrawarnti manta kunyungurla pirriyani kulijarti."

Nyantuwarntirlu palurla marni, "Ngajirta marnalu kulijarti pirriyantarla. Nganampa marnalu paparlangujarti kayankura ngarpu. Nganampa marnalu mapunjiwarnti pirriyani."

Jawujapju manyanangu marni, "Ngajirta manta miyikarti pirriyantarla. Kulijarti manta pirriyani."

Marni palurla, "Jarlu marnalu nguja 12. Layiwarlany marnapangu pirlajarrinya. Kanarlany marnalu wanyjani wartangurni. Ngarpunga manyanta kirrarnana nganampakurarla."

Jawujapju manyanangu marni yarntarni, "Yu. Mapun manta kulijartiwarnti pirriyani. Pungkula marnanya ngajungu pirlawurra. Yarnta marnanya kurlpungany. Yara nganta ngunawu mapunjiwarnti, miyikarti manta pirriyani. Wali layi nganpayi marna kurajpungku nyurrawarnti-jangka. Jayilla marna martarnanku. Nyurrawarntirlula manta ruwangu purpanku ngaja nyurrawarntikura. Nyanartijangka marnanyirrangurla mapunikarrku. Wanjila marnanya wanyjarrku."

Wali mapunikani palunyanta Jawujapja Kayininkarrajawarntirlu. Marnanila palurlanyanu, "Kujikani parlipanyanu ngalimparlu yangka parlipa ngalimpakura ngaja jarlu yiparni pirlajarrinyupuru. Nyanartila parlipanya purlkangu pungku."

Nyanartijangka Jawujapju manyanangu marni warrkammayinwarntiwu nyantukurawarntiwu, "Yutukarrarlanangu miyi payikiwarntirla wurnapurru. Mani nyantuwarntikura payamjangka manta ranyji yutukarrku miyinga. Pukarr mapirrirni mantanya yungku kaparnpurru." Nyanartijangka miyila palanangu yutukani wurnapurru. Wali jakarnila palu kayili miyijarti. Papajiarlany Jimiyin manyanangu wirtinyikani jayilla. Lamala kirrarnani wartangurni.

Wali nyanartijangka pukanyja palu juntumani kaparn. Layingu nganpayirlu payiki kurtamani miyijarti tangki yungupuru. Nyanyala nyanarti mani payikirla ngunanyjangka ranyji. Wali japirryapirryunganila palunyantu rayintu, "Wanyjarrajangka minyarti mani."

Wali kayili palu yanani Kayininkarti. Pirriyanila palu, yinyala palunya miyi ngarpu nyantuwarntikurajaa kartuwarntijaa yapawarnti mapirrirni. Jularnila palurla ngarpunyankurawu, "Kujikani marnalunyanu, yangka marnapangurla layiwarlany wirtinyikani purlkangu Yijijangkarlu. Yarnta marnapangu jularni kangku marnalurla ngaja wartangurnijangka. Kujarti marnapangu marni majangu Yijipkarrajirlu."

Jayikapju manyanangu marni ngarpunyankuraru, "Ngajirta. Kayan nganta kangka minyarti walaku ngajukura. Marulu paji yangka waliwarlany paji marlajarrinya kayanku pilarla ngamajiwu. Kunyungurla ngajilu

yarntarni punga pirlawurra. Minyarti paji kayanparni. Lungungurla ngarnarla pirlajarri.”

43

Yarntarni palu Jayikapkurawarnti yani Yijipkarti

1-34 Wali rawa palu ngunangani nyanayirla Kayininta. Ngajirtarni manyanangu ngapa wantirla miyipurru turtangupurru yarnta yuka kukunjapurru. Yarnta manyanangu Yijipjangka miyi pujujarrinya. Marnila manyanangu Jayikapju walakuwarntiwu nyantukurawarntiwu, “Yanku manta kurlirra Yijipkarti. Yarntarni mantarlipangulu ruwangu warntawu miyi.”

Marnila parla layingu Jutangu, “Ngajirta. Yangka marnapangu jularni majangu nyanartikarrajirlu Yijipkarrajirlu pirrikangku marnalurla ngaja nganampakura. Puju ngarnalu yanta ngajangajirtajarti, wali tikirryipanya ngarnapanya miyingajirtajarti.”

Wali Jutawu parla marni ngarpunyankurarlu, “Nganajangkarlu marnalurla jularni majawu nyanartiwu minyarti ngajajpurru. Ranyjimarrarla manurla.”

Jutangu parla marni, “Ngajirta. Japirrpapirryungani marnapanya. Nyanartula marnarla jularni. Wali Pinjimin marna ngajungu kangku. Ngampurrikarrkula marnangu. Nyanartijangka wanjila marnangu tikirkangku.”

Wali pinapinakarrinya ngarpunyankurarlu. Marnila parla Jutawu, “Yu. Kangku manta wampurr. Yarr marnarla pikajarriwu. Yarnta mantarla kangku majawu miyiwarni yiji yarakujirrupurru karlakajaa miyi ngarlkajiliny mapirrirni. Nyanartijangka japirryungula marnanyirrangurla Ngarpu. Yawiyijarriwula manyirrangula maja nyanartikarraji. Wali partalurnila mantapinya tikirkangku kurrinyparni jayillajangkajaa minyarti ngajajpurru. Kaj. Yantalu miyikarti.” Yiparni manya ngarpunyankurarlu. Nyantu pa lama kurrarnani.

Nyanartijangka palu yani kurlirra Yijipkarti. Pirriyanila palurla Jawujapku majawu. Nyanyala Pinjimin Jawujapju. Marnila parla layiwu warrkammayinku, “Kangku manunya minyartiwarnti ngajukurakarti mayaru. Jurumankujilu kajalurni nyanayirla. Tinala marnanya yungku jininyara.”

Papajiwarnitirlula palurla marni warrkammayinku, “Jarlu marnalu miyiwarni payamkujirni nganampakurajawurlu pamarr. Nyanartirni pamarr kirlirni yarntala marnalunya nyanya payikiwarntirla. Nganangu partarnapangurla yutukani payikirla tikirrparni. Minyarti pamarr marnalurla tikirkanya majawu kajalurnijangka yungupurru. Yarnta pamarrwarntiwarlany nganampakura warntangurnijangka marnalu jalarrapurru martalany payamkujirrupurru.”

Marni manyanangu warrkammayintu, “Wali marnanyirrangula jarlungangka pamarr martalany nyurrawarntikura. Ngajirta nganta rayinjarri pamarrngurni. Kunyungurla manyirrangula Ngarpungu Kuttu nyurrawarntikurarlu yutukani yangka manyirrangula purika nguniny kajalkajal. Nyanartirlu partanyirrangula yutukani nyanarti pamarr.”

Nyanartijangka nganpayila manyanangurla kanya Jimiyin jayillajangka papajiwarlany. Nyanartijangka mapirrikujirnurla manya kanya Jawujapkurakarti ngurrakarti. Wartangurnila manyanangurla Jawujap pirriyani tinakarti. Parntawantinyala palunyanta papajiwarni nyangungalku kajalkajalkujirrupurru maja. Yarnta palurla miyiwarni yinya yijiwarni nyantuwarntikura kayilungujangka. Wali Jawujapju manyanangurla

japirryinya, “Yara nganta. Yarnta nyurrawarntikura ngarpu wanji nganyirrangu.”

Jularnila palurla, “Yu. Yara pa nyantu wanji mimingajirta.”

Pinjiminpala nyanya Jawujapju ngajanyankura. Marni manyanangu, “Ya. Minyarti nganyirrangu ngaja wartangurnijangka.”

“Yu. Minyartijal marnapangu.”

Nyanartijangka ranyjingurni nginyjirrikani ngajanyankura. Yawiyijar-rinyala parla. Yarrparnila turtangkarrakanya nginyjirrikanulalku kulku-rurni rumkarti nyantukurakarti. Nyanartijangka lunganila kaninykaniny runja. Wali wajapinyala manyanu minngarli ngapajawurlu lungujangka, tikiyanila manyanangurla. Marni manyanangu warrkammayinwarntiwu, “Miyijaa kuyi kangkarnanpangulu.”

Wali nyanartijangka kirrarnukujirni manya kirri papajiwarnti kayanngurla kayanngurla. Kayilungujaa kurlilangu pila kirrarnani papajijaa ngaja, kanarlanywarnti palu kirrarnani kaparnjarti. Nyanartijangka marni palurlanyanu, “Nganajangkarlu parlipanya kirrarnukujirni kayanngurla kayanngurla kajalurnijangkangurni wartangurnijangkakarti. Pinarri ngarlipangu.” Wali rayinjarrinyala palu, mil palu purlkajarrinya. Wali yinyala manya miyijaa kuyi. Pinjiminku parla yutukani purlkajinyangu. Ngarnanila palu kinkijartiwurra.

44

Pakirti palu parlipinya payikirla

¹⁻³⁴ Layiwula warrkammayinku parla marni Jawujapju, “Yutukar-ranyanangu miyi payikiwarntirla wurnapirri. Yarnta man pamarr nyantuwarntikura ranyji yutukarrku payikiwarntirla. Ngajukurajinyangu pakirti man yutukarrku layiwarlanykurarla pingkayikurarla Pinjiminku-rarla.”

Nyanartijangka kumantawarlanya palu wurnajarrinya kayili. Jawujapju parla marni wartangurni warrkammayinku, “Waangku manunya wartangurni. Yangka manyanangurla pirriyanku, japirryungkanya, ngajukura pajilu pakirti ngurru warntarnkarranya.”

Wali wartangurnila manya warrkammayintu waanya. Pirriyani manyanangurla. Jularni manyanangu, “Yala mantarla pakirti warntarnkarrakanya majakura ngurru, tikirryungkajalu. Marulu parla nyantu-wu. Puju kayan ngajanta tikirryungka, wali pungku marnanya. Nyurrawarnti manta ngurrujiwarnti pirriyani.”

Marni palurla, “Ngajirta marnalu ngurru warntarnkarrakangkarla nganamparlu.”

Nyantungu manyanangu marni, “Kala nyaku ngarnarla payikiwarntirla.”

Marni palurla, “Yu. Nyakarla.”

Wali parlipinyala Pinjiminkurarla payikirla. Marnila manyanangu, “Mapunparni mantarla minyarti warntarnkanya.” Wali nyanartijangkarlu palurlanyanu langkirmani kuwutwarnti papajiwarntirlu yawiyirlu. Purnila palu tikiyani majakarti kaparnngurni Yijipkarrajikarti.

Wali Jawujap manyanangu kulijarrinya. “Nganajangkarlu pajanta warntarnkarranya ngajukura pakirti,” manyanangu marni.

Jutangu parla marni, “Kayan ngarnangulurla jangkumanta. Minyarti yurru marnalu jarlujangka warrarni martarnana nganamparlu. Kayan ngarnalunyanta rukanyja. Wali warrkammarnanku marnangulu nyuntuwu nirnparni.”

Yarntarni manyanangu marni Jawujapju, “Ngajirta. Kayantu paji ngurrujirlu warntarnkarranya ngajukura pakirti. Nyanartirlu paji warrkammarnanku layingu yangka paji warntarnkarranya pakirti. Nyurrawarnti wali manta tikiyanku kayili ngarpukarti nyurrawarntikurakarti. Pinjimintu paji warrkammarnanku.

Jutangula parla marni, “Ngajirta. Ngarpu nganampakura ngarta pirlajarri. Pinjimin nyantukurajinyangu parla walaku. Kayan ngarnalu tikiyanta marlal. Yawiyi marnalurla ngarpuwu nganampakurawu.”

45

Jawujapju manyanangurlanyanu yini jularni

¹⁻²⁸ Nyanartijangka Jawujapju manyanangu yawiyijarrinya papajiwarnitiwu. Lunganila manyanangurla. Yini manyanangurlanyanu jularni, “Ngaju marna Jawujap nyurrawarntikura ngaja. Ngajukura ngarpu yara ngarta wanji.”

Nyanartijangka papajiwarniti palurla rayinjarrinya. Ngajirta palunyanta jangkumantarla. Wali Jawujapju manyanangu marni, “Ngajirta nganta rayinjarri. Yantajilurla ngajukarti marnpa. Ngaju marnanyirrangu ngaja yangka manyalu jarlu yinya kamuljartiwarntirlu pamarr. Payamkujirni pajalu ngaju. Wurnala pajanta yiparni minyartikarti Yijipkarti. Ngajirta ngantanyanu nyurrawarntirlu ngirtilykarra jula, ngaju paja Ngarpungu yiparni Kuttu. Ngajirta pajanta nyurrawarntirlu yiparla. Ngarpungu paja kanya. Nyanartijangka paja warrkam minyarti yinya miyi ngampurrikanupurru. Piyirnwarnti paja marrijangkawarnti mapirriirni marnanya yunganku. Nyanartipurru paja minyarti warrkam yinya tuwanga miyi ngampurrikanupurru.”

Yarntarni manyanangu marni, “Kayan ngarlipangu ngapa wanti miyipurru turtangupurru. Yukajaa mana warrarni pa lalka ngunanganku. Miyi pa ngunanganu minyayirlamiparni Yijipja munyal. Nyanartijangkala paja Ngarpungu yiparni yungupurru ngajukurawarnti piyirnwarnti jarn-tuwarnti. Kayan ngarlipa pirlajarri. Yapajirnananyunguwarnti mapirriirni palu ngunanganku wanji. Ngarpungu paja majakujirni minyayirla Yijipja kujartipurru.”

Yarntarni manyanangu marnani, “Tikiyanku manta ngalimpakurakarti ngarpukarti. Julawu mantarla ngaju minyayirla kirrarnujangka, yangka pajalu jarlu yap kanya kamuljartiwarntirlu Yijipkarti. Yara marna wanji kirrarnana. Kujarti mantarla julawu. Partalurnila paji pirriyanku. Kirrarnankula manta nukarni ngajungarni marnpa. Nyanartijangka miyila marnanya yunganku nyurrawarntijaa ngarpu ngalimpakura mapirriirni yangka kajinta ruwanguliny purpanku minyartikarti.” Nyanartijangka lawukanila Pinjimin yarnta ngukupajanurla manyanta lungani. Kanarlanywarnti mapirriirni manya lawukani. Yarnta manyanangurla lungani papajiwarnitirla. Wali wangkikarra palu kirrarnani. Wurnajarrinyala palu papajiwarniti kayili Kayininkarti.

Pirriyanila palurla Jayikapku. Yinya palurla miyi ngarpunyanakura. Marnila palurla, “Nyanya marnalu Jawujap nganampakura ngaja yangka palu jarlu yapkanya. Jalarra manyanangu nyantu maja kirrarnana Yijipja. Miyi manyanangu ngampurrikanana.”

Wali Jayikap parla purrpurmarni. Marni manyanangu, “Mapun ngartaji ngajukura walaku wanji. Partalurnila pajanta nyantukarti kangku. Ngajirta ngarna pirlajarri jutparni nyangungajirtajangka. Nyaku marnajin wanjngurnikarra.”

Nyanartijangka marni manyanangu walakunyanakurawarntiwu wirriyarlu, “Manawarnti pikakujilu. Wurna parlipa yanku.”

46

Jayikapngurra palunyanta yani Jawujapkart

1-34 Nyanartijangka jakarnila palu kurlirra. Kaparn palu lamajarninga ngurranga. Kamparni parla kuyi Jayikapju kajalkajalkujirnupurru Ngarpu. Nyanartikarra pukanya parla marni Ngarpungu, jularni yini, "Jayikap. Ngajirra ngan rayinkarri Yijipkart yanupurru. Yara man yanku. Ngaju marnanyirrangurra mapirri ni yananku. Yarnta marnanya pikakujuwu yapajirnanyunguwarnti nyuntukurawarntijangka walakuwarntikurajangka. Walimpawarlany marnanya tikirrkangku minyartikarti Kayininkarti yapajirnanyunguwarnti."

Nyanartijangka kanya manya Jayikapju nyantukurawarnti walakuwarnti kartujartiwarnti lamparrwarntijaa kilakiwarnti yarnta nganapartu nganapartu manawarntijaa kukunjarwarntijaa nanikutwarnti kamulwarnti manajartiwarnti mapirri ni. Nukarnini manya kanya nyantukurawarnti piyirwarnti.

Nyanartijangka pirriyani manyanangurra Jawujap. Jirrkiriparnila manyanta yani ngarpunyankurakarti. Ngamurlamanurra pilanyanu lungani wapirrarlu. Nyanartijangka marni parla Jayikapju, "Wali marnanya martarnanku wanjingurnikarra nukarni ngajukurawarnti walakuwarnti."

47

1-12 Nyanartijangka Jawujapju manya kanya papajinyankurawarnti murkurn 5 japirlyungupurru king. Marni palurra, "Wanyjarrarla marnalunya yukanga martarnanku kukunjarwarnti. Yarnta nganampa mapirri ni, wanyjuru marnalu kirrarnanku."

Kingju manyanangu marni, "Yu. Wali manta kirrarnanku kakarra ngurranga Kujunta." Wali kirrarnani palu nyanayirla. Ngampurrikanani palunya kukunjarwarnti.

Nyanartijangka Jawujapju kanya ngarpunyankura kingkart. Nyaku pa kingju. Wali Jawujapjula parla kingku marni, "Minyarti paji ngajukura ngarpu."

Kingju parla nyangungurra marni Jayikapku, "Nyangurlakarrajangka man."

"Ngaju marna jarlujangkajinyangu. Yitilalwarnti paja 130 marna ngunangani." Nyanartijangka Jayikapju parlanyanta japirlyinya Ngarpu kingku. Wali tikiyanila Jayikap kakarra ngurrakarti Kujunkarti. Nyanayirla palu kirrarnani.

50

Jayikap pirlajarringnya

1-21 Jayikap pa walimpawarlany pirlajarringnya nyanayirla Yijipja. Lun-ganila palurra walakuwarntirlujaa jarntuwarntirlu mapirri ni pirlajar-rinyujangkawu. Nyanartijangka palu maparni mirrijinjawurlu jarn-ngukarrarla. Yangka palu lungujangka lamajarringnya walimpa, kanyala palu kayili karrkin nyantukurra Kayininkarti. Yutukanila palu nyanayirla najinga yangka palunya jarlu yutukani nyanayirla nyantukurawarnti kilakijaa ngawiji ngarpujaa ngamaji mapirri ni. Wali nyanartijangka palu tikiyani kurlirra Yijipkart.

Nyanartijangka marni palurlanyanu Jawujapkurawarntirlu papajiwarn-tirlu, "Kunyangurra parlipangu Jawujap warrarni nguniny kuli yangkar-tijangkangurni jarlujangkangurni. Jawujapju parlipanya kunyangurra ngunyipungku jirna. Kuli partarlipangu nguniny warrarni yangkajiliny

parliparla ngalimpa jarlu kulijarrinya. Ngalimpakura parlipangu ngarpu jarlu pirlajarrinya purntumanupurru.”

Wali Jawujapkartı palunyanta yani papajinyankurawarntı. Parntawantınyala palanta, kajalkajalkujirni palu Jawujap. Marnı palurla, “Nyuntuwu marnangulu ngunawu warrkammayınwarntı, mapunikanankula marnangulurla nyuntunga.”

Wali Jawujapju manyanangu marnı, “Ngajirta ngajinta rayınkarri. Ngaju marna yara. Ngajirta marna ngaju Ngarpu purlka, yarr marna piyirn. Kayan ngarnanya pungka yakurrngurnı Ngarpujılınıju. Kujartı manta pinapınakarrinya pirlawurra kurrkunga tarrapungupurru, yarnta marri yıparnupurru piyirnwarntıwarlanykartı. Ngaju paja Ngarpungu jırrkırıkujirni, yangka marnarla jularnı minyartıkarrajiwu kinkku miyi martarnupurru tanyjıngu. Nyanartıjangka paja jınjınyinya miyi purlka-kujirnipurru, yarnta ngampurrikanupurru walımpawu. Nyanartıjangka marnanya miyi yinya marranyanjartıwarntı. Yarnta marnanya ngajungu wanji martarnı miyi yungujangkarlu. Kujartıkarra paja Ngarpungu jırrkırıkujirni.”

Yarnta manyanangu marnı Jawujapju, “Ngajirta ngajıntarla rayınkarri. Ngajungu marnanya ngampurrikananku nyurrawarntı, yarnta yapawarntı mapırrırnı.” Nyanartıjangka Jawujapkurawarntı papajıwarntı palurla wırrıyajarrinya, yarnta palurla yawıyijarrinya.

Jawujap pirlajarrinya

²²⁻²⁶ Walımpawarlany Jawujap purrkujarrinya. Marnıla manyanangu jarntıwarntıwu, “Ngaju marna purrkujınyangu, jamurnjamurnjarrinya paji pirlajarrınyupurru. Nyurrawarntı manya Ngarpungu ngampurrikananku wartangurnı. Yarnta manyırrangurla jarrkanganku Yıjıpnurnı Kayınınkartı. Jarlu parla Ngarpungu pınakanya Ayıparanku nyanartı ngurrara Kayının. Ngaju mapırrırnı pajalu kangku karrkın Kayınınkartı yapajırnyungıwarntırlu ngalımpakurawarntırlu.” Wali Jawujapju parlanyanu kujartı pıkakujirni. Ngajirta ngalunyanta rukanyja.

Nyanartıjangka marlajarrınyala Jawujap. Mırrıjınjawurlu palu maparnı karrkın nyantukura. Yutukanıla palu ngurtinga pırla.

Marnin Ruj RUTH

Ngunyarrirlangu Nayamijarra Ruj

¹⁻²² Jarluwarlany ngurra manyanangu Juwujwarntiwu yakurrjarrinya. Miyingajirta palu ngunangani. Ngapa ngajirta wantirla nyanayirla. Ngajirta yatuwurra pajarrarla nyanartipurru miyiwu turtangupurru.

Wali layi nganpayi Juwuj yini parla Limilikjaa kartonyankura Nayami pila. Ngarpukurajarra ngunangani Pajilimja. Nyanartijangka miyi ngajirtajinyangurla palu nguja.

Wali nyanartijangka pila wurna jakarni kakarra parrijarra mapir-rirni pinyalu kanya nyantujarrakura walakujarra. Pajilimngurni pila jakarni kakarra wamarn Muwapkarti. Pakulyani palu Muwapkarti. Nyanartijangka pila nguja yinkirni kitangarni pila parrijarra purka-jarrinyani nyanayirlarni Muwapja. Limilikkpala pilangu pirlajarrinya ngarpunyankura Muwapja. Nyanartijangkajarra pilanya kartujarra warn-tarni Muwapkarrajijarra Limilikkurajarrarlu walakujarrarlu. Nguja palu nyanayirlarni Muwapja. Walimpawarlany pila pirlajarrinya nyanartijarra nganpayijarra paparlangu. Layla pilangu wanji nguja ngamaji Nayami.

Nyanartijangka Nayamirlu parlanyanu marni, "Tikiyanku marna ngajukurakarti ngurrarakarti. Ngajirta ngarna minyayirla kirranyja." Nyanartijangka jakarnkarrakanyala tikirr Pajilimkarti karla. Walilpinyala pila ngunyarri nyantukurajarrarlu. Marni pilangu, "Tikiyanku man-pilanyanangurla nyurrajarrakurawarntikarti piyirnwartikarti. Kirralku manpila jarntuwarntirlajaa ngamajirlajaa ngarpunga."

Wali nyanartijangka layiwarlanyju jutungurni wajilpinya. Jarti ngun-yipungurla kanyala pa mapirri. Pirrikanyala pa Pajilimja. Pajangu piyirnwartirlujaa marninwarntirlu pinyalu nyanyangura nyanartikar-rajiwarntirlu Pajilimkarrajijawarntirlu. Nayami palu nginyjirrikani. Marn-inwarlany palu jarti nginyjirringinyjirrikani ngayi.

2

Ruju warntarnani miyi kirlijangka

¹⁻²³ Nyanartijangka pila Pajilimja kirrarnani miyingajirtajarti ngun-yarrirlangu nyanartijarra yinijarra Nayamijarra Ruj. Kirrarnani pila pamarrngajirtajarti, tumaj palu Juwujwarntirlu ngajirta palunya kalkar-rawarnti pinjina yungantarla.

Nyanayirla ngurranga Pajilimja palurlanyanu ngurrujarra kiya juraji-jiliny tarrapungani, miyila turtangani. Pukarrjarrinyujangka ngurrujar-rarni palurlanyanu warppungani nganpayiwarntirlujaa marninwarntirlu.

Yangka palurlanyanu ngarrjarni warntarnani, yangkala manyanangu purka ngunangani, wartangurnila palu warrumanani marninwarntirlu pamarrngajirtajartiwarntirlujaa miyingajirtajartiwarntirlu. Nyanarti kirl-ijangka palurlanyanu warntarnani. Ngurrakartila palurlanyanu kangani ngarnupurru. Nyanarti miyi palu warppungujangka kangani ngurrakarti, talykarrjiliny palu rawukarra luwarnani pamarra, kamparnanila palu warlunga.

Wali miyi nyanartikarra pulparr pa ngujangurra warppungupurru. Japirlyinya parla Nayami Rujju, "Yanku marna warrkamjurra. Miyi marna warntawu, ngalkula parli."

Jangkumani manyanta, “Yanta ngajukura kurntal. Warrkammalku mantarlingurla miyiwu, nganangula parlinya yungku.”

Wali marnin nyanarti yani nyanartikarti warrkamkarti kirliwarn-tipurru warntarnupurru. Nyanayirila yartta pa warrkamarnani Ruj. Ngurrparni parla nganpayiwu nyanartiwu ngujangurra majawu yiniwu Puwajku, Nayamikura parla walakuwarlany marnpajangka. Pirriyani nyanarti nganpayi maja Puwaj ngurrangurni nyantukurangurni. Parlipinyala Ruj warrkamarnujangka. Japirlyinyala parla nyantukura warrkammayin, “Ngana marnin minyarti.”

Jangkumani pa, “Marnin nyanarti yangkarti Nayamirlu pirrikanya ngunyarrinyankura. Nyanawurlu marnintu paja japirryinya warrkampurru minyayirlapurru minyartijangkawarnti kirliwarntiwu japurnupurru. Nyangani marna jarlujangkarlurni warrkamarnani. Ngajirta manyanu jurumanantarla,” marni parla warrkammayintu Puwajku.

“Ya,” marni parla Puwajju. Wali yanungurla parla marni Rujku Puwajju, “Ngajirta ngan pakulyanta minyartingurni yartngurni. Minyayirlarni man warrkammalku ngajukurarlarni nganpayiwarntirla wartangurni.”

Ngurrpangu parla Rujju marni, “Nyapartu pajin ngajuwu wulyuwulyu marnana. Ngaju ngajirta marnangu jarntu, marrijangka marna.”

Nyantungula parla marni Puwajju, “Pinakarrinya marnanya piyirnarnti wulyu mantala jularnani, Nayamirla manyanta lapantinya. Wanyani manunya nyuntukurawarnti jarntuwarntijaa ngamajijaa ngarpu.”

Nyanartijangka miyi palurla Rujku ngarrjala tarrangani nganpayiwarntirlu warrkammayinwarntirlu. Nyanartijangka ngarrjala parlanyanu kirninymarnani Puwajkurajangka mapirri. Kanyala nyantukurakarti ngurrakarti Rujju, yinyala parla Nayami miyi purkajaa wangkiwarnti parla jularnani nyapartukarra nguja warrkamja. Nganpayi parla nyanarti Puwaj jularni Nayamiwu.

3

Nayamirlu parla parlipinya nganpayi Rujku

¹⁻¹⁸ Layimirri parla marni Nayamirlu Rujku, “Nganpayi marnangu jalarra parlipungku nyuntuwu ngumparna, nganpayi nyanarti Puwaj.”

“Yu. Wali. Nyuntungula marnangurla mapunikarrku.”

Nayamirlu parla jinjinyinya, “Yantanyanta Puwajkarti, parlipungku man mayarurla warrpungupurrurla. Yanungurla manyanta jinamartaji yukuyanku.”

Wali Ruj manyanta yani Puwajkarti mayarurlurra warrpungupurrurlurra. Yanungurla manyanta jinamartaji yukuyanurrarni, manyan yukarnujangkarla. Pukanyjala parnkijarrinya Puwaj, karrpirparnila, marninpala parlipinya jinanga yukarnanujangka. Kujartikarra manyanangu nyantuwarntikura kartiny, yangka ngumparnarlur nganpayirlu palunya kalkarra warntarnani.

Puwajju parla marni, “Ngana man nyuntu.”

Jangkumani manyanta, “Ngaju marna Ruj. Nyuntukarti marnangurla yani ngumparnakarti jarntukarti.”

Puwajjula parla marni Rujku, “Ngajirta marnangu ngumparna jarntujinyangu. Nganpayi layiwarlany mangu nguniny jarntujinyangu. Japirlyungku marnalurla nganpayi nyanarti nyapartukarra malku.”

4

Ruj palurla yinya nganpayi Puwaj

1-22 Nyanartijangka kumantawarlany parla pirriyani nyanartiwu nganpayiwu, marnila parla pajanga purrkuwarntirla majawarntirla, “Warntawu ngan nyuntungu ngurra ngalimpakurarlul papajirlu wanyjani pirlajarrinyujangkarlu. Pirlajarrinya parlipangu.”

Jangkumani manyanta nyanawurlu nganpayirlu, “Yu. Warntawu marna ngurra.”

Marnila parla Puwajju, “Ngurra man nyanarti warntawu marnin nyanarti kalkarra mapirri Nayamikura ngunyarri.”

“Ngajirta. Kayan ngarna warnta nyanarti ngurra marnin mapirrijarti. Nyuntungu warnta,” marni parla Puwajku.

Nyanayirlarni pajangarni manyanu nganpayiwarlanyju kurtamani jinangajangka yakapiri kayan, yinyala parla Puwaj. Nyanarti manyanu kurtamani nyanawurlu nyantukura jinangajangka, nirn parla wali wulyu nguja. Yakapiri parla yinya pinakarrinyupurru. Kayan ngarta marninjaa ngurra tikirrkuj. Kujartikarra palu ngunanganani jarlu nyantuwarntikurarla ngurranga Juwujwarnti.

Nyanartijangka ngujala pila nyanartijarra jamirlangu Rujjarra Puwaj. Walimpa pila parrila martarni yini parla Wupit. Nganpayiwarlany Tayipit wartangurnijangka nyanarti parla parri Wupit kilaki.

Jamiyurl 1 SAMUEL

Yanangu parla Ngarpu japirlyinya yapapurru

1-28 Nganpayi nyanarti ngunangani marninkujarra kurrinyjarti yini Yilkana. Nyantu pa Ngarpukura. Marninwarlanyju parlanyanta jarti nyangani yapawu yingu Yanangu. Yarringarnani parlanyanu marninwarlany yapajarti. Marnani parla, "Nyuntu man yapangajirta." Yangkala kurntayikujirnani Yana.

Wali yitilalwarlany yitilalwarlany palu yanani ngurrawarlanykarti Jalukarti. Nyanayirla pa ngunangani kaluku Ngarpukura mayarujilinyarni jupupurrujaa mitingpurru. Wali yangkartiwarrnti palu yani jamir-lanyjarti. Kujarti palurla kangani yiji Ngarpuwu kuyi. Nyanartikarrarni manyanu yarringarnani nyanarti marninwarlanyju yapajawurlu yitilalwarlany yitilalwarlany. Wali pinapinakarrinyani marnintu Yanangu yapawu martarnupurru. Luyurmarni ngaru kaninykaniny.

Nyanartijangka pa yani jintanga Ngarpuwu japirlyungupurru. Takurryanila kalukurla. Lungukarrarlul parla Ngarpu japirlyungani. Marni parla, "Parri pajan yungku. Yangka marna martawu nyanarti yapa, tikirryungkula marnanta nyuntu warrkampurru. Warrkammarnanku mangu parrijangkarlu kitangarni purrkujarrinyurla pirlajarriwu." Pajangal parla japirlyungani tikirrporni tikirrporni Ngarpuwu.

Wali nganpayi parla Ngarpukurajinyangu puris kirrarnani warntarrirla takurryanupurrurla, yini Yilayi. Nyanarti warrkam parla nyantukura kalukumiparni ngampurrikanani Ngarpukura. Wali kirlingirringurni nyangani marnin nyanarti tamtammarnani lirramipa. Ngajirta pa pinakarrirla wangki marnujangka. Kula pa wangarta marnani ngapajangka. Yilayirlu parla marni, "Ngajirta ngan wngartajarri, wanyjarrku man ngapa nyanarti. Wulyu man ngunawu."

Jangkumanila manyanta, "Ngajirta marna ngaju wngarta, ngaju marna wulyu. Yawiyi marnajin nguniny, japirlyungani marnarla Ngarpuwu."

Nyantungula parla purturu marni Yilayirlu, "Wali yanta. Ngarpungu manta yungku, yangka man japirlyungany." Wali tikiyani manyanangurla jarntuwarntikarti nyanarti marnin, wirriyajarrinyurla.

Nyanartijangka palu tikiyani jampirlangujarti nyantuwarntikurakarti ngurrakarti. Nyanartijangka yapajartijarrinya nyanarti marnin yangka lirramiparni tamtammarnani, parrila martarni Jamiyurl. Wali purlkakujirni ngamajirlu. Wanyjanila ngamarna, ngajirta ngamarna ngarnantarla purlkajarrinyangkarlu. Nyanartijangka tikirrkanyala Jalukarti marnintu ngamajirlu Ngarpukurakarti kalukukarti. Yinya parla Yilayi nyanartikarrari puris. Wanyjanila manyanta nyantunga Ngarpukura warrkam pinarrijarrinyupurru. Walila warrkammarnani kitangarni purlkajarrinya nyanayirla kalukurla.

2

Parri Jamiyurl warrkammarnani kalukurla Ngarpukurarla

19-26 Wali yitilalwarlany yitilalwarlany manyanta najanu yanani ngamajinyankura. Kanganila parla mana mintimjangka kuwutjilinyarni.

Nyanartijangka yawiyirlula parla yarntarni yinya Ngarpungu. Kanarlanywarnti wartangurnijangkawarnti manya Yanangu yarntarni martarni yapawarntiwarlany parriwarnti murrkurn, mangajarra kurriny. Yangkarti parri kajalurnijangka Jamiyurl warrarni parla warrkammarnani Ngarpuwu kalukurla Ngarpukurarla.

Nyanartijangka Yilayikurajarra walakujarra pila purisjarra ngunangani. Warrkammarnani pila Ngarpukurarla kalukurla. Ngajirra pila jirrkirl warrkammarnantarla, ngajirra pila Ngarpu mapunikanantarla, kurrinykurriny pila ngunangani.

3

Ngarpungu parla marni parriwu Jamiyurlku

¹⁻²¹ Nyanartijangka pukanyajarti yukarnani rumwarlanyja nganpayi Yilayi. Nyantu pa purrkujinyangu. Mil pa puyujarrinya jamurnku jankawu. Parri pa rumwarlanyja yukarnani. Wali Ngarpungu parla marni. Taj jularni yini jamurnku rakarra kangupurru kunyungurla mungangarni. Wali jangkumani parringu, “Yu,” marni parla. Wali laparnila nganpayikarti Yilayikarti. Marni parla parringu, “Nyuntungu ngajan jularni.”

Nyantungu parla marni, “Ngajirra marnangu ngajungu papajarrarla. Tikiyanta manyankarti.”

Wali tikiyanurla yukarni. Yarntarni jularni Ngarpungu. Marni parla, “Jamiyurl.”

Yarntarni yani Yilayikarti. “Nyuntungu ngajan jularni.”

Yarntarni parla marni Yilayirlu, “Ngajirra. Tikiyanta manyankarti.”

Murrkurnmirri parla marni Ngarpungu. Nyanartijangka nginyjirrikani Yilayirlu, kunyungurla parla Ngarpungu marnana. Wali Yilayirlu parla marni, “Tikiyanurla yukanyja. Puju mangu yarnta malku nyanarti Ngarpungu, wali jangkumanku man. Malku manurla, ‘Pinakarrilany marnanta nyuntukururlu warrkammayintu.’”

Wali tikiyanurla yarntarni yukarni. Nyanartijangka Ngarpula manyanta pirriyani marnpa. Karrinyungurni parla marni, “Jamiyurl.” Kurrinymirri pa taj jularni yini.

Jamiyurlu jangkumani, “Julaji Ngarpu. Pinakarrinyana marnanta nyuntukururlu warrkammayintu.”

Ngarpungu parla jularni, “Yilayikurajarra walakujarra yakurrjarra pila. Ngajirra pila jirrkirl wulyuwulyu warrkammanyja kalukurla ngajukurarla. Ngajirra pilangu Yilayirlu jarmanyjarla. Pungkula marnapinya nyanartingurni warrkamngurni.” Kujarti parla marni Ngarpungu Jamiyurlku.

Wali nyanartijangka Ngarpungu pa wangki nyanarti pujumani. Wanyjanila Jamiyurl. Ngajirra pa Jamiyurl partalurni turtangkarla, wararni pa yukarnani, kitangarni kumantajarrinya. Nyanartijangka turtapinya wartangurni yangka Ngarpungu wanyjani. Warrkammarnani pa Jamiyurlu kulkururlu, ngajirra parla winkirringangka jularla Yilayiwu, tumaj pa rayinkarrinyani. Nyanartijangka papajani parla parriwu, “Mirnu yanani parri ngajukura.”

Jamiyurlu manyanta jangkumani, “Yu. Minyarti marna.”

Yilayirlu parla marni, “Ngana mangu jularni Ngarpungu. Julaji. Ngajirra ngan kulkuru karrinyanta.”

Nyanartijangka Jamiyurlu manyanta jangkumani. Jularni parla wangkiwarnti nukarnini yangka parla Ngarpungu jularni. Yilayirlula parla marni, “Yu. Wali Ngarpu pa kayan purka. Maja parlipangu nyantu wulyujuwal.”

4

Jamiyurl manyanangu puraput ngunangani

¹ Walimpa palu pirriyani Pilijayinwarnti, pinyala palunyanu Juwujwarn-tirlujaa Pilijayinwarntirlu. Nyanartikarrarni pinyalu pinya Yilayikurajarra walakujarra pirlawurra, yarnta kanarlanywarnti mapirriirni. Yangka parla jularni takiwurra Jamiyurlku Ngarpungu jarlu. Wali nyanartijangka yangka Jamiyurl purlkajarrinya nganpayijarrinya, wali nira parla kujar-tijiliny jularnani Ngarpungu takingu. Purlkala manyanangu ngunangani nganpayi Jamiyurl majajilinyparni Juwujwarntiwu puraput.

8

Jamiyurlku palurla marni kingpurru

¹⁻²² Nyanartijangka Jamiyurl pa purrkujarrinya walimpawarlany. Kur-riny walakujarra pinya martarni. Nyanartijangka pinya purlkakujirni. Maja pilanyanangu ngunawu Juwujwarntiwu. Wali ngajirta pila mapun-jijarra Ngarpu mapunikanujuwal, pamarr warntarnjuwal pila ngunan-gani. Wali yakurrmarnani pilangulu Juwujwarntirlu nyantujarra pila pa-marr warntarnujuwalkujarra, ngajirta pila ngarpujiliny ngunangantarla Jamiyurljiliny.

Nyanartijangka palanta yani Jamiyurlkarti purrkuwarnti Juwujwarnti japirlyungupurru. Marni palurla, “Kurajpungku marnanpangu nganpayi-warlany. Purlka marnanpangu ngunawu king. Nyuntu man purrkujinyan-gujarrinya. Kayan ngarnapangupila nguna nyuntukurajarra walakujarra, tumaj pila jirrkirl ngajirta.”

Wali ngajirta parla wulyumanyjarla Jamiyurllu wangkiwu nyanartiwu king kurajpungupurru. Ngarpuwula parla purayimarni. Jangkumanila Ngarpungu Jamiyurl, “Yangka palurla majawu wulyumalany kingku, wali nyanarti. Ngajula pajalu wartangurnikujirni. Ngajirta pajalu ngajuwu mapunikarrarla.”

Nyanartijangka jarti manyanangu jarmarnani Jamiyurllu. Marni manyanangu, “King pa manawarnti warntarnujuwaljaa warrkam-mayinkujirnujuwal. Nira mantarla warrkammarnanku. Yakurrmalku mantarla walimpa, puju manta yumpaljarriwu.”

Wali jarti manyanangu marni. Nyantuwarntirlu palurla marni jutun-gurni, “Ngajirta. Kingku marnalurla wulyumalany.”

Wali Ngarpungu parla marni Jamiyurlku, “Mapunikarrku man-nyanangu kingpurru warntarnupurru.”

9

Jamiyurllu manyanta purtkujirni ayil jurlunga Juwulla

¹⁵⁻¹⁷ Wali kanarlanya purangu yarnta parla marni Ngarpungu Jamiyurlku, “Kumanta marnangu yipawu nganpayi. Nginyjirrikarrku man king. Purtkujiwula mananta ayiljawurlu pinalkarrapurru. Nginyjirrikar-rkula manyanu kurajpungujangkarlu.”

Wali kumantajarti manyanta pirriyani nganpayi yini Juwul. Yangka Jamiyurllu nyanya, nginyjirrikanila. Ngarpungu parla marni nyanartikar-rarni, “Minyarti pa nyantu.” ²⁵ Nyanartijangka ngurra layi manyanta yukarni Jamiyurlla. Kumantala pila turtapinya. Pakulpala pila yani, rirringkingurni manyanta jatkarrianya.

10

1-17 Wali nyanartijangka Jamiyurllu warntarni ayil, purtkujirnila manyanta jurlunga Juwulla. Marni parla, "Juwujwarntiwu mananangu ngunawu king purlka. Marlamanu manunya, puju ngananguwurti manya pungku kuliparirlu marrijangkarlu. Wali Ngarpungu manta kurajpinya nyuntu, nyanartijangka marnangurla purtkujirnana." Nyanartijangka wurnala yani Juwul jarntuwarntikarti. Wali ngajirtarni manyanangurlanyanu jularla kingkujirnujangka, kulkururni pa kirrarnani.

Nyanartijangka Jamiyurllu manya marurrpinya Juwujwarnti mitingpurru jujupurru. Nyanartikarrarnila manyanangu julawu. Yanku palu mayarukarti Mijpakarti. Wali warryani palu, kirrarnanila palu mitingja.

Juwul manyanangu king ngunangani

22-26 Juwul pa ranyji kirrarnani manawarntirla. Wali Jamiyurllu manya yiparni kanarlanywarnti purpanupurru Juwul, tumaj pa nyantu kunyungurla kurntayi. Palkangakujirnila palu nyangupurru. Wali Jamiyurllu manyanangu marni, "Minyarti nganpayi kurajpinya Ngarpungu, maja manyirrangungunawu king."

Wali ngarrurtarlu palurla papajanani Juwujwarntirlu. Marnani palurla Juwulku, "Rawa marnanpangu ngunawu maja king." Nyanartijangka lirrarnpinya manya Jamiyurllu nukarnini nyapartukarra pa Juwulkura warrkam ngunawu. Wali miting pujujarrinya, jaarlanila palunyanu ngurrawarntikarti. Kanarlanywarntirlu nganpayiwarntirlu palu wajilpinya Juwul.

Nyanartijangka rawa manyanangu ngunangani king Juwul. Wali jukuwarnti paja manya martarnani Juwulla, kitangarni palu purkajarrinya. Wali marrijangkawarnti palu pirripirriyanani kulipariwarnti pungupurru Juwujwarnti pajangalmirri. Punganila palunyanu. Juwulla manya tanyikujirnani nyantukurawarnti. Wali kulipariwarntila palunya Juwujwarntirlu tikirr ngunyipungani purnkungu. Wali yarnta ngajirta pa Ngarpu mapunikarrarla Juwulla, yarnta mapunikanani. Jarlu pa mapunikanani, nyanartijangka walirni pa pinakarryani Ngarpu, yarntawarlany ngajirta.

15

Ngajirta parla Ngarpuwu mapunikarrarla Juwulla

1-9 Layimirri manyanta pirriyani Jamiyurl Juwulkarti wangkijarti. Jularni parla Juwulku, "Ngarpungu paji jularni yakurrwarnti pungupurru. Pungku manunya piyirwarnti Malakayitwarnti. Wali pungku manunya Juwulla pujurni. Ngajirta nganunya kanarlanywarnti jarnmanta, pungku manunya pujurni piyirwarntijaa marninwarnti, yapawarnti kuyiwarnti nyantuwarntikura mapirriini. Warpiny manunya pungku purlumanjaa tangki, kamuljaa kukunja. Ngajirta ngan kayanwurti wanyjarra. Nyanartijangka manya Ngarpungu ngulikani. Yangka palunya jarlu pinya Ngarpukurawarnti kilakiwarnti, yangka manya Mujijju ruwa kangani Yijipngurni, nyanartikarra palunya pungani Malakayitwarntirlu Ngarpukurawarnti."

Wali nyanartijangka Juwul pa yani, marurrpinya manya nyantukurawarnti kulipariwarnti. Pungkula palunya kurlirra. Nyanartijangka ngajirta palunya pujurni pungkarla, layi palu nganpayi wanyjani wanji nyantuwarntikura kingjaa kuyiwarnti jurnankarwarnti. Tikirrkanya palunya wanji.

10-15 Wali Ngarpungu parla Jamiyurllu jularni, “Ngajirta paji mapunikar-rarla Juwullu, wanji manya kanya kanarlanywarnti.”

Nyanartijangka Jamiyurl manyanta yani Juwulkarti. Juwullu parla marni, “Pinya marnanya yangkartiwarnti, yangka pajin jularni.”

Wali Jamiyurllu marni, “Wayila. Pinakarrilany marnanya purluman-warntijaa kukunjawarnti lungujangka. Wanyjarrajangkawarnti palu nyanartiwarnti lungana.”

Juwullu manyanta jangkumani, “Ngajirta. Ngajukurawarntirlu palunya kangana. Ngarpuwu marnalurla jarnmani.”

22-23 Jamiyurllu parla marni Juwulku, “Ngarpungu parla mapunjinyangu wulyumalany mapunikanupurru nyantukura wangki wulyujinyangu, ngananguwurti parla nyantuwu piyirntu mapunikarrku. Kunyungurla man nyuntungu kujarti pinakarrilany yiji yungungurla wirriyakujir-nupurru Ngarpu mapunikanungajirtarlul.”

Yarntarni parla Jamiyurllu marni, “Wali manu ngumujilinyarni wany-jarralany Ngarpukura wangki, nyanartijangka manta nyuntu kujar-tirni rantangakujiwu Ngarpungu. Kanarlany king pa kurajpungku.”

35 Nyanartijangka Jamiyurllu wanyjani Juwul nirnparni. Ngajirta parla yarnta tikiyantarla.

16

Jamiyurllu manyanta Tayipitta purtkujirni ayil

1-5 Wali nyanartijangka Ngarpungu parla marni Jamiyurllu, “Ngajirta nganurla kujarti lunganta Juwulku. Kanarlany marnanta nganpayiwar-lany pinarriyungku. Kurajpinya marnangu kingwarlany Jisikurajangka walaku. Yanku man Pajilimkarti ayiljarti purtkujirrupurru.”

Nyanartijangka yani, kanya pinya ayiljaa kuyi. Ayil pa kanya ranyjingu Juwullamarra. Pungka ngarta Juwullu. Kuyi pa kanya warraja yiji yun-gupurru Ngarpu. Wali pirriyani manyanangurla Pajilimja purrkuwarn-tirla. Nyanyala palu, marnila palurla, “Nganapurru man nyuntu mirnu pirriyani nganampakarti.”

Jangkumani manyanangurla Jamiyurllu, “Ngajirta. Kuyi marna kanya, Ngarpuwu marnarla pungku. Nyurrawarntirla marnanyirrangurla pungku minyayirla Pajilimja marnpa. Wali warryanku mantarla miting-purru, nyanartikarrarnila marnanyirrangku kuyi pungku.”

6-14 Wali Jisingurra palunyanangurla pirriyani wapirrajarti mitingkarti. Jamiyurllula nyanya layiwarlany nganpayi wulyujinyangu karrkinjaa janginy Jisikura walaku. Pinapinakarrinya, “Kunyungurla pa nganpayi minyarti kurajpinya Ngarpungu.”

Ngarpungu parla marni, “Ngajirta ngan nyaka karrkinjaa janginy yara, wali ngajungu marna nyangany turlpu kaninykaniny. Ngajirta marna minyarti nganpayi kurajpungka. Kanarlany marna nyangany ngajungu.”

Nyanartijangka kanarlanywarnti manya kanya walakuwarntiwarlany Jisingu Jamiyurllarkarti. Kayannurla kayannurla palunyanta pirriyani Jamiyurllarkarti. Jularnila parla Ngarpungu, pajangalmirri Jamiyurllu, yangka palanta tirrinyanani. Marnani parla nyanartikarrarni, “Ngajirta ngan minyarti kurajpungka.” Nyanartijangka Jamiyurllu parla japirlyinya Jisi, “Wayila palu nguniny kanarlanywarnti.”

“Yu,” marni parla, “Layiwarlanyju manya warrkammarnana kukun-jawarnti wartangurnijangkarlu.”

Wali Jamiyurllu manyanangu marni, “Kaj. Purpantalu. Jurumanku parliparla mitingpurru.”

Wali pirrikanya palu yini Tayipit. Jamiyurkula parla jularni Ngarpungu, “Minyarti nganpayi marnangu jularni. Purtkujiwu mananta ayil.”

Nyanartijangka ayil pa warntarni, purtkujiwirnila manyanta Tayipitta. Pajangu palu nyanya nyantukurawarntirlu papajiwarntirlu. Nyanartijangka Pirlurr Ngarpukurajangka manyanta takurryani Tayipitta, mayakujirnila. Wali nyanartikarra Pirlurru Ngarpukurajangkarlu Juwul wanyjani, yarnta pirlurwarlany manyanta yiparni kulipari, takurryanila manyanta Juwulla.

17

Nganpayi Kilayi

¹⁻¹⁶ Nyanartijangka palu kakarrangjarti karrinyani Juwujwarnti. Kanarlanywarnti palu karrinyani karlangjarti piyirwarnti Pilijayinwarnti. Pamarrjarrangurni palunyanu jatnyangani kulijawurlu kakarrangurlujaa karlangurlu. Ngurrujarrarni palurlanyanu japantinyani ngurrajarrangurni.

Wali nyanartijangka purlkajinyangu nganpayi pirriyani yini Kilayi karlangujangka purntukangupurru Pilijayinwarntiwu. Nganpayi nyanarti pa purlkajinyangu kaparlawurru. Wali nyantukura kuluwuj purlkajinyangu pa wirrimkujirni tanyji kanarlanyparni. Kayan ngartalu tirrinylanta jirnallu. Jirnal nyurilymanjuwal pa nyanarti kuluwuj. Wali nukarnini manyanu rukukani karrkintajaa jurlunga, yarnta jinajarrarlajaa kurrapajarrarla. Yarnta jirnal kangani purlkajinyangu japirrijarti. Yarnta kanarlanyju nganpayirlu parla jara kangani purlkajinyangu. Marnparni kajalkajal yanani.

Wali nginarmarnani manyanangu kakarrangjangkawarntiwu. Marni manyanangu, “Warntawu mantarlanyanu kanarlany nganpayiwarlany purntumanupurru. Wali puju paja pungku layingu nyurrakurajangkarlu, wali nyurrawarntila manta maja ngunawu. Puju ngajungu marna pungku nyantu, wali nyanarti, nganampala karlangjangkawarnti marnanyirragulu maja ngunawu.”

Wali pinakarrinyani palu Juwulngurrarlu kakarrangjangkarlu. Pinakarrinyurla palurla karrartajarrinyurla rayinjarrinya. Wali kumantawarlany kumantawarlanyjaa karuwarrawarlany karuwarrawarlany manyanangurla nginarmarnani, minyakujala jijijarti pajangalmirri marnani.

Wali papajinyankurawarnti palanta Juwulla kirrarnani Tayipitkurawarnti. Pinakarrinyani palu nganpayi yangka Kilayi nginarmarnani manyanangurla kuli. Ngajirnta pa nyantu Tayipit marnpa kirrarnantarla. Marri pa warrkammarnani kukunjarwarnti manya. Yarnta ngarpunga mapirrirni manyanta kirrarnani, yarnta jarntuwarntirla mapirrirni manyanangurla kirrarnani.

¹⁷⁻²² Wali nyanartijangka nyantukurarlu ngarpungu parla marni Tayipitku, “Miyi mananangu kangku nyuntukurawarntiwu papajiwarntiwu, yangka palanta Juwulla kirrarnana. Wali nyanartijangka tikirrkangkula pajin wangki nyapartukarra palu nguniny Juwulkurawarnti.” Nyanartijangka kumantajarti pikakujirni manya miyiwarnti. Wali tangkirlala karrpirni wurnapurru. Yanila manyanangurla Juwulngurrakarti. Kanya manyanangu miyi papajiwarntiwu.

²³⁻³¹ Nyanartijangka pirriyanurla manyanangurla wangkikarra karrinyani, nyanartikarrarnila pirriyani yangkarti nganpayi purlka Kilayi. Wali nginarmarnanila. Marnani manyanangu Juwulkurawarntiwu, kirlingal kirlingal manya liyilanani. Kujarti manyanangu marnani, “Warntawu mantarlanyanu kanarlany nganpayi purntumanupurru.”

Wali pinakarrinyurla palu yaplaparni rayin Juwulkurawarnti. Tayipittu pinakarrinya jalarramiparni wurnakartirlu. Marni manyanangu Tayipittu, “Minyarti nganpayi pa yarr kurajpungana Juwujwarnti Ngarpujiliny. Kajalkajalkujilany manyanu. Nyapartujarriwula nganpayirlu puju lankujangka pirlawurra nyanarti nganpayi.”

Jangkumanila palu kanarlanywarntirlu, “Yangka ngananguwurti lanku pirlawurra minyarti nganpayi, wali nyanarti, yungkula parla Juwullu wirriyarlu yiji manawarntijaa pamarrwarnti, yarnta kartu mapirri rni nyantukura kurntal.”

^{32-37a} Wali nyanartijangka Tayipittu parla marni Juwulku, “Ngajirta nganta rayinkarri. Ngajungu marna pungku.”

Juwullu parla jarmarni, “Ngajirta. Kayan ngan jintanga yanta. Nyuntu man pingkayi, nyuntu parla pinarri kuliwu pungupurru jarlujangka. Nyuntu manurla ngurrra kuliwu pungupurru.”

Wali Tayipittu marni, “Ngajirta. Ngaju marnarla pinarri, yangka manyanangurla kukunjarwarntirla pirriyanany kulipari layin pajanjuwal, nyanarti marna pungany pirlawurra, kukunja marnarla wangi yungany. Wali ngajungu marna nyangany minyarti nganpayi Kilayi layinjilinyarni. Ngaju paja marlamanku Ngarpungu yangkartijilinyarni yangka paja marlamani layin pungupurru.”

^{37b-40} Juwullu parla marni Tayipitku, “Kaj. Yanta. Ngarpungu manta ngampurrirkarrru kulijangka.” Yarnta manyanta Juwullu kuluwuj tanyji yutukani nyantukurajinyangu jirnalamarra yangkarti Kilayikura-jiliny. Lanta ngarta Tayipit nyanartirlu purlkangu. Nyanartijangka jarti pa wirrimkangani Tayipittu, tumaj purlkajinyangu. Kunyungurla pa patkanyjirrani.

Wali marni parla Juwulku, “Kayan ngarna minyarti wirrimkangka, ngurrra marnarla minyartiwu tanyjiwu.” Wali kurtamanila manyanu, yarnta parlanyanu mana warntarni kanajiliny, yangka warrkamja kukun-jawarntirla kangani nira. Yarnta manya pamarrwarnti kurajpinya ngapangajangka karntalywarnti kurriny kurriny kayan. Takurripinyala manya payikirla pakittajiliny. Yarnta parlanyanu kangani manawarlany taki luwarnupurru rapajilinyarni, yangka pa nira kangani layinpurru luwarnupurru, kajilurla kukunjarwarnti pajarrku. Wali nyanartiwarnti-jarti manawarntijarti jakarni, ngajirta parlanyanu jirnal kangkarla.

⁴¹⁻⁴² Wali nyanartijangka yangarrijarrinya pilanyanu Tayipitjaa Kilayi. Kanarlany parla yanani nganpayiwarlany kaparn karrpirnajarti. Kilayirla manyanta marnpa yanani pilurupungupurru. Nganpayirlu nyanya nyanartirlu purlkangu Tayipit pingkayi jirnalngajirtajartijaa kuluwuj ngajirta kangkarla tanyji, kirlirni pa wirrimkangani.

⁴³⁻⁴⁷ Nyanartijangka Kilayirlu parla nginarmarni, “Wanyjarra marnlanyanu minili kanya jara. Minyarti man pirriyani lamparnjarti mana. Kula marnangu kuyirni karrinyana.” Yarnarni parla marni, “Mirnu yanani. Pungku marnanta, ngumula marnanta tarrapungku. Jirikiwarntirlu mantalu ngalku ngilyki Juwulngurra yarnta marranywarntirlu.”

Wali Tayipittu manyanta jangkumani, “Ngajirta. Ngaju paja Ngarpungu marlamanku. Wali man nyuntu karrinyana jirnalartijaa purlkawarnti manunya manawarnti martarnana. Nyuntu mantalu manawarntirlu marlamanku, ngaju paja Ngarpungumipa marlamanku Yijirayilkurarlu.” Wali kulijarrinyala parla Tayipit. Marni parla, “Jalarra marnanta luwawu, yarnta marnanta kangkul talypajarrku. Ngumula marnanta tarrapungku nyuntukurawarnti mapirri rni Pilijayinwarnti. Jirikiwarntirlujaa marnanywarntirlu manyalu nukarnini ngalku ngilyki. Nyanartijangkarlu palu nginyjirrikarrru piyirntu pajangu wapalkarrarlu nyapartukarra

paja Ngarpungu Yijirayilkurarlu marlamani nyurrawarnti pungupurru." Kujartikarra pilyananu marrarnani karlangujaa kakarrangu.

⁴⁸⁻⁵¹ Wali yanani pilyananu langkarnijarra. Nyanartijangka Tayipit ngarrujarrinya, paykijangka warntarni pamarr pupururlurni. Wali pikala kanya Tayipittu. Yijingkanku manyanangurla kanarlanywarntirla. Wali janginyjinyangula luwarni, yarrparnila jirrparr wantinya.

Nyanartijangka laparni Tayipit kankarnumarrangu manyanta jatparamani. Nayip warntarni Kilayikura, yarrparnila jungani kangkul taly. Wali jurlula kanya Tayipittu. Yijingkanku manyanangurla kanarlanywarntirla mapun ngarta minyarti nganpayi pinya. Kanarlanywarntirlu palurla pinarri ngunangani, nyantu pa purlkajinyangu. Nyantuwarntirlu palu nyangani Tayipit pa pingkayi.

⁵²⁻⁵⁴ Wali nyanartijangka Juwulkurawarnti palu laparni Pilijayinwarnitikarti pungupurru pirlawurra. Wali wapalkarrala palunya tarrapinya pirlawarnti, mapunparnila palunya ngarnani jirikirlujaa marranyju Pilijayinwarnti yangka parla jularni Tayipittu junganurla tarrapungupurru ngilyki.

⁵⁵⁻⁵⁸ Wali Juwullu manya japirlyinya, "Nganakura minyarti nganpayi pingkayi. Ngana parla ngarpu."

Nyantuwarntirlu palurla marni, "Ngurrra marnalurla."

Nyanartijangka Juwullu nyanturni japirlyinya, "Nganakura man nyuntu. Ngana mangu ngarpu."

Tayipittu manyanta jangkumani, "Ngaju marna Jisikura walaku Pajilimjangka." Ngajirta parla Juwul pinarri ngunarla Tayipitku yangka manyanta Jamiyurllu purtukujirni ayil, ngurrra parla nguja.

18

Juwullu parla yakurrmarnani Tayipitku

¹⁻⁴ Wali Juwulkura walaku nyanayirla ngunangani yini Janijin. Nyanartijangka wurnakartijangkarni Tayipit jarntukujirni Janijintu. Wali lamakujirni parlanyanu Tayipit Juwullu. Ngajirta manyanta yipanyjarla tikirr ngarpukarti. Warrkammayinkujirni parlanyanu. Wali jarntukujirnila pilyananu Janijintujaa Tayipittu.

⁶⁻¹¹ Wali nyanartijangka kulijangka palu tikitikiyani ngurrawarntikarti ngurrujarra ngurrujarra. Kanarlanywarnti palu wurnarni tirrinyyanani, kanarlanywarnti palunyanangurla jarntuwarntirla kirrarnani. Walimpala palu wartangurni pirriyanani. Yangka palu tirrinyyanani mayaruwarn-tirlurra, marninwarntirlu palu ngarrurrtarlu juju yinparnani, yarnta palu Tayipit kajalkajalkujirnani wirriyajangkarlu. Kujarti palu yinparnani, "Juwullu manya pinya murrkurnmartamarta, Tayipittu manya pinya pajajinyangu."

Wali Juwullu manya kingju pinakarrinya jujujanga yinparnjangkawarnti marninwarnti, kulijarrinyala. Pinapinakarrinyani parlanyanu, "Wali palu kajalkajalkujilany Tayipit. Kunyungurla pajalu ngaju wanyjarrku. Nyantuwartu ngalu kingkuji Tayipit." Nyanartijangka Tayipitku parla yakurrmarnani Juwullu. Nira pa ngampurrikanani. Tayipittu nganyanu kajalkajalkujirla king ngunangupurru. Marrkijarrinyanila parla.

Wali nyanartijangka kumantawarlany wangartajarrinyala Juwul. Layilaparnanila pupuru mayarula nyantukurarla. Yangka parla Ngarpungu yiparni kulipari pirlurr, nyanartirlu pa wangartakujirni. Wali Tayipittu pa pungani kitajiliny tirrinytirriny ngangakujirrupurru Juwul wangartajangka. Nira pa pungani kujarti. Nyanartijangka Juwullu warntarni

jirnal. Marni parlanyanu, “Larrpuklanku marna mayaru mapirri.” Mapunparni jalikanurla parlanyanta jurtuklani. Nyantungu parla minkiri wanyjani Tayipittu kurrinymirri. Nyanartijangka jarti pa kurlpungani Juwullu, pungkarla pa. Nira manyanta murikarra ngunangani Juwul pungupurru.

22

1-2 Nyanartijangka yaplaparni Tayipit Juwulkurajangka mayarujangka rayin. Karla pa yani, ranyjiwantinyala pa najinga Juwullamarra parlanyanta.

Nyanartijangka palunyanta jarntuwarnti pirriyani Tayipitkurawarnti. Ngurra palu yukarnani nira nyanayirla najinga papajiarnti mapirri. Yangka palurla Juwulku yakurrmarnani, nyanartila palanta yani Tayipitkartarti. Nyanartijangka manyanangu Tayipit majajarrinya najikarrajawarntiwu. Pakulyanani palu ngurrawarlany ngurrawarlany Juwulkararla. Pungka ngarta Tayipit. Wali Juwullu parla jarti muwupungani. Nyantu pa Ngarpungu marlamananijaa ngampurrikanani.

24

Tayipittu jungani kuwut Juwulkura

1-22 Wali nyanartijangka Juwul jakarni kurlirra, tumaj palurla jularni nyantungurni kurlirrawarlanyjangkarlu. Marni palurla, “Tayipit pa minyayirla kurrarnana.” Juwullu parla muwupungani kulipariwarn-tijawurlu. Nyantu pa ranyji kurrarnani yininga pamarrwarntirla Pilikutkurawarntirla. Tayipitngurra palu kurrarnani ranyji pamarra najinga. Nyanarti pa naji kakarrangujarti kirlingirri pukanyajilinyarni purkajinyangu. Pirriyanila palu juwulngurra. Nyantukurawarnti manya wanyjani, palkangala palu karrinyani. Nyantumipala Juwul manyanangurla takurriyani ngapajangkajaa miyijangka. Wali yutantinyala kirlingirrirra jut nganpayi Juwul. Ngajirta manya nyakarla Tayipitngurra. Wali nyanya palu, marnila palurla Tayipitku, “Pungka.” Jinjinyungani palurla. Kujarti palurla marni, “Ngarpungu mangu yiparni pungupurru, pungkula man.”

Wali jarlkarra pirriyani manyanta nayipjarti wartangurni ranyji. Kuwutmparnila manyanta jungankarranya. Juwul pa ngurra kurrarnani. Ngajirta parla pinarri. Nyanartijangka Tayipit parla yawiyjarrinya. Pinapinakarrinyani, “Nganpayi minyarti pa Ngarpukura. Ngarpungu pa jarlu kurajpinya. Kayan ngarna ngajungu pungka.” Jarrmanila manyanangu nyantukurawarntiwu ngajirta ngartalu pungka. Nyanartijangka Juwul turtapinya walimpa ngarrjarni kurrarnurla, palkakartila manyanangurla tirrinyani.

Nyanartijangka Tayipit parla partalurni yani kirlingirrikarti. Papajanila parla. Marni parla, “Purka. Minyarti nyaka.” Jirimartarni parla kuwutjanga kunku yangka manyanta jungani. Yarnarni parla marni Juwulku, “Pungkarla marnanta, yangkala marnanta wanyjani. Ngajukurawarntirla pajilu marni pungupurru, ngajungu marnangu yawiyjarrinya, tumaj manta Ngarpungu kurajpinya king. Wayila pajin pinarri ngunawu, ngajirta marnangu kulijarrirla. Ngaju nganajangkarlu pajan nira waangana pungupurru nyuntungu.” Yarnarta parla marni Tayipittu, “Kunyungurla pajan kunyarr pirla wajilpungana, yarnarta pirniny. Wali Ngarpungu parlinya nyangany nyantungu paja wanji yungany.”

Wali Juwullu manyanta jangkumani, “Wara, ngajukura paji karrinyana jarntu.” Nyanartijangka manyanta milngarli pirriyanijaa lungani. Marni parla, “Nyuntungu pajan wanyjani, ngajirta pajan pungkarla. Ngaju marna yakurr.” Kujarti manyanu jularni Juwullu. Yarnarni parla marni

Juwullu Tayipitku, “Mapunparni manta Ngarpungu kurajpinya king ngunangupurru. Warra man ngunawu king. Wali ngajirta nganunya punga ngajukurawarnti jirnanyunguwarnti yangka marna ngaju pirlajarriwu.” Tayipittu parla yu marni.

Nyanartijangka Juwul tikiyani kayili nyantukurarlurra ngurra Kipi-yarlurra. Tayipit pa warrarni ranyji kirrarnani Juwullamarra, punga ngarta.

25

Jamiyurl pirlajarrinya

Wali nyanartijangka Jamiyurl pirlajarrinya purrkujarrinyangka, lun-ganila palurla nukarnirlu Juwujwarntirlu. Warryani palurla, turnmanila palu.

Wali nyanartijangka yarntarni kujangkurra wamarn wamarn yanani Tayipit Juwullamarra. Punga ngarta. Yarntarni Juwullu parla war-rarni wulyumarnani pungupurru, muwupungani parla. Nyanartijangka Tayipittu pinapinakarrinyani parlanyanu yanupurru. Kirninyyanku marnanyanangurla kanarlanywarntikarti ngayiwartikarti Pilijayinwarntikarti. Wali ngajirta Juwul yantarla nyanartikarti wartangurni, yarnta wajilpungkarla Tayipit. Lama pa kirrarnani kakarra. Tayipit pa lamawarlanyparni kirrarnani karla Pilijayinwarntirla manyanangurla. Jarntukujirni palu Tayipit Pilijayinwarntirlu.

Wali nyanartijangka walimpa palunya pinakujirni Pilijayinwarntirlu kulipurru pungupurru. Pungku palunya Yijirayiljangkawarnti Juwul-ngurra. Ngajirta palu Tayipit kangkarla. Kanarlanywarntimiparni palu yani. Tayipit palu puturu yiparni kurlirra ngurrawarlanykarti.

31

Juwul pirlajarrinya

¹⁻⁴ Nyanartijangka palu yani kayili Pilijayinwarnti, punganila palunya Yijirayiljangkawarnti. Nyanartijangka Juwulngurra palu yaplaparni rayin. Wali wajilpinyala palunya wartangurnirlu. Lanila palunya paja pirlawurra nyantuwarnti mapirri Juwulkurawarnti walakuwarnti. Yarnta palu Juwul lani yarumartarni. Yukarnanila liyimijarti lanujangka, jarti parlanyanu wurnawu kurlarnani. Wali nyanartijangka nayip jalani jiri nyantukarti, wantinyala manyanta tarrparni nayipkarti pirlawurra.

King Tayipit 2 SAMUEL

Tayipit manyanangu kingjarrinya

1-4 Wali nyanartijangka Tayipitkartila manyanta yani layi nganpayi kuka-jarti. Jularni parla yangka palu pirlajarrinya Juwulngurra wapirrajartijaa jarntuwarnti mapirri Janijin mapirri. 12-27 Lunganila manyanangu yawiy-jarrinyurla. Yarnta miyi ngajirta palu ngarnantarla Tayipitngurrarlu. Nguja palu layi ngurra miyingajirtajartijaa kuyingajirtajarti. Lungukarra palu kirrarnani.

2

1 Nyanartijangka lungujangka yarrjarrinyala. Japirlyinyala parla Ngarpu Tayipittu, "Ngaju ngarnanyanangu maja ngunawu Jutajangkawarntiwu."

"Yu," marni parla Ngarpungu.

Kurrinymirri parla japirlyinya Ngarpu, "Ngananga mayarurla marnanyanangu ngunawu."

Ngarpungu parla jularni, "Yipurunta."

2-3 Wali nyanartijangka yanila Yipurunkarti. Kanya pinya nyantukurajarra kartujarrajaa jarntuwarnti mapirri rni manya kanya. Juntumanila palu ngurra nyanayirla. Nyanartijangka warntarni manya kartuwarnti-warlany kurriny kurriny kayan. Yarnta palunya martarni walakuwarnti pajawarlanyparni Tayipitkurawarnti jukuwarnti kurriny kurriny kurriny.

4-11 Kingjarrinyala manyanangu Tayipit Jutajangkawarntiwumipa, ngajirta kayilijangkawarntiwu Yijirayiljangkawu. Nyantuwarntirlu palurlanyanu kurajpinya kingwarlany Juwulkura walakuwarlany. Nyanartijarrajarti palu kirrarnani kurrinyjarti king. Kunyungurla 7 yitilalwarnti. Nyanartikarrarni parla Tayipittu yiparni Juwulkurawu kurntalku kartuwarlanyku yangka parla jarlu yinya Juwullu.

4

7 Nyanartijangka pila nganpayijarrarlu pinya kayilungujangka king Yijirayiljangka.

5

1-3 Wali yanila palanta kayilungujangkawarnti kurlirra Tayipitkartu. Marni palurla Tayipitku, "Nyuntu marnanpangu jarntu yangka manta Ngarpungu kurajpinya king ngunangupurru." Kayanpala manyanangu king ngunangani.

6-9 Nyanartijangka kayili yani Jurujulumkartu Tayipit, pinyala manya Jurujulumja pirlawurra ngayiwarnti Ngarpungajirtajartiwarnti. Nyanartijangkala parlanyanu warntarni ngurra nyanarti. Wali nyanartijangkala palu julalany Jurujulum Tayipitkura mayaru.

13 Nyanartijangka manya warntarni kartuwarntiwarlany paja Tayipittu. Waliwarlany manya kanya kurlangu murrkurnwarlany. Yarnta manya pajawarlany martarni Jurujulumja jukuwarnti parriwarntijaa mangawarnti.

7

Ngapungu parla Tayipitku jarmarni mayaru ngartakpanupurru

¹⁻¹⁷ Wali Tayipitku palurla purlka mayaru ngartakpani, nyanayirla kirrarnani. Yarnta Ngarpungu ngampurrikanani, ngajirta palu pungkarla ngayiwarntirlu. Nyanartijangka parla jularni nganpayiwu puraputku yiniwu Nayijinku, “Ngaju marna kirrarnana wulyungajinyangu mayarurla. Mana yangkarti Ngarpukura nyangajirtapurru warrarni pa ngunangana kaninykaniny kalukurlamipa. Ngartakpankula marnarla mayaru Ngarpuwu.”

Jangkumanila manyanta Nayijintu, “Kaj. Ngartakkarrarla, puju manurla wulyumalany. Ngarpungu manta marlamanku.”

Nyanartijangkala parla Ngarpungu jularni pukanyajarti Nayijinku Tayipitku jarmarnupurru. Marni parla, “Kujarti manurla julawu. Ngajirta ngaji mayaru ngartakpanta. Wali marna kirrarnana kalukurla. Walimpa paji ngartakpanku nyantukurarlul walakurlu jirnajangkarlu. Yarnta marna Tayipit ngampurrikananku ngajungu nyantukurawarnti yapajirnyanguwarnti kilakiwarntijaa jamirtiwarnti mapirri rni marnanya marlamananku.” Yanila manyanta Tayipitkarti Nayijin. Jularnila parla Ngarpukurajangka wangki nukarnini.

¹⁸⁻²⁸ Nyanartijangka Tayipit yani kalukukarti kaninykaniny. Japirlyungani parla Ngarpuwu wirriyarlu Tayipittu kirrarnungurni. Kujarti parla marnani, “Ngarpu. Wali pajan marlamanani. Wulyu man, nyuntu purka. Ngaju marna marlal, yangkala pajinunya marlamananku ngajukurawarnti mapirri rni yapajirnyanguwarnti. Wali pajan nira pinayungany Ngarpu nyuntungu purlkangu. Ngajirta mangurla nyuntujiliny nguna kanarlany. Wali manunya kanya ngajukurawarnti kilakiwarnti Yijipngurni mirnu jarlu minyartikarti wulyukarti ngurra. Wali pajin jularni ngampurrikanupurru yapajirnyanguwarnti, nyanarti marnangurla walirni mapunikarralany.” Kujarti parla japirlyinya Tayipittu Ngarpuwu.

8

¹⁻¹⁸ Walimpawarlany yarntarni palunyanu pinya Yijirayilwarntirlujaa ngayiwarntirlu pajangujinyangu. Wali Tayipitngurrarlul palunya punгани kujawarlanyangka. Kanarlanywarnti palu warrkammayinkujirnni Tayipitngurrarlul, majajarrinyani palu.

11

Marni Pajiyipa

¹⁻²⁷ Nyanartijangka Tayipittu manya yiparni kulipariwarnti. Nyantu pa lama kirrarnani mayarurla. Kanya manya nganpayirlu Juwapju. Maja manyanangu nguja kulipariwarntiwu. Kakarra palu yani, pungku palunya ngayiwarnti.

Nyanartijangka Tayipit pa mayarurla kirrarnani wartangurni. Turtapinya pa manyanjangka karuwarrarla purangu kaninyjarrinyangkarla. Kankarnumarrangurla parayani mayarurla, wamarn karrinyanila. Wali kanarlanyparni pa nyanarti mayaru. Kujarti palu parayanani kankarral yarnta palu kirrarnani kankarnumarrangu kirtilya. Wali nyanyala kankarnumarrangurlu marnin nyumukarnjangka manangajirtajarti kaniny mayaruwarlanya. Wali nyangungurla pa muyurrunyanya. Marnila parla warrkammayinku, “Ngana marnin nyanarti yini. Julaji.”

Wali jularni parla, “Marnin nyanarti pa Pajiyipa. Ngumparna nyan-tukura pa nganpayi Yuraya. Kulikarti parla yani kakarra.”

Nyanartijangka warrkammayinpala parla yiparni purpanupurru. Purpanku parla nyanarti marnin Tayipitku. Pirrikanyala palurla, yukarnanila manyanta Tayipit nyanayirla marninta. Yarnta nyanartikarrarni pukanyja tikiyanila nyanarti marnin ngurrakarti nyantukurakarti. Walimpa ngungkupinyala manyanu, “Kunyangurla marna yapajarti.” Yangkala parla Tayipitku wangki yiparni, “Yapa partarnangu nyuntuwu martarnana.” Wali ngajirta parla ngumparna nyantukura marnpa kirranyjarla. Marri parla nguja kulinga.

Nyanartijangka parla Tayipittu wangki yiparni Juwapku. Marni parla, “Tikirryipanyajaji nganpayi Yuraya.” Wali tikirryiparnila manyanta Tayipitkarti. Wali Tayipittu parla japirlyungani nganpayi Yuraya, “Yara ngalu ngajukurawarnti nguniny. Warrarni ngalan kuli pungana.” Kujarti pila wangkikarra kirrarnani. Marnila parla Tayipittu, “Ngurrakarti yanta. Marrijangka man pirriyani, yarnta man yukalku manyan.” Kula manyanta yukanyjarla nyanayirlarni marninta, nyantu manyangurla yukarni kulipariwarntirla mapirri. Tayipittu parla yiparni kujawarlanyn-gurni minya parla nyantukura yapa martarnana Tayipitkura, nyantungula nyanarti lanku. Kula parla nyantukurarni yapa Yurayakurarni, minya parla Tayipitkura martarnana. Kujartikarrapurru parla Tayipittu yiparni, ngajirta manyanta nyantu yukanyjarla kartunga Yuraya.

Nyanartijangka Tayipittu nyanya ngajirta manyanta yantarla kartukarti. Jut manyangurla yukarni kanarlanywarntirla. Marnila parla, “Ngana-jangka mananta yantarla kartukarti ngurrakarti.”

Nyantungula parla marni Yurayarlu. “Ngajirta. Kulimipa marnarla ngaru kayan nguniny. Ngaju marna kayan tikiyani, kanarlanywarnti palu warrarni kulinga ngunangana. Kayan ngarnanyanta ngajukurarla kartunga yukanyja, nyanartijangka marnarlanyanta jutpala lamajarrinya, kulikartiwarlany marna tikiyanku.”

Yarntarni parla marni Tayipittu, “Lama man kirralku minyayirla. Warrala marnanta yipawu kumantawarlany.” Wali miyila japala pila ngarni nyanayirla mayarurla. Yarnta ngapa mapirriini parla yinya wanga-takujirnujuwal Tayipittu. Kula manyanta nyanartijangka yantarlarni kartukarti wanga-tajarrinyujangka. Wali ngarnujangka ngurrajarra kur-riny pa yukarni kingkurla mayarurla. Kumantawarlany pa tikirryiparni kulikarti kakarra.

Wali kumantajarti mirlimirlila parla lani Tayipittu Juwapku. Kujar-tikarra parla lani, “Minyarti nganpayi man yutukarrku kulinga kaparn, lankula palu partal pirlawurra.” Kanya parla Yurayarlu mirlimirli nyanarti Juwapku. Wali mapunikani manyanta Juwapju yangka parla Tayipittu yiparni mirlimirli. Kaparnpala yutukani kulinga yangkarti nganpayi Yuraya. Nyanartijangka palu lanila ngayiwartirlu pirlawurra. Wali tikirryiparnila parla Juwapju. Kujartikarra parla yiparni Tayipitku, “Yangkartiwarntirlu marnapanyalu kulipurru tintinyinya ngayiwartirlu, yangkarti nganpayi Yuraya mapirriini palu lani.”

Wali jularni palurla kuka Pajiyipawu kartunyankurawu, “Ngumparna mapirriini palu lani nyantukura.” Lunganila parla yawiyirlu. Nyanarti-jangka karrkarnurlala kirrarnani, yangkala parla Tayipittu yiparni war-rkammayin purpanupurru nyantukarti nyanarti marninku. Marnin nyanarti warntarnila parlanyanu, mayarurlala kirrarnani nyantukurarla Tayipitkurarla. Kartukujirni parlanyanu. Nyanartijangka parrila mar-tarni yangkarti.

Wali yangkartijangkagurni parla Ngarpungu yakurrmarnani. Marnin kanarlanykura parla yapajartikujirni, yarnta purturuyiparni kulikarti nyantukurajinyangu jarntu.

12

Ngarpungu yiparni Nayijin Tayipitkarti wangkijarti

1-15 Nyanartijangka Ngarpungu yiparni nganpayi Nayijin puraput. Julnila parla Tayipitku wangki kujartikarra. "Wali layiwarlany nganpayi pa ngunangani pajajarti kukunjawarntijaa purlumanwarnti. Kanarlanyju parlanyanu kayanmipa martarni ngamarti lamparn kukunja, yarnta nguranga kayanta martarnani kurntaljinilinyarni. Ngamurlakanganijaa miyi mapirri parla yirrangarni, ngapa mapirri parla yungani kapjangka. Wali nyanartijangka pirriyanila manyanta kanarlany nganpayi marrijangka yangkartirla pajajartirla. Marnila parla, 'Kuyi marnangu pungku. Nyuntu man marrijangka pirriyani wurnajangka marranyanjarti.' Mapunparni pa tarpartarni kayanmipa, yangka marlajawurlu parlanyanu martarni. Nyanarti manyanta warntarni, pinyala parla. Ngajirta nyantukurajangka kurajpungkarla pajajangka. Nyantungu parlanyanu marulukani."

Wali nyanartijangka Tayipit kulijarrynala parla. Marni parla Tayipittu Nayijinku, "Mapunparni palu pungku nyanarti nganpayi ngurriji. Wali nyantuarlanyju parla tikirr yungku pajajawurlu kurriny kurriny kukunjawarnti nyirrwirijangkarlu, yangka manyanta nyantunga kayanmipa kurlmani, tumaj manyanta yawiyingajirtarlu warntarni."

Wali Nayijintu parla marni jirrkiriparni Ngarpukurajawurlu Tayipitku, "Nyuntu man nganpayi nyanarti. Kujarti mangu Ngarpungu julalany. Yarnta manta majakujirni Ngarpungu juwulkarrarla mapirri, yangka jarlu mantalu pungkarla pirlawurra. Wali manta yinya kartuwarnti paja yarnta Yijirayiljankawarntirlajaa Jutajangkawarntirla manta majakujirni Ngarpungu. Kanarlany manta Ngarpungu yungkarla. Nganjangkarlu man Ngarpu mapunikarrarla yarnta mananta panypinya. Kanarlany pala manurlanyanu warntarni. Nyanartijangkala manurla puturuyiparni nganpayi Yuraya, lanila palurla. Wali manyanu kujikani nyuntungujaa kanarlanywarnti mapirri, manunya kujikani." Kujarti parla Tayipitku marni Nayijintu Ngarpukurarlu puraputtu.

Tayipittu manyanta jangkumani, "Mapunparni marna ngaju yakurr. Ngarpunga marnanyanta panypinya. Ngajirta marnarla mapunikarrarla."

Nayijintu parla marni, "Wali Ngarpungu mangurla wajapinya yakurr nyuntukura. Kayan nganta pungka, tumaj man panypinya Ngarpu. Nyanartijangkala mangu yapa yangkarti pirlajarriwu." Nyanartijangka Nayijinpala yapyani ngurrakarti nyantukurakarti.

Lamparn pirlajarrinya, parriwarlanypala palkangawantinya Jalaman

16-24 Wali nyanartijangka parri nyanarti pa mimijarrinya Pajiyipakura. Wali Tayipittu parla jarti japirlyungani Ngarpu parriwu parlanyanta wulyukujirrupurru. Ngajirta pa miyi nganyjarla Tayipittu, yawiyi parla kirranani. Jarti palurla yungani miyi ngarnupurru. Nyanartijangka pirlajarrinyala parri nyanarti. Wali ngajirta palurla jularla warrkammay-inwarntirlu pirlajarrinyujangka parri nyanarti Tayipitku. Warrkammay-inwarntirlu palurlanyanu marni, "Ngajirta ngarliparla jula. Kunyungurla ngartanyanu pirlawurra pungka Tayipittu."

Wali Tayipittu manya pinakarrinya wangkikarra karrinyujangka. Marnila manyanangu, "Pirlajarrinya ngarta."

Nyantuarntirlula palurla marni, "Yu. Pirlajarrinyajal." Nyanartijangka Tayipit turtapinya. Kuluwuj parlanyanu warntarni, nyumukkartila yani, jurlu manyanu kumapujirni. Nyanartijangkala yani kaninykaninyjurra kalukurlurra purayimarnupurru Ngarpuwu, nyanartijangkarlula tikiyanurla miyi ngarni Tayipittu.

Japirlyinyala palurla warrkammayinwarntirlu, "Nyapartujangka man yangkarti yukarnanijaa lungani, miyi ngajirta man ngarnantarla. Walimpa yangka pirlajarrinya, nyanartikarrarla man ngarni wartan-gurni."

Tayipittu manya jangkumani, "Yu. Wali marna lunganijaa yawiyi marna yukarnani. Kula paji Ngarpungu yawiyijangkarlu wulyukujirlarni. Wali pa jalarra pirlajarrinya, kayan ngarna miyi wanyjarra. Wali marna ngarnanku. Tikirrkujiwu ngarnanyin lungujangkarlu. Wali manyanta Ngarpungkurra yani, ngaju mapirriini marna yanku walimpa yangka marna pirlajarriwu. Kayan ngajirla yarntarni tikiyanta ngajukarti."

Wali kartunyankurakartila manyanta yani Pajiyipakarti Tayipit. Yarn-tarni pila walimpa parriwarlany martarni, yinila yutukani Tayipittu Jala-man. Tayipittu parla marni kartunyankurawu Pajiyipawu. Kujarti parla jularni, "Jalaman pa king ngunawu walimpa yangka kajirna ngajuliny purrkujarriwujaa pirlajarriwu." Kajalkujirni pa wartangurnijangka Jala-man, wartangurnikujirni manya kajalurnijangkawarnti walakuwarnti.

Jalaman 1 KINGS

Jalaman pa kingkujirni

¹⁻¹⁰ Nyanartijangka parri yangkarti Jalaman purlkajarrinya. Wali Tayipit ngarpunyankura pa purrkujinyangujarrinya. Kayan ngarta wurna marri yanantarla. Kunyungurla tititikarrala yanani.

Wali jarlu pa kurajpinya Tayipittu Jalaman kingkujirnipurru walimpapurru. Nyanartijangka Tayipitkurlu walakuwarlanyju parlanyanu wulyumarnani nyantu king ngunangupurru kajalujangkarlu ngamajiwarlanykurlu yiningu Yatinajarlu. Wali jarlu pa kurajpinya Tayipittu Jalaman, ngajirta nyantu. Nyanartijangka pamarrkartila manya kanya Yatinajarlu kingkujirnipurru. Kingkujiwu palu nyantu. Kanya manya ngajanyankurawarntijaa purlkawarnti warrkammayinwarnti. Ngajirta parla Jalamanku jularla Yatinajarlu. Nyantuwarntiwu manyanangu Jalamanngurrawu ranyjimarrarni. Ngarnani palurla wirriyarlu Yatinajangurrarlul miyijaa kuyi, kingkujiwula palu yangkarti nganpayi Yatinaja.

¹¹⁻³¹ Wali nganpayi yangkarti Nayijin Ngarpukura puraput yani manyanta Pajiyipakarti. Jularni parla, "Nyapartu manyanu kajalkajalkujirnana kanarlanyju kingju. Tayipit parla ngurrrpa ngunangana wanyjarra pa ngunawu king."

Nyanartijangka yani manyanta Tayipitkarti Pajiyipa kartunyankura. Jularni parla Tayipitku, "Yangkartikarra man kurajpinya ngajukura walaku Jalaman kingkujirnipurru. Wayila yangkarti. Jalarra palu kingkujirnanana ngamajiwarlanykura walaku. Nyapartukarra manurla malany."

Wali nganpayila manyanta pirriyani Nayijin yangkarti puraput Tayipitkarti. Marnintu pinya wanyjani, yani pilangurla. Wali kayanparni wangki parla jularni Nayijintu yangka parla kartunyankurlu Pajiyiparlul kajalurni jularni. Wali yarntarni Tayipittu tikirrkujirni kartunyankura. Marni parla Tayipittu, "Mapunparni marna kingkujiwu nyuntukura walaku Jalaman wanjingurnikarra. Walirni marna wanji nguniny. Ngajirta marna nyanarti kanarlany ngamajiwarlanyjangka kurajpungkarla kingkujirnipurru."

³⁸⁻⁴⁹ Nyanartijangka palu Jalaman kanya Ngarpukurawarntirlu puraputwarntirlu. Layingula manyanta purtkujirni ayil Jalamanta kingjarinyupurru. Nyantuwarntirlu palu warrarni ngarnani miyi pamarra wirriyarlu, kula manyanangu nyanartirni nganpayi ngunarla king. Nyanartijangka yani manyanangu layi nganpayi. Jularni manyanangu nyapartukarra pa kingkujirni Tayipittu layiwarlany nganpayi Jalaman. Rayinjarrinyala palu nyanartijangka wangkijangka yangka manyanangu jularni. Ngurrujarrakujirni palunyanu rayintu.

2

Tayipit pirlajarrinya

¹⁻⁴ Wali nyanartijangka yangka Tayipit maljarjarrinya jamurnku pirlawu, kujartikarrala parla Jalamanku jularnani, "Wali ngungkupungana marnyanu maljarr jamurnku pirlawu. Lirrkarnpungku marnanta kuyairlarni. Wali Ngarpu man mapunikarrku, yarnta man pinakarrinyanku

nyantukura wangki. Puju man Ngarpu mapunikarrku, wali yapajir-nanyunguwarnti ngajukurawarnti manya Ngarpungu ngampurrikarrku yarnta kingkujiwu manya Yijirayilla minyayirila kilakiwarnti wartangurni-jangkawarnti." Kujarti parla marnani Jalamanku Tayipittu.

¹⁰⁻¹² Nyanartijangka pirlajarrinyala Tayipit. Turnmanila palu Jurujulumja marnpa. Nyanartijangka manyanangu Jalamanpala king ngunangani nyantukura walaku.

3

Jalaman pa jirrkirlikanujuwaljaa yirrikanujuwal

³⁻¹⁴ Jalaman pa ngunangani nyantukurajiliny ngarpu Tayipitjiliny. Jirrkirl pa wajilpungani Ngarpu. Wali layimirri yani pamarrkarti, kuyila parla pinya Ngarpuwu. Nyanartijangka yukarni pamarra pukanyja. Ngarpula parla pirriyani winkirr. Ngarpungu parla marni, "Nganawu manurla wulyumalany. Japirlyungku pajanurla ngaju."

Jangkumani manyanta Jalamantu, "Wali man ngarpu ngajukura marlamanijaa ngampurrikani jarlu, ngajula pajan jalarra ngampurrikarrku. Wali pajan kingkujirni jirnajangka. Ngaju marnarla ngurra ngunangani minyartiwu warrkamku, nyanartijangkarlu marnanta japirlyungana jirrkirlikanupurru. Yirrikarrku marnanya nyapartukarra palu nguniny wulyujaa yakurr. Nyanartipurru marnanta japirlyungana." Wali wirriyarrinyala Ngarpu Kut nyanartijangka wangkijangka.

Marni parla Ngarpungu, "Kujarti marnangu julawu. Ngunawu man jirrkirlikanujuwal, yarnta nganawurti piyirn mangurla pirriyanku nyuntukarti yirrijartijaa mapunjarti, wali nyuntungula manurla takijulawu." Yarnarni parla marni Jalamanku Ngarpungu, "Kula pajanurla japirlyungkarla mayarupurrujaa manawarnti paja martarnupurru nyuntungu, minyakujala pajanurla japirlyinya piyirnarnti marlamnupurru. Nyanartijangka marnanta yungku mayaru purlkajaa pamarr purlka, yarnta palurlanyanu piyirnarntirla jakuljakuljulawu nyuntu nyapartukarra manta nguniny warraja wangki jularnujuwal."

Wali nyanartijangka parnkijarrinya manyanjangka, jakarnila Jurujulumkarti ngurrakarti nyantukurakarti. Wali Jalaman pa kirrarnani Jurujulumja.

¹⁶⁻²⁸ Wali marninkujarra pila kayanta ngurranga yukarnani muntajartijarra. Nyanartijangka kajalurnpala yapawarlany martarni. Yukarnila pila ngurrajarra kurriny, nyanartijangka yapawarlany pala palkangawantinya, wali kurrinyarnila pila ngunangani yapajartijarra. Nyanartijangka pukanyja pila yukarni, kanarlanyu parlanyanu patkanyjirni yapa pirlawurra. Kumantala pila parnkijarrinya, parlipinya pila layi yapa pirla yukarnani. Marnanila pilarlanyanu, "Ngajirta. Ngajukura pa nyanarti yapa. Tikirryungkaja. Nyantukura mangu minyarti pirla."

Kanarlanyu parla marni, "Ngajirta. Nyanarti mangu nyuntuwu." Wali jarti pilanyanu kurkurlmarni.

Nyanartijangka yanila pilanyanta Jalamankarti. Julawu pilarla yapa pirlajarrinyujangka kurriny palkurlu. Wali layingu parla jularni kajalurni nyapartukarra pila yukarni pukanyja. Marni parla Jalamanku, "Kayanta pajarra yukalany ngurranga. Wali ngajungu marna kajalurni yapa martarni, yukarnila pajarra ngurrajarra kurriny, nyanartijangka yapawarlany nyantukura palkangawantinya. Kurrinyarnila pajarra yapajarti ngunangani. Nyanarti pukanyja pajarra yukarni, nyantungu parlanyanu patkanyjirni yapa pirlawurra. Kanyala pajarla pukanyja ngajukarti tujukjirni pajarla, nyantukurala paji jatpankarranya manyantapururla. Wali nyanartijangka parnkijarrinya marna ngamarna yungupurru,

nyanyala marna pirla. Nyanartijangka nyanyajinyangu marna. Marnila marnarlanyanu, 'Minyakata pirla yukarnana yapa.' Kanginyepinya marna kanarlanyaparni janginy. Marnila marnarlanyanu, "Ngajirta paji minyarti ngajukura yapa. Minya parla kanarlanykura."

Nyanartijangka yangka pilanyanta Jalamanta marnpa karrinyani, tilajparni pilarlanyanu. Kanarlanyju parla marni, "Ngajirta. Minyarti paji ngajukura parri wanji. Nyuntukura pa pirla."

Yarntarni parla marni, "Ngajirta. Nyuntukura pa pirla, ngajukura paji nyanarti wanji."

Wali Jalamantu pilangu marni, "Kurrinyju pajinpila julalany kanarlanykura wanji kanarlanykura pirla." Nyanartijangka parla marni Jalamantu warrkammayinku nyantukurawu, "Warntaji nayip purlka. Tilypurjunganta nyanarti yapa wanji. Yungkapinya ngurrujarra."

Wali nyantukurarlujinyangu ngamajirlu parla marni, "Ngajirta ngan junganta. Wanji pa ngunawu. Yungkarla minyarti marnin."

Wali yirrijirlu parla marni, "Kaj. Junganta nyanarti yapa. Kayan ngarta ngananguwurti wanji marta. Kurrinyparni pajarra ngunawu marlajartijarra."

Nyanartijangka Jalamantu nginyjirrikani. Marni parlanyanu, "Kun-yungurla parla minyarti ngamaji." Nyanartijangka parla jarrmarni warrkammayinku, "Ngajirta ngan junganta. Minyarti marnin yungkarla. Nyanarti parla ngamaji mapunji." Wali yinyala parla.

Nyanartijangka kanarlanywarntirlu palu nyanya jirrkirlikanujuwaljaa yirrikanujuwal. Marnani palurlanyanu, "Minyarti parlipangu nganpayi purlka yirrikanujuwal. Wali Ngarpungurni pa jirrkirlikani Kuttu." Wali palurla wulyumarnani purlkawu nyantuwarntikurawu Jalamanku.

4

20-21 Nyanartijangka Jalaman manyanangu purlka ngunangani piyir-nwarntiwu pajawu Yijirayiljangkawujaa Jutajangkawu. Wali palu ngarnani miyijaa kuyi purlka. Wirriya palu kirrarnani. Purlka manyanangu king marnparni kirrarnani, ngurtpala palanta ngunangani Jutakarraj-iwarntirlujaa Yijirayilkarraj-iwarntirlu. Yarnta kanarlanywarntiwu marrijangkawarntiwu mapirri-rni manyanangu ngunangani purlka Jalaman. Nyantuwarntirlu marrijangkawarntirlu palurla rayinkarraru pamarr yungani. Nyangani palu, "Purlka pa minyarti nganpayi."

34 Nyanartijangka palu kingwarntiwarlanyju pinakarrinya nyapartukarra manyanangu Jalaman ngunangani purlka jirrkirlikanujuwaljaa yirrikanujuwal. Wali palunya yiparni kingwarntiwarlanyju nyantu pinakarrinyupurru.

5

Timpul palu ngartakpani

1-18 Wali kayilungurlu parla wangki yiparni kingwarlanyju Tayiya-jangkarlu. Tayipitku parla jarlu wulyumarnani nyanartirlu ngan-payirlu. Nyanartijangka tikirryiparnila parla Jalamantu kayili kujarti wangki. "Wali pa jarlu ngartakkarrarla mayaru Ngarpukura Tayipittu ngajukuarlu ngarpungu, tumaj manya kuli pungani kanarlanywarnti marrijangkawarnti, nyanartila Ngarpungu lamakujirni kankarnumarran-gujangkarlu. Ngaju marna kirrarnana kulingajirta jirnajangka. Wali marna ngajungu ngartakpanku mayaru nyanarti Ngarpukura. Way-ila nyuntukurarla mayarurla palu pajangal karrinyana manawarnti yarnta nyuntukurawarnti piyirwarnti palu jirrkirll warrkamjuwalwarnti.

Pinarri palurla nyantuwarnti nguniny manawu pajanupurrujaa mayaru ngartakanupurru. Ngajukurawarnti palurla ngurru. Wali palu pajarrku manawarnti, yarnta palunya ngajukurawarnti marlamanku nyuntukurawarntirlu. Kayanta palu warrkammalku.”

6

¹⁻³⁸ Nyanartijangka parla tikirryiparni wangki Tayiyajangkarlu kayilung-jangkarlu Jalamanku, “Nyuntu manyanangu wulyu Tayipitkura walaku. Mapunparni manta wulyu kurajpinya Ngarpungu Kuttu. Nyanartijangka marnanya yipawu ngajukurawarnti warrkammayinwarnti. Pajarrku palu manawarnti. Wali yipawula marnangulu ngapangal karrpirnurla jawurlatarla kurlirra. Nyuntukurawarnti manunyanangu malku japantiwu palurla warntawula mangulu, kangkula palu kakarrara Jurujulumkarti. Wali marnanta yungku manawarnti, nyuntuwarlanyju manunyanangu yipawu miyiwartijaa kuyiwarnti ngajukurawarntiwu warrkammayinwarntiwu.” Kujarti parla marni nyanartipurru warrkam-purru kayilungjangkarlu.

Wali nyanartijangka palu Ngarpukura mayaru ngartakpani Jurujulumja yini Timpul. Ngajirra lamparn minyarti warrkam, purlkajinyangu palu warrkammarnani rawangu yitilalwarnti 7.

8

Ngarpu pirriyani mayarurla Timpulla

¹⁻⁶⁶ Wali nyanartijangka manya marurripinya Yijirayiljangkawarnti-jaa Jutajangkawarnti kangupurru. Pakulkangu palu kalukujangka mana nyanarti kaninykaniny mayarukarti Timpulkarti. Nyanartipurru manyanangu wangki yiparni. Wali warryani palu kalukurla nyanayirla. Kuyiwarnti palurla pinya Ngarpuwu kukunjarwarnti-jaa purlumanwarnti pajajinyangu. Nyanartijangkarlu palu warnkurmani mana nyanarti puriswarntirlu pajangu, kanyala palu Timpulkarti kaninykaninykarti. Wali kurriny pila pamarrjarra ngunangani ranyji kaninykaniny nyanayirla mananga, yangka parla jarlu Mujij yinya Ngarpungu.

Wali yutukani palu, nyanartijangka palu tikiyani palkakarti piyirwarntiwarlanykarti. Nyanartikarrarnila ngumurrurlu pa tipani nyanarti rum tumaj pa Ngarpu pirriyani nyantujinyangula kirrarnani. Wali nyanyala palu, parrparrmarnanila, mil manya warntarni. Jarti palu tikirr takurryani warrkampurru.

Nyanartijangkarlu manyanangurla karrinyani palkanga Jalaman wangkikarra. Jularni manyanangu nyapartukarra parla Tayipitku jarlu Ngarpungu jularni pikawurra Kuttu mayaru ngartakpanupurru. Nyanartijangkarlu palu mayaru minyarti ngartakpani jirnajangkarlu wirriyarlu. Yarntarni manyanangu Ngarpuwu purayimarnani Jalamantu. Wali nyanartijangkarlu jujula palu wirriyarlu yinparnani. Kirrarnani palu ngurrawarnti 7 purayikarrajaa juju palu yinparnani. Kajalkajalkujirnani palu Ngarpu wirriyarlu. Kumantawarlanyjala manya yiparni Jalamantu ngurrawarlany ngurrawarlanykarti.

11

Jalaman pirlajarrinya

¹⁻⁶ Wali jarlu manyanangu jularni Ngarpungu Yijirayilkarrajawarnti-wujaa Jutajangkawarntiwu kartu palunya warntarnanku nyanartikarra-jimipa jarntu ngajirra ngalunya marrijangka warnta. Nyanartijangka

Jalamantu manya warntarni marriwarntijangka mapirrini. Paja manya warntarni jarntuwarnti yarnta kanarlanywarnti marrijangkawarnti pajawarlanyarni. Wali marrijangkawarntirlu palu tikirrkujirni Ngarpukurajangka. Wali ngajirta pa Tayipitilinyu wajilpungkarla Ngarpu jutungu pirlangkurrarni. Yangka pa Jalaman purrkujarrinya, nyanartikarra pa Ngarpu wanyjani. Kanarlanywarnti manya wajilpungani marrijangkawarntikura Ngarpujilinywarnti pamarrwarntijaa manawarnti.

¹¹ Nyanartijangka parla kuljarrinya Ngarpu, tumaj pa Ngarpu panypinya. Ngajirta pa mapunikarrarla wangki Ngarpukurajangka. Wali Ngarpungu parla marni Jalamanku, “Ngajirta man ngajukura wangki mapunikarrarla. Panypinya pajanurla, nyanartijangka nyuntukurawarntirlu wartagurnijangkarlu kilakiwarntirlu palunyanangu maja ngunawu yarr murkurnku Jutajangkawarntiwumipa. Kanarlanywarnti palunyanangu king ngunawu Yijirayiljangkawarntiwu pajawu.”

⁴³ Wali nyanartijangka walimpawarlany purrkujarrinyangka Jalaman pirlajarrinya, turnmanila palu mayarurla Jurujulumja Tayipitkurarla. Nyanartijangka walakunyankurala Jalamankura kingjarrinya yini Riyapun.

12

Kingjarra Riyapunjaa Jirapun

¹⁻¹⁹ Nyapartukarra palu ngunangani Jutajangkawarntijaa Yijirayiljangkawarnti kayirrarajaa kurlirra, yangkala manyanangu kayanparni king ngunangani Jalaman jarlu kajaluwarlany. Nyanartijangka pa kujarti pinakarrinyani nyantukuraru walakurlu Riyapuntu. Kula manyanangu nyantu king ngunarla nukarniwurni kayilungujangkawujaa kurlirra-jangkawu. Nyanartijangka manyanangurla yani Jurujulumjanga kayili kingkujirrupuru Yijirayilkarti. Pinalkarra manyanangu yani, kula palu murtarni kingkujirla. Wali nyantuwarntiliny palu yani kayilungujangkawarnti japirlyungupuru. Japirlyinya palurla, “Ngarpu nyuntukura pa ngunangani warrkam marnapanya yungani purlka, ngajirta yarpal.” Yartarni palurla marni, “Nyuntungu marnanpangu ngunawu yarpal-martamarta, nyanartila marnangulurla jutungu warrkamarnankujaa wajilpungku marnantalu king.”

Wali marni manyanangu Riyapuntu, “Kirranyjalu ngurrawarnti murkurn, nyanartijangka marnanyirrangu julawu warra.”

Nyanartijangka yani manyanangurla purrkumarntikarti pinakarrinyupuru. Minyartiwarnti purrkumarnti palu lirrkarnpungujuwal yangka palurla Jalamanku nira jirrkirlikanani jarlu. Marni palurla lirrkarnpungujuwalwarntirlu, “Yarpalmarta manunya warrkam yungku. Ngarpu nyuntukura pa ngunangani purlka warrkam yungujuwal. Nyantu man ngunawu yarpal yungujuwal warrkam. Nyanartijangka jartamankula manta warramarta.”

Wali ngajirta manyanangurla nyantuwarntirla kingju Riyapuntu mapunikarrarla purrkumarntirla. Panypinya manyanangurla. Yanila manyanangurla pingkayiwarntikarti takijularnupuru yirrkujarrajangkawarntikarti. Japirlyinyala manya pingkayiwarnti. Wali kujarti palurla jularni pingkayiwarntirlu, “Ngajirta. Purlka manunya warrkam yungku. Wali julanyanangu, ‘Ngarpungu ngajujarlu manya yinya yarpalmartamarta, ngajungu marnanya yungku purlkajinyangu.’” Kujarti palurla lirrkarnpinya pingkayiwarntirlu.

Wali pirriyani palu yangkartuwarnti kayilunyangkawarnti Yijirayiljangkawarnti Riyapunkarti pinalkarra. Marni manyanangu Riyapuntu, “Ngajirta. Ngajukuraru ngarpungu manya yinya yarpalmarta warrkam.

Ngajungu marnanya purlkajinyangu yungku warrkam.” Wali ngajirta manya Riyapuntu mapunikarrarla purrkuwarnti, nyantungu manya mapunikani pingkayiwarnti.

Nyanartijangka nyantuwarntirlu palurlanyanu marni Yijirayilkarrajawarntirlu, “Wanyjarrku parlipa minyarti nganpayi Tayipitkura kilaki. Ngurrakarti parlipa yanku.” Wali wanyjani palu kayilunyangkawarntirlu Yijirayiljangkawarntirlu.

Nyanartijangka nganpayi layi yiparni warrkammayin Riyapuntu wangkajarti Yijirayiljangkawarntikarti. Ngajirta palu pinakarrirla, partalurni palurla kuljarrinya. Pinyala palu pamarrjawurlu. Nyanartijangka yangka palurla jularni nyantukura warrkammayin pungujangka, nyantula rayinjarrinya Riyapun. Wali partalurnila paralaparni ngurtinga. Yawartawarntirlu palu ruwarrakanya, kurlirrala laparni Jurujulumkarti. Nyanartijangka kirrarnanila manyanangurla nyanayirla kurlirra Jutajangkawarntirla. King manyanangurla ngunangani Jutajangkawarntirlamipa. Wanyjani palu kayilunjangkawarntirlu Yijirayiljangkawarntirlu.

²⁰ Wali kanarlanyapala palu nganpayi kingkujirni kayilunyangkawarntirlu yini Jirapun warrkammayinjangka, ngajirta Jalamankura walaku. Nyanartijangka palu kirrarnani kurrinyjarti king Riyapunjartija Jirapunjarti. Yijirayiljangkawarnti palu kirrarnani pajajinyangu Jirapunjarti kayilunyangkawarnti. Kurlirra pa kirrarnani Riyapun murrkurnmartajarti. Jutajangkawarntiwumipa manyanangu king ngunangani Riyapun.

²⁵⁻³⁰ Wali nyanartijangka pajajawurlu pinapinakarrinyani Jirapuntu kayilijangkarlu. Marni parlanyanu, “Ngajukurawarnti piyirwarnti ngalu yanta kurlila Riyapunkurakarti ngurrakarti Jurujulumkarti Ngarpu kajalkajalkujirnapurru. Ngarpu palu kajalkajalkujilany nyanayirla Jurujulumja Timpulla. Yurru marnarla nyangany. Puju kujartikarra ngartalu nira yananta, wanyjarra ngajalu ngaju, pungkala ngajalu wartangurni. Kunyungurla marnyanangu kanarlanyjarra manajarra ngartakkarrku. Minyayirla palu kajalkajalkujirnanku.”

Nyanartijangka pinya ngartakpani pamarrjarra purlumanjiliny Jirapuntu. Yutukanila pinya ngurrjarra mayarujarrarla Yijirayilla kayili. Jularni manyanangu Yijirayiljangkawarntiwu, “Marri manyirrangurla Jurujulum. Minyartijarra marnanya yungku manajarra. Minyayirla manta marnpa kajalkajalkujirnanku Ngarpujarrajiliny.” Nyanartijarra manya watanymani purlumanjilinyjarra.

Nyanartijangka purlumanjarra palupinya wajilpungani. Rukarni palunyanta mapunta Ngarpunga Yijirayiljangkawarntirlu piyirwarntirlu. Wali Jutajangkawarnti palu warrarni ngunangani Timpuljartiwarnti. Ngarpu palu wajilpungani kurlirrajangkawarntirlu Jutajangkawarntirlu.

14

¹²⁻²⁹ Wali ngarrjarni palu wajilpungani Ngarpu Jutajangkawarntirlu. Nyanartijangka walimpa palu yarpalmartajarrinya. Ngarpujilinywarnti palurlanyanu ngartakpani kanarlanywarnti yiniwarnti Ajirawarnti. Pajajinyangu palunya yutukani ngaluwarntirlajaa pamarrwarntirla. Yarnta palunya ngartakpani mayaruwarnti yutukanupurru Ajirawarnti. Yarnta palunyanangurla yukarnani nyanartiwarntirla mayaruwarntirla. Kanarlanywarnti mapirriini palunya kartukujirnan. Kujarti manyanangu ngunangani nyantuwarntikura yurru Ajirakurawarntiwu.

Layimirri manyanangurla pirriyani kingwarlany Yijipjangka kulipari pungujwal, yarnta manya kanarlanywarnti kanya piyirwarnti, pinyala palunya Jurujulumjangkawarnti. Wali nyanartijangka yarnta

manya warntarnkarrakanya Timpuljangka jarawarnti wulyuwarnti-jinyangu muyrripirriwarnti ngurru, yangka manya jarlu yutukani Jalamanu. Timpuljangka manya yapkanya Ngarpukurawarnti Yijipjangkarlu kingju.

³⁰⁻³¹ Yarnta palunyanu pungani Jutajangkawarntirlujaa Yijirayil-jangkawarntirlu yangka pilanyanangu kingkujarra ngunangani yinijarra Riyapunjaa Jirapun.

Nyanartijangka purrkujarrinya Jutajangka kingwarlany Riyapun. Wali pirlajarrinya, nyanayirlarnila palu turnmani Jurujulumja Tayipitkurarla marnparni, tumaj parla Tayipitkura kilaki nyanarti nganpayi Riyapun. Nyanartijangka kingjarrinya walakunyankura Riyapunkura jirnajangka. Nira palu ngunangani kujarti Jutajangkawarnti. Yangka palunyanangu ngarpuwarnti ngunangani king kajalujangkawarnti, wartangurnila palu walakuwarnti kingjarrinyaniwarlanyarni. Kujartikarra palu nira ngunangani.

Wali Yijirayiljangkawarnti palu kanarlanyarni ngunangani. Yarnta ngajirta palunya takingu kingkujirnantarla jarlujangkakura walaku. Nyantungurni palunyanu kingkujirni punggujangkarlu. Kanarlany-warntiliny palunya pungani kingwarlany pirlawurra, nyanartijangkarlu partalurni palunyanu yarntarni kingkujirni jirnajangkarlu, yarnta kanarlanywarnti palu pirlajarrinya purrkujarrinyajangka. Kujartikarra kujartikarra palu ngunangani Yijirayiljangkawarnti.

16

Yilayijajaa Ayap

²⁸⁻³¹ Nyanartijangka walimpa manyanangu kingjarrinya nganpayi Ayap Yijirayilkarraji. Wali ngajirta pa Ngarpu wajilpungkarla, munta pilangu kayan ngunangani kurrinywarlanyku Payilkujaa Ajirawu. Nyantujarrawu pilangu ngurt ngunangani Ayap pamarrkujaa manawu. Nira palupinya ngartakpanani Ngarpujilinykujarra Yijirayiljangkawarntirlu.

Nyanartijangka yarntarni parla Ayapju mayaru ngartakpani Timpul pamarrku Payilku, nyanartila yutukani kaninykaniny timpulla. Ngajirta Ngarpukura Timpul, minyarti kanarlanyarni. Yarntarni marnin parlanyanu kayilunyangka warntarni yini Jisipil. Nyantungu mapirri pinya wajilpungani pamarrjaa mana.

17

Ngapa ngajirta wantirla

¹⁻⁷ Wali nganpayi puraput Yilayija Ngarpukurajinyangu ngunangani. Ayapku parla marni nyantukurawu kingku Yilayjarlu, "Ngarpungu paji jularni. Kayan ngarlipangu ngapa wanti. Yitilalwarnti murrkurn parlipa nganawu ngapangajirta. Nyanartijangka walimpa marnangu julawu ngajungurni ngapa wantinyupurru."

Nyanartijangka wanyjanila Ayap. Marni parla Ngarpungu Yilayijawu, "Yanku man. Wanyjarrku man minyarti ngurra. Kakarra man yanku palmakarti yinikarti Jirritkarti. Ranyjiwantiwu man nyanayirla. Yarntarni marnyananangu wangkarnawarntiwu marni pikawurra, miyi mantalu kangungurla yunganku karuwarraja kumantajarti. Ngapa marnangu jarlu jinpinya." Walila jakarni. Yanungurla pirriyani nyanayirla ngapanga. Walila nyanayirla kirrarnani palmanga ngapajartirla. Miyila palurla jirikirlu kangungurla yungani wangkarnarlu. Miyijaa kuyi palurla yungani karuwarraja kumantajarti. Kirrarnani nyanayirlarni.

Walimpa parla kurrkantinya ngapa nyanarti. Pulparrjarrinya lamparn palma. Ngapangajirtarni wantirla kaparnwarlany, yitilalwarnti mungkartu nguja marlalparni ngapangajirta.

8-16 Ngarpungu parla marni Yilayijawu, “Yanku man kayili Jarapitkarti. Wali marnangu jarlu pikakujirni. Kalkarrawu marnarla jularni miyi manta yirranganku.”

Nyanartijangka yani ngarrjarni. Walimparni pirriyani nyanartikarti ngurrakarti Jarapitkarti. Jamurn marnpajarrinya tawunkarti, kiyittala parlipinya nyanartirni marnin kalkarra. Warlu parlanyanu warntarnani tawunngurni ruwangu. Japirlyinyala parla Yilayijarlu, “Wayila ngapa nguniny lurre. Kangkaji.” Nyanarti kalkarra tawunkarti yani jamurnku ngapawu warntarnupurru. Yartarni parla pawumarni, “Kangkaji miyi mapirirni.”

Jangkumani manyanta marnintu, “Mapunparni marnangu malany. Ngajirta marna miyi marta. Yarr pajarrangu lamparn nguniny parriwujaa ngajuwu. Yarr marnajin warluliny karrpungany ruwangu, tikirrkanggurla marna miyi kampawu. Pujujarriwu nyanarti miyi, yarrpala pajarra marranyanjarti ngunangurla pirlajarriwu.”

Marnila parla Yilayijarlu, “Ngajirta ngankurla yarpal nguna miyiwu nyanartiwu. Yanungurla miyi ngartakkarra nyanarti lamparn, nyanartijangka ngajuliny pajan yungku pukarr ngarnupurru. Nyurrajarrarlula manpila wartangurni ngalku. Kujartikarra paji marni Ngarpungu Yijirayilkurarlula, kayan ngarta pujujarri miyi nyanartijangka pakirtijangkajaa kayan ngarta pujujarri nyanarti jira. Kayan ngartapila pujujarri miyijaa jira. Kujartirni pila ngunawu kitangarni ngapa pirriyanku. Ngarpungu parlipangu yipawu ngapa walimpa.” Wali jira nyanarti pa pulawarla purtkujirnuwu ngapajiliny kurrparlula kirninymanuwu.

Mapunikanila manyanta Yilayijarla miyipurru kamparnupurru. Wali ngujala palu. Miyi palu ngarnani purangowarlany purangowarlany. Ngajirta pujujarrinyantarla miyijaa jira nyanarti. Kujartirni pila nguja. Nyanartikarra parla takijularni Yilayijarlu Ngarpukura wangki marninku, kayan ngarta pujujarri jirajaa pulawa nyanarti.

17-24 Wali nguja palu. Nyanartijangka parri mimila wantinya. Yukarnani lamparnpaliny mimi. Nyanartijangka purlkajarrinyanila kujangkurrarni mayajarrinyani mimi. Nyanartijangka pirlajarrinyala nyanarti parri kalkarrakura.

Wali marni parla kalkarrarlula kujartikarra, “Purkajal man nyuntu Ngarpukura nganpayi. Nyapartu man pirriyani mirnu ngajukarti. Kunyungurla mankurla Ngarpuwu jularni ngajukura yakurryakurr. Kunyungurla nyanartijangkala paji Ngarpungula pinya parri minyarti ngajukura.”

Yilayijarlu manyanta ngarntikanya, “Yungkaja parri nyanarti mirnu.” Wali ngamurlumani parri nyanarti, kanyala kankarral nyantukurakarti ngurrakarti, wanjarrarla yukarnani nganpayi Yilayija kaninykaniny. Nyanartikarti parakangurla tujkujirni nyantukurarla pilangkirra.

Wali Yilayijarlu parla marni Ngarpuwu, “Nganapurru manurla lunguwu jinjinyiny minyarti kalkarra marnin. Parri manurla pinya. Wulyuwulyu paja nyantungu yungani miyiwartijaa ngurra paja yinya.”

Wali tujkujirnrula manyanta lapartwantinya kankarnimarrangu. Ngarntimani manyanta Ngarpunga kankarral, “Ngarpu jalarra tikirr wanjukuji minyarti yapa.” Yartarni turtapinya, nyanartijangka tikirr manyanta yartarni lapartwantinya. Yartarni parla japirlyinya Ngarpu. Nyanartijangka yartarni tikirr turtapinya, yarta manyanta lapartwantinya. Japirlyinya parla kirlingalparni Ngarpukarti kankarral murrkurnmirri. Wali nyanartijangka tikirr turtapinya.

Nyanartijangka Ngarpungula parla pinakarrinya wangki Yilayijakura. Mapunikanila Ngarpungu. Nyanartijangka nyanarti parri wanjikujirnila Ngarpungu. Nyanyala rangarnani Yilayijarlul. Wali warntarnkarrakanya Yilayijarlul tikirr manyanta ngamajikarti. Kangurla parla yinya. Wali marnila parla Yilayijarlul kujartikarra, “Nyaka. Parri mangu wanjijarrinya.” Wali marnintu parla kujartikarra marni, “Wali mapunikaralany marnanta, mapunparni man Ngarpukurajinyangu. Ngarpungu manta yungany wangki, julalany marnanpangu nganampawu mapunparni Ngarpukura wangki.”

18

Yilayijarlul manyanu kalarakujirni Ayapju

¹⁻¹⁹ Wali nyanartijangka murrkurn yitilalwarntirla ngapa ngajirtarni wantirla. Nyanartikarra parla marni Ngarpungu Yilayijawu, “Yantanyanta Ayapkarti. Yanungurla mankuranyanu kalarakujiwu. Wali ngapala marna yipawu.” Nyanartijangka jakarnila Yilayija kurlirrara. Kaparnparni yanani.

Wali nyanartikarra palu juturni ngunangani ngapangajirtarni wantirla. Wali pujujarrinya manyanangu yuka Jimariyarla yawartawujaa miyulku. Ayapju parla warrpajparni nganpayiwu Wupatayawu. Ayapkura mayaru parla ngampurrikanani nganpayirlu Wupatayarlu. Marni parla Ayapju, “Mirnu yanta. Wangki parli maluku. Yawartawarntijaa miyulwarnti nyapartukujiwu parlinya. Ngapawu jilawarntiwu muwupungkurlirla yukajartiwarntiwu. Marranyanjarti ngarlingulu pirlajarri. Waliwarlany parlipanya pungku partalurni yawiyirlamarra.” Kujartikarra pilarlanyanu marni nyantujarrarlul Ayapjujaa Wupatayarlu.

Nyanartijangkala pilanyanu jaarlani kujangkurrajarra muwupungkarra yukawujaa ngapawu. Martuwarrarwntirla rirringki yukawujaa ngapawu pilarla muwupungani wulyuwulyuwu wurrkajartiwujaa ngapajartiwu. Kuyungurla jilawarntirla nguniny yuka wulyuwulyu yawartapurru ngarnupurru nyanartiwarntirlal, yarnta martuwarrarlal rirringki.

Wupatayarlu parla Ngarpuwu mapunikanani. Ngajirta manyanangu nganawurtiwu mapunikarrarla kanarlanyku. Ayapkurarlu kartungu manya jarlu puraputwarnti pungani pirlawurra nyantungu manya Wupatayarlu kanya pajajinyangu puraputwarnti 100. Ranyjikujirni manya najijarrarla Jisipilkarrarla rayin. Kuyijaa miyi manya ranyjingurni kangurla yungani Wupatayarlu ngapa mapirri.

Wali Wupatayarlu parla yukawu muwupungani ngapawu mapirri. Ngangayanani, nyanartijangka Yilayija murtarni pirriyani. Yangkala parlipinya Wupatayarlu, nginyirrikanila. Parntawantinya manyanta marnparni Wupataya kajalkajalkujirrupurru nyanarti puraput Ngarpukura. Marnila parla, “Mapun ngan nyuntu Yilayija.”

“Yu. Ngajujal marna,” marni parla Yilayijarlul. “Jalarra mankurla yanku. Malku mankurla nyuntukurawu majawu purlkawu Ayapku. Pirriyani marna.”

Marnila parla Wupatayarlu, “Nganapurru pajan ngaju jinjinyungana. Yanungurla marnarla maluku Ayapku. Parlipinya marnanta. Kayan ngarnarla yanungurla manyja ngajungu. Puju marnarla yanku, nyuntu marnanta wanyjarrku minyayirla, wali nyanarti, puju manta Ngarpungu Pirlurru warntarnkarrakangu marri yangkartijilinyarni. Tikiyanurla pajarra Ayapjarrarlul jakarr nyaku, nyapartu maluku paji. Nyanarti paja murtarni pirla pungku. Nyuntu pinarri ngankurla muwupungani mangu

ngurrawarlany ngurrawarlany marriwarnti wamarnkujarra. Japirlyungani manya nyuntuwu, wanyjurlajarra manya purlkawarnti japirlyungani. Jirnapungani palurla yangka waliwarlanyparni. Jakarrparni kujala. Nyantungu Ayapju manya jutungu japirlyungani. Ngajirta manya partalurni mapunikarrarla. Panyprungani manyangurla.

“Minyarti nyapartu pajan jinjinyungany, wali kunyungurla pajan kujikanana. Ngajujal marna Ngarpukura. Jarlujangkarlu marnarla Ngarpuwu mapunikani lamparnngurnijangkarlu parringurnijangkarlu kitangarni jalarra. Pinarri pajin nyuntu, yarnta nyuntu pinarri ngankurla ranyjukujirni marnanya puraputwarnti paja 100 tukujarra kurriny naji-jarrarla, Jisipilkarrarla Ayapkura kartu. Marnintu nyanartirlu Jisipillu manya jinjinyungani piyirwarnti nyantukurawarnti, Ngarpukurajartila piyirwarnti puraputwarnti palunya pungani pirlawurra Jisipilkurawarn-tirlu.”

Yarntarni parla marni Wupatayarlu Yilayijawu, “Mapunparni marna Ngarpukura. Nyapartu pajan jinjinyungani yanungurla marnarla julawu nyuntu marnanta nyanya nyanarti paja mapunparni pirlala pungku.”

Yilayjarlu manyanta jangkumani. Marnila parla, “Nyuntu man yanku kujangkurra. Malku mankurla Ayapku, ngajungu marnarla jarranyaku minyartingurni. Mapun marnangu malany mapunparni. Ngaju marna Ngarpukurajinyangu.”

Wali Wupataya yani, pirriyani parla Ayapku. Marnila parla Wupatayarlu, “Yangkartiwu marnarla pirriyani, yangka parliparla worryinyangurra ngurrawarlany ngurrawarlany nganpayi Yilayijawu.”

Wali Ayap jakarni. Yani pa, pirriyanila parla. “Ya. Minyakujalan ngurrawarlany ngurrawarlany marnangulu worryinya yangkarti ngapa lamakujirnujuwal. Kujikarralany manpanya Yijirayilkarrajiwartni.”

Yilayjarlu parla marni, “Ngajirta marna ngaju ngapa lamakujirnujuwal. Nyuntu mankurलयantartu julngurrujarrinya Ngarpungurni. Jirngalparni man nyuntukura ngarpu jartamanany. Kanarlany manpila jartamanany-jaa kajalkajalkujilany pamarr yini parla Payil. Ngajirta man Kut mapunikarra.”

Jinjinyinyala parla Ayap Yilayjarlu, “Kaj. Marurrrpungkanya pamar-karti Kaamulkarti. Warrwajilpungku parlipanyanu. Marurrrpungkanya piyirwarnti Yijirayilkarrajiwartnijaa yangkartiwarnti purlkawarnti Payil-kurawarnti kajalkajalwarnti yangka warnjaljilinyarni 450. Yarntarni kanarlanywarnti Ajirrakurawarnti kajalkajalwarnti warnjaljilinywarlanyparni 400. Ajirrakurawarnti piyirwarnti warrkammayinwarnti palurla nguniny Jisipilku. Yungany manya miyi marnintu Jisipillu. Nyaku marnanya yangkartirla pamarra kankarni yininga Kaamulla.”

Yilayijangurra palu yani pamarrkarti Kaamulkarti

²⁰⁻²⁴ Wali nyanartijangka marurrrpinya manya Ayapju pamarrkarti Kaamulkarti Yijirayilkarrajiwartnijaa Payilkurawarnti. Warryanila palun-ya pamarra kankarra marri nganpayirla Yilayjarlu.

Wali Yilayjarlu manyanangu marni, “Nyapartu manta wampalmalany. Nyangurla manta munta kayanjarriwu, puju manta yirikarralany wany-jarra mapunjinyangu. Wanyjarrarwarntirlu manta Ngarpu nyangany purlka kajalkajal, wali jartamantalu. Wanyjarrarwarntirlu palu Payil nyan-gany purlka kajalkajal, waliwarlanyparni manta jartamanku.” Yilayjarlu manyanangu marni kujartikarra. Piyirwarntirlu palu yarr wutangurni pinakarrinyani Yilayija. Yarntarni manyanangu marni Yilayjarlu, “Ngaju marna kayan Ngarpukura karrilany. Kanarlanywarnti yangka 450 warnjaljiliny palurlanyanta lurrpantinya Ngarpungurni. Wajilpungany palu kanarlany yini Payil.”

Yarntarni manyanangu marni kujartikarra kuyijarra purlumanjarra warntarnupurru. Wali marni manyanangu Yilayijarlu, “Kayan nyurrawarntiwu purlkawarntiwu yangka manta Payil wajilpungany. Manawarnti lalkawarnti manta mungkurppungku, wali kuyila manta yutukarrku kankarnumarrangu warlupurru warrapurru. Jungjungmanurla mantarla kutakutakujiwu purlumanu. Kutakutakujiurnurla manta yutukarrku kankarnumarrangu lalkanga manawarntirla. Ngajungu marnajin warntawu kayanwarlanyparni purlumanu jipirra. Ngajungurni marna kutakutakujiurnurla yutukarrku mananga kirlingalparni. Ngajirta ngarlipa turlkuji warlu tiliwurra, warrarni pila ngunawu. Nyanartijangka mantarla japirlyungku kankarral nyurrawarntikura pamarr Payil warlupurru turlkujiurnupurru. Ngajungu marnarla kujartiwarlanyparni japirlyungku ngajukurawu Ngarpuwu turlkujiurnupurru.” Wali ngarrur-tajarrinya palurla piyirwarnti wangkiwu Yilayijakurawu.

²⁵⁻²⁹ Yilayijarlu manyanangu marni Payilkurawarntiwu piyirwarntiwu, “Nyurrawarntijal manta paja. Nyurrawarntirluliny manta pungku layi purlumanu, jungjungmanurla yutukarrkula manta kutakuta kankarnumarrangu. Ngajirta nganta turlkuji.”

Nyanartijangka palu warntarni kuyi nyanarti purlumanu. Pinyala palu kuyi. Jungjungmanurla palu kutakuta yutukani kankarnumarrangu manawarntirla. Kumantajal palurla juntumani. Pawumarni palurla kumantajangkarlu, purayimarnani palurla Payilku kumantajangkarlu. Wamarnkanyjirnani palunyanta kuyinga purayikarrarlul. Payilku palurla purayimarningurra. “Pinakarrinyanpanya Payil. Warlu yiparnanpungu. Japirlyungany marnantalu.” Wali jininyarajarrinya manyanangurla. Yinkirni palu purayimarnani jartijinyangu. Ngajirta manyanangurla jangkumantarla Payillu.

Jininyarajartijarrinyajangka manya Yilayijarlula jingkirrkanya. Kujala manyanangu marni, “Mayamarta purayimanyjalurla. Kunyungurla pa pukurrpukurr kirrarnana, kayan nganya pinakarri. Mayarni pawu-manyjalurla, yarnta kunyungurla ngapajangka parta karrinyana.” Jurni manya jingkirrtimarnani Yilayijarlu, “Kunyungurla wurna parta yani marri. Kunyungurla manyan parta yukarnana. Mayarni pawu-manyjalurla. Parnkimankuwurti manta. Warlu manyirranguru yipawu partalpartal.”

Wali junganani palunyanu nyantuwarntirlu Payilkurawarntirlu. Yarn-tarni palunyanu jarntungurni jitaklanani nungujartiwurra. Wali nyan-tuwarntikura kartiny kujarti palunyanu jarlu jungjungmanani Payilku-rawarntirlu. Jarlula karuwarrajarrinyani. Wurna yarrpala palu karrkar-marningurra wangartajiliny. Ngajirtarni manyanangurla jangkumantarla marlalparni.

Ngarpungu warlu yiparni

³⁰⁻³⁷ Wali Yilayijarlu manyanangu marni, “Mirnu yantanilu. Wamarn karrijalurla ngajunga.” Marnila manyanangu kujartikarra. Marnpaku-jirni manya piyirwarnti nyanartiwarnti.

Wali nyanartijangka pamarrpala manya japurnani ngumuwarnti jar-lujangkawarnti. Kayantakujiurnani manya. Tikirrkarakujirnani manya Yilayijarlu. Jarlu palunya tarratarrapinya. Wali kayantakujiurnila manya kirlingarni Yilayijarlu pamarrwarnti nyanartiwarnti. Nyanayirlarni palurla jarlu Ngarpukurawarntirlu pamarra kuyi kamparnani Ngarpuwu purayikarrarlurni. Purayimarnani palurla Ngarpuwu.

Wali yutukani manya Yilayijarlu kirri pamarrwarnti nyanartiwarnti 12 yinijartiwarnti pinalkarrapurru. Jularni manyanangu Yilayijarlu yinijartiwarnti kilakiwarnti, “Minyartiwarnti manyirrangulu kilakiwarnti

nyurrawarntikura. Ngarpu palu kajalkajalkujirnani jarluwarlany nyurrawarntingajirtarla." Wali layiwarlany nganpayiwarlany kajaluwarlany-jangka manyanangu ngarpu 12ku nyanartiwarntiwu, yini parla Jayikap. Yinijarra kurriny pinya martarnani Jayikapjaa Yijirayil.

Wali Yilayjarlu manya yutukani pamarrwarnti Ngarpuwurru kajalkajalkujirnupurru. Nyanartijangkarlu mulnyila karlarni nyanayirlal pamarral. Wamarn karlarni ngarrjarni ngapawu tarrpartarnuwu. Wali nyanartijangka warluwarntila lalkawarnti warntarni. Yutukani manyanta nyanayirla pamarra kankarnumarrangu Yilayjarlu. Wali kuyila warntarni nyantungurni kutakutakujirni pa warlupurrupurrurni. Yutukanila manya kutakuta kuyi manawarntirla kankarnumarrangu.

Wali jinjinyina manya, "Pakirti warntalu ngarrjamartarni ngapawu. Purlantalu, purtkujiwula mantanyanta kuyingajaa nyanayirla warlunga lalkanga." Wali purtkujirnila palunyanta kuyingajaa warlunga lalkanga kankarnumarrangu. Ngapa jilkarnani manyanta warlunga kankarnumar-rangu. Yarntarni manya jinjinyina Yilayjarlu. Purtkujirni palunyanta, yarntarni manya jinjinyina, purtkujirni palunyanta. Kitangarni ngapang-pang tipani nyanartirni kurrkungal wamarn karlarnujangkarlal. Ngapa manyanta nguja.

Wali karuwarrarlurra purayimarni parla Yilayjarlu. Kujarti palu nira purayimarnani karuwarrarlurra Ngarpukurawarntirlu Jurujulumja, nyanartikarra purayimarningurra Yilayjarlu pamarra Kaamulla. Marni parla Ngarpuwu, "Ngarpu nyuntu manyanangu kajalkajaljinyangu jarluwarlanyangka yangkartiwartijiliny manunya ngampurrikanani Ayiparanjaa Jayikapjaa Asik. Nyanartijilinyarni marnangu nguniny Yilayija wartangurnijangka warrkamayin nyuntukura. Wali yipanyanangu. Turlkujiwu man minyarti warlu kuyi mapirriirni, nyanartijangkarlu mangulurla mapunikarrku, nginyjirrikarrkula mantalu mapunparni Ngarpu mapunjinyangu mayajarti. Yangka palu nyaku warlu manyajirnujangka, wali nginyjirrikarrkula pajalu ngaju, yangka ngapapurru pajin nyuntungurni marni jarlu, mapunparnila marnanyanangu jularni, ngajirta ngajukurajangka."

Yarntarni parla japirlyina Ngarpu Yilayjarlu, "Ngarpu jangkumantaja. Mapunparni marnangu marnana. Jalarrarni manunya tikirrkujiwu minyartiwarnti piyirwarnti. Wali mapunikarrkula mantalu nyuntu."

³⁸⁻⁴⁰ Nyanartijangka Ngarpungula yiparni warlu yalkiringurni kanimpal. Wali turkujirnila, manyajirnila manya nukarnini kuyijaa manajaa pamarrwarnti. Pujukujirni manya nukarnini warlungu Ngarpukurarlul. Nguwa mapirriirni manyajirni kurnkurnwurra. Ngapa yangkarti rirringkirla wamarn nguja nyanarti warpiny yilymanyajirni.

Nyanartijangka piyirwarntirlu palu nyanya. Jamurn palu nyanya nyanarti warlu, manawarnti warpiny manyajirnujangka, murtarni palunyaru tarrapinya kanimparral nguwangkurra. Nyanartijangka palu murtarni marningurra, kajalkajalkujirni palu Ngarpu. Nyantu pa Ngarpu kayan parlipangu kajalkajal pajawu, ngajirtarni parla nganawurti tanyji nguna. Nyantu pa kayanjinyangu.

Nyanartijangka manya Yilayjarlu jinjinyina, "Tarrpartalunya nyanartiwarnti Payilukurawarnti purlkawarnti pujurni. Ngajirta ngarta kayanwurti laparnkarrangka." Nyanartijangka palunya piyirwarntirlu tarrpartarni. Wali kanimparral palunya kanya martuwarrakarti yinikarti Kijankarti. Yilayjarlu manyanangu jarrkangani. Nyanayirlala manya jinjinyina Yilayjarlu, "Piyirwarnti pungalunya nyanartiwarnti Payilukurawarnti pirlawurra." Wali nyanartiwarnti palunya pinya Payilukurawarnti purlkawarnti.

Ngarpungu walimpawarlany ngapa yiparni

⁴¹⁻⁴⁶ Nyanartijangka Yilayjarlula parla marni Ayapku, “Miyi nganyja. Jarlu marna pinakarrilany ngapa rangkurrmanujangka.” Wali miyikartila yani Ayap.

Nyanartijangka nyantu Yilayija tikirrparyani kankarni pamarra kir-lingarni. Purayipurayimarnani nyanayirla kankarni pamarra Kaamulla. Warrkammayin nyantukura mapirri manyanta nguja. Parntawantinya nguwanga kaniny Yilayija. Janginy manyanu yutukani nimirtijarrarla kaparn nguwangapurru.

Yangka kaji parla purayimarnani Yilayjarlu Ngarpuwu, nyanar-tikarrarnila parla jinjinyinya warrkammayin nyantukura, “Karlarrara parayanta jawurlatakarti, nyaka.” Pajangal yiparnani tikirrporni tikir-rparni, yiparnani Yilayjarlu warrkammayin nyantukura. Wali yipar-nani parlipungupurru tikirrporni tikirrporni. Walimpa nyanarti war-rkammayin tikirrwantinya wangkijarti. Jularnila parla Yilayijawu, “Yu. Nyanya marna lamparn yurnturr piyirnijiliny kurrapajiliny. Parayanany jawurlatarlal kankarninyirra mirnu.”

Yilayjarlula parla marni nyantukurawu warrkammayinku, “Yanun-gurla manyjarla Ayapku. Partapartal pa tikiyanku nyantukurakarti ngurrakarti. Ngajirta ngarta yinki kirranyja minyayirla, yangkala ngarta lamakuji ngapangu. Manyjarla partalurni pa paralapalku pakinga manyanta, yangkala ngarta yapatamanya lukanga, puju ngarta warrarni nguna, ngapangu ngarta lamakuji.”

Nyanartijangka yarr partalurni rukantinya ngapa kankarnumarrangu. Mungajarrinya. Yarpala wantinyangurra ngapa purlka jipirrarni. Ayap-pala parayani pakinga. Laparnila wurna Jisrilkarti tikirr.

Nyanartijangka Ngarpungu parla yinya maya Yilayija. Yilayjarlula manyanu karrpirni kuluwuj nyantukura juwaljangka kutawurra. Ja-murnparni pupurupurru laparnupurru manyanu karrpirni muntanga. Turitijiliny juwal kujartikarra palu nira kangani nganpayiwarntirlu. Nirn ngarta wiyimantarla palyangu. Laparnila nyantuliny pirrilaparni ngar-rjarmartarni laparni pupuru. Nyantuliny pala pirrilaparni Jisrilla. Ayap warrarni laparnani wartangurni marnparni. Pirriyanila manyanta nyan-tukurarla kartunga. Jularni parla wangki nyapartukarra palu kankarni nguja Kaamulla. Partalyarru marni parla pujurni wangki. Warrarnila pila ngunangani Jisrilla. Ngajirta pila Ngarpu wajilpungkarla. Ngujala pila yitilalwarnti ngarrjarni, kurlila palunyanu pinya, layingu nganpayirlu lani pirlawurrarni Ayap.

19

Yilayijajaa Layija

¹⁹⁻²¹ Wali nyanartijangka Yilayija wurna yanani kuwutjarti warntura-jarti. Nyanarti kuwut pa Juwujwarntirlu palu wirrimkangani. Parlipinyala nganpayiwarlany purlumanujawurlu warrkammarnani katin. Pajangu palu warrkammarnani purlumanujawurlu. Wali jat-paramani manyanta yininga Layijanga wirrimkujirnila manyanta kuwut Layijarla Yilayjarlu, wurnala yani.

Wali Layijjarlu wanyjani purluman nyantukura, wartangurnirlula wa-jilpinya nganpayi Yilayija. Marni parla Yilayijawu, “Warra. Nurtpungku marnapinya ngajukurajarra ngamajijaa ngarpu. Yankula marnantarla nyuntunga.”

Yilayjarlu jangkumani, “Yantapilangu. Kayan ngarnangu jarrmanyja.”

Wali yuwuk purlumanjarrajangka warntarni Layijarlu, jungjungpajani, jartkujirnila. Nyanartijangka kurrinypala pinya purlumanujarra. Kamparnila manyanangu yiji. Wurnangu manya yungku. Pujujarrinya manyanta katinta warrkam, Ngarpukurakartila yani warrkam. Wali ngarnila palu nukarnirlu, nyanartijangka wurnala manyanta jakarni Yilayijarla. Nyanartila manyanta mapirrikarrajijarrinya nganpayiwarlanyja. Pinarrikujirnani parla nyapartukarra ngunawu puraput Ngarpukura Yilayijarlu. Yarnta pa marlamanani Yilayija nira.

Mapirrila pila yanani. Pinarriyunganila parla takiwurra warrkam Ngarpukura Yilayijarlu.

Layija 2 KINGS

2

Ngapungu yapkanya Yilayija kankarral yapinkarti

6-8 Nyanartijangka marni parla Yilayijjarlu mapirrikarrajiju, “Wurna marna yanku martuwarrakarti. Ngarpungu paja jinjinyinya nyanartikarti martuwarrakarti yanupurru. Nyuntu man lama kirraluku minyayirla.”

Mapirrikarrajirru parla marni, “Ngajirra. Ngaju marnangurla yanku mapirrirni, ngajirra ngajan wanyjarra.”

Wali yanila pila mapirri. Nyanartijangka puraputwarnti paja pilangulurla yani. Wajilpinya palupinya martuwarrakarti. Wali jatparamanila pila. Nyantujarra pila kajarluni karrinyungurra, kanarlanywarnti palu karrinya wartangurni. Warntarni Yilayijjarlu kuwut nyantukura, nyanartijangkarlu rulumpakujirni. Karlpinyala kaparn ngapa nyanarti. Kayirrajaa kurlirra pila ngapajarra laparningurra. Pulparrala pila kakarrara tirrinyani karlpungujangkarlal.

9-14 Nyanartijangka karrinyanila pila. Marni parla Yilayijjarlu, “Nyapartu malku marnangu wurnangu, yangka paja yapkanku Ngarpungu.”

Nyantungu parla marni mapirrikarrajirru, “Wulyumalany marnarla nyuntukurajilinyku mayawu, yangka manta Ngarpungu yinya jarlu.”

Yilayijjarlu parla marni, “Puju pajan nyaku yapkangujangka, mayajartila man ngunawu ngajukurajarti wartangurni.”

Nyanartijangka wangkikarra pila wamarn kitpungani. Wali kankar-numarrangu pilangu murtarni wurlurlupajani ngurtijiliny yawartajarti. Kaparnjarrinyala pilangurla. Wali kanarlanyparni pa nyanarti wurlujartijiliny. Wali walypajilinyurni tawurnpinya nganpayi Yilayija, yapkanyala kankarral yapinkarti. Jamurn kankarnijarrinya Yilayija, kuwutpala manyanta wilantinya. Wali nganpayi nyanarti mapirrikarrajiji, yarrpala wampalkarra karrinyangurra wartangurni. Nyanartijangka pawumarningurra parla, “Ngarpu ngajukura. Ngarpu ngajukura. Yap nganu yani. Purika marnanpangu nyuntu Yijirayiljangkawarntiwu.” Yarnta ngajirra nyakarla, nirnparni parlanyanta yapyani. Nyanartijangka Layijjarlula langkirmani parlanyanu kuwut karrkintajangka yawiyirlu. Wali nyantuwarntikura yurru manyanangu kujarti langkirmanani palurlanyanu kuluwuj yawiyirlu.

Wali warntarnila nyanarti kuwut Yilayijakura nganpayirlu mapirrikarrajirru yangka manyanta wantinya. Martarnanila wartangurni, Tikijanila martuwarrakarti. Nyanartijangka karlpinyala Yilayijakurajawurlu kuwutjawurlu. Marnila, “Wanyjarla Ngarpu Yilayijakura.” Nyanartijangkarlu yarntarni karlpinya kurrinymirri, ngurrujarrajarrinyala pila ngapajarra. Kayilijaa kurlirrala pila murrulaparni. Wali tirrinyanila pulparral.

15-18 Nyanartijangka parlipinyala palu puraputwarntirlu. Marni palurlanyanu, “Minyarti nganpayi pa pirriyani mayajarti Yilayijakurajarti.” Wali japirlyinyala palurla puraputwarntirlu mapirrikarrajiju, “Wanyjungu yangkarti nganpayi maja nyuntukura. Kunyungurla pa Ngarpungu wanyjani pamarra marri. Muwupungku marnalurla.”

Nyantungu manyanangu jarrmarni, “Ngajirra nganta yanta.” Wali tilajparni palu jutungu nyantuwarntirlu, kitangarni manya yiparni. Marni manyanangu, “Kaj. Yantalu.”

Nyanartijangka muwumuwpungani palurla ngurrawarnti murrkurn. Ngajirtarni palu parlipungkarla. Tikiyanurla palurla jirnapinya. Marnila manyanangu nyantungu, “Mapunparni marnanyirrangu jarlu jarrmarni. Ngajirta pajanta mapunikarrarla, panypinya pajantalu.”

5

Nganpayi Nayiman

1-6 Wali nyanartijangka kayilungujangka palu pirriyanani Jiriyajangka Yijirayilkarti. Ngajirta palurla pinarri Ngarpuwu. Wali pungani palunya Yijirayilkarrajiwartni. Walimpawarlany manya kanya nganpayirlu kurlirra Yijirayilkarti kulipurru yiningu Nayimantu. Pungani palunyanu. Kanarlanywarnti palunya pungani pirlawurra, kanarlanywarnti palunya wanjirni kangani. Wali kangani palurla warrkamkujirrupurru nyantuwarntikurakarti ngurrakarti kayili. Manga layi Yijirayiljangka parlanyanu warrkammayinkujirni purlkakurarlu marnintu Nayimankurarlu kartungu.

Wali nyanartijangka nganpayi nyanarti purlka Nayiman mimijartijarinya. Yarr pa mimi nyanarti putajilinyarni. Wali mangangu nyanartirlu Yijirayiljangkarlu parla yawiyijarrinya. Ngarpuwu parla ngurra ngunanganani Nayiman. Marni parla marninku Nayimankurawu kartuwu, yangka manyanta warrkammanani, “Puju pa yanku kurlirra Yijirayilkarti, nganpayi nyanayirla kurrarnana puraput Ngarpukura. Kunyungurla pa nyanartirlu wulyukujiwu mimijangka nganpayirlu puraputu.”

Jularnila parla Nayimanku kartunyankurarlu wangki mangakura nyanartikura, “Jularni paji mangangu nyanartirlu nganpayi nyanayirla wulyukujirnujuwal kurrarnana. Kunyungurla mananta nyanartikarti yanku.”

Nyanartijangka Nayiman manyanta yani purlkakarti kingkarti Jiriyakarrajikarti japirlyungupurru. Purlka manyanangu ngunanganani Jiriyakarrajiwartni. Jularni parla Nayimantu mangakura wangki nyanarti. Wali kingju Jiriyakarrajirlu manyanta jangkumani, “Wali yanku man Yijirayilkarti kingwarlanykarti. Mirlimirli marnangu lanku, kangkula manurla kingwarlanyku, yarala mangu ngunawu.” Kujartikarra parla lan mirlimirilirla, “Minyarti nganpayi marnangurla yiparnana ngajukura warrkammayin Nayiman nyuntukarti. Wulyukujiwu pajin mimijangka.”

Nyanartijangka jakarnila kurlirra. Kangani manya pamarrwarnti paja yijipurru, yarnta kuluwujwarnti paja wulyuwarnti. Yungku parla nganpayi nyanarti wulyukujirnujanga yiji.

7-11 Nyanartijangka pirriyanila manyanta nyanarti nganpayi Nayiman kingkarti Yijirayilkarrajikarti, yinyala parla mirlimirli Nayimantu. Marnila parla kingju, “Nganapurru manta mirnu yiparni ngajukarti. Kayan ngarnanta wulyukujir ngajungu. Ngajirta marna ngaju Ngarpu, ngajirta marna wulyukujirnujuwal ngaju.”

Jularni palurla kanarlanywarntirlu nganpayiwu Layijawu puraputku, “Nganpayi layi kayilungujangka pirriyani mimijarti wulyukujirrupurru minyartikarti.”

Nyanartijangka parla yiparni kingku. Marni parla, “Yipanyajai mirnu. Ngaju marna Ngarpukura japirlyungujuwal.” Nyanartijangka yiparnila manyanta. Wali nyantukura ngurti Nayimankura parla yawartarlu ruwarakanya. Marnpala manyanta jatparakujirni mayarurla puraputkurarla. Nyantu pa kaninykaniny kurrarnani nganpayi yangkarti puraput. Ngajirta pa palkakarti pirriyantarla, yiparnila parla warrkammayin wangkijarti. Marni parla warrkammayintu Nayimanku, “Nyanartirlu puraputu mangu jularni, ‘Yanku man martuwarrakarti yinikarti Jutunkarti. Nyanayirla

man nyumukmalku ngapanga tikirrporni tikirrporni 7mirri kitangarni mangurla Ngarpungu mimi nyanarti luwumanku layimirrini.”

Nyanartijangka kulijarrinyala nganpayi nyanarti Nayiman. Wurnarnila nguyi jakarni. Marni manyanangu, “Kula paji warrajani pirriyantarla, minyakujala paji jutngnani yiparni. Kula pajiurla Ngarpu nyantukura japirlyungkarla palkangarni pirriyanungurla marmpangurni, yarnta panymanurla pajirra japirlyungkarla, nyanartila paja wulyukujirra partalurni wulyuwurra.”¹²⁻¹⁵ Yarntarni manyanangu marni Nayimantu, “Nga-jukurarla yalayirra pila martuwarrajarra kurriny nguniny wulyujarra, nyanayirra marna nyumukmanyjarra jarntunga, wulyukujirra paja.”

Nyantukurawarntirru palurla jularni warrkammayinwarntirru Nayimankurawarntirru, “Nganajangka manurla wakirrmarni. Nyantungu mangu jularni marnpa nyanarti martuwarra nyumukarnupurru. Wayilla man mapunikanurla nyumukmalku wulyuwurra nyanayirra martuwarrarla.”

Wali mapunikanila manyanangurla, yanila martuwarrakarti, nyumukmarnanila nyanayirra ngapanga tikirrporni tikirrporni 7mirri. Nyanartijangka wulyujarrinyala. Nukarnini manyanta jutantinya nyanarti mimi, wulyula ngujangurra. Wali tikiyanila manyanta puraputkarti. Marni parla, “Mapunikarralany marna Ngarpu Yijirayilkura. Nyantu pa kayan purlka. Kanarlanywarnti palu yarpalmarta.” Wali tikiyanila kayili.

Kingwarnti Yijirayilkarrajawarnti

Wali kayantarni ngurranga Yijirayilla palu ngunangani. Kingwarntiwarlany palunyanangu ngunangani kaparnwarlany. Nyanartijangka yarntarni wartangurniwarlany palu turtapungani kingwarntiwarlany. Walakuwarntiwarlany palunyanangu ngunangani. Nira palu ngunangani kujartikarra kujartikarra. Kajalurni palu pirlajarrinyani kanarlanywarntiwarlany, yarntarni palunyanangu kingjarrinyani wartangurniwarlany-jangka. Nira palu ngunangani kujartikarra kujartikarra. Kanarlanywarntirru kingwarntirru palu Ngarpu wajilpungani. Kanarlanywarntirru ngajirra palu mapunikanantarla, yarr palu ngunangani wapalkarra.

Piyirnwarnti yapkangujangkawarnti

17

Jimariyakarrajawarnti piyirnwarnti

^{5-7a} Nyanartijangka walimpawarlany kakarrangu palu pirriyani kulipariwarnti Yajiriyajangka. Wali Yijirayiljangkawarnti palunyanangu rayin karrinyani kakarrangjangkawarntiwu. Rukukanila palunyanu mayarurla kaninykaniny kulipariwarntirlamarra rayintu. Pungka ngalunya. Mayaru nyanarti yini Jimariya yangka palu rukjarti kurrarnani. Wali jarranyanganila palunya kulipariwarntirru, nyangurlakarra palu turtanganku kaninykaninyngurni mayarungurni. Nyanartijangka palunya jarranyangan yitalajarra kurriny. Wali miyi manyanangu kitangarni pujujarriny kaninykaninyjangkawarntiwu, yarrpala palu kurrarnani marranyanjarti. Maljarjarriny palu miyngajirtajangka. Nyanartijangka palunya warn-tarnurla yapkana kakarra, warrkammayinkujirnila palunya.

²⁴⁻²⁸ Yarnta palunya kanya kakarrangjangkawarnti purtayan Jimariyakarti karlarrara. Wali nyanayirlarnila palu kayanta kurrarnani mayarurla yininga Jimariyarla. Kakarrangjangkawarntirru palu Ngarpu ngajirra mapunikarrarla, ngurru palurla ngunangani. Nyantuwarntirru palurlanyanu kangani pamarrjaa mana Ngarpujilinyarni.

Wali juntu mani palu ngurra nyanayirra Jimariyarla kakarrang-jangkawarntirru. Nyanartijangka nira palu pirriyanani purlka miyawu-jilinyarni piyirn ngarnujuwal. Piyirnpala palunya pajanurla ngarnani.

Wali kakarrangjangkawarntirlu palurlanyanu pinapinakarryinyani. Marni palurlanyanu, "Kunyangurla parlipangu Ngarpungu kulijarrinya minyartikarrajirlu. Kunyangurla parlipangurla Ngarpungu yiparni minyartiwanti miyawujilinywarnti. Ngalimpa parlipanya ngalku pirlawurra."

Wali parlipinyala palu nganpayi Yijirayiljangka yangka parla Ngarpu pinarri ngunangani. Wali pinarriyinyala manya kakarrangjangkawarnti Yajiriyajangkawarnti Ngarpu Yijirayiljangkawarntikura.

⁴¹ Nyanartijangka palurla walimpa Ngarpu pinarrijarrynyala. Pamarr palurlanyanu warrarni jutungurni martarnanijaa ngartakpanani. Nga-jirta palu wanyjarrarla, marulu manyanangu. Kurrinykurriny palurla ngunangani pamarrkujaa Ngarpuwu. Wali yapajirnanyunguwarnti palu nira kujartikarra ngunangani Jimariyakarrajawarnti. Kurrinykurriny palurla mapunikanani pamarrkujaa Ngarpuwu.

Jutajangkawarnti manya yapkanya kingju Nipikinijarlu

Kayilungjangkawarnti Yijirayiljangkawarnti palunya yapkanya kakarra Yajiriyakarti. Jutajangkawarnti palu warrarni kirrarnani Ngarpukurawarnti kanarlanywarnti kurilirra. Kingwarlany manyanangurla mapir-rirni kirrarnani, yini parla Yijikaya. Nyantungu pa Ngarpu mapunikanani nira, ngajirta parla pamarrku mapunikanantarla kanarlanywarntirlu-jiliny. Yangka manya kakarra yapkanya Jimariyajangkawarnti, nyantula manyanangurla kirrarnani nyanartikarra nganpayi Yijikaya.

Wali nyanartijangka pirlajarrynyala purrkujarrynyangka nganpayi nyanarti Yijikaya. Yartarni palunyanangu wartangurniwarlany kingjarrynyani walakuwarntiwarlany. Nira palu ngunangani kujartikarra kujartikarra. Kajarlarni palu pirlajarrynyani kanarlanywarntiwarlany, yartarni palunyanangu kingjarrynyani wartangurniwarlanyangka. Yijikayangurni wartangurni nganpayi Ngarpu ngajirta mapunikararla. Nyanartijangka nganpayiwarlany wartangurni Ngarpu ngajirta wajlpungkarla. Nyanartijangka yartarni nganpayiwarlany wartangurni-jangka wulyu Ngarpu mapunikanujuwal. Yartarni jirnanyunguwarnti palu yakurrmipa ngunangani, ngajirta palu Ngarpu mapunikanantarla.

Walimpawarlany nganpayiwarlany kakarrangu manyanangurla pir-riyani yini parla Nipikinija. Wali pajajinyanga manya kulipariwarnti kangani, yartarni manyanu nyanayirla ngurranga Jutanga majakujirni, nyantungula manya warrkammayinkujirni nyanartikarrajawarnti. Walila palu ngunangani.

Nyanartijangkawarnti palurla Jutajangkawarntirlu yakurrmarnani. Yipanyjarla palu. Jarti palu ngunyipungani, nyantu pa mayaparijinyangu, yartarni manya paja martarnani kulipariwarnti. Yartarni manya yapkanya Jutajangkawarnti Nipikinijarlu kakarra. King nyantuwarntikura mapir-rirni manya kanya. Wali nyantukurarla ngurranga manya martarnani, warrkammayinkujirnila manya.

Kanarlanywarnti palu warrarni kirrarnani Jutanga murrkurnmipa Ngarpukurawarnti. Ngajirta palurla nyanartiwu kingku marrijangkawu warrkammanyjarla Nipikinijawu.

25

Timpul palu turkujirnijaa tarrapinya

¹⁻¹³ Nyanartijangka kulipariwarntila manya yiparni Jutakarti kakarrangjangkarlu Nipikinijarlu. Takurryanila palu mayarurla Jurujulumja. Parrparrpinya palu mayaru nyanarti, yartarni palu turkujirni warlungu. Ngurrawarnti palunya turkujirni purlkawarntikura mayarujaa kingkura mayarujaa jupupuru Ngarpukura mayaru, yini Timpul mapir-rirni. Yartarni palunya tarratarrapinya pamarrwarnti ngartakpanujangkawarnti.

Yarnta palunya kanya piyirwarntijaa manawarnti mapirrirni Timpul-jangkawarnti. Ngurru palu warntarnkanya kakarra.

²¹ Kujartikarra palunya pakulkangani nyantuwarntikurajangka ngur-rarajangka Jutajangkajaa Jurujulumjanga. Kakarrala palunya pakulka-nya nyantuwarntikurangurni ngurrarangurni kanarlanykarti ngurra yini Papulun. Kanarlanyja ngurra palunya martarnani Papulunta.

Wangkijarra kutajarra

PSALM 1

1

Ngarpukurawarnti piyirnwarntijaa marninwarnti

¹⁻⁶ Puju nganawurti piyirn parla ngajirta Ngarpuwu jingkirti waralpunka, yarnta ngajirta manya mapunikarra lirkarnpungujuwal ngarlajawurlu. Nyanarti piyirn pa wirriya nguniny Ngarpukurarlal. Yarnta pa Ngarpukura wangki tapungmanany. Wangkingu Ngarpukurarlu pa ngarrurtakujilany. Ngarpukura wangki pa pinapinakarrilany nira jutungu. Yangka kumantajaa jininyara pukanyja pa pinapinakarrilany. Nyanarti piyirn, nyanarti marnin pa manajilinyparni yangka ngapanga karrilany martuwarrarla rirringkirla. Ngapangu kalypajarrilany, kirtily martalany, wulyuwulyurni martalany. Kayan ngarta lalkajarri warnjaljaa kayan ngarta miyingajirtajarri. Yitalalwarlany yitalalwarlany manya miyi martalany. Manangu parlipanya pinayungany. Yangka piyirn manajilinypala nguniny, wulyungal yanany nira. Martalany pa wulyu miyijilinyparni. Kujarti pa nguniny Ngarpukura piyirnjaa marnin.

Isaiah

41

1-9 Wali yakurrwarnti piyirwarnti palu kanarlanyparni nguniny Ngarpungajirtajartiwarnti. Nyanartiwarnti palu yukajiliny lalkajiliny. Walypangu manya karangkanganyjaa tupluwalany manya ngumu. Kujarti palu nguniny piyirn yakurrwarnti. Yangka walimpa parlipanya Ngarpungu kurajpungku, yakurrwarntijaa wulyuwarnti ngurrujarrakujiwula parlipanya. Kayan nganyanangu Ngarpungu wulyumanyja nyanartiwu piyirnku yakurrku. Kayan ngalunyanangurla yakurrwarnti Ngarpungajirtajartiwarnti nguna kirninyja Ngarpukurawarntirla kurajpungujangkawarntirla. Ngarpu manyanangu pinarri nguniny nyantukurajartiwarnti nyapartukarra palu nguniny ngampurrikarralany manya Ngarpungu. Nyanartiwarnti kanarlanywarnti Ngarpungajirtajartiwarnti kayan ngalu wanji nguna kujawurlurra. Wirmalku palu.

Kurraparla parlipanya martalany Ngarpungu

10 Ngarpungu parlipangu jularni kujarti, “Ngajirta nganurlanyanu karrartajarri, minyarti marnangurla nguniny mapirrini ngaju. Ngajirta nganunyanu yartajkarramanta yawiyirlu, minyarti marnangurla nguniny marnparni ngaju Kut. Ngajungu marnanta tanyjikujiwu, minyarti marnangurla nguniny mapirrini. Ngajirta man nyuntumipa kayan, kurraparla pajanurla nguniny nyuntu ngajunga.”

Jawuna JONAH

Juwujwarnti palu ngunangani - Jarlu palu ngunangani piyirnwartni Juwujwarnti. Mapunikanani palu Ngarpu nyantuwarntirlumipa. Pinarri palurla Ngarpuwu ngunangani. Yarnta piyirnwartni kanarlanywarnti palu nyanayirla ngunangani, kanarlanywarnti marnpa, kanarlanywarnti marri. Ngajirta palurla pinarri Ngarpuwu. Ngurrrpa palurla ngunangani, Juwujngajirta palu. Nyanartiwarntirlu palunya mapunikanani manawarnti. Kut manyanangu nyantuwarntikura mana Ngarpujiliny. Nyanartijangka yakurrmarnani palunyanangu Juwujwarntirlu kanarlanywarnti-wu. Yakurr palunya nyangani. Juwujwarntirlu palu nyangani kujarti, "Ngalimpawumipa parlipangu wulumarnana Ngarpungu. Kanarlanywarnti palu yakurr. Ngajirta manyanangu wulumanyja Ngarpungu." Kujarti palu nyangani Juwujwarntirlu.

Wali Jawuna pa Juwuj ngunangani yangka parla marni jarlu Ngarpungu yanupurru Ninipakarti yangkala manyanta panypinya Ngarpunga. Ngajirta manyanangu jularla piyirnwartiwu Ninipakarrajiwarntiwu, tumaj palu Juwujngajirtawarnti.

Jawunarlula manyanta panypinya Ngarpunga

¹⁻¹⁷ Ngarpungu parla marni Jawunawu, "Yanta kakarra mayarukarti Ninipakarti. Purlikajinyangu pa nyanarti mayaru. Julyananangu piyirnwartiwu nyanartikarrajiwarntiwu minyarti wangki ngajukurajangka. Yakurrjinyangu palu nguniny pujurni. Pinarri marnyanangu, nyanartijangka marnnyanangu kulijarrinya yangkala marna mayaru pungku, piyirnwartni mapirri marnnya pungku."

Wali Jawuna lurrpantinykarrany karla. Ranyjiwantinya parlanyanta Ngarpuwu. Pirriyani mayarurla yininga Japanga. Nyanartijangka parlipinya ngurti ngapakarraji pawut karrinyujangka marnpa. Nyanarti pawut parla wurnawu jamurnkujarrinya karlapurru. Nyanartijangka parayankarrany manyanangurla piyirnwartirla. Pamarr manya yinya wurnapurru. Takurryanila pawutta kaninykaniny. Nyanartijangka wurnakujirni palu pawut warrkammayinwarntirlu pawutkarrajiwarntirlu. Karla palu marri yantarla Payinkarti. Wali Jawuna pa manyanjarinya wurnanga wurnanga. Ngurrurnkarra pa yukarnani kaninykaniny manyan.

Wali jamurn palu kaparnjarrinya, walypa manyanangu yiparni Ngarpungu walypa purlikajinyangu. Yarr pa pawut wirrinyjalkarra pinya. Nyanartijangkarlu mana palu tarratarrapinya. Tarrapinya palunya manawarnti purlikawarnti yarpalwurra. Nyanartiwarntirlu warrkammayinwarntirlu palurla ngartikanya nyantuwarntikura mana marlamanupurru Ngarpujilinyarni.

Nyanartijangka piyirn purlika takurryanini kaninykaniny. Pawutku parla maja nyanarti. Jawuna pa nyanya manyanjangka, parnkimani. Mani parla, "Parnkijarri. Nyapartujarrinyana man. Turtapungka Jawuna. Japirryungku manurla nyuntukura Ngarpu kankarral, mulawurtu ngarlipangu yawiyjarri. Lamakuji ngartapinya walypajaa ngapa, ngapangu ngarlipanya nganyja."

Nyanartijangka warrkammayinwarntirlu palurlanyanu marni, "Ngantungurlipanya kujikani. Yiniwarnti nyakurlipanyanu." Nyanyala palunyanu yiniwarnti, yinijarti yinijarti wali. Layi palu kurajpinya yini

Jawuna. Marni palurla, “Nyuntungu marnanpanya kujikani Jawuna. Nyuntungu marnanpanya kujikani. Minyartila pinya yiparni walypajaa ngapa Ngarpungu kujikanujangka. Nyapartujarrynana man minyayirla pawutta. Wanyurlajangka man pirriyani, julanyanu taki.”

Wali jangkumani manyanangurla Jawunarlu, “Ngajirta, ngaju marna Juwuj. Ngarpu marna japirlyungany, nyantu pa kayan kankarni nguniny. Jarlu pinya ngartakpani mulnyijaa ngapa. Yap yani marna Ngarpungurni marri. Nyanartila marnanyirrangurla parayanukarranya.” Wali nyanartijangka wangkijangka rayinjarrynala palu warrkammayinwarnti. Marni palurla, “Ngajirta ngan kujartijarri. Mapunikarrarla manyanta Ngarpunga. Nganajangkarlu manyanta panyypinya.”

Nyanartijangka kulijarrynya pa walypa. Jamurn pa tirlpurjungantarla nyanarti pawut. Wali marni palurla warrkammayinwarntirlu Jawunawu, “Nyapartukujiwu parlipa walypajaa ngapa lamakujirnupurru.”

Wali Jawunarlu manyanangurla jangkumani, “Tarrapungkajalu ngapanga kaparn, nyanartila pila lamajarriwu walypajaa ngapa. Ngajungu marnanya kujikani.”

Wali jarmarni palurlanyanu warrkammayinwarntirlu. “Ngajirta, warra ngunawu yawiyi. Yarr parlipa kangku, ngajirta ngarlipa tarrapungka. Tikiyanku parlipa rirringkikarti.” Nyanartijangka jarti palu ngurti jawukangani rirringkikarti. Karlalani palu ngapa mayajinyangu manawarntijawurlu. Kaparnparni pa walypangu kurinyjikka kangani pawut nyanarti. Jarti palu wurnakujirni.

Nyanartijangka japirlyinyala palu Ngarpu kankarral. Marni palurla, “Ngarpu, nganpayi minyarti marnalu tarrapungku. Lamajarriwula pila walypajaa ngapa. Nyanartijangka ngajirta ngarnanpanya punga purtungu. Minyarti nyuntukura ngapajaa walypa yangka man yiparni.” Wali warntarni palu nganpayi Jawuna, tarrapinyala palu jupuk ngapanga kaparn muntanga. Wali nyanartikarra partalurnila pila lamajarriwula walypajaa ngapa. Rayinjarrynala palu warrkammayinwarnti. Nyanya palu walypajaa ngapa pila lamajarriwula. Mapunikani palurla nyanartikarra Ngarpuwu. Nyanartijangka kuyila palurla kamparni warlunga. Minyjurrrminyurr parla kankarral yani kamparnujangka. Parntimanila Ngarpungu. Marnila palurla, “Nyuntuwu marnangulu mapunikarralany Ngarpu.”

Nyanartijangka takingurni parla Jawunawu yiparni kapi purlka yawiyijarrynyurla Ngarpungu. Parlipyina kapingu, nyurnungkujirnila. Muntanga pa martarnani kaninykaniny wanji. Ngajirta pirlajarrirla, yararni pa wanji martarnani muntanga.

2

Jawunarlu manyanta ngarntimanani Ngarpunga

¹⁻¹⁰ Wali kapingurni manyanta kaninykaninygurni ngarntimanani Jawunarlu Ngarpunga. “Ngarpu, japirryungana marnanta. Nyuntungujal pajan nyangany. Kujikani marnanyanu ngajungu, nyanartijangka marna ngunangana ngapanga kaninyjinyangu. Jarti marna kalayilanana marlamnanupurru. Nyantu marnanta japirryungana kankarral. Wali pinakarrinya pajan. Kaninyjinyangu marna ngunangana pirlawarntikurarla. Japirryungana marnanta, nyuntungula pajan pinakarrynana mapunparni. Yarnta pajan nyuntungu tarrapinya, ngapakarti kaninyparal. Yarnta ngapa pajarla pirriyani. Kupalparla pajarla yani kankarnumarrangu. Kulajan walirni ngunyipinya, minya kujalajan warrarni pinakarrynani. Kayan ngarnangu nyaka yarntarni mayaru nyuntukura

yangka marna pirlajarrirla. Ngapangu paja ngarni, nyanartila paja ngayila rukukani. Jurlu paja karpirni kurrjangu.”

Yarntarni Jawunarlu parla marni Ngarpuwu, “Ngapanga marna nguja kaninyjinyangu yangka pirlawarntikurarla ngurranga rukjawurla rukjar-tinjinyangu. Kayan ngarta nganawurti tikirrturtapungkarla. Nyanayirla marna nguja. Ngarpu, nyuntungu pajan tikirrkujirni kaninyjanga. Nyuntungu pajan wanjikujirni. Purlka pajin nyuntu. Kularna walirni pirlajarrinya, minya kujalajan tikirrkujirni kaninyjanga nyuntungu. Japirlyungani marnanta, pinakarryala pajan nyuntungu. Jangu-mani pajanurla nyuntukurangurni mayarungurni. Piyirnwarntirlu ka-narlanywarntirlu palunya japirlyungany manawarnti marlamanupurru. Purlkakujilany palunya manawarnti Ngarpujilinyparni. Minyartiwarn-tirlu mantalu wanyjani nyuntu. Jarlu mantalu ngarntikangani nyuntu marlamanupurru. Jalarra palurlanyanu ngarntikangana manawarnti Ngarpujiliny nyantuwarntikura. Ngarpu, wirriya marnangu nguniny. Nyuntungu pajan kaninyjanga warntarni ngapangajangka. Marlamani pajan. Wanjikujirni pajan nyuntungu kaninyjanga.”

Wali yarntarni parla marni Ngarpuwu, “Kuyi marnanta yungku, kam-pawu marnangu. Parntimankula man kujirririny. Ngapajangka kaniny-jangka pajan marlamani. Wanjikujirni pajan nyuntungu. Nyanartila mar-nangu kampawu kuyi warlunga. Parntimankula man kujirririny kankar-numarrangurlu. Jarlu marnangu marni wangki mapunikanupurrujaa warrkammarnupurru. Jalarra marnangu nyuntuwu warrkammalku. Ngajirta yangkartijiliny jarlu, yangka marna lurrpantinya. Jalarra marnangu nyuntuwu warrkammalku mapunjinyangu. Mapunikarralany marnangurla nyuntungu. Ngarpu, nyuntu man kayan marlamanujuwaljaa wanjikujirnujuwal.”

Wali Jawuna pa nyanayirla ngunangani kapinga ngurrawarntirla mur-krurta. Nyanartijangka kapiwu parla Ngarpungu marni, “Kangka nyanarti nganpayi rirringkirlurra. Kurlpakarku man pulparra.” Wali kapingu parla mapunikani, kanyala, kurlpakkanila rirringkirla pulparra.

3

Jawunarlu parla mapunikani Ngarpuwu

¹⁻¹⁰ Wali nyanartijangkarlu yarntarni parla Jawunawu marni kirlirni wangki yangka parla jarlu marni Ngarpungu. Marni parla, “Jawuna, yanta yangkirtirlurra mayarurlurra purlakangkurra. Julawu manyanangu wangki ngajukurajangka yangka marnangu jarlu marni.” Wali ma-punikanila Ngarpu jamurn kurlpakkani kapingu. Jirrkirlparnila tur-tangkarranya kakarra wurnarni. Ngurra manyanangu nyanarti Ninipa purlka mayaru ngurruwarlanyparni jirrkirlyanupurrungajirta, kakur-rkaurrjinyangu. Ngurrawarnti murrkurn palu yukalany kaparnwarlany-parni yangka piyirn jina yanany walimparni pirriyanupurru.

Wali pirriyani Jawuna mayarurla. Tirrinyyanani mayarujarrarla ka-parn, nyanartijangka karuwarrakaruarra lamajarrinya mayarurla ka-parn. Jularnanila manyanangu wangki Ngarpukura. Marni manyanangu, “Minyarti mayaru pa wajapungku Ngarpungu. Ngajirta yinki yarr jalar-rarni. Ngurrawarnti paja, 40 manta ngunawu, nyanartijangka Ngarpungu mannya wajapungku.”

Nyanartijangka mapunikanila palurla pujungurni piyirntu. Kuyijaa miyi palu wanyjani pujungurni, ngajirta kayantuwarti nganyjarla. Jaminy palurla nguja pujurni. Yarnta ral nanikutkurajangka palu ngartakpani

wirrimkangupurru. Wirrimkanganila palunyanu pirtilypayikjiliny. Kurnakwantinya palu yakurrjangka, nyanartijangka palunyanu wirrimkanganiku kujarti. Yawiyijarrinya palurla Ngarpuwu. Nyaku manya Ngarpungu yawiyijarrinyujangka.

Wali Jawunakura wangki palurla kanya piyirnwarntirlu purlkawu nyan-tuwarntikurawu. Kirrarnani mayarurla nyantukurarla. Jularni palurla. Jamurn pinakarrinya jularnujangka, kurtamanila parlanyanu nyantukura kuwut yangkala manyanu yutukani nanikutkura ral ngartakpanujangka. Nyanartijangka jurnpullala kirrarnani.

Nyanartijangka tikirr yiparni manyanangu wangki purlkangu majangu wanyjanupurru. "Kuyijaa miyi ngapa mapirri ngajirta nganta nganyja piyirntujaa marnintujaa yapungu mapirri. Pujungurni manta wanyjarrku. Yarnta purlumanwarntirlujaa kukunjarwarntirlu mapirri ngajirta ngartalu nganyja miyi yuka." Kujartikarra palu nyanartikarrajivarnti ngunangani. Yuru manyanangu nyantuwarntikura Ninipakarrajivarntiwu. Yawiyijarrinya palurla Ngarpuwu nganganganangujangkarlu.

Wangkiwarlany manyanangu yiparni purlkangu, "Karrkintapirri palu wirrimkangu yangkarti kukunjarluja purlumanurlu piyirnwarntirlu mapirri. Pujungurni parlipa wirrimkangu mana yangkarti karrkintapirri. Nyanartijangka japirlyungku parlipa Ngarpu kankarral yarnta yakurrjangka parlipa kurnakwantiwu wulyungkurra. Nyanartijangka kunyungurla parlipangu Ngarpu kurnakwantiwu munta yakurrjangkawu kurnakwantinyujangkawarntiwu. Kayan ngarlipangu kulijarri, wanji parlipa ngunawu. Ngarpungu parlipanya nyaku kurnakwantinyujangkawarnti. Nyanartila parlipanya wanyjarrku Ngarpungu mayarujaa piyirnwarnti mapirri yangka parliparla kurnakwantinya nyantuwu." Nyanarti wangki manyanangu yiparni purlkangu.

4

Jawuna parla kulijarrinya Ngarpuwu

¹⁻¹¹ Nyanartijangka Jawuna ngajirta pa wirriya ngunarla. Kulijarrinya parla Ngarpuwu. Ngajirta manya pungkarla piyirnwarntijaa mayaru mapirri. Nyanartijangka Ngarpuwu parla kulijarrinya. Marnila parla Jawunarlu, "Ngarpu, yangka marna warrarni kirrarnani ngajukurarla ngurranga kurlirra, kujarti marna pinapinakarrinyani. Kayan nganunya pungkarla nyuntungu piyirnwarnti Ninipakarrajivarntijaa nyantuwarntikura mayaru. Wali mapunparni ngajirta manunya pungkarla. Jirrkiriparni marna pinapinakarrinyani. Nyanartijangkala marna laparnkarrakanya karla. Wali nyuntu man Ngarpu wulyu. Ngajirta man partalurni kulijarrinyujuwal. Yarnta marna pinapinakarrinyani, nyuntu man piyirn tapungmanujuwal, yarnta yawiyijarrinyujuwal. Kayan nganurla partalurni kulijarri piyirnku. Jarranyangujuwal man nyuntu Ngarpu. Kayan nganunya partalurni punga. Wulyu man. Nira man kujarti nguniny. Nyuntu man tapungmanujuwaljaa marlamanujuwal yakurrjangka. Nyuntu man partalurni munta kurnakwantinyujuwal. Ngajirta man pungujuwal. Nira man warrarni jurumanujuwal. Kujartikarra man nira nguniny. Yarrwurti marna ngaju pirlajarriwu. Wulyumalany marnarla pirlajarriyupurruja ngajirta ngarna wanji nguna."

Nyanartijangka Ngarpungu parla marni jawunawu, "Nganajangka man kulijarrinya Jawuna. Ngajirta ngan kujartijarri, wulyu man ngunawu."

Wali turtangkarranya mayarungurni marri kakarra. Nyanartijangka yutantanya jintanga, kirrarnani. Nyanartijangka ngartakpani parlanyanu ngalu kirrarnupurru. Nyanartijangka kirrarnanila ngalunga, pinapinakarrinyani kirrarnungurni. Ngarpungu nyangurla pungku nyanarti

mayaru Ninipa. Nyanartijangka Ngarpungu parla tarrapinya kiyi. Nyanartila turtapinya mana. Ngalu parla turtapinya. Kirrarnani nyanayirla ngalunga nganpayi Jawuna. Wulyumalany parla Jawunarlu manawu kirrarnupurru ngalunga.

Nyanartijangka kumanta jamurn rarrpajarrinya kakarra, Ngarpungu parla yiparni pirniny. Manala parla lakarrngarni nyanawurlu pirninyju. Wali manala parla lalkajarrinya. Nyanartijangka jamurn purangu turtapinya walypala parla yiparni Ngarpungu parrparrjinyangu kakarrangu. Walypangu nganpayi wiliwililuwarni parrparrwurra, yarnta purangurlu lani mirrmaruwurra. Jamurn wantirla Jawuna. Nyanartijangka nyan-tungula manyanu pirlalakani. Yarntarni marni, "Kayankurrarni marna pirlajarriwu."

Yarntarni Ngarpungu parla marni, "Nganajangka pajin kulijarrinya manangurni."

Jangkumani manyanta, "Mapunparni marnangu kulijarrinya, kulijar-tirni marna pirlajarriwu."

Wali Ngarpungu parla marni, "Mana minyarti pukanyjaliny turtapinya nyanartijangka purlkajarrinya, kumantala lalkajarrinya. Minyarti mana ngajirta man nyuntungu purlkakujirla. Ngajirta man nyuntungu ngam-purrikarrarla. Yarnta manurla yawiyi nguniny manawu minyartiwu."

Yarntarni Ngarpungu parla marni, "Ngajirta manyanangu yawiyijarrirla piyirnwarntiwu Ninipakarrajiwartiwu. Yapawarnti palu nyanayirla nguniny pajajinyangu Niniparla warnjaljiliny yangka 120 jawujan. Kuyi mapirri palu nguniny paja yawarta purluman kukunja. Nga-jirta manyanangu yawiyijarrirla nyanartiwarntiwu. Manawumiparni mankurla yawiyijarrilany." Wali kujartikarra parla Ngarpungu marnani Jawunawu. Lirrkarnpungani.

Matthew

Mayiri pa warntarni Jawujapju

¹⁸⁻¹⁹ Walimpa Mayiri yapajartijarrinya. Pirlurrrpaliny manyanta takur-ryani Ngarpukurajangka. Warrarni pila ngurrujarra ngunangani Mayir-ijarra Jawujap purntajangkajarra. Ngajirta manyanta Mayirirla yukar-nantarla Jawujap. Walirni parla nyantukura kartu purntajangka Jawu-japku. Kujarti manyanangu ngunangani Juwujwarntikura yurru. Puju kanarlanyju muntajartikujilany marnin piyirnwarlanyju, wali nyanarti, tampirni palunya wanyjanani ngumparnarlu. Kurntayikujirnani palunya marnin.

Wali Jawujapju nyanya nyantukura purnta, marnin nyanarti jarlu parla muntajartijarrinya. Jawujapju muntangu nyantukuarlu pirtinyikani Mayiri nyantukura purnta. Yakurrmarni parla muntajartiwu Jawujapju. Nyantungu pa nira luwu Juwujwarntikura martarnani, walirni pa ngajirta Mayiri wanyjarrarla tampingu. Pinapinakarrinyani pa, "Wanyjarrku marna ranyjingu. Ngajirta tampingu. Kayan ngarna kurntayikuji marnin nyanarti."

²⁰ Wali nganpayi Jawujap pa yukarnani munta yakurr. Pinapinakar-rinyani parlanyanu purntajangka marnin wanyjanupurru, yangkala parla pirriyani winkirr yinjil Ngarpukurajangka purlkakurajangka. Marni parla Jawujapku yinjillu, "Ngajirta. Warntawu mankurlanyanu nyuntukura nyanarti marnin. Kangu man. Ngajirta ngan rayin nyaka muntajarti. Nyanarti yapa muntanga martarnana Ngarpukura walaku Kutkura. Jarlu manyanta takurryani Pirlurr Ngarpukurajangka, yangkala muntajartijar-rinya. Ngajirta manyanta nganpayirla yukanyjarla kanarlanyja."

²¹ Yinjillu parla yarntarni marni, "Nyanarti yapa martalany muntanga kaninykaniny walaku parla Kutku. Puju manyanu tarlkujiwu, yini man julawu Jesus. Wali purlkala ngunawu, piyirn manya tikirrkujiwu yakurrjangka."

²⁴ Wali Jawujap parnkijarrinya manyanjangka. Mapunikani parla yinjillu. Yanungurla parlanyanu warntarni Mayiri purntajangka.

²⁵ Wali pa warntarni Mayiri yangkala pila ngurrujarrarni ngunangani. Jurumanani pilarla yapawu palkangajarrinyupurru. Walimpa yapangu manyanu tarlkujirni. Yinila jularni Jesus Jawujapju.

2

Piyirnwarnti pinangurruwarnti

¹⁻² Yangka kaji manyanu tarlkujirni Jesusju, nyanartikarra pa ngu-nangani nganpayi Yarrit. Purllka manyanangu maja Juwujwarntikura. Nyanartijangkala palu kakarrangu yanani marringurni pinangurruwarnti piyirnwarnti. Pinarri palurla ngujangurra nyapartukarra wirl pirriyanku. Walimpawarlany palu nyanya wirl nyanarti turtapinya.

Wali turtanggarranya palu kakarrangu, jartamanani palu wirl, jar-krangani manyanangu Jurujulumkarti. Japirlyunganu palunya kujangkur-rajarra piyirn, "Wayila pinarri ngantarla murlawu purlkawu yapawu, wanyjurla marnalu parlipungku yapa minyarti. Juwujwarntikurajangka

manyanangu maja. Wirl nyantukura marnalu nginyjirrikani kakarrangurlu, yangkala marnalu pirriyani minyayirla nyangupurrujaa kajalkajalkujirrupurru.”³ Tampi palunyanta marnani wangki, yangkala manya pinakarrinyani purlkangu Yarrittu.

Wali nyanartijangka malykunyanpa pa nyanarti yapa Yarrittu, nyantu manyanangu ngunarla purlka nganpayi Yarrit. Munta yakurrjarrinya, kurnakwantinya nganpayi Yarrit wangkijangkarla. Kanarlanywarnti mapirri palu piyirwarnti munta yakurrjarrinya, kurnakwantinya palu nyantukurawarnti Jurujulumkarrajiwarnti.

⁴ Wali nganpayirlu Yarrittu manya marurripinya kurayipwarntijaa piyirwarnti purlkawarnti yiniwarnti puriswarnti. Japirlyungani manya, “Wanyjurla manyanu tarlkujiwu yapangu yiningu Kurayijju.”

⁵ Marni palurla Yarrittu nyantuwarntirlu, “Kurlila manyanu tarlkujiwu ngurranga Pajilimja Jutiyyarla. Kujarti marnalu nyangany kurrumparla Ngarpukurarla. Wali jarluwarlany Ngarpungu parla yinya layi nganpayi wangki yapapurru tarlkujirrupurru, lanila pa nganpayirlu nyanawurlu wangki kurrumparla yungujangka. Jularnani palu nganpayi nyanarti purapat.”

⁷ Wali piyirntu purlkangu Yarrittula manyanangu yiparni wangki ranyji purpanupurru piyirwarntiwi nyanartiwarntiwi pinangurruwarntiwi kakarrangujangkawarntiwi. Pirriyanila palunyanta Yarritta. Wirlku nyanartiwi manya japirlyinya Yarrittu. “Wayila. Nyangurla manta nyanya nyanarti wirl turtapungujangka.”

Wali jangkumani palunyanta, “Ngajirta. Nyanya marnalu kakarrangurlu yitilajjararla kurrinyja.”

⁸ Marni manyanangu Yarrittu, “Wali Pajilimkarti yantalu. Warpiny muwupungkalurla yapawu. Parlipungku manta, tikirr pajinta kangku wangki ngajuwu. Nyaku marna ngajunguwurti. Kajalkajalkujiwu marna yapa nyanarti.”

⁹⁻¹⁰ Nyanartijangka Jurujulumjangka palu turtangkarranya. Yani palu Pajilimkarti kurlirra piyirwarnti pinangurruwarnti. Yarnarni palu nyanya wirl, yangkarti palu jarlu nyanya kakarrangurlu. Wirl yanani kankarral kajalkajal, nyantuwarntirlu palu wartangurni jartamanani wirl nyanarti. Jarlungurru wirl manyanta lamajarrinya mayarurla yapakurarla kankarnimarrangu. Yangka palu wirl nyanya, wirriyajarrinyala palu, ngarrurtajinyangula palu yanani nyangupurru yapa lamparn.

¹¹ Pirriyani palunyanta, takurryanila palu mayarurla, nyanyala palupinya ngamarlangu. Yapa parlanyanu martarnani ngamajirlu.

Nyanartijangka palunyanta parntawantinya yapanga, kajalkajalkujirrupurru yapa nyanarti. Kujarti palu nyanartikarrajirlu piyirwarntirlu kajalkajalkujirni piyir purlka piyirwarntirlujaa marninwarntirlu pujungurni. Parntawantinyani palunyanangurla purlkawarntirla. Yangkala palunyanta yapanga parntawantinya kujarti.

Wali nyanartijangka palunya manawarnti warntarni yijipurruwarnti yungupurruwarnti nyantuwarntikurajangka ngurti. Yijiwarnti nyanartiwarnti palurla nganapartu nganapartu yinya. Layi parlpa julalany pamarr wulyu marulu yini kuwul. Yijijarrararlany pila kurrinywarlany mirrijilinyjarra wulyu parntimanupurru yinijarra purakinjanjaa miya. Wali yinyala palurla yijiwarnti murta. Wulyuwulyu palurla kanya yijiwarnti yapawu Jesusku.

¹² Pakul palu yani, ngurrala palu yukarnani pinangurruwarnti. Jarmarni manyanangu Ngarpungu winkirra, “Ngajirta ngantarla yanta Yarritkarti. Wurna tikiyantalu rantanga nyurrawarntikurakarti ngurakarti.”

Wali turtapinya palu, rantanga palu tikiyani kujartirni. Ngajirta palurla yantarla Yarritku, wurnala palu tikiyani.

Jawujapju pinya kanya Yijipkarti

¹³ Nyanartijangkala wartangurni pila ngunangani jampirlangu Jawujapjarra Mayiri. Yinjillu purlkakurarlu parla marni pukanya winkirr Jawujapku. “Yanku man wurna jalarrarni. Kangku manpinya ngamarlangu karla Yijipkarti. Nyanayirla manpila martawu. Walimpa marnanypilangu malku tikirrkangupurru. Muwupungku parla Yarrittu wartangurni pun-gupurru. Nyuntungu man kangku jalarrarni Jesus lamparn karlarrara Yarritkarrarla. Yarrittu ngarta punga lamparn Jesus.”

¹⁴ Nyanartijangka palu pukanya jakarni karla Yijipkarti. Jawujapju pinya kanya ngamarlangu.

Yapawarnti manya pinya Yarrittu

¹⁵⁻¹⁶ Jurumanani parla Yarrittu pinangurruwarntikurawu wangkiwu tikirrkangupurru Jesus. Pungkarla pa yapa nyantungu. Wali kajiyinya palurla Yarrit pinangurruwarntirlu. Yarrit parla jarti jurumanungurla wirrilyijarrinya. Wali pinapinakarrinyani wangki yangkartirni jarlu palurla marni pinangurruwarntirlu. Wirl yangkarti palurla jularni. Nyantungu pa nyanarti wangki jutungu pinapinakarrinyani Yarrittu. “Kunyangurla yangkarti parri purlkajarrinya pakatkarrala yanany kur-ri-nya wurrkallajangka.”

Nyanartijangka pawumarnila manyanangu nyantukurawarntiwu kuli-pariwarntiwu piyirwarntiwu, “Yantalu. Pungkalunya lamparnlamparn parriparri yangka pakatkarra yanany kurrinya wurrkallajangka ngur-ranga nyanayirla Pajilimja kujangkurrajarra. Ngajirta ngantanyanangu yawiyjarri. Pungkalunya pujurni. Warpinyungkalunya pirlawurra.”

Wali mapunparni palu turtangkanya nyanartiwarnti Yarritkurawarnti. Pinya palunya paja yapa parriparri lamparnlamparn Pajilimkarrajiwarnti. Kula palu walirni pinya nyantu Jesus.

Wali kurrarnani pila Jawujapjarra Mayiri karla Yijipja. Ngunangani pila, martarnani pila yapa nyanarti Jesus. Walimpa Yarrit pirlajarrinya.

Wali jarluwarlany parla Ngarpungu purlkangu wangki marni ngan-payiwu puraputku, lanila pa wangki Ngarpukura kurrumparla puraputtu. Ngarpungu parla marni, “Ngurrangurni Yijipngurni marna purpankanya walaku ngajukura.” Wali kurrumparla pa lani takingu. Kujartikarra pa Jesus pirriyani pikanga wangkinga jarluwarlanyjangka Yijipngurni.

Yijipngurni palu tikirrwantinya

¹⁹ Wali Yijipja parla pirriyani yinwil purlkakurajangka Jawujapku, kaji Yarritpaliny pirlajarrinya. Marnila parla winkirr Jawujapku, ²⁰ “Yanku manpila yangkartikarti ngurra nyurrawarntikurakarti Yijirayilkati. Tikir-kangku manpila yapa nyanarti. Martarnanku manpila nyanayirla. Jarlu pa Yarrit pirlajarrinya. Kayan ngarta punga nyanarti yapa. Yara manpila wanji martarnanku nyanayirla.”

²¹ Wali tikiyani pila ngurrakarti nyantujarrakurakarti. Kanya pinya ngamarlangu, ngunanganila pila nyanayirla ngurranga Yijirayilla.

6

Kujarti manta Ngarpu jampirlyungku

⁵ Jesusju manya pinarriyungani mapirrikarrajawarnti, “Ngajirta nganta yangkartiarwntijilnyjarri yangka palunya kajalkajalkujilany yarr piyirntu yarringarnupurru. Yangka palu purayimalany piyirwarntirlu

nyangupurru mayarurla Ngarpukurarlajaa warntarrirla piyirnkurarla. Wali palurlanyanu ngurtnguniny, tumaj palunyanangurla kanarlany-warntirlu yarringalany.

⁶ Nyurrawarnti manta kanarlanyparni ngunawu. Yangka kayantuwarnti parla Ngarpuwu purayimalku, wali kirralku man jintanga piyirwarntingurni ranyji. Rukukarranyanu kaninykaniny mayarurla, nyanartikarra manta purayimarnanku Ngarpuwu nyuntukurawu kankarnijangkawu ranyjikarrajawu. Ngarpungu parlipanya nyangany tirriny ranyjingurni. Ngungkupungkula manyanu wirriya, Ngarpungu manta ngurtkujiwu.

⁷ Yangkawurti manta purayimalany, ngajirta nganta wangkimipa pakujirnantan kanarlanywarntijilinyju yangka palu wapalkarra purayimalany ngurrpangurrparlu lirrangumipa wangki juwal. Nyantuwarnti palu malany kula manya Ngarpungu pinakarrilanyparni yangka palu wangkimipa purlkajinyangu juwal purayimalany. ⁸ Wali ngajirta nganta kujartijarri nyantuwarntijiliny lirrangumipa purayimarnujuwal. Ngarpu manyirrangu pinarri. Jarlurni kajaluwarlany mannya nyangany nyantungu, nyapartukarra manta nguninyjaa nyapartukarra mantarla purayimalany.

⁹ “Nyanartijangkala yangka mantarla purayimalku kujartikarra manta Ngarpu japirlyungku.

Ngarpu nganampakura, kankarnumarrangu man nguniny.

Nyuntu marnantalu yini julawu ngirrripi nukarnirlu.

¹⁰ Japirlyungana marnantalu nyuntu maja ngunangupurru wapalkarrawu. Nukarnirlu marnangulu mapunikarrku yangka marnanpangu kurajpungany jirrkirl ngunangupurru nyuntukurarlal. Kayanparni marnantalu mapunikarrku nguwakarrajawarntirlujaa yalkirikarrajawarntirlu Ngarpukurawarntirlu.

¹¹ Yungkarnpanya miyijaa kuyi jalarrapurru ngarnupurru yangka marnanpanya jininyarawarlany jininyarawarlany yungany.

¹² Wajapungurla rukanyjanpangurla yakurryakurr nganampakura, yangka marnalunyanangu nganampa ngaru kirtilyjarilany kanarlanywarntiwu.

¹³ Ngajirta ngarnanpanya kangka yakurrwarntirlal warntarrirlal. Marlamantarnanpanya warntarrirlaljangka pirlakuralaljangka yangkawurti ngarnalu tarrpantilany.

¹⁴ Yartarni manya pinarryungani Yesusju, “Puju mantanyanangu kanarlanywarntiwu ngaru kirtilyjarilany, wali nyanarti, Ngarpungula kankarnumarrangurlu yangyirrangurla yakurryakurr wajapungurla rukalku. ¹⁵ Yarnata puju ngajirta mantanyanangu kanarlanywarntiwu ngaru kirtilyjarri, wali nyanarti, ngajirta manyirrangurla yakurryakurr nyurrawarntirla wajapungurla rukanyja Ngarpungu kankarnimarrangurlu.”

11

Jesuskura yuwuk pa wulyujinyangu

²⁸⁻³⁰ Purlumanurlu palu martarnani nyankangal, warrkammarnanila palu, yini parla yuwuk. Kangani palu yuwuk wulyu nyankangal jiralyjinyangu, wulyu palu warrkammarnani wirriyarlu. Yarnata puju palu jatkajatka kangani yuwuk japalmartamarta, tumaj pa mimikujirnujuwal.

Yartarni piyirnjaa marninjaa yapa palu wulyuwulyu niranira yanany Ngarpukurarlal, yangkala palu yumpalyjarilany niranirajangka. Patkanyjilany manya yakurryakurru, yangkala jarti palurla Ngarpuwu

muwupungany. Kujarti palu yanany piyirnjaa marninjaa yapa purluman-tujiliny martalany yuwuk nyankangal. Yuwukju manya yumpalykujilany-jaa patkanyjilany.

Wali Jesusju parlipangu malany, “Mirnu yantajalurla ngajukarti piyirnjaa marninjaa yapa pujurni yumpalyjartiwarntijaa patkanyjirnu-jangkawarnti. Kunyungurla manta yumpalyjarrinya warrkamjangka Ngarpukurajangka. Niranira manta yanany Ngarpukurakarti. Ngajungula marnannya wirriya yungku, rinymalkula manta. Ngajukura yuwuk pa wulyujinyangu jiralyjinyangu, ngajirta jatkatka. Kayan nganta patkanyji ngajukuraru yuwukju. Warntarnurla tarriakkujilunyanu.”

Yarntarni Jesusju marni, “Yungku marnanta wangki yuwukjilinyarni. Pinayungku marnanya ngajungu Ngarpuwu. Pinarrijarriwula mantarla Ngarpuwu. Ngaju marna wulyu. Ngajirta marnyanu kajalkajalkuji. Puju pajin kangku wangki ngajukura yuwukjilinyarni, wali nyanarti, parlipungkula mankurlanyanu wirriya. Pirlurr man kirtilyjarriwu. Ngarpu man parlipungku. Wajapungku mangurla yakurr.”

27

Jesus palu ngampurrikani najinga

⁶² Purayitirla palu Jesus yutukani najinga, wali kumantawarlanya Jarri-tirla palurla yani puriswarntijaa Parajiwarni Payilitku japirlyungupurru.

⁶³⁻⁶⁴ Marni palurla Payilitku, “Limpawarnti manunya yipawu. Ngampurrikarrku palu Jesus najinga yukalany karrkin. Warntarnkarrakangka ngartalu wartangurni mapirrikarrajawarntirlu nyantukurawarntirlu. Jarlu manyanangu Jesusju yirrijirlu marni wanjingurnikarra kujartikarra ngurrajarrarla kurrinya yukarnuwu. Nyanartijangka kumantawarlanya wanjikujiwu paja Ngarpungu. Pinapinakarrilany marnalu nyanarti wangki, yangkala marnantalu japirlyungana nyuntu murrkurnmirri ngampurrikanupurru Jesus. Puju mapirrikarrajawarntirlu palu warntarnkarrakangka Jesus karrkin, kunyungurla ngalunyanangu jakuljakulkangka mapirrikarrajawarntirlu yirrawarlanyku. Yirri ngalunyanangu jula Jesus wanjikujirnujangka. Kujarti pa yakurrjinyangu. Nyanayirlamarra manunya yipawu limpawarnti. Ngampurrikarrku palu marrkijinyangu, warntarnkarrakangka ngartalu karrkin najingajangka kanarlanywarntirlu.”

⁶⁵ Payilittu manyanangurla jangkumani, “Kaj. Kangkalunya limpawarnti. Rukukarrku mantanyanta najinga mayajinyangu.”

⁶⁶ Wali yanani palu najikarti. Purlka paljarr pamarr palunyanta rukukani kirlingirirla. Nyanartijangka palunyanta pajkarrpirni juntu pamarra. Puju ngananguwurti pamarr rirripkangku nyanarti paljarr, wali nginyjirrikarkula palu juntu junganyjangka. Kujartipurru palu yutukani juntu nyanarti. Wali tikiyanila palu nyanartiwarnti puriswarntijaa Parajiwarni mayarukarti. Wanyjani palunya limpawarnti murrkurn najinga ngampurrikanupurru.

Mark

Nganpayi Jun pulukkujirnujuwal

² Wali jarluwarlany parla Kuttu marni nganpayiwu Yajayawu, lanila wangki nyanarti kurrumparla Yajayarlul, Ngarpungu parla yinya. Nganpayi nyanarti parla puraput ngunangani Ngarpuwu. Julalany parlipa nganpayi Ngarpukura puraput, yangka Ngarpungu parla wangki yungany piyirnwartiwarlanyku jularnupurru. Kujarti pa kurrumparla lani Yajayarlul Ngarpukura wangki. Ngarpungu marni, "Pinakarrilu. Ngajungu marna julawu wangki Ngarpungu. Yipawu marna nganpayi ngajukura wangkijarti. Kajalurni marnangurla yipawu nyuntunga ngajukurla walakurla pikakujirrupurru. Jakurpungku mangu kajalurni warntarri. ³ Nganpayirlu nyanawurlu yiparnujangkarlu pa jularnanku pawukarrarlul pintirningurni. Jularnanku manyanangu, 'Jakurpungkalurla warntarri parla Ngarpuwu purikawu. Jirrkirkujilurla nyanarti warntarri.' " Kujarti parla jarlu marni Ngarpungu Yajayawu lanupurru.

⁴ Nyanartijangka wangkijangkarla pikakujirnujangkarla yangkarti nganpayi Junpala pirriyani. Nganpayi Jun parlipa julalany pulukkujirnujuwal. Wali pintirningurni manyanangu pawukarrarlul jularnani, "Kurnakwantilu Ngarpukurarlurra, pulukkujirnakula marnannya ngapanga kurnakwantinyujangkawarnti. Ngarpungu manyirrangurla wajapungku yakurr nyurrawarntikurajangka. Kayan nganyirrangurla yutukarra yakurryyakurr nyanarti Ngarpungu. Wajapungku manyirrangurla."

⁵ Wali nyanartijangka piyirnwartiri ngurrawarntijangka palu pirriyani pajajinyangu. Junkarti palunyanta yanani pinakarrinyupurru. Paja piyirni palu yanani mayarujangkawarnti Jurujulumjangkawarnti. Mayaruarntiwarlanyangka Juti yakarrajiwarnti mapirriyani palu warryanani. Nyanartijangka pulukkujirni manya ngapanga martuwarrarla yininga Jutunta. Nyantuwarntirlu piyirnwartirlu palunya tampirni jularnani yakurr nyantuwarntikura.

⁶ Wali parlanyanu Juntu kangani karrkinta kuluwuj yangka raljangka parlanyanu ngartakpani kamulkurajangka. Nyantungumipa pa kujarti kangani, kanarlanywarntirlu palu kanarlanyarni kangani. Yarnarni pa ngantinga kangani manawarlany jarrjajangka pilkujiliny. Nyantukura miyi pa karlaka. Kuyi pa ngarnani jarrjurnwarntimipa.

⁷ Jularnani manyanangu Juntu. Marnanila manyanangu, "Wartangurni pajarla yanana nganpayi. Nyantu pa tanyjijinyangu mayapari, ngaju marna wartangurnijangkarni. Nyantu pa purika kajalkajal, ngaju marna wartangurnijangkarni." ⁸ Yarnarni manyanangu marnani Juntu, "Pulukkujilany marnannya nyurrawarnti ngapanga. Kanarlany wartangurni pirriyanku, nyantungu manya pulukkujiwu Pirlurra Ngarpukurajangkarla ngapajilinya."

Jesus ngapanga pulukkujirni Juntu

⁹ Nyanartijangka Jesus yani Najuritjangka Kalalijangka. Pirriyani manyanta Junta. Wali Jesus pulukkujirnila Juntu ngapanga martuwarrarla Jutunta. ¹⁰ Jesus ngapanga pulukkujirni. Jamurn turtapinya, nyanartijangka nyanala kankarral ngapangurni yalkiri langkirrlaparni. Kirlingirrijarrinyani kankarni yapin. Pirlurr Ngarpukurajangka pa nyanya kankarni jirikijiliny kiluwutujiliny. Kankarnimarrangu manyanta kanimparraljarrinya Pirlurr Ngarpukurajangka Jesusja, takurryanila manyanta.

¹¹ Pinakarrinya pa Jesusju lin Kutkura marnujangka kankarnimarrangujangka. Marni parla Ngarpungu Jesusku, “Nyuntu pajin walaku ngajukurajinyangu. Wulyumalany marnangu. Muntanga marnanta martalany wulyu. Ngarrurta marnangu nguniny.”

Jesus pa kurlpungani pirlangu purlkangu

¹² Nyanartijangka partalurnila wurnakujirni Jesus Pirlurru Ngarpuku-rajangkarlu pintirnikarti kanya.

¹³ Nyanartijangka Jesus ngunangani pintirni jintanga piyirngajirtarla. Nyanayirla pa ngunangani yakarn layijaa ngurrawarnti paja. Ngurwarnti 40 pa ngunangani. Jesus pa kurlpungani pirlangu purlkangu. Ngarpungurni pa tikirrkujirla. Jarti kurlpinya. Wali piyirnwarlany ngajirta palu ngunarla. Kuyiwarntirlamipa manyanangurla ngunangani Jesus, kuyiwarnti yangka rayinjiwarnti. Yarnta ngampurrikanani palu Jesus yinjilwarntirlumipa, ngajirta piyirntu.

Nganpayiwarnti Jayimin Yanturu Jayimji Jun

¹⁴ Nyanartijangka nganpayirlu purlkangu pa tartpartarni yangkarti Jun pulukkujirnujuwal. Yutukanila Jun jayilla.

Wali nyanartijangka Jesus yani Kalalikarti wangkijarti. Wangki wulyu Ngarpukura manyanangu jularnani Jesusju nyapartukarra Ngarpu parlipangu kajalkajal nguniny. ¹⁵ Kujarti manyanangu marnani Jesusju, “Jalarra pa kutajarrinya Ngarpupurru majajarrinyupurru, jalarrarni pa Ngarpu kajalkajaljarriwu. Kurnakwantilu yakurrjangka, mapunikarralula wangki wulyu.

¹⁶ Wali Jesus kurlangu yanani rirringkirla ngapangal purlkangal yiningal Kalalirlal. Parlipinyala pinya nganpayijarra nyanartikarrajijarra Jayiminjaa Yanturu, paparlangu pila. Tarrapungani pilarla nitng kapipurru warntarnupurru, warrkam pilangu nyanarti ngunangani. Wali kapi pila purlkapurka warntarnani, yijila pilanya yungani pamarrpurru.

¹⁷ Wali Jesusju pilangu marni, “Pa. Waangkajapila ngaju. Nyurra-jarrajal manpila takiparijarra kapi warntarnujuwaljarra. Pinayungku marnanypinya ngajungu piyir warntarnupurru taki.” ¹⁸ Jamurn pilangu marni Jesusju, partalurnila pila wanyjanurlakani nyanartijarrakura nitng, wurnala pila waanya Jesus.

¹⁹ Nyanartijangka yanungurla pinya nyanya Jesusju jirna kurrinywarlany nganpayijarra Jayimijjaa Jun. Martarnani pinya paparlangu purrkungu yiningu Jipitirlu ngarpungu nyantujarrakurarlul. Jesus manyanangurla pirriyani. Nitng palu ngartakpanani wampirrajawurlu, ngurtinga ngapakarrajirla palu kirrarnani. Purrkungu pinya martarnani walakujarra. ²⁰ Jesusjula pinya purpankanya Jayimijjaa Jun. Wanyjanurlakani pilanya ngurtinga nyantujarrakura ngarpujaa kanarlanywarnti warrkammayinwarnti mapirrirni pilanya wanyjanurlakani. Yanila pilanyanta Jesusja.

Pirla manyanta jurramani Jesusju nganpayijangka

²¹ Kurlangu palu yani Jesusjaa Jayiminjaa Yanturujaa Jayimijjaa Jun, Kapaniyakarti palu yani. Jarritijarrinya manyanangurla. Jarriti palu kirrarnani Juwujwarnti warrkamngajirta. Wali mayarurla jupurrurla pinayungani manya Jesusju. ²² Jesusju manyanangu marni wangki, purrpurrmarnila palu nyanartiwarnti piyirnwartni Juwujwarnti, Jesusjula wangki manya pinayungani pinangurrurlujinyangu. Pinayungani manya

purnkungu. Kanarlanywarnti piyirnarnti palu tarrukuwu nyantukurawu pinangurruwarnti yini kurayip. Yangkartiarntirlu kurayipwarntirlu palunya ngajirta kujarti pinayungkarla purnkungu, Yesusju manya purnkungu pinayungani.

²³ Wali murtarni pirriyani nganpayi layi pirlajarti mayarukarti jupurrukarti. Jarlu manyanta pirla takurryani muntanga. Papajani pa nganpayirlu Yesusku, ²⁴ “Jesus, nganajangkarlu marnanypanya kujartikujilany. Pirriyani ngan wajapungupurru, wajapungku ngarnanypanya nganampa pirlawarnti. Pinarri marnangu nyuntuwu. Nyuntu man yangkarti wulyujinyangu Ngarpukura.” ²⁵ Yesusju parla pirlawu jarmarni, “Kulkurujarri. Jarntakpanyjarlanyanta nganpayijangka nyanartijangka.”

²⁶ Nyanartijangka purtulykujirni pirlangu, pilpilmarnanila. Mayajinyangula papajani pirla. Jarntakparnila parlanyanta nganpayijangka.

²⁷ Wali jamurn palu nyanya nyanarti nganpayi wulyujarrinyujangka, purrurmarnila palu. Japirlyungani palunyanu nyantuwarntirlu piyirnarntirlu, “Nyapartukarra minyarti. Pirlawu parla jarmmalany Yesusju, mapunikarralany pala manyanta jarmmarnujangka pirlangu, pinangurrujilinyurni manyanangu jarmmalany pirlawu.”

²⁸ Wali pujungurni palunyanangu Kalalijangkarlu Jesus jakuljakuljularni wapalkarrarlul wulyukujirnujangka.

Mimijartiwarnti manya wulyukujirni Yesusju

²⁹ Nyanartijangka mayarungurni jupurrungurni palu yani kanarlanyurra mayaru. Jesus Jayimijjaa Jun mapirri palu yani, pirriyanila palu mayarurla Jayiminkurarlajaa Yanturukurarla. ³⁰ Takurryani palu mayarurla. Mimijarti pa yukarnani kaninykaniny mayarurla marnin Jayiminku parla mali. Nyanartijangkarlu palurla marni Yesusku, “Mimijarti pa parrparr yukarnana minyarti marnin Jayiminku parla mali.” ³¹ Wali Yesusju yanungurla ngarrpirtimani, marnin kirkarnukujirni. Parrparr kurrkantinyala, marnin nyanarti kirtilyjarrinyala. Miyila manya yinya malingu Jayiminkurarlu.

³² Nyanartijangka karuwarrarla mungangkurrarla palu yani Jesuskarti. Puranguliny takurryani. Piyirn mimijartiwarntijaa piyirnarntiwarlany pirlajartiwarnti palunya Jesuskarti kanya piyirnarntirlu nyanartikarrajiwarntirlu. ³³ Piyirnarnti nukarnini tawunjangkawarnti palu kirlingirrirla ngunangani mayarurla. ³⁴ Mimijartiwarnti paja manya wulyukujirni Yesusju. Yarnta pirlawarnti manyanangurla jurramanani piyirnarntiwarlanyjanga. Kulkurukujirnila manya pirlawarnti, tumaj palurla Yesusku pinarri ngunangani, yangkala manya Yesusju kulkurukujirni.

Ngarpukura wangki manyanangu jularnani Yesusju

³⁵ Nyanartijangka kumantarla pa Jesus turtapinya manyanjanga. Pukanyajarti pa mayarungurni yani. Kayanwarlany pa. Purayimarnani parla Ngarpuwu, Ngarpuwu parla wangki marnani. ³⁶ Wali muwupungani palurla pajangu. Jinamanurla palu wajilpinya Jesus Jayimintujaa kanarlanywarntirlu, kitangarni palurla pirriyani. ³⁷ Parlipinya palu. Marni palurla, “Muwupungana mangulu piyirnarntirlu nukarnirlu.” ³⁸ Nyantungu manyanangu marni, “Yankurlipa mayaruwarntiwarlanykarti. Julawu marnanyanangu Ngarpukura wangki kanarlanywarntiwuwurti. Minyartipurru wangki marna pirriyani.”

³⁹ Nyanartijangkala Jesus kitpungani Kalalirla. Wamarn jularnani manyanangu wangki Ngarpukura mayaruwarntirla jujupurruwarntirla. Yarta pirlawarnti manyanangurla jurramani piyirwarntijangka.

2

Nganpayi mimijarti kanyjijarra yakurr

¹ Nyanartijangka Jesus pa tikiyani mayarukarti tawunkarti Kapaniyakarti. Ngurrawarnti murrkurn pa kirrarni nyanayirla mayarurla Jesus. Nyanartijangka piyirwarntirlu Kapaniyakarrajiwarntirlu palurlanyanu jakuljularnani, "Jesus pa nyanayirla mayarurla marnpa kirralany." Piyirwarntirlu palurlanyanu jakuljularnani.

² Nyanartijangka mayarurla pa kirrarnani Jesus kaninykaniny. Mayaru pa nyanarti lukajiliny. Jarlu palu ngartakpani lukajangka. Wali pirripirriyanani palunyanta Jesuskarti. Wali nyanarti mayaru palu tipani piyirntu, kurayipwarnti murrkurnjaa kanarlanywarnti piyirwarnti paja palu ngunangani mayarurla nyanayirla. Tipani palu, kanarlanywarnti palu palkangala karrinyani kirlingirirla. Kaninykaninygurni manyanangu wangki wulyu jularnani Jesusju. Kalpurwarlanyju piyirntu ngarlkarlala palu pinakarrinyani. ³ Kanarlanywarntirlu palurla pirrikanya nganpayi layi nyanarti mimijarti kanyjijarra yakurr yanungajirtajinyangu. Jesuskula palurla kanya kurrinykurrinyju wulyukujirnupurru nganpayiwarntirlu kalukurla. ⁴ Kanya palu mayarukarti kaninykaninyjurma, yangkala palu jatajatalani. Jarti palurla nyanyangkurra kirlingirriwu takurryanupurru. Paja palunyanta ruk karrinyangurra kirlingirirla. Parakanya palu nganpayi mimijarti kankarral kurrinykurrinyju kankarnumarrangurlu yungupurru.

Nyanartijangkala palu numpurkarlarni mayaru kankarnumarrangu, kirlingirirla ngujangurra. Wali nyanarti piyirntu palu takurrpinya kirlingirirlal kalukujarti kanimparral. Kankarnumarrangurni palurla nganpayi kanimpalkujirni. Jesusja palunyanta marnpa yutukani.

⁵ Wali Jesusju manya nyangani, ngurtparnani palurla Jesusku. Nyanartijangka marni parla nganpayiwu mimijartiwu Jesusju, "Nganpayi. Jalarrarni marnangu wajapungana yakurr nyuntukurajangka."

⁶ Wali piyirwarntirlu nyanartiwarntirlu kurayipwarntirlu palu nyanya. Pinapinakarrinyani palu wangki yangkarti Jesuskura, Jesusju parla marni minyartiwu. Marnani palurlanyanu nyanartiwarntirlu kurayipwarntirlu muntanga kaninykaniny ranyji, ⁷ "Nganajangka pa nganpayi minyarti kujarti malany. Kayan ngartanyanangurla ngananguwurti wajapungka yakurryakurr piyirngurni. Ngarpungumipa pa wajapungany. Nyapartu manyanu Jesusju kajalkajalkujilany, Ngarpula wartangurnikujilany. Kayan ngartanyanangurla nyantungu wajapungka piyirngurni." Kujarti palu kurayipwarntirlu pinapinakarrinyani.

⁸⁻⁹ Jesusjula manya nyangani yangka palu pinapinakarrinyani muntanga kaninykaniny. Wali marni marni manyanangu Jesusju kurayipwarntiwu, "Nganajangkarlu manta kujarti pinapinakarrinyana muntanga. Pinapinakarrilany manta ngulikanupurru. Ngulikarrkula pajanta minyartingurni wangkingurni ngajukurangurni."

Nyanartijangkarlu manyanangu marni, "Nganpayi minyarti marna wulyukujiwu mimijangka, yarta marna piyirnjangka minyartijangka yakurryakurr wajapungkuwurti. ¹⁰ Ngarpungu paja yiparni minyartikarti nguwakarti. Ngarpukura maya marna ngajungu martalany, yangkala

marna yakurryakurr wajapungany piyirnjangka, marninjangka yapa-jangka pujurni. Wali kujartikarra marnarla malku nganpayiwu min-yartiwu, yangkala pajinta pinarri ngunawu mayawu ngajuwu.”¹¹ Marnila parla nganpayiwu mimijartiwu Jesusu, “Pinamantaja nganpayi. Tur-tangka. Kaluku warntarlanyanu, wurnala man turtangurla yanku ngur-rakarti.”

¹² Nyanartijangka turtapinya pa. Turtangurla warntarni parlanyanu kaluku, partalurnila wurna yani. Tirrinyyanila manyanangurla piyir-nwarntirla palkakarti.

Wali nyanartijangka purrpurmarnila palu piyirnwartni nukarni. Mil-pala palu purlkajarrinya. Nyangani palu nganpayi wurnajangka yanany-jangka. Nyanartijangka wirriyajarrinya palu nukarnini, Ngarpupala palu kajalkajalkujirnani. Marnani palurlanyanu wirriyarlu, “Ngajirta parlipa nyakarla kujartijiliny jarlu. Minyarti parlipa nyangany jalarramipa.”

4

Nganpayi kiyi tarrapungujawal

¹ Walimpa ngapanga purlkanga pa Jesus kirrarnani rirringkirla. Wali piyirn paja palunyanta pirriyani yalartiwarntingurni wartangurniwar-lany wartangurniwarlany. Ruklaparnani palanta piyirnwartni paja Jesusa. Ngajirta parla kirlingirri ngunarla. Warpiny palanta rukukani, yangkala ngurtingala parayani ngapakarrajirla Jesus. Piyirnwartni nya-nartiwarnti paja piyirn palu palkangala rirringkirla ngunangani, Jesus pa kirrarnani ngurtinga. Parayanurlala wangki manyanangurla marnani ngurtingurni ngapakarrajigurni.

²⁻³ Pinarriyungani manya Jesusu wangki purlka ranyjikarraji. Jularnani manyanangu piyirnwartiwu, “Piyirnwartni pinakarrilu.

“Layi nganpayi pa kiyi tarrapungujawal yanani, tarrapungku pa kiyi jirajijiliny miyipurru turtapungupurru. Nyantukurla yartta nguwanga pikanga manya tarrapungku.

⁴ “Nyanartijangkarlula yartta manya tarrapungani kiyi nyanawurlu piyirntu. Tarrapungani manya wamarnkujarra. Kiyiwarnti palu wantinyani kujangkurrajarra. Kanarlanywarnti palu wantinya kirli-warntirla kirninyja. Kanarlanywarnti palu wantinya nguwanga pal-jarra. Kanarlanywarnti palu wantinya warntarrirla patinga. Nukarnini palu wantinya wulyuwulyu kiyiwarnti tarrapungujangkawarnti, yangka manya tarrapungani piyirntu. Wanyani manya, walimpa palu wartan-gurni ngapajangka turtapungku.

“Wali wartangurnila palu yukarnani kiyiwarnti nyanartiwarnti. Ka-narlanywarnti palu yukarnani warntarrirla palkanga. Jirikiwarntila palu laparni, parlipinyala palunya kiyiwarnti palkangajangka. Yutantinyala palunyanangurla kiyiwarntirla, ngarnanila palunya nyanartiwarnti kiyi-warnti.

⁵ “Yarntarni kanarlanywarnti kiyiwarnti wulyuwarnti palu yukarnani nguwanga lartanga. Kankarnumarrangu pa nguwa nyanarti yaru, kaniny-marrangu pa paljar, pamarr ngunangani purlka ranyji kaniny-marrangu. Nguwa nyanarti parla kiyiwu larta, ngajirta parla nguna warnamintiwu tartayanupurru kanimpal. Wali partalurnila palu turtapinya warnjal kiyiwarntijangka, turtapungurla kutarni karrinyani. ⁶ Purangurlula lani lalkawurra warnjal, lalkajarrinyala wurrkal nukarni, yangka nyanarti warnaminti kiyikura ngajirta kaninypparral tartayantarla.

⁷ “Yarntarni kanarlanywarnti kiyiwarnti wulyuwarnti palu yukarnani nguwanga kirlinga. Jarlu pa piyirntu jakurrpinya nguwa. Warnaminti

kirlikura warrarni ngunangani kaninykaniny nguwapuru. Kula walirni warpinykujirni, minyakujala warrarni ngunangani kaninykaniny.

“Nyanartijangkarla palunyanangurla yukarnani kirliwarntirla kiyiwarnti piyirntu tarrapinya. Wali kirninyjarni pila turtapinya ngarlajaa wulyu. Ngarlanguninyju parla tinyungani mana wulyunguniny. Wali ngarlangu manangu nyanawurlu wajapunganila nyanarti mana wulyunguniny. Ngajirta pa nyanawurlu manangu wulyungu martarnantarla miyi, yangka pa nyanawurlu ngarlangu wajapungani.

⁸ “Yarntarni kanarlanywarnti kiyiwarnti palu yukarnani nguwanga wulyunga yatunga. Wali nyanartijangka kiyiwarnti palu turtapinya yukajiliny, kankarralparni lani turtapungurla palu karrinyani. Yingkinjarti palu karrinyani. Purlkajarrinyala kiyijangka. Yangka palu nguwanga yatunga wantinyani, nyanarti palu miyi martarnani yingkinjarti nukarnirlu. Kanarlanywarnti palu karrinyani murrkurnjarti miyi. Yingkintu manya martarnani 30 kiyiwarnti jirajijilinywarnti. Kanarlanywarnti palu karrinyani ngarrjamartajarti miyi. Yingkintu manya martarnani 60 kiyiwarnti jirajijilinywarnti. Kanarlanywarntiwarlany palu karrinyani pajartijinyangu miyi. Yingkintu manya martarnani 100 kiyiwarnti jirajijilinywarnti.”

⁹ Marnanila manyanangu Jesusju, “Puju manta pinangu tarrpartawu, wali nyanarti, pinakarriwu manta.”

¹⁰ Walimpawarlany manyanangurla ngunangani piyirnwartirla mapirrikarrajiwartirlajaa piyirnwartiwarlanyja murrkurnta. Japirlyungani palura Jesus, “Nyapartukarra yangkarti man marni, kiyiwarnti tarrapungujangkawarnti manunya jularni.”

¹¹ Jesusju manyanangu marni mapirrikarrajiwartiwu, “Jarlu marnanyirrangu jularni wangki ranyjikarraj. Jalarrala marnanyirrangu wangki yangkarti kalarakujiwu nyurrawarntiwu, yangkala mantarla wangkiwu pinarri ngunawu. Pinarri mantarla ngunawu nyapartukarra Ngarpu parlipangu kajalkajal nguniny.

“Wali nyurrawarntiwu mapirrikarrajiwartiwu marnanyirrangu ngajungu kalarakujilany wangki, yangkala nyanartiwartiwu kanarlanywarntiwu marnanyanangu julawu ngajungu wangki rantangangurni.”

¹³ Yarntarni Jesusju manyanangu marni mapirrikarrajiwartiwu, “Puju kayan nganta pinangu pinakarri minyarti wangki kiyi tarrapungujangka, kayan nganta pinangu pinakarri wangki nganawurti minyartijiliny ranyjikarraj nyurrawarntirlu.”

¹⁴ Wali nyanartijangka Jesusju manyanangu kalarakujirni mapirrikarrajiwartiwu wangki ranyjijangka nyapartukarra parlipangu kiyiwarntirlu pinajulalany. Kujartikarra manyanangu marni, “Nyanarti piyirn Ngarpukura yangka manyanangu julalany, nyanartijilinyparni piyirn minyarti kiyi tarrapungujuwal ngunangani. Wali nyanarti kirlingalparni piyirntu julalany Ngarpukura wangki lirrangu, nyanartijilinyparni kiyi tarrapungujangkajiliny nguwanga yukarnani.

¹⁵ Wali kiyiwarnti kanarlanywarnti palu yukarnani palkanga warntarirla, jirikirlula palu ngarnani. Nyanartijilinyparni palu piyirnwartni kanarlanywarnti nguniny. Wangki palu pinakarrilany Ngarpukura jularnujangka. Ngajirta palu mapunikarra. Pirlangu purlkangu yap kangany partalurni. Kulmanurla manyanangurla kangany wangki nyanarti. Piyirnwartni nyanartiwarnti palu kiyijilinyparni nguniny palkanga.

¹⁶⁻¹⁷ Yarntarni kanarlanywarnti kiyiwarnti palu yukarnani nguwanga paljarra, partalurnila palu turtapinya. Walimpa purangurlula manya lani

lalkawurra. Nyanartijilinyarni palu nguniny piyirnarnti kanarlanywarnti. Pinakarrilany palu nyanarti wangki Ngarpukura, wirriyajarrilanyypala palu. Walimpa jingkirrikangany palunya piyirnarntiwarlanyju, yarnta kujikarralany palu kanarlanykanarlanyju piyirntu tumaj palu mapunikarralany wangki Ngarpukura. Nyanartijangka ngajirta palurla mapunikarra jutungurni.

¹⁸⁻¹⁹ Yarntarni kanarlanywarnti kiyiwarnti palunyanangurla yukarnani kirlinga. Turtapinyajal palu wurrkal wulyuwarntijaa ngarlwarnti. Tintinyynala palunya ngarlanguninyju kirliwarntirlu, yangkala ngajirta palu wulyuwarntirlu miyi martarla. Wali nyanartijilinyarni palu nguniny piyirnarnti kanarlanywarnti. Pinakarrilany palu wangki Ngarpukura, mapunikarralanyypala palurla kaparnwarlanyarni. Ngajirta palurla munta kayan nguna Ngarpuwu. Wali pinapinakarrianyypala palu pamarrjaa manawarnti. Nganapartu nganapartu palu pinapinakarriany jutungu. Ngajirta palu Ngarpu pinapinakarri. Yarnta palurla yakurr nguniny munta kayan kujikanurlamarra. Ngajirta palu nurrurrurlu mapunikarra.

²⁰ Yarntarni kanarlanywarnti kiyiwarnti palu yukarnani nguwanga wulyunga. Turtapinyala palu, purlkajarrynala palu, walimpa palu nukarnini miyijartijarrynala. Kanarlanywarntirlu palu murrkurn martarnani kiyiwarnti 30 yingintu, kanarlanywarntirlu palu ngarrjamarta martarnani kiyiwarnti 60 yingintu, kanarlanywarntirlu palu pajajinyangu martarnani kiyiwarnti 100 yingintu. Nyanartijilinyarni palu piyirnarnti kanarlanywarnti nguniny. Pinakarrilany palu wangki Ngarpukura. Mapunikarralanyypala palu, munta kayan palurla nguniny Ngarpuwu. Nurrurrurlu palurla mapunikarralany. Nguninyypala palu nyapartukarra manyanangu Ngarpungu wulyumalany.

Ngapa purlka

³⁵ Nyanartijangka karuwarrarla Jesusju manyanangu marni piyirnarntiwi mapirrikarrajiiwarntiwi, “Wurna parlipa yanku rirringkiwarlanykarti kurlirninnyirra kurlirninnyirrakarti.” ³⁶ Jesus pa kirrarnani jurni ngurtinga. Nyanartijangka palu mapirrikarrajiiwarnti parayanukarakanya ngurtinga. Kanyala palu Jesus ngurtijarti. Wali paja piyirnalunya wanyjani ngurtijawurlu ngapakarrajijangkajawurlu. Ngurtiwarntiwarlany palu mapirriini jakarni.

³⁷ Nyanartijangka walypa purlka pirriyani. Kupalpararla purlkajarrynya manyanangurla, walypangu ngapa kuparlararla purlkakujirni. Ngapa manyanta yimpirlmarnani ngurtikarti, tipanani manyanta ngurtinga.

³⁸ Jesus pa ngurtinga yukarnani wartangurni jiwajirla. Yukarnani manyan wurnanga wurnanga ngurtinga ngapakarrajirla. Wali parnkimani palu manyanjangka, marnila palurla, “Purlka. Nganajangka man manyanmipa yukarnana. Ngapangujal parlipanya ngalku jalarra. Jalarrajal parlipa pirlajarriwu.”

³⁹ Purlka nyanartijangka parnkijarrynya. Wali jarmarnila parla lalypawu, marnila parla ngapawu Jesusju, “Lamajarri.” Wali lamala larlanguja ngapa nyanarti walypangajirtajarti. ⁴⁰ Jesusju manyanangu marni mapirrikarrajiiwarntiwi, “Ngapangu manya rayinkujilany. Ngajirta manta pinakarri Ngarpu mapunjinyangu. Pinakarrilany manta rayinkarinyupurru.”

⁴¹ Wali rayinjarrynala palu, purlkajinyangu rayin. Wali jularnani palurlanyanu, “Nganaparta nganpayi minyarti. Minyajal pilanyanta mapunikarralany walypanguwurtijaa ngapanguwurti. Jarmalany pilangu.”

5

Nganpayi wangarta

¹ Nyanartijangka Jesusjaa piyirn nyantukurawarnti mapirrikarrajawarnti palu pirriyani ngurtijarti ngapakarrajijarti kakanikakani ngapanga purlkanga. ²⁻³ Piyirn yini Karrajiyin palu ngunangani nyanayirla. Jamurn Jesus jupantinya ngurtijangka, marnpa parla pirrilaparni piyirn kayan najijangka, wanyjarrarla palunya pirlajarrinyujangka tartakujirnani.

Minyarti nganpayi pa pirlajarti ngunangani nyanayirla najinga. Muntanga manyanta pirla ngunangani. Pirlangu pa wangartakujirnani. Pajamirru palu jakarr karrpirni jinajaa kurrapa. ⁴ Manangu nyanawurlu tanyjingu ngajirta pa tartpartarnantarla. Nyantungu pa yarrparni tulungunganani nyanarti mana tanyji kurrapajarrajangka. Nyamarrpun-ganila manyanu tanyji nyantukurajangka jinajarrajangka. Mayaparijinyangu pa ngunangani, yangkala ngananguwurti piyirntu ngajirta pa lamakujirla. ⁵ Kakarra piyip karla takurr pukanyja julngurru kujartirlurra wampalmarnaninyirra pirlawarntikurarla ngurrangajaa pamarra. Nira pa papajananyirrajae junganani manyanu pamarru jiringu.

⁶ Wali piyirntu nyanawurlu Jesuspala parlipinya marringurni ngurtijangka jupantinyujangka. ⁷⁻⁸ Nyanartijangka pupurula laparnkanya yalartingurni. Mirtijurrurnjurrurn wantinyala manyanta Jesusja. Jesusju parla marni, "Nyuntu pirla jarntakpanyjarlanyanta nyanartijangka nganpayijangka."

Nyanawurlu nganpayirlu parla nganymarni Jesusku, marnila parla, "Jesus, walaku Ngarpukura purlkakura, nganajangkarlu paja kujartikujilany. Ngajirta ngajan walajiyungka. Ngajirta ngajan pirlapirlakarra." Nurrurrurlu parla marni nganpayirlu.

⁹ Jesusjula japirlyinya, "Ngana man nyuntu yini."

Nyantungula manyanta jangkumani, "Ngaju marna yini Paja, tumaj marnalu paja nguniny." ¹⁰ Nyanawurlulu piyirntu parla marni nurrurrurni, "Ngajirta nganunya ngunyipungka minyartiwarnti pirlawarnti ngurrajangka minyartijangka."

¹¹ Wali nyanartikarra marnparni palu paja pikipikiwarnti karrinyani pamarra riringki, miyi palu ngarnani. ¹² Wali nyanartiwarntirlu pirlawarntirlu palu nurrurrurlu ngarntimani, "Jesus, yipawu manpanya pikipikiwarntikarti. Takurryanku marnalunyanangurla."

¹³ Nyanartijangka yiparnurlakani manya Jesusju. Nyanartiwarnti pirlawarnti palu pirriyani, tartayanila palunyanangurla pikipikiwarntirla pajanga. Nyanartiwarnti pikipikiwarnti pajajinyangu palu karrinyani kunyungurla 2 jawujun. Pujurnila palu laparni kanimpal ngalangan-gurni. Puluklaparni palu ngapanga purlkanga, yurrantinyala palu pu-jurni. ¹⁴ Nyanartijangka laparnkanyala palu piyirnwarnti nyanartiwarnti pikipiki ngampurjiwarnti. Nyanartirni wangki palunyanangu jakuljular-nani piyirnwarntiwu mayarukarrajiwu.

Wali mayaruwarntijangka palu pirriyani nyanartikarra piyirnwarnti nangupurru. ¹⁵ Marnpa pirriyanurla parlipinyala palu Jesus. Piyirn wulyujarrinyujangka manyanta kirrarnani marnpa, nyanartirni piyirn yangka pirlawarnti paja manya martarni. Mana karrkinta martarnani, pinangu jirrkirlpala pinakarrinyani. Purrpurrmarnila palurla piyirn paja nyangujangka. ¹⁶ Jularnila palunyanangu mayarujangkawatirniwu kanarlanyarnurlu, "Yangkarti nganpayi marnalu nyanya wangarta-jangka, wulyujarrinya pa. Yarnta pirlawarnti palunangurla takurryani

pikipikiwarntirla. Puluklaparnila palu ngapanga nukarnini pirlawarnti mapirriini.”

¹⁷ Nyanartijangka piyirwarntirlu pujungurnila palurla Jesusku nururrurlu ngarntimani, “Yanku man ngurrajangka minyartijangka.”

¹⁸ Wali jamurn Jesus parayanani ngapakarrajirla ngurtinga, nganpayirlu nyanawurlu wulyukujirnujangkarlu parla juturni ngarntimani. Marni parla Jesusku, “Mapirri marnangurla yanku.”

¹⁹ Jesusju lamakujirni. Kujala parla marni, “Tikiyantanyanangu nyuntukurawarntiwu. Julawu manunyanangu nyapartukarra manta Ngarpungu purlkangu yarakujirni. Yarntarni manunyanangu julawu nyapartukarra mangu yawiyijarrinya Ngarpungu.”

²⁰ Wali nganpayi nyanarti turtangkanya, jularnanila manyanangu wangki mayarurla Tikapalijja. Piyirwarntiwu pajawu manyanangu jularnani nyapartukarra Jesusju wulyukujirni, purrpurrmarnila palu piyirwarnti nyanartiwarnti pinakarrinyujangka.

Manga pirlajarrinya, Jesusja manyanta palya palymani marnintu

²¹ Wali nyanartijangka Jesus tikiyani karlanikarlani ngapanga purlkannga. Nyanayirla rirringki palunyanta marnpajarrinya Jesusja piyirwarnti paja. ²² Layi nganpayi manyanta pirriyani Jesusja yini parla Jarji. Warrkammarnani pa mayarurla jupupurrurla. Parlipungurla jinanga Jesusja manyanta lapart parntawantinya kajalurni japirlyungupurru. Ngartimananila parlanyanta nururrurlu Jarjiu mangawu kurntalku. Marni parla, “Ngajukura yapa pa yukalany purlka mimi jamurnku pirlawu. Yanungurla man palymanku yarakujiwujaa wanjikujiwu.” ²⁴ Nganpayi nyanarti turtapinya. Jarrkanya parla Jesusku, yananila pila. Piyir paja palunyanta warryani Jesusja, marnpa palunyanta lawuwantinyani tirtirnkarra.

²⁵ Layi marnin manyanangurla ngunangani yitilalwarnti paja 12 ranyjipirrajarti. Marninkurajiliny martarnani. ²⁶ Jarti palurla mirrijin yungani maparnwarntirlu lamakujirnuwurru. Pamarr manyanangurla pujumani maparnwarntirla. Ngajirta wulyujarrirla, mayajarrinyala. ²⁷ Jarlu palurla jularni Jesus wulyukujirnujuwal. Nyanartijangka Jesusja palanta paja warrlaparni, wali marnin nyanarti manyanangurla mapirri yanani. ²⁸ Pinapinakarrinyani parlanyanu, “Palymanku marnanyanta Jesusja palya, wulyujarriwula marna.”

²⁹ Nyanartijangka palymani parla Jesuskura palya marnintu, lamajarinyala nyanartikarra. Ngungkupungani manyanu kaninykaniny lamajarrinyujangka. ³⁰ Jesusju manyanu ngungkupinya nyantukura maya manyanta tirrinyyani karnalanyjurra. Nyanartijangka kurnakwantinya. Marni manyanangu, “Nganangu paji ngajukura palya palymani.”

³¹ Mapirrikarrajawarntirlu palurla marni, “Paja marnangulurla wamarn karrilany. Kunyungurla nganangu partanta palymani. Ngurrrpa mar-nalurla.”

³² Jesusju parla nyangani kulkururlu wanyjarrarlu palymani. ³³ Marnintu manyanu ngungkupungani kaninykaniny Jesuskururlu mayangu lamakujirni. Nyanartijangka yanila manyanta Jesuskarti parntawantinyala manyanta jinanga rayintu. Jularni parlanyanu nukarnini. ³⁴ Jesusjula parla marni nyanartiwu marninku, “Mapunikani pajan, wulyujarrinyala man. Wali marnanta wulyukujirni, wurnala man yanku wirriya.”

³⁵ Walimpawarlany kukajartila palurla pirriyani nyanartiwu nganpayiwu Jarijku. Marni palurla, “Kurntalku man marlaljarrinya. Nganapurru man jutungu ngarntimalany nyanarti nganpayi pinayungujuwal Jesus.”

³⁶ Jesusju manya jamulu pinakarrinya. Marni parla Jesusju nganpayiwu nyanartiwu Jarijku, “Ngajirta ngankurlanyanu karrartajarri, yarr pajarurla ngurtngunawu ngajunga.” ³⁷ Jarmarni manyanangu Jesusju, “Ngajirta nganta piyirn paja pirriyanta. Yarr murrkurnmipa yantajilurla.” Kanya manya Pitajaa paparlangu Jayimijjarra Jun.

³⁸ Nyanartijangka pirriyanila palunyanta Jarijkarla mayarurla. Piyirnpala paja palunya parlipinya nyanayirla, maya palu lungani kjangkurajarra. ³⁹ Tartayanurla marni manyanangu Jesusju, “Nganapurru manta kuja warawaramalany. Nyanarti manga ngajirta pirla, yarr pa manyan yukalany.” ⁴⁰ Yarrparnila palurla jingkirti warralpinya nyanartiwarntirlu pajangu. Nyantungu manya yarrmipa ngunyipinya palkakarti. Murrkurn manya tartakujirni Pitajaa Jayimijjaa Jun. Ngamajijaa ngarpu, mapirrirni manya tartakujirni.

Wali nyanartijangka yanila palu mangakarti ngurra wanyjarrarla yukarninyirra. ⁴¹ Jesusjula tarrrpartarni kurrapa nyanarti manga, marni parla, “Turtapungka manga.” ⁴² Manga nyanarti mapunparnila turtangurla kitpungani. Nyanartiwarntirlula palurla purrpurmarni, mil palu purlikajarrinya. Manga yangka purlka yitilalwarnti 12 parla. ⁴³ Jarmarni manyanangu nyanartiwarntiwu mapirrijangkawu Jesusju, “Ngajirta ngantanyanangu jula kujangkurrajarrawu kanarlanywarntiwu.” Miyiwula manya jinjinyinya yungupurru manga nyanarti marranyan.

6

Kapijaa miyi manya yinya Jesusju

³¹ Jesus manyanangurla piyirwarntirla mapirrikarrajivarntirla ngunangani. Piyirwarnti kanarlanywarnti paja palu pirripirriyanani. Mirnpungani palu nyanartiwarntirlu piyirwarntirlu, yangkala miyi ngajirta palu nganyjarla Jesusjujaa nyantukurawarntirlu mapirrikarrajivarntirlu.

Nyanartijangka marni manyanangu Jesusju nyantukurawarntiwu mapirrikarrajivarntiwu, “Wurna parlipa yanku. Jintanga parlipa kirralku piyirwarntingurni rantanga.” ³² Ngapakarti palu turtangkanya ngurtikarti ngapakarrajikarti Jesusjaa mapirrikarrajivarnti piyirwarnti. Ngapagal purlikangal palu yani ngurtijarti pintirnikarti.

³³ Nyanartijangka piyirwarntirlu palunya pajangu nyanya nyanartiwarnti turtangkarranyangka ngurtijarti. Nginyjirrikani palunya, jinjala palu wamarn laparni ngapagal riringki. Mayaruwarntijangka palu pirripirilaparni piyirwarnti nyanartiwarnti kanarlanywarnti. Kajalurni wantinya palu, Jesus jupantinyala ngurtijangka.

³⁴ Nyanartijangka jupantinyurla piyirwarnti pupurujangkawarnti manya nyanya Jesusju. Yawiyijarrinyala manyanangu, tumaj palu yarr wampalmarnani, ngananguwurti ngajirta manya ngampurrmanantarla. Wali purlka wangki manya pinayungani Jesusju.

³⁵ Nyanartijangka karuwarrajarrinya. Piyirwarnti mapirrikarrajivarnti palunyanta yani Jesuskarti. Marni palurla Jesusku, “Minyarti ngurra pa walmarta, miyi ngajirta parlipangu nguna. Purangu pa kutajarrinya. ³⁶ Manyanyanangu minyartiwarntiwu piyirwarntiwu. Maryarukarti palu yanku. Warntawu palurlanyanu ngurrujarra ngurrujarra miyi pamarrjawurlu.”

³⁷ Wali jangkumani manyanangurla Jesusju mapirrikarrajawarntiwu, “Kayan ngarnanya marri yipanya, nyurrawarntirlu mantanya yungku miyi ngarnupurru marnpajangka.”

Marni palurla Jesusku, “Nyapartukarrala marnalunyanangu miyi wartawu nyanartiwarntiwu piyirwarntiwu. Ngajirta marnalu marta pamarr purlka yangka \$200 miyiwu warntarnupurru.” ³⁸ Japirlyinya manya Jesusju, “Yanungurla nyakulurla, nyarrjangu manta miyi martalany kanarlanywarntiwu yungupurru.”

Nyangungurla palurla jularni Jesusku, “Miyi kurriny kurriny kayanjaa kapijarra kurriny marnalu nyanya.”

³⁹ Nyanartijangka piyirwarnti nukarnini manya jinjinyinya Jesusju, “Yutantilu yukanga wurrkalla tukuwarlany tukuwarlany.” ⁴⁰ Kajalurnijaa wartangurni palu yutantinya kirri, nganimpirriwarlany nganimpirriwarlany palu kirrarnani. ⁴¹ Miyiwarntijaa kapijarra manya warntarni Jesusju. Millu kankarral nyanya, Ngarpuwula parla ngarntikanya Jesusju, miyila manya jungani Jesusju. Yinya manya mapirrikarrajawarnti. Marni manyanangu, “Yungkalunya.” Yarntarni kapi manyanangu jungani. ⁴² Ngarni palu nukarnirlurni, kinkijartijarrinyala palu.

⁴³ Nyanartijangka miyijaa kapi jakarrngarnujangka palu warntarni mapirrikarrajawarntirlu, ngurtiwarntirla purlkawarntirla 12ja palu takurpinya. ⁴⁴ Yangka piyirn palu nguja nyanartikarra paja 5 jawujun.

Jesus kankarninyirra yani ngapangal

⁴⁵ Nyanartijangka piyirwarntiwu mapirrikarrajawarntiwu manyanangu marni Jesusju, “Kajalu manta yanku ngapanga purlkanga ngurtijarti ngapakarrajijarti. Ngurrakarti Pijayirtakarti kakanikakani manta yanku.” Yarntarni kanarlanywarnti piyirwarnti nukarnini manya yiparni. Pujurni palu tikitikiyani pulparral ngapangajirtarlal ngurrawarntikarti. ⁴⁶ Yiparnurlakanungurla pamarrkartila yani nyantu Jesus. Nyanayirla parla purayimarnani Ngarpuwu, Ngarpuwu parla japirryungani.

⁴⁷ Wali mungajarrinyala manyanangurla mapirrikarrajawarntiwu. Karpn muntanga palu karrinyani ngurtijarti, Jesuspala pamarra warrarni kirrarnani. ⁴⁸ Pamarrngurni manya nyanya Jesusju wampalmarnanujangka. Kayan ngartalu turrinyantarla ngurtijarti. Walypangu manya lamakujirni.

Nyanartijangka munganga jamurn yangka rarrpajarrinyani kakarra, Jesuspala manyanangurla pirriyanani mapirrikarrajawarntirla. Waangani manya wartangurni. Kankarninyirra yanani ngapangal, kula nguwan-galparni. ⁴⁹ Nyanya palu ngapangal yananjungka. “Warawu,” marni palu. Kula palu pirlarni nyanya. ⁵⁰ Nyangungurla palu rayinjarrinya. Partalurnila manyanangu marni Jesusju, “Ngajirta nganta rayinjarrni. Ngaju marna Jesus. Purnkujarrilu.”

⁵¹ Nyanartijangka Jesus manyanangurla takurryani ngurtinga mapirrikarrajawarntirla, lamajarrinyala walypa, purrpurmarnila palurla. ^{53a} Nyanartijangka juturni palu yanani ngapangal, pirriyanila palu rirringki.

³¹ Jesus yani tawunjangka yini parla Tayiya. Tayiyajangka yani pa kayir-rara Jayitankarti. Jayitanjangka yani Jesus wamarn kakarrangu. Tikapali-jjanga pirriyani ngapanga purlkanga yininga Kalalirla. ³² Nganpayi palu kanya piyirnwarntirlu Jesuskarti pina rukjarti jalany kuta. Ngajirta pa wangki manyjarla, ngajirta pa wangki pinakarrinyantarla. Yapajangkarni pa ngunangani pina rukjarti jalany kuta. Wali ngarntimarnanila palun-yanta Jesusja piyirnwarntirlu nurrururlu, ngarntimarnani palurlanyanta nganpayiwu palymanupurru.

³³ Nyanartijangka Jesusju kanya piyirnwarntijangka palkakarti ngan-payi pina rukjarti jalany kuta. Kangungurla manyanta takurriyani Jesus kurrapajarra nganpayirla pinajarrarla. Juwajpanila manyanu Jesusju jamarnta kurraparla, kurraparlurnila palymani piyirn jalany.

³⁴ Nyanartijangka Jesus mil kankarraljarrinya, marnila parla Jesusju, “Kirlingirrijarri pinajarra.” ³⁵ Wali partalurni pinajartijarrinya nganpayi nyanarti, yartala larrakarnjarrinya, marnanila manyanangu larrakarn.

³⁶ Nyanartijangka Jesusju manyanangu marni, “Ngajirta ngantanyanangu piyirnku ngantuwurti jula.” Wali Jesusju nurrururlu manyanangu jarmarni. Nyantuwarntirlu ngajirta palurla mapunikarrarla Jesusku, jutungurni palunyanangu jakuljakuljularni wapalkarrarla. ³⁷ Purrpurrmarni palurla piyirnwarnti pinakarrinyujangka. Marni palurlanyanu, “Nganpayi minyarti Jesus pa wulyukujirnujuwal. Minyakatanya kirlingirrikujilany pina rukjartiwurti, yarta piyirnwarnti jalany kutajangka manya juwalkujilany.”

8

Nganpayi jankajarti

²² Jesusjaa piyirnwarnti mapirrikarrajiwarnti palu pirriyani tawunta yininga Pijayirtarla. Kanarlanywarntirlu piyirnwarntirlu palunyanu purpankanya Jesuskarti nganpayi jankajarti. Ngarntimarni palurla piyirnwarntirlu palymanurla wulyukujirnujuwal. ²³ Jesusju tawunngurni ngarrirtimankanya pintirnikarti jankajarti. Juwajpani manyanta milla jankajartirla jamarnta, palymanila Jesusju kurraparlu. Palymanurla parla marni, “Wayila man nyangany nganawurti.”

²⁴ Ngalaramarni nyantu nganpayi jankajarti. Marni parla Jesusku, “Piyirnwarnti marnanya nyangany kitpungujangka. Kula manawarntirni purlkawarnti, minyakujala palu piyirnwarnti.”

²⁵ Yarnarni pa palymani mil kurraparlu Jesusju, warppunyanyala jankajawurlu, milpala lirrinjarrinya. ²⁶ Nyanartijangka Jesusju ngan-payi yiparni ngurrakarti nyantukurakarti. Marni parla, “Ngajirta ngan tikiyanta tawunkarti.”

9

Jesus kanarlanyarnijarrinya

² Jesusjaa murrkurn piyirnwarnti mapirrikarrajiwarnti kankarral pa-marra palu parayani jintanga Pita Jayimijjaa Jun. Jesus karrkin kur-nakwantinya, kanarlanyarnijarrinya. ³ Mana wirrimpurru nyantukura palypalymanani parpjartijinyangu. Kayan ngarta ngantunguwurti lukur-pungka nyanartijilinywurra parpjartiwurra.

⁴ Nyanartijangkarlu nyanya palupinya mapirrikarrajiwarntirlu kar-rinyujangka Mujijjaa Yilayija. Wangkijarti palupinya nyanya, wangki

pilanyanta marnani Jesusja. Nyangungurla palu rayinjarrinya mapirrikarrajawarnti. ⁵⁻⁶ Pita ngajirta parla pinarri ngunarla wangkiwu marnupurru, yangkala parla paparmarni Jesusku, "Purika." Turtuk parlipa nguniny minyairla. Yutukarrku marnayirrangulu wurryni minyairla kayan nyuntuwu, kayan Mujjiku, kayanwarlany Yilayijawu."

⁷ Nyanartijangka pirriyanila yurnturr, kutantinyala manyanangurla wangarr. Kaninykaninyngurni yurnturrngurni palu pinakarrinya lin Ngarpukura marnujangka. Marni manyanangu Ngarpungu, "Minyarti paji walaku ngajuwu, wulyu marna kanganya muntanga. Pinakarrilunyanta nyantunga." ⁸ Jamurn palu pinakarrinya lin, warrpkarra nyanyala palurla mapirrikarrajawarntirlu, jartila palupilangulu nyanya. Jesumipala palu nyanya, wirilmarni pila kurrinywarlany nganpayijarra yinijarra Yilayijajaa Mujj nyanayirlarni.

⁹ Nyanartijangka jupantinyanila palu Jesusjaa mapirrikarrajawarnti kanimpal tikirr. Marnila manyanangu Jesusju, "Ngajirta ngantanyanangu jula piyirruku ngantuwurti wangki nyangujanga. Mularnpungku mantanyanangu kajirna pirlajangka wanjijarriwu. Nyanartijarra mantanyanangu julawu piyirruku walimpa." Jarrmarni manyanangu Jesusju.

¹⁰ Wali mularnpunganila palunyanganu nyanarti wangki kanarlanywarntiwu pamarra nyangujanga, yangkala japirlyungani palunyanu mapirrikarrajawarntirlu, "Nyapartukarra wangki minyarti manyanu jularnani pirlajangka pa wanjijarriwu. Ngurrrpa marnalurla."

Mapirrikarrajawarntirlu palunyanta jarti jurramani pirla

¹⁴ Wali nyanartijangka palu turtuyani piyirwarnti yiniwarnti Pitajaa Jayimjijaa Junjaa Jesus pamarngurni kaninypparral. Pirriyani palunyanangurla kanarlanywarntirla mapirrikarrajawarntiwarlanyja. Kajalu palu karrinyani mungkur mapirrikarrajawarntijaa piyirwarnti kurayipwarnti. Piyirwarntiwarlany paja mapirri palu karrinyani. Wali nyanya palunya Jesus mapirrirlu. Kurayipwarntirlu palunya japirlyungani mapirrikarrajawarntiwarlany yapapurru wulyukujirrupurru.

¹⁵ Nyanartijangka Jesus palu nyanya piyirwarntirlu. Wali ngarrurta-jarrinyala palu Jesus nyangujanga, pupurula palanta laparni Jesuskarti, jamurn palu nyanya. Marni palurla, "Ngurt marnangulurla nguniny nyuntunga." ¹⁶ Jesusju manya pinakarrinyani marnujangka yangka kurayipwarntirlu palunya japirlyungani mapirrikarrajawarnti mayangu kajaluwarlany wangki. Nyanartilanya manya japirlyunya Jesusju nukarnini, "Ngana wangki mantarlanyanu marnana. Julajilu."

¹⁷ Nganpayirlu layingu manyanta jangkumani, "Yu, julawu marnangu. Pirrikanya marnangu nyuntuwu minyarti parri walaku ngajukura. Nyakarla man nyuntungu, minyakujala man yap yani, yangka marnangurla wartapuran pirriyani. Minyarti parri ngajirta wangki manyja, lirra pa nguniny numjarti. Pirlangu pa patanyjakujilany. ¹⁸ Pirlangu pa tartpartalany, palypungany manyanta nguwanga, nyanayirla manyanu nartwarntalany. Pirlangu pa rukukarralany ngayila. Kayan ngarta ranganyja parri nyanarti. Lirra manyanu kinyirrkarra pajarralany. Jamarntala manyanta pirriyanany parringa. Kayanmirri kayanmirri pa kujartijarrilany, nyanartijangka marnanyanangurla kanya parri mapirrikarrajawarntikarti nyuntukurawarntikarti. Jarti marnanya japirlyunya pirla jurramanupurru. Jarti palu ngunyipinya pirla parringajangka." Kujarti parla marni nganpayirlu nyanawurlu ngarpunyanankuraru Jesusku.

¹⁹ Nyanartijangka Jesusju manyanangu marni piyirwarntiwu nukarniwu, "Nyurrawarnti manta Ngarpu mapunjingajirtawarnti. Kayan nganta mapunikarra mapunjinyangu. Warrarni manta

mapunikarralany kaparnwarlanyparni. Jarlujangka kartarna ngunangani marnanyirrangurla. Larrkikanani marnanyirrangurla wangki Ngarpukura. Nyapartujangkarlu pajantarla nganga pinakarrinyani." Nyanartijangka manyanangu marni Yesusju, "Kaj. Parri warntajilu."

²⁰ Kanyala palanta Jesuskarti parri nyanarti.

Wali pirlangu parlipinya Jesus. Jamurn nyanya Jesus pirlangu palytarrapinyala parri nguwangkurra kanimpal. Wantinyala parri yangkala witawitakarninyirra nguwanga kaniny, jamarntala manyanta pirriyani lirrangurni. ²¹ Yesusju pa japirlyinya ngarpunyankura parrikura. "Nyan-gurlakarrajangka kujartijarryani parri."

Ngarpungu nyantukurarlula manyanta jangkumani, "Yarr pa lamparn-jangkarni kujartijarryani. ²² Yangka paji tarrapungani yapa ngajukura, warlunga pulukkujirni pirlangu. Yarnarni ngapanga pulukkujirni. Kunyungurla pajarla kulmanku pirlangu." Yarnarni parla marni piyirntu, "Kunyungurla man pirla jurramanujuwal, kunyungurla ngajirtaparta. Puju man nyunturni pirla jurramanujuwal, wali nyanarti. Puju man-pangu yawiyijarrilany, wali pirla jurramantanyanta ngajukurarlajangka parringajangka."

²³ Nyanartijangka Jesusju parla marni, "Nganajangkarlu pajan japir-lyungany kujarti, kunyungurla marna pirla jurramanujuwal. Mapunparni marnanyirranguru kujarti nguniny ngaju. Puju manta mapunikarrku ngananguwurti, wali nyanarti, ngajungu marnanya marlamanku. Mar-lamanujuwal marna ngaju puju piyirntu mapunikarralany."

²⁴ Wali partalurnila manyanta jangkumani piyirntu, "Yu. Mapunikar-ralanyjal marnanta. Pinayungku pajan, mapunikarrkujinyangu marnan-gurla nyuntunga."

²⁵ Nyanartijangka warriyanani palunyanangurla yalartiwarntingurni, jarlula palu pajajarryani piyirn. Jesusjula manya nyanya. Nyanar-tijangka pa warntajpani pirla. "Jarntakpanyanyanta parringajangka nyuntu pirla. Nyuntuwu marnangu marnana pirlawu. Nyuntu man wangkingajirtakujirnujuwaljaa wangartakujirnujuwal. Ngajirta ngan yarnarni tikiyanta minyartikarti parrikarti. Ngunyipungany marnanta parringajangka minyartijangka pirla."

²⁶ Nyanartijangka pirla pa papajani mayajinyangu. Parrila pilpilmarni pawujangkala. Nyanartijangka jarntakparnila manyanta pirla parringa-jangka. Wali wawuljarrynyala pa nyanarti parri yangkala palurla marni kanarlanywarntirlu, "Wali pa pujujarrynya nyanarti parri."

²⁷ Nyanartijangka ngarrpirtimani parri Yesusju, karrynyukujirnila. Par-ri-la karrynyangurra. ²⁸ Nyanartijangka palu yani ngurarakarti mayarurla kaninykaniny. Japirlyinyala palurlanyanta parriwu ranyjingurni, "Nya-partujangkarlu marnalu pirla jarti jurramani. Ngajirta manpangurla mapunikarrarla pirlangu."

²⁹ Yesusju manyanangu marni, "Puju mantanyanta ngarntimanyjar-langurra jutungu, wali nyanarti. Ngarpungu manya pinakarriwujaa marlamanku. Nyanartila manta jurramanku pirla minyartijiliny parringa-jangkajiliny."

10

Yapawarnti palu yani Jesuskarti

¹³ Walimpa kanarlanywarnti piyirnwarnti palunya manya pinakarrirru. Wali

mapirrikarrajawarntirlu palunyanangu jarmarni piyirnarntiwu nyanartiwarntiwu. “Ngajirta ngantanyanta kanganta yapawarnti Jesuskarti.”

¹⁴ Jesusju manya pinakarrinya mapirrikarrajawarnti. Kulijarrinyala manyanangurla mapirrikarrajawarntiwu tumaj palunya lamakujirnani yapawarnti. Nyantungula manyanangu marni Jesusju, “Ngajirta. Yara pajilurla yankurni ngajukarti yapawarnti. Ngajirta ngantanya lamakuji. Yankurnijalurla ngajungawu yapawarnti. Pinakarrilany pajalu wangki ngajukura yapawarntirlu. Mapunikarralany pala palunyanta Kutta, yangkala manyanangu Kut kajalkajal nguniny yapawarntiwu.

¹⁵ Kujartikarra pajanta pinakarriwu nyurrawarntirlu wangki ngajukura mapunikanupurru. Mapunikarrkula mantanyanta Kutta yapajilinyju. Nyanartijangka kajalkajalparni manyirrangungunawu Kut nukarniwu,” marni manyanangu kujarti Jesusju.

¹⁶ Nyanartijangka Jesusju manyanangu warrpajparni yapawarntiwu kirrarnungurni. Nyanartijangka palunyanta pirripirriyani. Jatpanurla manya kirrarnukujirnani nyantukurarla jinkarrirla kayanngurla kayanngurla. Nyanartijangka manya palymanani kurraparlu jurluwarnti kayanngurla kayanngurla ngarntimanukarraru. Palymanukarrarlurni parla Ngarpu japirlyungani ngarrurtakujirrupurru yapawarntiwu.

Jesusju pa wulyukujirni nganpayi jankajarti

⁴⁶ Nyanartijangka karlarrara palu yanani Jesusjaa piyirnarnti mapirrikarrajawarnti, kanarlanywarnti piyirnarnti paja mapirri. Mayarukarti palu yanani Jurujulumkarti, yangka layi mayaru kaparn karriyani yini parla Jariku. Wurnarni palu tirrinyanani mayarurla nyanayirla. Ngajirta palu lamajarrirla. Karlarrara lanirni palu yani.

Wali kajalurni pa kirrarnani mayarungurni pakul layi jankajarti. Kakarrangu palunyanta jamurnparni yanani Jesusngurra warntarrirla rirringkirla. Wali kirrarnani nganpayi nyanarti yini Pammayaj. Ngarpu parla nyanartiwu yini parla Timayaj. Ngajirta parla warrkammarnantarla pamarrku jankajawurlu, yarr pa kirrarnani. Kirrarnungurni manyanangurla ngarntimarnani piyirnarntirla pamarr yungupurru. Pamarr palurla yungani piyirntu tirrinytirrinyanujungkarlu.

⁴⁷ Wali jalurni palurla nyanartiwarntirlu piyirnarntirlu yangka palunyanta Jesusju mapirri yanani. Marni palurla, “Kangana marnapanya Jesusju Najuritkarrajirlu.”

Nyanartijangka wangki nyanarti takijularnujungka pa jankajawurlu nginyjirrikani. Papajani parla Jesusku, “Jesus, Tayipitkura, yawiyijarriji yarrwurti.” Minyarti nganpayi Tayipit parla kilakinyankura Jesuskura jarluwarlanyjanga. ⁴⁸ Jarti palu kanarlanywarntirlu marrkukani. Jarti palurla jarmarni jankajartiwu. Ngajirta manyanangurla mapunikarrarla jankajawurlu. Jurni parla pawumarnani Jesusku. Marni parla jankajawurlu, “Jesus, Tayipitkura, yawiyijarriji yarrwurti.”

⁴⁹ Wali Jesuspala lamajarrinya, nyanartijangka ngalaramarnila. Parlipinyala Jesusju jankajarti kirrarnujungka. Marnila manyanangu Jesusju piyirnarntiwu, “Purpantajilu nganpayi nyanarti.”

Nyanartijangka yani palunyanta, marni palurla. “Pa. Turtapungka. Purnkujarri. Ngajirta ngan rayinjarri. Jesusju mangu malany. Nyaku manta.”

⁵⁰ Jamurn palurla marni piyirnarntirlu jankajartiwu, tarapungurlakani parlanyanu pirlangkir nyantukura. Partalurnila piwu turtapinya. Turtapungurla yani manyanta Jesuskarti. ⁵¹ Jesusju pa japirlyunya jankajarti, “Nyapartukujiwu marnangurla.”

Jankajawurlu parla marni Jesusku purlkawu, “Ngajirta. Mil pajan wulyukujiwu.”

⁵² Yesusjula parla marni jankajartiwu, “Kaj, yanta. Nyuntu man wulyujarrinya. Mapunikani pajan ngaju yangkala man wulyujarrinya.” Nyanartijangkala partalurni manya nyanya piyirnwarnti pujurni nganpayirlu. Ngua mapirri nyanya. Nyanartijangkala Yesusjula wajilpinya wurnarni.

11

Jesus manyanangurla yani tangkijarti

¹ Wali mayarungurni Jurujulumngurni kakarrara pila ngunangani kurinywarlany mayarujarra lamparnjarra yinijarra Pipayijijaa Pijani. Pamarra pila ngunangani kakarrangukakarrangujarti rirringkirla. Pamarr nyanarti yini parla Yalapjarti. Pirriyani palu ngurrajarrarla Yesusjaa mapirrikarrajawarntijaa kanarlanywarnti piyirnwarnti. Yanani palu Jurujulumkarti. Kaparn palu jatparamarni warntarrirla mayarujarrarla.

Nyanayirla pilangu marni nganpayijarrawu mapirrikarrajjarawu Jesusju wangi takurryanupurru mayarurla. ² Marni pilangu Yesusju, “Yantapila nyanawurlurra mayarurlurra warntarrirlalparni. Yanungurla manpila parlipungku tangki. Karrpirnujangka karrinyana. Nyanarti pa ngurrpangurra, ngajirta parla pinarri jarnakangupurru. Wali kurtajpankula manpila. Tikirkangkaku pajinpila mirnu.” ³ Kujarti pilangu marnani Yesusju, “Puju manpilangulu malku ngananguwurti, ‘Nganapurru manpila kurtajpanany nyanarti tangki,’ wali julawu manpilanyanangu, ‘Ngajirta. Kangku pajarrarla majawu nyantukurawu. Warrkamjangkarlu pa partalurni tikirryipawu.’” Kujarti pilangu marnani Yesusju mapirrikarrajjarawu wangi pikawurra.

⁴ Wali nyanartijangka jakarni pila wangi tangki Yesuskurajarti warntarrirlal, pirriyanila pila ngurranga. Parlipinyala pila tangki nyanarti. Jarlu palu karrpirni mananga. Karrinyani pa warntarrirla marnparni mayarurla kiyitta. Wali jamurn pila kurtajpani tangki, ⁵ japirlyinya palupinya piyirnwarntirlu karrinyujangkawarntirlu, “Nganapurru manpila kurtajpanany tangki nyanarti.”

⁶ Jangkumanila pilanya, “Ngajirta. Kangku pajarrarla majawu nyantukurawu. Warrkamjangkarlu pa tikirryipawu partalurni.”

Marnila pilangulu karrinyujangkawarntirlu, “Kaj, kangkapila.”

⁷ Nyantartijangka tikiyanila pila, kanya pilanyanta tangki Jesuskarti. Jamurn pila pirriyani tangkijarti, wurnarni palu kurtajkurtajpani karrkintajangka mana pirlangkirrijilinyarni mapirrikarrajawarntirlujaa kanarlanywarntirlu. Palpungala palunyanta pulpulpinya tangkinga pikawurra Yesus kurrarnupurru. Yesusjula parayani, kurrarnanila jarnaka tangkinga.

⁸ Nyantartijangka kanarlanywarntirlu piyirnwarntirlu palu kurtajpanani pulpungupurru nguwangal warntarrirlal, yangkala tangki yanani puwullal pulpungujangkarlal. Kanarlanywarntirlu palu junganani manajangka jaljarr yangkala palu warntarrirlal tarrapungani jaljarr. Tangki manyanta yanku puwullal warntarrirlal. Kujarti palu ngunangani piyirnwarnti juwujwarnti yangka palunya piyirn kajalkajalkujirnani. Kujarti palunangu pulpungani.

⁹ Wali kajalurni palu yanani warntarrirlal piyirnwarntiwarlany. Yesus pa yanani kaparnwarlany, kanarlanywarnti wartangurni palu yanani. Piyirnwarnti pujurni palu pawupawukarra yanani ngarrurta. Parrayiparrayi jularnani palurra, “Nyuntu man purlka Ngarpu. Wirriya marnalu nguniny. Minyarti Yesus manpanya yinya takingu, yangkala marnalunyanta nyantunga ngurtnguniny.”

12

Marnin kalkarra

⁴¹ Wali nyanartijangka layimirri Jesus pa kirrarnani mayarurla Timpulla, turrinyyanani palu nganpayiwarntijaa marninwarnti. Yutukanani palurla pamarr Ngarpuwu, ngurtinga palu pamarrpurrurla takurrrungani wurnangu. Nyanangila manya Jesusju kirrarnungurni. Wali kanarlanywarntirlu purlkajartiwarntirlu pamarrjartiwarntirlu palu takurrrungani pamarr purlka. ⁴² Nyanartijangka layingu kalkarrarlul takurrrungani pamarrjarra kurriny kurnkurnjarra. Ngajirta pamarr purlka martarla kalkarrarlul nyanawurlu.

⁴³ Jesusjula manya nganpayiwarnti mapirrikarrajawarnti marurrrungani. Marnila manyanangu Jesusju, "Mapunparni kalkarrarlul minyawurlu purlka takurrrungani. Kanarlanywarntirlu nukarnirlu palu lamparn takurrrungani. ⁴⁴ Yangkartiwartirlu pamarrjartiwarntirlu palu yutukani purlkajawurlu, pamarr purlka palu kirli martarnani. Marnintu minyawurlu yutukani lamparnjawurlu, pujurni pa yutukani pamarr nyantukura. Yungungurla pa pamarrngajirta nguniny, pamarr ngajirta pa martarla miyiwu warntarnupurru."

14

Jutajju manyanangurla pirtinyikarrku Jesus pungupurru

¹ Wali pinalkarrapurru pinyalu ngarnani miyijaa kuyi piyirnwarntirlu pujungurni Juwujwarntirlu. Minyarti kuyi pa kukunja lamparn yarnta miyi pa pulawa yiyijngajirta. Kujarti palu pinapinakarrinyani nyapartukarra jarlu Ngarpungu manya kanya Yijipjangka. Kumantawarlanya pa ngarnuwu miyijaa kuyi pinalkarrapurru.

Wali nganpayiwarnti kurayipwarntijaa puriswarnti palunyanta mulkarran ngunangani Jesusja warntarnurla pungupurru, ranyjingu palu warntarla Jesus. ² Marnani palu, "Kayan ngarlipa Jesus warnta tampi miyinjajaa kuyinga pinalkarrapururla. Piyirnwarnti ngarlipangulu kulijarri, pungka ngarlipanyalu."

¹⁰ Walimpa yani Jutaj Yijkarriyat yangkartiwartikarti piyirnwarntikarti puriswarntikarti. Yani pa Jutaj. Jesus manyanangurla pirtinyikarrku pungupurru. Jutaj minyarti pa nganpayi Jesuskurajangka mapirrikarrajawarntijangka. Wangki manyanangu jularni piyirnwarntiwu puriswarntiwu, yangkala wirriyajarrinya palu Jutajkurajangka wangkijangka. ¹¹ Wangki manyanangu jularni. Jurrmartakani palu. Marni palurla Jutajku, "Puju marnanpangu Jesus pirtinyikarrku, pamarr marnantalu yungku." Nyanartijangka kujalarnipurru pirtinyikanupurru Jesus pa jarranyangani Jutajju.

Pikakujirni pila kuyijaa miyi

¹² Wali jamurnjamurnjarrinyani parla kuyiwujaa miyiwu. Kukunjawarnti lamparnwarnti palunya pungani. Jesuspala palu japirlyinya mapirrikarrajawarntirlu, "Wanyjurla marnalu pikakujiwu kuyijaa miyi."

¹³ Jesusjula pilangu jularni nganpayijarrawu, "Yantapila tawunkarti. Pirriyankula manpilarla layiwu nganpayiwu, ngapa pa kangana pikala. Puju manpila parlipungku, mapirrirnila manta yanku kirninyja. ¹⁴ Puju yangka mayarurla takurr yanku pikalajarti, wali japirlyungku manpila nganpayiwarlany nyanartikarrajai mayarukarrajai. Kujarti manpila japirlyungku, 'Minyarti wangki pa pinayungujuwalkura. Malany mangu,

wanyjarrarla marnalu ngalku kuyijaa miyi pinalkarrapurru ngajungujaa mapirrikarrajawarntirlu.”

¹⁵ Jesusju pilangu juturni marni, “Minyartijangka wangkijangka manyapinya kangku mayarurlurra kaninykaniny. Nyanayirlajal manpila parlipungku pikakujirnujangka. Wali nyanayirla marnanpangupila kuyijaa miyi pikakujiwu.” Kujarti pinya jinjinyinya Jesusju nganpayijarra mapirrikarrajijarra, yiparnila pinya Jesusju wangkijarti.

¹⁶ Wali nyanartijangka jakarni pila nganpayijarra. Yani pila tawunkarti. Jirrkirlijnyangu pilangu jarlu marni Jesusju. Kujartirnila pila parlipinya jirrkiriparni. Pikakujirnila pila kuyijaa miyi.

¹⁷ Karuwarrarla rarrpangarni palu yani Jesusjaa mapirrikarrajawarnti ngarnupurru. ¹⁸ Yangka palu kurrarnungurni ngarnani, wali Jesusju manyanangu marni, “Layingual paja pirtinyikarrku pungupurru minyayirlajangkarlu ngarnujangkarlu.” ¹⁹ Yawiyijarrinyala palu. Layingu parla marni, “Kayan ngarnanta ngajungu pirtinyikarra. Kanarlanywarntirlu mantalu pirtinyikarrku.” Nyanartijangka palurla kujarti marni nukarnirlu. Kayanggurla kayanggurla palurla marni.

²⁰ Wali marnila manyanangu Jesusju, “Layingu paja pirtinyikarrku, minyayirla karlipangurla kirralany mapirri kayanta. Ngurtinga pulayitta pajarla jurrpkujlany miyi.”

Miyijaa wuru manya yinya

²² Yangka palu warrarni miyi ngarnani, Jesusju miyi warntarni pulawa yiyjingajirta. Warntarnurla parla marni Ngarpuwu. Miyi junganujangka manya yinya piyirwarnti, marnila manyanangu Jesusju, “Warnta. Minyarti miyi paji karrrin ngajuwu.” ²³ Yartarni Jesusju pakirti warntarni. Yartarni parla Ngarpuwu marni wurupurru.

Nyanartijangka manya yinya, ngarnila palu pakirtijangka nukarnirlu. ²⁴ Jesusju manyanangu marni, “Minyarti wuru paji nungu ngajuwu jurmartajangka Ngarpukurajangka. Purtantiwu manyirranggu pajawu piyirrnku ngajukurajangka nungu. ²⁵ Mapunparni. Kayan ngarna wuru linyngurru kujartijiliny yarnta nganya minyayirla. Yartawarlanya marna ngalku kanarlanyparni Ngarpungajangka.”

²⁶ Wali yinparni palu juju. Turtangurla yanila palu kakarrara pamarrrkarti. Pamarr nyanarti parla yini Yalapjarti. ²⁷ Jesusju manyanangu marni wurnangu, “Wanyjarrkujal pajanta. Laparnkarrakangu manta.” Yartarni manyanangu marni kurrumparlajangka Jesusju, “Kujartila pa nguniny kurrumparla Ngarpukurarla. Ngarpungu pa pungku ngampurriji, kukunjawarntila palu lurrplurp yanku. ²⁸ Yangka paja wanjikujiwu pirlajangka, yankula marnanyirranggu kajalurni Kalalikarti. Wartangurni pajanta pirriyanku Kalalirla.”

²⁹ Pitangu parla marni Yesusku, “Kayan ngarnanta wanyjarra ngajungu. Kuyungurla mantalu kanarlanywarntirlu wanyjarrku nukarnirlu, kayan ngarnanta ngajungu wanyjarra.” ³⁰ Jesusju parla marni Pitawu, “Mapunjinyangu marnangu julalany. Wali pajan nginyjirrikarrku pukanya jalarra, yangkala pajan rayintu murrkurnmirri kanginypongku. Nyanartijangkarlu pawul man pinakarrku kurrinymirri.”

³¹ Pitangu manyanta nurrurrurlu jangkumani, “Pujuwurti manyananggurla pirlajarriwu nyuntungarni, wali kayan ngarnanta rayintu kanginypongku. Nginyjirrikarurla kayan ngarnanta kanginypongku ngajungu.” Kujarti Pitajiliny palurla Yesusku marni piyirwarntirlu nukarnirlu.

³² Nyanartijangka pirriyani palunyanta wurrkalkarti yinikarti Kijiminikarti mapirrikarrajawarntijaa Jesus. Marni manyanangu Jesusju,

“Kirranyjalu minyayirla. Purayimalku marna. Wangki marnarla malku Ngarpuwu.” ³³ Wanyjanila manya wartangurni kanarlanywarnti. Minyarti murrkurn manya kanya Pitajaa Jayimijjaa Jun. Jesuspala yawiyijinyangujarrinyajaa karrartajarrinya. ³⁴ Marni manyanangu, “Munta marna yakurrjarrinya. Jamurn marna pirlajarrirla yawiyijangka. Minyayirla jurumantajilu, warrpunyangantalu.”

³⁵⁻³⁶ Jesus yanila manyanangurla nganpayiwarntingurni, parntawantinyala nguwanga, purayimarnanila. Ngarntimanani manyanta Jesusju Ngarpunga, “Ngarpu. Ngungkupungana marnanyanu munta kaninykaniny, wirriyangajirta marna yanupurru. Ngajirta mangu nganawurti nyuntuwu tanyji, nganawurti ngajirta mangu majajarri. Warntawu pajanurla minyarti yawiyi ngajungajangka, puju man nyunturni wulyumalany.”

³⁷ Nyanartijangka Jesus manyanangurla tikiyani nganpayiwarntikarti murrkurnkarti. Nyantuwarnti manyan palu yukarnani kajaluwarlany. Marni parla Pitawu, “Jayimin. Manyanjarrinya ngan. Ngajirta pajin warrpunyangantarla parnkingu. Partalurni ngan manyanjarrinya.”

³⁹ Yarntarni Jesus yani purayimarnukarti. Purayimarni pa wangki kirlirni. ⁴⁰ Yarntarni manyanangurla tikiyani murrkurnkarti. Yarntarni manya parlipinya manyanjangka. Mil purtuly palu ngunangani manyanjartijinyangu. Kurntayijarrinyala palu, ngajirtala palu Jesus jangkumantarla.

⁴¹ Yarntarni manyanangurla pirriyani yangkartiwarntirlarni purayimarnujangka. Yarntarni manya manyanjinyangu nyangurrarni. Marni manyanangu, “Warrarni manta manyan yukarnana. Wali manta yukarnani rawa. Jamurnparni paji kutajarrinya, pirtinyikarrku paja. Yakurrwarntirlu piyirnwarntirlu pajalu tartpartawu. ⁴² Pa. Turtangkalu. Yankurliapa. Nganpayi yangkarti paji pirriyani, pirtinyikarrkula paja.”

Jesus palu tarrpartarni

⁴³ Nyanartijangka Jutaj manyanta pirriyani Jesusja wangingarni. Jutaj yangkarti mapirri manyanangurla nguja miyinga mapirrikarrajawarntirla. Purlkawarntirlu paluyanta Jutajja yiparni kanarlanywarnti piyirnwarnti kuturujartiwarntijaa nayipjartiwarnti purpanupurru. Minyartiwarnti purlkawarnti palu nguja puriswarntijaa kurayipwarntijaa piyirnku majawarnti.

⁴⁴ Wali jarlu manya lirrkarnpinya Jutajju. Marni manyanangu, “Puju marna ngukupajarrku nganpayi yangkarti, wali nyanarti nyantu. Wartangurni manta tarrpartawu. Ngajirta nganta yartajpanta, nurrurrurlu manta tarrpartawu.” Wali Jutajju manyanangurla jarlu wangki pikakujirni.

⁴⁵ Partalurni manyanta Jutaj yanungurla pirriyani Jesusja, marnila parla Jutajju, “Purika.” Jutajjula ngukupajani. ⁴⁶ Nyanartijangka palu Jesus warntarnurla tarrpartarni. ⁴⁷ Karringuyangkarlurnila layingu piyirntu manyanu ruwarrarni nayip juwal, junganila marnparni nganpayi karringuyangkawarlany. Pina rulany jungani. Nyanarti piyirn pina junganujangka parlanyanu martarnani warrkampurru purlkangu Purisju.

⁴⁸ Jesusju manyanangu marni, “Nayipjartiwarnti juwaljartiwarnti pajantarla pirriyani ngajunga kuturujartiwarnti. Pirriyani pajantarla warntarnupurrujaa tarrpartarnupurru. Ngaju marna ngajirta ngurriji. Nyapartujangkarlu pajanta warntawu nayipjawurlujaa kuturujawurlu. ⁴⁹ Nira marna ngunangani Timpulla. Pinayungani marnanya kumantawarlany kumantawarlany, yangkala pajanta ngajirta warntarla. Nyanartikarra

marna palkangarni nguja. Wali wangki nguniny ngirrpirla kurrumparla, nyanayirlalparni kirlingal wangkijilinyjal pajanta warntalany. Jamulu marnanyanu pikayungku wangkijangkarlaljal."

⁵⁰ Nyanartijangka palu murtarni laparnkarranya maya nukarnini mapirrikarrajiwarnti yap nyangurla. Wanyjani palu Jesusmipa karrinyujangka. ⁵¹ Pingkayirlu nganpayirlu layingu Jesus jartamani. Piyirwarntirlu palu tarrpartarni nyantu kangupurru. Pingkayi nyanarti pa palyajarti. Palyamipa pa kangani ngilykinga karrpirnujangka, palyajartirnila palu tarrpartarni. ⁵² Yulajpani palunyanta palya piyirwarntirlu, laparnkarranyala pupuru pingkayi kurtangarri rayin.

Jesus palu kanya purlkawartikarti

⁵³ Nyanartijangka Jesus palunyanta kanya nganpayikarti purlkakarti Puriskarti. Yijingkanya palunyanta. Nyantuwarnti palu kirninyjajarrinya Juwujwarntiwarlany. Puriswarntijaa piyirnkuru majawarntijaa kurayipwarnti palu kirninyjajarrinya. ⁵⁴ Wartangurni yanani juturni marringurni Pita. Purlkakurakarti mayarukarti manya wajilpungani wartangurni, kitangarni manyanangurla pirriyani wartangurni mayarurla purlkakurarla. Warlunga manyanangurla kirniny yani. Makurru kurrarnani.

⁵⁵ Wali jarti palu muwupunganijaa karlayilanani wangkiwu piyirwarntirlu purlkawarntirlu. Ngajirta palu wangki parlipungkarla ngirtilykarra jularnupurrujaaa ngirtilykarra jularnujuwal. Jesus ngulikanurla pungupurru palu parlipungkarla. Ngajirta palu parlipungkarla, jarti palunyanu japirlyinya purlkawarntirlu. ⁵⁶ Ngajirtala palu yirrijiwarntirlu jirrkirlikarrafla. Nngangamarnila palu wangki.

Wali ngurrujarra ngurrujarra palunyanangu marni purlkawarntiwu. ⁵⁷ Wangkiwarlany palu yirrijiwarntirluwarlany warntarnkanya. Turta-pungurla palu marni. ⁵⁸ "Nganpayi minyarti marnalu pinakarrinya. Kujarti pa marni, 'Mayaru minyarti Timpul marna wajapungku yangka piyirntu palu ngartakpani. Nyanartijangkarlu kumantawarlanya marna mayaruwarlany ngartakpanku yangka piyirntu ngajirta ngartakpanta, wali nyanarti.'" Kujartirni palunyanangu minyartiwarntirlu yirrijiurlu marni. ⁵⁹ Wali minyartiwarntirluwurti palunyanangu ngurrujarra ngurrujarrarni marni.

⁶⁰ Nyanartijangka manyanangurla purlka nganpayi Puris turtapinya, japirlyinyala Jesus purlkangu nyanawurlu, "Pinakarrilany nganunya nyuntungu nyapartukarra mantalu ngirtilykarra jularnana. Wayila. Jangkumanku nganunya. Nyapartukarra mantalu ngirtilykarra jularnana." ⁶¹ Nyantu kulkururni karrinyani Jesus. Yarnarni parla japirlyinya purlkangu nganpayirlu, "Nyuntu ngan nganpayi Kurayij. Kutkura walaku ngantan nyuntu."

⁶² "Yuwayi," marni parla Jesusju. "Nyaku pajanta kurrarnujangka. Kurralku marnanyanta mayajartirla Ngarpunga mayakarti. Yurnturra pajanta nyaku. Yurnturra marna pirriyanku kankarnumarrangu."

⁶³ Wali kuluwuj manyanu larrmani purlkangu nyanawurlu kulijawurlu. Marnila manyanangu piyirwarntiwu, "Wali pawu. Kayan ngarlipanyanangu yarnta muwupungka jakuljularnupurruwarntiwu piyirwarntiwu. ⁶⁴ Wanyjarrkurlipanya. Pinakarrinya nganta wangki Jesuskura yakurr. Wayila. Nyapartukarra manta pinakarrilany." Wali ngulikani palu pirla pungupurru piyirwarntirlu Jesus.

⁶⁵ Wali nyanartijangkala palu tarrpartarni. Juwajpanani palunyanta karrkinwarntirla. Kutikani palunyanta janginyja, pinyala palu kurraparlun ngangangapururla. Japirlyinyala palurla, "Nganangu manta pinya

kurraparlu piyirntu. Manyarnanypangu. Nganangu manta pinya." Tarrpartarnujuwalwarntirlula palu kanya, pinyawarlanyparni palu karnlanywarntirlu.

Pitangu Jesus kanginyungani

⁶⁶ Pita warrarni kurrarnani warlunga. Mangala pirriyani warlukarti, parlipinyala Pita. Manga nyanarti pa warrkammayin nyanartikarrajji. Warrkammarnani parla purlkawu. Purlka yangkarti palu jularnani nganpayi Puris purlka. ⁶⁷ Nginyjirringinyjirrikanani mangangu warlunga kurrarnujangka Pita. Marni parla Pitawu, "Nyuntu man mapirrikarrajijangka Jesuskurajangka. Nyuntu mapirri manunyanta ngunangani nganpayirla Najuritkarrajirla."

⁶⁸ "Ngajirta," marni parla mangawu. "Ngajirta marnarla pinarri ngaju. Ngurrrpa marnarla. Ngana partajin jularnana." Kujarti Pitangu Jesus kanginyunya, pakulyanila pa warlungurni kiyitkarti. Wali pawulpala papajani.

⁶⁹ Yarnarni pa Pita nyanya, marnila manyanangu mangangu karrynyujangkawarntiwu. "Jesusku parla nyantu mapirri." Jularnani manyanangu mangangu pajawarlanyku. Yarnarni Jesus kanginyunya Pitangu.

⁷⁰ Nyanartijangka piyirwarntirlu karrynyujangkawarntirlu palurla Pitawu marni, "Nyuntujal man Jesusjanga mapirrikarrajijangka, tumaj man nyuntu Kalalijangka Jesusjiliny," marni palurla.

⁷¹ Jularnila manyanu mapunjilinyarni. Marni manyanangu, "Ngarpungu paji pinarri ngajuwu. Mapunparni marna malany. Ngurrrpa marnarla nyanartiwu nganpayiwu." ⁷² Jamurn Pita wangki marni, nyanartikarrarnila papajani pawul. Jarlurni pa papajani layimirri. Wali Pitangu pinapinakarrinya wangki Jesuskurajangka jarlujangka. Jesusju parla jarlu marni Pitawu, "Nginyjirrikarrku pajan, yangkala pajan rayintu murrkurnmirri kanginyungku. Nyanartijangkarlu pawul man pinakarrku kurrinymirri." Pinapinakarrynyurla pa luyurrjarrynya, lunganila Pita.

15

Jesus palu kanya nganpayikarti Payilitkarti

¹ Jamurn purangu turtapinya, purlkawarnti palu kurrarnani piyirwarnti. Puriswarnti kajalkajalwarnti, kurayipwarnti, purlkawarnti Juwujkurajangkawarntijaa wangki yirrikanujuwalwarnti palu kayantajarinyurla yirrikanani. Nyapartukujiwu palu Jesus. Nyanartijangka karpirnila palu Jesus, kanyala palu purlkawarlanykarti yinikarti Payilitkarti. Payilit yangkarti manyanangu maja ngunangani piyirwarntiwu Jurujulumjangkawarntiwu. ² Wali Payilittu parla Jesus japirlyinya, "Nyuntu nganynyanangu maja Juwujwarntikurajangka."

Jangkumanila parla Jesusju, "Yuwayi, kujarti man malany nyuntungu."

³ Nyanartijangka ngirtilykarra palurla marnani Jesusku piyirwarntirlu puriswarntirlu. Wangkiwarnti yakurrwarnti palurla pirripirrikanani.

⁴ Yarnarni parla Payilittu japirlyinya, "Jangkumanumulu ngan karrynanya. Pinakarrilany manunya nyapartukarra mantalu ngirtilykarra jularnana." ⁵ Ngajirta pa Jesusju yarnta jangkumantarla, kulkuru pa ngunangani. Payilit parla wampalmarnila kulkurujangkawu Jesusku.

Jesus palu ngulikani pungupurru

⁶⁻¹⁰ Nyanartijangka Juwujwarntirlu palu japirlyinya nganpayi Payilit. "Yulajpanku marnanypangu nganpayi nurtungajangka jayillajangka."

Japirlyinyala manya Payilittu, “Yulajpanku ngarnanyirranggu nganpayi Juwujwarntikurajangka maja, nyantu ngantarla ngurtpalany.” Wali Payilit pinarri manyanangu ngunangani Juwujwarntiwu yurruljangkawu. Yurruljangkarlu palu Jesus tarrpartarni.

Wali minyarti pa nyantuwarntikuralal palu ngunangani Juwujwarnti. Miyi palu ngarnani pinalkarrapurru. Juwujwarntirlu palu japirlyungani miyikarrampa kapuman, “Nyangurla man yulajpanku nganpayi layi jayillajangka.” Nirawarlany nirawarlany miyikarra palu japirlyungani nganpayi Payilit. Yulajpankula jayillajangka Payilittu, “marni palunyanangu. Nyanartiwarnti nganpayiwarnti Juwujwarnti murrkurn palurla jarlu kulijarrinya kapumanku, yangkala pinya palunya piyirwarnti pirlawurra. Nyanartijangkala palunya takurrpinya jayilla. Nganpayi yini Purapij mapirri palu takurrpinya jayilla kulipariwarntirlu.

¹¹ Wali puriswarntirlu purlkawarntirlu palunyanangu piyirwarntiwu wangki jirrkirkujirni. Lirrkarnpungani palunya, “Kujarti mantarla malku. Kujarti manta japirlyungku Payilit. Layiwu mantarla japirlyungku Purapijku, yulajpankula jayillajangka Payilittu, “marni palunyanangu.

¹² Yarnarni manya japirlyinya Payilittu, “Nyapartukarra manta malany. Nyapartukujiwu marna yangkarti yangka manta julalany Juwujwarntikurajangka maja. Nyapartukarra manta malany nyurrawarnti.”

¹³ Pawupawumarnanila palurla Juwujwarntirlu, “Mananga tarnikaralalu. Pirlajarriwu pa manangarni.”

¹⁴ Marnila manyanangu Payilittu, “Ngana parla yakurr minyartiwu nganpayiwu. Nganangurni manta pungku.”

Yarnarni palu maya papajanani. Pawupawumarnani palu, “Mananga tarnikaralalu. Pirlajarriwu pa manangarni kankarni.” ¹⁵ Yulajpanila nganpayi Purapij Payilittu jayillajangka piyirwarnti wirriyakujirrupurru. Wirriyakujirra manya nyanartiwarnti. Nyanartijangka manya yinya Jesus wipjawurlu pungupurru. Wijkarra pinya palu Jesus. Nyanartijangka manya yiparni mananga tarnikanupurru Payilittu.

Manani palurla jingkirrkarra Jesusku

¹⁶ Wali kulipariwarntirlu palu kanya Jesus mayarukarti kaninykaniny kanarlanywarntikarti. Kanarlanywarntiwarlany kulipariwarntiwarlany palu ngunangani mayarurla. ¹⁷ Kurtajpani palunyanta kuluwuj ngilykingajangka, yutukanila palunyanta kuluwujwarlany pirljijiliny. Yarnarni janngujiliny palu ngartakpani mana jirijarti jirijarti pampilyijiliny. Jatkajatkan palunyanta tarrjakujirni jurlunga jirijirijarti. ¹⁸ Marnani palurla majajilinyku, yangkala palurla warralpungani jingkirrkarra. Kujarti palurla marnani jingkirrkarra, “Nyuntu manunyanangu maja Juwujwarntikurajangka.” ¹⁹ Yarnarni manajawurlu palu pungani juru, yarnarni palunyanta mirtijurrurnjurrurn wantinyani jingkirrkarra purlkanga, yarnarni palunyanta juwajpungani.

²⁰ Wali jingkirrkangurla palu pujujarrinya. Nyanartijangka palunyanta kurtajpani kuluwuj mana pirljijiliny ngilykingajangka, yarnarni palunyanta yutukani kuluwuj nyantukura. Nyanartijangkarlu palu wurnakujirni tarnikanupurru mananga kankarni.

Jesus palu tarnikani mananga

²¹ Wali nganpayi layi pirriyani marrijangka Jayimin Jarinikaraji. Wali jinjinyinyala palurla nyanartiwarntirlu kulipariwarntirlu. Marni palurla, “Kangkarla mana Jesusku tarnikanupurru.” Walirnila parla kanya Jayimintu. ²² Kanyala palunyanta pamarrkarti yinikarti Kulkutakarti.

²³ Pamarr nyanarti pa kujijiliny jurlujiliny. Wuru mirrijinjarti palurla

kanarlanywarntirlu kanya. Yijingkanya palunyanta Jesusja. Ngajirtala nganyjarla Jesusju. ²⁴⁻²⁵ Tarnikanila palu mananga. Mana jirijarti palunyanta parrpurupinya. Yangka purangu kankarnijarrinya, nyanartikarra palu tarnikani.

Wali mana nyanarti kuluwuj nyanarti palurla rijimanani ngilykinga-jangka kulipariwarntirlu. Rijimanani palurla wanyjarrarlu nganpayirlu kangku. Manajawurlu kartjilinyawurlu palurla rijimanani.

²⁶ Kujarti palu lani kurrumparla wangki Jesus ngulikanupurru. “Juwujwarntikurajangka manyanangu maja.”

²⁷ Jesus palu yutukani kaparn mananga. Kanarlany palu yutukani mayakarti ngurriji. Kanarlany palu yutukani jampukarti ngurrijiwarlany. Tarnikani palunya murrkurn. ²⁹ Nyanartiwarntirlu kanarlanywarntirlu palurla jingkierti warralpengani. Marnani palurla, “Nyuntu man yangkarti Timpul wajapungujuwaljaa kumantawarlanya ngartakpanu-juwal. ³⁰ Tikirrkujinyanu pirlajangka, yulajpantanyanu manangajangka.”

³¹ Yarntarni kanarlanywarntirlu kurayipwarntirlujaa puriswarntirlu palurla jingkierti warralpengani Jesusku. Nyantuarntirlu rantangangurni palurlanyanu marnani jingkiertikarrarlu, “Walirni pirlajangka manya wanjikujirni piyirnwartiwarlany, kayan nganyanu nyantungu wanjikuji.”

³² Nyanartijangkarlu marnila palurla Jesusku, “Yangkajal manunyanu yulajpantarlangurra purlkangu. Nyuntungurni manunyanu julalany maja Juwujwarntikurajangka yini Kurayij. Puju manunyanu yulajpanku, nyanarti marnangulu mapunikarkku nyangungurla.” Wali ngurrijijarrarlu mapirirni pilarla manajarrangurni jingkierti warralpengani.

Jesus pirlajarrinya

³³ Jamurn purangu kankarnimarrangujarrinya, ruklaparnila munga, nukarni mungajarrinya. Wali pa pukanyajilinyjarrinya. Wali karuwarlurralla pa purangu tikirr parralani.

³⁴ Yangka karuwarrajarrinya, Jesuspala maya papajani, “Kut ngajukura. Nganajangkarlu pajan wanyjani.” ³⁵ Karrinyujangkawarntirlu palu pinakarrinya. “Pinakarrilu,” marni palu, “Papajanana parla Yilayijawu.”

³⁶ Nyanartijangka nganpayi yani, warntarni mana karrpirnujangka palya, yangkala jurppkujirni ngapanga yininga pinikarla. Palya manyanta karrpirni mananga juwalla. Wali kangungurla manyanta yijingkanya Jesusja lirranga. Marni manyanangu jingkirrkarra, “Warra. Jar-ranyakurlipa. Kunyungurla Yilayija pirriyanku, yulajpankula manyanta manangajangka.” ³⁷ Jesus pa papajani maya, papajanungurlala pa pirlajarrinya.

³⁸ Wali mana karrpirnujangka pa ngunangani palyajiliny mayarurla Timpulla. Rukjarti pa ngunangani. Wali yangka Jesus pirlajarrinya, larrlaparnila mana nyanarti kankarnimarrangungurni kanimparral.

³⁹ Layi nganpayi purlka manyanangu kulipariwarntiwu maja. Langkarnijarti pa karrinyani. Nyangani Jesus kitangarni pirlajarrinya. Pirlajarrinyujangkarla marni, “Mapunparni pa minyarti nganpayi ngunangani Kutkura walaku.”

⁴⁰ Marninwarnti palu marri karrinyani. Marringurni palunya nyangani. Yinijartiwarnti minyartiwarnti palu karrinyani Mayiri Miktilinjaa Jalayim-ijaa Mayiri Jayimjiwu parla ngamaji. ⁴¹ Marninwarntirlu kanarlanywarntirlu mapirri palunya nyangani.

Jesus palu najikarti kanya pirla

⁴²⁻⁴³ Nira palu Juwujwarnti ngunangani, kamparnani palu karuwarrarla pikawurra. Kumantawarlanja Jarritirla palu ngarnani miyi. War-rkamngajirta palu ngunangani. Wali karuwarrarla yangkartirla pa yani Payilitkarti Jawujap Yaramatiyakarraji. Nganpayi Jawujap pa purlka Juwujwarntikurajangka. Purnkujarrinya pa. Yanungurla purnkungu japirlyinya Jawujapju Payilit. Marni parla, "Jesus ngarna kangku pirla najikarti."

⁴⁴ Payilittu pa pinapinakarrinya, "Kala jarlu ngarta pirlajarrinya."

Nyanartijangkarlu Payilittu parla yiparni wangki purlkawu kulipariwu, pirriyanila manyanta Payilitta kulipari nyanarti. Payilittu parla japirlyinya purlka. "Wayila pirlajarrinya ngarta."

⁴⁵ "Yu," marni parla purlkawu kuliparirlu.

Payilittula parla marni Jawujapku, "Yuwayi. Warnta."

⁴⁶⁻⁴⁷ Nyanartijangka yani, warntarnila parla Jawujapju japalyarr parp-jarti wulyu. Nyanartijangka manakartila yani, manangajangkala kur-tajpani Jesus. Japalyarrjawurlu pa karrpirni. Karrpirnurla kanya parla najikarti, yutukanila kaninykaniny. Pamarr manyanta rukukani. Rukrinyju marninjarrarlul pila yanungurla nyanya naji. Minyartijarrarlul yinijarrarlul pila nyanya Mayiri Miktilintujaa Mayirirlu Jayimjukurarlul ngamajirlul. Najinga pa yutukani Jesus. Kaninyjarti rukukani. Jarlurni pikakujirni pamarr pirlapurru naji.

16

Jesus pa turtapinya pirlajangkarni

² Nyanartijangka kumantala palu turtapinya wiyikja. Jamurn pu-rangu pirmarnani, marninwarnti palu rakarrarlarni yani najikarti pirla-purrukarti. ³ Wurnanga wurnanga palurlanyanu marnani marninwarntirlu, "Nganangu parlipangu pamarr rirripkangku. Pamarr manyanta ruknguniny kirlingirrirla najinga." ⁴ Pamarr nyanarti pa purlkajinyangu. Warrpunyanya palurla najiwu. Nyanya palu pamarrngajirta, kirlingirrirla palu nyanya. Karrinyani pa pamarr nyanarti marnparni rirripkangu-jangka.

⁵ Wali tartayani palu najinga marninwarnti, parlipinyala palu nganpayi layi kurrarnujangka, nganpayi pingkayi parpjartijarti mana juwaljarti kuluwuj kurrarninyirra. Karrartajarrinyala palu marninwarnti. ⁶ Marni manyanangu pingkayirlu, "Ngajirta nganta karrartajarri. Jesusku man-tarla muwupungana Najuritkarrajiwu. Yangkarti palu jarlu mananga tarnikani. Yangka pa turtapinya, ngajirta nguna minyayirla. Nyakalu. Minyayirla palu yutukani." ⁷ Yarnarni manyanangu marni pingkayirlu, "Tikiyanku manta, malku mantanyanangu mapirrikarrajiwarntiwujaa Pitawu mapirrirni. Kujarti mantanyanangu malku, 'Yanku manta Kalalikarti wartangurni, kajalurni pa yanana Jesus, nyakula manta Jesus Kalalirla. Minyarti wangki manyirrangu jarlu marni Jesusju.'"

⁸ Wali jamurn palu marninwarnti tirrinyyani najijangka, nyanarti-jangkala palu laparnkarranya pupuru rayin karrarta. Rayin palu laparni, ngajirta palunyanangu jularla piyirnwartiwu kanarlanywartiwu.

Nganpayi Jesus

Yinjilla parla Jakarayiwu marni yapa martarnupurru

⁵ Jarlu pa ngunangani nganpayi Yarrit. Nyantu manyanangu purlka ngunangani king Jutiyajangkawarntiwu. Nyanartikarrarnila ngunangani nganpayi Jakarayi. Nyantu pa puris Ngarpukura. Kanarlanywarnti palu ngunangani puriswarntiwarlany. Nyantuwarntikura warrkam pa ngunangani Ngarpukura ngirrpipi. Warrkammarnani palu mayarurla Timpulla. Minyarti Jakarayi pa ngunangani Payijajarti wangarr. Kujarti palunyanu jularnani kilakiwarntikurajaa jamirtiwarntikura jarlujangka wangarr.

Wali Jakarayirlu parlanyanu martarnani kartu yini parla Lijipit. Kurntal parla yinya puriswarlanyurni lamparnnyankururlu nganpayi Jakarayi.

⁶ Nyanartijarra jamirlangu pila wulyujinyangu ngunangani. Ngarpungu pinya nyangani wulyu jirrkir. Nyantujarrarlul pila pinakarrinyani Mujjikura luwu jarlujangka jutungurni. Ngajirta pilanyanta rukanyjarla. Nyanartijangkala pila mapunikanani. ⁷ Lijipittu ngajirta yapa martarla. Yarr pila kirrarnani yapangajirtajarti. Purrkujaa parnanyjarrinyala pila.

⁸ Layimirri Jakarayijaa puriswarntiwarlany palu warrkammarnani mayarurla Timpulla Payijakarrajartiwarnti. Kumantawarlany kumantawarlany palu warrkammarnani. ⁹ Puriswarntirlu palurlanyanu yirrikanungurla kurajpinya nganpayi Jakarayi. Marni palurla, "Nyuntu manurla takurryanu Timpulla Ngarpuwu. Pirninpaljiliny manurla warlunga yutukarrku." Wali nira palurlanyanu puriswarntirlu layi kurajpungani kujarti yitilalwarlany yitilalwarlany warrkampurru.

Wali takurryanila mayarurla kaninykaniny Jakarayi. Kanya parla pirninpaljiliny warlunga yutukanupurru pamarra paljarra. Lurnturumarnankula parla Ngarpuwu ngunyurr. Purayijilinyarni manyanta tirrinyanku Ngarpukarti kankarral. ¹⁰ Nyanartikarrarni palu piyirwarntirlu pajangu japirlyungani Ngarpu karrinyungurni palkangurni. Kujartikarra palu nira purayimarnani ngunyurrjawurlujaa lirranggu. Nukarnirlurrarnila kayantajarrinyurla manyanangurla tirrinyanku wangki Ngarpukarti ngunyurrjilinyarni Jakarayikurajangkajaa karrinyujangkawarntikura.

¹¹ Jamurn parla Jakarayirlu pirninpaljiliny yutukarrarla kaninykaniny, yinjilpala nyanya Ngarpukura kurlilanyarti karrinyujangka.

¹² Pilpilmarnila karrarta Jakarayi nyangujanga. ¹³ Marni parla yinjillu, "Jakarayi. Ngajirta ngan karrartajarri. Wangkijarti marnangu pirriyani. Ngarpukura marnangu julawu. Pinakarrinya manta japirlyungujangka Ngarpungu, nyanartijangka mangu yawiyijarrinya. Kartungu nyuntukururlu mangu martawu Lijipittu walaku. Yinila man julawu Jun. ¹⁴ Wirriyajarriwula manurla nyanartingurni. Yarnta kanarlanywarnti mapirri palurla wirriyajarriwula yangka pa yapa palakangawantiwu.

¹⁵ Nyanartijangka yinjillu parla marnani Jakarayiwu wangki pika, nyapartukarra pa ngunanganku nyantukura walaku. Marni parla Jakarayiwu, "Walimpa yangka yapa purlkajarriwu, nganpayi wulyu pa nyanganku Ngarpungu. Ngajirta ngan yungka ngapa wayinja kanarlanywurti ngapawarlany kulipari nyuntukura walaku. Muntangangkarla manyanta Pirlurr Ngarpukurajangka takurryanungurla ngunanganku yapanga.

16 Yarntarni marnangu julawu walimpapurru pikawurra wangkiwarlany. Nyuntukurarlul walakurlu manyanangu jularnanku Ngarpukurajangka wangki piyirnwarntiwu pajawu Juwujwarntiwu. Tikirrujiwula manya Ngarpukarti. Ngarpula manyanangu ngunanganaku maja. 17 Nyuntukura walaku manyanangurla kajalurni yanku, wartangurnila manyanta kanarlany pirriyanku. Wali jarluwarlany nguja Ngarpukura puraput Yilayija. Nyantungu manyanangu jularnani piyirnwarntiwu purnkungu mayajawurlu Ngarpukurajawurlu. Wali narangalparni manyanangu jularnanku nyuntukurarlul walakurlu Yilayijajilinyu purnkungu.”

Yarntarni parla yinjillu marni, “Wali nyuntukurarlul walakurlu manya lirrakarpunganku piyirnwarnti. Nyanartijangka palunyanta tikiyanku Ngarpukarti, yarnta palunyanangu nganpayiwarntirlu yawiyijarriwu walakuwarntiwu. Wulyuwulyula palu ngunawu.

Yarntarni marnangu julawu. Nyuntukurarlul walakurlu manyanangu jularnanku piyirnwarntiwu Ngarpu panyungujuwalwarntiwu. Kur-nakkujiwu manya wangkijawurlu. Pinarrijartila palu ngunawu mapunjijarntijiliny. Wali kujartikarra manyanangu nyuntukurarlul walakurlu pikakujiwu piyirnwarnti. Wartangurniwarlany manyanangurla pirriyanku purka.” Wali lamajarrinyala yinjil wangkijangka.

18 Nyanartijangka Jakarayirlu parla marni, “Nyapartukarrarlul marnanta mapunikarrku. Ngurra marnarla wangkiwu nyuntukurawu. Kayan ngajarra yapa marta purrkungujaa parnanyju.”

19 Yinjillu parlanyanu jularni, “Ngaju marna yini Kayipil. Ngarpu paji maja. Nira marna nyantu mapunikarralany. Wali nyantungu paja yiparni nyuntukarti wangkijarti wulyujarti. 20 Wali wangki minyarti marnangu takijularni, ngajirta pajan mapunikarrarla. Wangkingajirtajartila man ngunawu. Walimpa man yarntarni malku, yapaliny palkangajarriwu.” Wali lamajarrinya yinjil wangkijangka.

21 Wali piyirnwarntirlu palurla palkanga jurumanani Jakaraiwu japirlyungujangkarlu. Marnani palurlanyanu, “Nyangurla parlipangurla nganpayi Jakarayi pirriyanku. Kaninykaniny pa rawajinyangu karrinyana.”

22 Wali Jakarayi manyanangurla pirriyani kaninykaninyngurni palkakarti. Jarti parlanyanu kurlpinya marnupurru wangkiwu. Kurraparlu manyanangu jirnapungani, “Kayan ngarna manyja, lirra ngajukura patanyajarrinya.”

Nyanartiwarntirlu palurlanyanu marni, “Nganaparta nyanya kaninykaniny minyajal kulkuru pirriyani. Kunyungurla pa winkirjangka.”

23 Wali nyanartijangka Jakarayi pa warrarni warrkammarnani mayarurla Ngarpukurarla kulkururlurni kumantawarlany kumantawarlany kitangarni pujumani. Nyanartijangka wurnala tikiyani ngurrakarti.

24 Kirrarnanila pila lama nyanayirla.

Walimpa muntajartijarrinyala Lijipit. Nyanartijangka kaninykaniny mipala kirrarnani ngurranga yakarnwarntirla murrkurnta 5ja. Ngajirta kitpungantarla palkangal.

25 Lijipittu parlanyanu marnani, “Ngarpungu paji walimpawarlany yawiyijarrinya parnanyku, nyanartila paji yiparni yapa. Wali wulyula marna nguniny wirriya. Jarlu marna kurntayikarra kirrarnani yapangajirtajarti, jalarra ngajirta marna kurntayikarra kirranyja. Wirriya marna nguniny.” Wali kujartikarra palu marninwarnti ngunanganu Juwujwarnti jarlu. Paju palu yapa ngajirta martarnantarla, wali kurntayijarrinyani palu.

Yinjillu parla Mayiriwu marni yapa martarnupurru

²⁶⁻²⁷ Walimpa yangka Lijipit warrarni kirrarnani muntajarti, Ngarpungu manyanta yinjil yiparni marninkarti wangkijarti Mayirikarti. Marnin nyanarti pa kirrarnani mayarurla Najuritta Kalalirla. Ngajirtarni palunya ngurrangakujirla ngumparnarla, warrarni parla purnta ngunangani nganpayiwu Jawujapku. Nganpayi Tayipit jarlujangka kilaki parla Jawujapkura jirnajangka. Wali Mayiri parla purnta ngunangani warrapurru Jawujapku.

²⁸ Wali pirriyani parla Mayirikarti yinjil kankarnumarrangu. Ngarpungu parla yiparni Mayirikarti yinjil nyanarti yini parla Kayipil. Marnila parla Mayiriwu, “Yu, Ngarpu mangu wirriya nguniny. Nyantu mantarla purlka nguniny nyuntunga.”

²⁹ Marnin nyanarti pa tuputupu ngunangani munta kaninykaniny wangkijangka. Pinapinakarrinya pa, “Nyapartukarra paji kujarti marni yinjillu.”

³⁰ Yinjillu parla marni, “Ngajirta ngan karrartajarri Mayiri. Ngarpungu manta kurajpinya, tumaj mangu wirriya nguniny. ³¹ Nyuntungu man martawu yapa. Yapa pa nyanarti ngunawu parla Ngarpuwu, Kutkura walaku. Nyuntungu man martawu, yinila man julawu Jesus. ³² Nyantu pa purlka ngunawu. Julawu palu Ngarpukura walaku kajalkajalkura. Ngarpungu pa majakujiwu kingkujiwu Tayipitjiliny nyantukurajiliny kilakijiliny yangka manyanangu Juwujwarntiwu ngunangani king jarluwarlany. Nyanartijilinywarlanyparnila Ngarpungu majakujiwu. ³³ King manyanangu ngunanganku Juwujwarntiwu. Kujawurlurra manyanangu ngunangurla ngunawu purlka.”

³⁴ Wali nyanartijangka nyantungula parla marnintu marni, “Ngajirta paja nganpayirlu kangkarla, nyapartukarra marna minyarti yapa martawu ngumparnangajirtajawurlu.”

³⁵ Marnila parla yinjillu, “Ngajirta. Tartayanku mangurla Pirlurr Ngarpukurajangka, yangkala man yapa nyanarti martawu ngirrpipi. Yapa palu julawu Kutkura walaku.

³⁶⁻³⁷ Nyuntukura jarntujinyangu jalarra kirrarnana Lijipit muntajarti parnany. Walaku pa martarnana muntanga jarlujangka yakarnwarntirla 6ja. Marnani palu kanarlanywarnti kayan ngarta yapa marta. Wali pa Ngarpu wulyujinyangu yungujuwal. Waliwurti parla yarr yinya yapa.”

³⁸ Marnila parla Mayirirlu, “Yu. Ngarpuwu marnarla purlkawu mapunikarralany jalarra wangkingarni. Wali pirriyanku pajirla Pirlurr Ngarpukurajangka, jamulu takurrywankujirla jalarra.” Nyanartijangka yinjillu wanyjani Mayiri.

Mayiri manyanta yani kurlirra Lijipitkarti

³⁹ Nyanartijangka wurnala jakarni Mayiri wartangurni kurlirra. Jarntukarti manyanta yani Lijipitkarti. Pamarrwarntirla Jutiyarla pa kirrarnani kurlirra.

⁴⁰ Lanirni pa yani kitangarni manyanta pirriyani ngurranga Lijipitkurarla. Takurryanila, marnila parla parnanyku, “Yu, pirriyani marnangu najanu.” ⁴¹ Jamurn pa wangki pinakarrinya Lijipittu, yapa nyantukura jarntakparni kaninykaniny muntangajangka wirriya. Nyanantikarrarnila manyanta Pirlurr Ngarpukurajangka takurryani Lijipitta.

⁴² Nyanartijangka parla Lijipittu marni Mayiriwu mayangu wirriyarlu, “Nyuntu manta Ngarpungu witparni kurajpinya kanarlanywarntingurni marninwarntingurni layimipa. Nyanarti yapa yangka man walimpa martawu Kuttu parla wulyumalku. Marulu parla Kutku ngunawu parri nyanarti.”

⁴³ Yarntarni parla marni Lijipittu, “Nyuntu man kurajpungujangka wulyu marnin. Ngamaji manurla ngunawu purllakurawu Kutkurawu. Wali pirriyani pajin, wirriyakujirnila pajan ngaju. ⁴⁴ Yangka pajin marni pirriyanujangkarlu, wali ngungkupinya marnyanu yapa jarntakpar-nujangka muntangajangka. Kunyungurla pajirra wirriya jarntakparni. ⁴⁵ Yangka yinjillu mangu marni Ngarpukurajangka wangki yapa martar-nupuru, wali murtnila manurla mapunikani wangkijangkarla takiju-larnujangkarla. Nyanartijangka manta wirriyakujirnila Ngarpungu.”

Mayirirlu parla juju yinparni Ngarpuwu

⁴⁶ Nyanartijangka Mayirirlu parla parrayiparrayi jularnani. Kujarti parla marni,

“Ngajungu marna Ngarpu kajalkajalkujilany.

⁴⁷ Wirriya marna nguniny Ngarpungurni wanjikujirnujuwalngurni.

⁴⁸ Nyangungurla paja jarluwarlany junpinya, ngajirra purllka, yarr war-rkammayin.

Wali julawu pajalu piyirnwartirlu wirriya, nyanartijangka jirnanyunguwartirlu pajangu mapirrirni pajalu jular-nanku wirriya, ⁴⁹ nyapartukarra paja nyantungu kurajpinya min-yartipurru lamparnpurru martarnupuru.

Nyantu pa mapun ngirrpipi Kut.”

⁵⁰ Yarntarni parla jularni Mayirirlu,

“Ngarpu manyanangu yawiyi nguniny piyirnwartiwu yangka palurla Ngarpuwu mapunikarralany, yarnta manyanangu jirnanyun-guwarntiwu yawiyi nguniny.

⁵¹ Ngarpu pa mayapari purllka.

Kajalkajaljuwalwarntirlu piyirnwartirlu palu jarti kurlpungani, nyantu pa marrirni mayapari.

⁵² Purllkawarnti manya kaninykujirnani, warrkammayinkujirnani manya. Yarnta warrkammayinwarnti manya kankarnikujirnani, kajalkajalkujir-nani manya Ngarpungu.”

⁵³ Yarntarni parla jularni Mayirirlu,

“Yangka palu ngunangani marranyanjarti marlaljarti, Ngarpungu manya yinya wulyuwarnti, wali kinkijartila palu nguniny ngurt.

Yangka palu kanarlanywarnti ngunangani pajajarti, Ngarpungu manyanangurla warntarni, wali marlaljartila manya wanyjani.

⁵⁴ Jarlu parlipangu kilakiwarntiwu ngalimpakurawarntiwu kajaluny-pawarntiwu takijularni marlamanupuru Ngarpungu, walimpawar-lany manya mapunparni marlamani Juwujwarnti.

⁵⁵ Ayiparan pa ngampurrikanani, yawiyijarrinyani parla.

Yarnta yapa jirnanyunguwarnti Ayiparankarrajangkawarnti manya mar-lamanani yawiyirlu.

Kujawurlurrarni manya marlamananku, kayan ngarta pujujarri.”

⁵⁶ Wali Mayiri lamajarrinya wangkijangka. Nyanartijangka manyanta Mayiri kurrarnani Lijipitta yakarnwarnti murrkurn. Nyanartijangka walimpa kayili tikiyani ngurrakarti nyantukurakarti. ⁵⁷ Wali Lijipittu nyanartikarrarni martarni parri wartangurni.

Yapa pa martarni Lijipittu

⁵⁸ Nyanartijangka piyirnwartni marnpajangkawarnti jarntuwarnti Lijip-itkurawarnti mapirrirni palurla wirriyajarrinya, tumaj palu pinakarrinya wangki nyapartukarra Ngarpungu parla yawiyijinyangujarrinya Lijipitku parnanyku.

⁵⁹ Jamurn palkangajarrinya nyanarti yapa, wali ngarrjarni nguja ngurrawarnti 8. Wali nyanartikarra palu jarntuwarntirlu pirriyani piyirnku-jirrupurru. Juwuwarntikura yurru manyanangu nguja kujarti. Yarnata palunya nira yini jularnani nyanartikarrarni. Minyarti parri Lijipitkura palu piyirnwarntirlu jularla yini Jakarayi yangka parla ngarpunyankura ngunangani yinijarti kayanparni. Yini palu jularla ngarpunyankurajiliny. ⁶⁰ Yarnata ngamajinyankurarlul manyanangu jarmarni. “Ngajirta,” marni manyanangu, “Yini manta julawu Jun.”

⁶¹ Nyanartiwarntirlu palurla marni, “Ngajirta manpila jarntu martarla yini Junjarti. Kanarlanyparni parlipa yiniwarnti nguniny.”

⁶² Nyanartijangka purrku palurla japiirryinya Jakarayi. Warrarni pa ngunangani wangkingajirtajarti. Marni palurla kurraparlu, “Ngana yini marnalu julawu parri nyuntukura.”

⁶³ Jakarayirlula manyanangu marni kurraparlu, “Mana partanpartan kangkajulu, yini marnanyirrangu lanku.” Wali lanila mananga kujartikarra, “Yini pa ngunawu Jun.”

Jartijinyangula palu pinapinakarrinya, “Nganajangkarlu pa yini kujarti kurajpinya.” ⁶⁴ Nyanartikarrarni wangkijartijarrinya Jakarayi kulkuru ngunangujangka. Ngarpula kajalkajalkujirni wurnarni.

⁶⁵ Wali nyanartijangka karrartajarrinya palu piyirnwarnti nyanartikarrajawarnti marnpajangkawarnti. Jakuljakuljularnanila palunyanangu wangki kanarlanywarntiwu Jutiyajangkawarntiwu. ⁶⁶ Nyanartiwarntirlu pinakarrinyujangkawarntirlu palunyanu japiirryungani, “Nganajiliny parta ngunawu minyarti parri Jakarayikura.” Tumaj palu nyanya nyanarti yapa mayajarti Ngarpukurajarti.

2

Jesus pa palkangawantinya

¹ Nyanartijangka manyanangu kapumantu purlkangu Jija Wukajajju manyanangu marni pajawu piyirnku, “Wurna manta yanku nyurrawarntikurakarti ngurrara. Yini mantyananu yutukarrku pajangu piyirntu. Yini manya nyaku kapumantu.” ³ Marni manyanangu nukarniwu piyirnwarntiwu wapalkarrawu. Wali ngurrarawarntirlurra palu yanani kujangkurrajarra.

⁴ Wali Najuritjangka Kalalijangka pila yani Pajilimkarti Jutiyakarti ngurrara nyantukura Jawujapkura. Pajilim pa Tayipitkura ngurrara jarlujangka kajaluwarlanypajangka. Yarnarni Jawujap pa nyanartikarra-jiwarlanyparni Tayipitjiliny wartangurniwarlany kirlingalparni ngunangani, yanila Jawujap Pajilimkarti. ⁵ Purpankanya parlanyanu marnin purntajangka yini parla Mayiri, muntajartirni kanya Jawujajju. Yani pila, yini pilanyanu yutukarrku kapumanta. ⁶ Pirriyani pilanyanta Pajilimja.

Wali kutajarrinya parla yapa martarnupurru. Nyanayirlala manyanu tarlkujirni yapangu purlumankurarla yartta. ⁷ Nyanartikarra pa tipani piyirntu pajangu mayaru purlika piyirnpurru yukarnupurru wurnakar-tirlu, yangkala pila yukarnani purlumankurarla.

Wali nyanartijangka Mayirirlu martarni yapa walunyungu. Lamparntu manyanu tarlkujirni Pajilimja. Wali ngamajirlu Mayirirlu parla pulpinya palya, yutukani lamparn Jesus, nyanayirla mirurrumanurla pajkarpirni palyajawurlu. Kujarti palunya ngamajirlu nira yapa karpirni. Takur-pinyala ngurtinga, kaninykaninypala ngunangani ngurtinga nurlunga. Yangka palu ngarnani kuyiwarntirlu jarntuwarntirlu miyi, nyanayirla pa yutukani lamparn Jesus Mayirirlu.

Piyirnwarnti ngampurrjiwarnti

⁸ Wali nyanartijangkarla kukunjawarnti palurlanyanu ngampurrikanani marnparni palkanga piyirnwarntirlu pukanya. ⁹ Pirriyani manyanangurla yinjil purlkakurajangka Ngarpukurajangka. Parralani manya tilingu purlkakurarlu Ngarpukurarlul mayangu. Karrartajarrinyala palu. Rayin purlka palu ngujangurra.

¹⁰ Nyanartijangka marni manyanangu nyanawurlu yinjillu nyanartiwarntiwu piyirnwarntiwu, “Ngajirta nganta karrartajarri. Wulyu wangki marnanyirrangu pirrikangany. Minyarti wangki marnanyirrangu julawu. Piyirnwarnti paja palu wirriyajarriwu wangkijangka minyartijangka.”

¹¹⁻¹² Marnila manyanangu, “Jalarra pa yapa palkangawantinya Pajilimja Tayipitkurarla ngurrararla. Piyirn manya tikirkujiwu yakurrjangka. Nyanarti yapa pa purlka Kurayij. Nginyjirrikarrkula manta yapa nyanarti. Parlipungku manta yukarnana pa ngurtinga. Yangka palu kuyiwarntirlu jarntuwarntirlu miyi ngalany, nyanayirla pa jalarra yukarnana palyajarti pajpajkarrpirnujanga.”

¹³ Wali pirriyanila palu partalurni pajajinyangu yinjilwarnti kankarnimarrangu. Nyanartijangkarlu palu yinparni juju, kajalkajalkujirni palu Ngarpu Kut. ¹⁴ Marni palu, “Mapunparni pa wulyu Ngarpu kankarnijangka kajalkajalkujirrupuru, nyantu yini Kut. Yangka manyanangu piyirnwarntiwu ngurtnguniny, wali nyanarti, kirtilypala palu nguniny nyantuarnti.” ¹⁵ Tikiyanila palu yinjilwarnti kankarral. Jamurn palunya wanyjani, kankarral palu tikiyani.

Marnila palurlanyanu piyirnwarntirlu ngampurrjiwarntirlu wartan-gurni. “Pa. Yankurlipa Pajilimkarti. Nyaku parlipa yapa. Ngarpungu purlkangu parla marni yinjilku, nyanartijangka wangkijarti parlipangu pirriyani. Pinajularni parlipangu yapa.”

¹⁶ Nyanartijangka partalurni palu yani, pirriyani pilangulurla Mayirirlajaa Jawujajja jampirlangurla. Nyanganila palu yapa yukarnujangka. Kuyiwarntikurarla jarntuwarntikurarla ngurtinga yukarnani, nira palunya yungani miyi, nyanayirlarnila yukarnani. ¹⁷ Yapa palu nyanya ngampurrjiwarntirlu.

Nyanartijangkala palunyanangu piyirnwarntiwu jakuljularnani nyangungurla, nyapartukarra manyanangu jarlu jularnani nyangungurla, nyapartukarra manyanangu jarlu jularni yinjillu yapa nyanarti. ¹⁸ Kanarlanywarntirlu palunyanangu purrpurrmarni ngampurrjiwarntikurawu wangkiwu. Jularnani palunyanangu ngampurrjiwarntirlu yinjilkura wangki. ¹⁹ Yangkala Mayirirlu pa pinapinakarrinyani wutangu. Wangki ngampurrjiwarntikura pa muntanga tarrpartarnani jutungu. Ngajirta manyanta rukanyjarla.

²⁰ Wali nyanartijangka ngampurrjiwarnti palu tikiyani kukunjawarntikarti. Ngarrurtajarrinya palu. Yinparni palu juju, ngarrurtawurra palu yinparni. Kajalkajalkujirni palu Ngarpu. Takingu manyanangu marni yinjillu, nyanartijangkala palu ngarrurtarlula yinparnanijaa jularnani.

Jesus pila kanya Timpulkarti

⁴¹ Yitilalwarlany yitilalwarlany palu Juwujwarnti yanani Jurujulumkarti kuyijaa miyi yiyinjajirta ngarnupuru pinalkarrapurru. Jarluwarlany manya Ngarpungu wani yinya Mujjngurra Yijipja. Kakarrala manya kanya Kayinankarti. Nyanartipuru palu Juwujwarnti yanani Jurujulumkarti pinalkarrapurru. Mayirijaa Jawujap mapirri rni pila yanani.

⁴² Yangka Jesus purlkajarrinya yitilalwarnti 12 ngarrja, nyanartikarra pilarla kanya Jurujulumkarti miyiwujaa kuyiwu ngarnupurru Ngarpuwu pinalkarrapurru.

⁴³⁻⁴⁴ Wali kirrarnanila palu Jurujulumja. Yangka palu pujujarrinya miyi ngarnujangkajaa kuyi ngarnujangka, wali piyirnwarnti palu tikiyani kayili Mayirijaa jawujap mapirriirni. Kula manyanangurla Jesus mapirriirni yani. Nyantu pila wanyjani nyanayirlarni lama mayarurla Jurujulumja. Wali nyantujarrampala pila yanani kayiliwarlany.

Yananyjangkala pilangurla karuwarrajarrinya. Nyanartijangka kaparn-pala pilarla jartijarti nyanyangurra yapawu Jesusku. Wali jarntuwarntirla wurnajartiwarntirla pilarla jarti wamarn muwupungani. Murlanyanan-gurla nyanartiwarntirlarni yanani. ⁴⁵⁻⁴⁶ Nyantuwarntirlu pilangulu jir-napinya.

Wali yarntarni pila tikiyani kurlirra Jurujulumkarti tikirrporni. Wamarn muwupunganila pilarla mayaruwarntirlal puranguwarnti murkurn.

Walimpawarlany pila parlipinya mayarurla Timpulla. Kirrarnani manyanangurla wangkikarra juwujwarntirla purlkawarntirla pinangur-ruwarntirla. Nyanartiwarntirlu palurlanyanu jularnani, Jesusju manya pinakarrinyani. Nyanartijangkarlu japirrijapirryungani manya tikirrporni tikirrporni Jesusju. ⁴⁷ Wali pinakarrinyurla palurlanyanu marni piyirn-warntirlu, "Minyarti parri pa pinarrijartijinyangu. Wangkiwarntiwu parla nukarniwurni pinarrijarrilany."

⁴⁸ Mayirijaa jawujap pilarla karrpirlmarni. Purrukuwarntirlaliny manyanangurla kirrarnani Jesus. Mayirirlu parla Jesusku marni, "Ngana-jangka mantarrangurla yap yanungurla kirrarni. Minya pajarrarnangu wamarn muwupungani karrartarlul mayaruwarlany mayaruwarlany. Nyuntu man lamajarrinya minyayirla. Marringurni pajarrarnangu nyir-rwiri tikiyani."

⁴⁹ Wali parringu pilangu marni, "Nganajangkarlu pajinpila wamarn-wamarn muwupungani. Pinarri nganpilarla minyayirla Timpulla marna kirrarnana. Wangki ngajukurajangka Ngarpukurajangka marnarla pinar-rijarrinyana." ⁵⁰ Nyantujarrarlul ngajirta pilarla nginyjirrikanantarla nyapartukarra pilangu jularnani.

⁵¹ Wali nyanartijangka pilangurla Jesus yani kayili. Pirriyanila palu mayarurla Najuritta, nyanartijangka palu kirrarnani. Nganawurti pilarla jinjinyungani, nyantungu pilangurla mapunikanani walakurlu Jesusju.

Wali Mayirirlu pinapinakarannya yangkartijangka wangkijangka yangka pilarla Jurujulumja marni Jesusju.

⁵² Wali Jesus karrkin purlkajarrinya. Milyilyirlu mapirri jirrkirl pinakarrinyani. Kuttu parla wirriyajarrinya, yarnta kanarlanywarnti piyirnwarnti palurla wirriyajarrinya nyangujanga.

3

Jun pa yutukani jayilla

¹⁸ Marnani manyanangu Juntu wulyu wangki piyirnwarntiwu warriyanujangkawarntiwu, yarnta kanarlany mapirriirni wangki-warntiwarlany manyanangu jularnani. Lirrkarnpungani manya kurnakwantinyupurru.

¹⁹ Wali layimirri nganpayiwu parla jirrkirl marni Juntu purlkawu Yarritku. Marni parla, "Nyuntu man ngurriji. Ngurru manurla kartu

warntarni papajikurajangka nyuntukurajangka. Yarnta man yakur-rjinyangu ngunangani.”²⁰ Nyanartijangka kulijarrinya parla Yarrittu, jayilla yutukani Jun.

Kilakiwarnti Jawujapkurawarnti

²³ Jesusju manya mimijartiwarnti wulyukujirni, jankajartiwarntijaa kurrarnumartajangkawarnti. Yarnta manyanangu jularnani Ngarpukura wangki purnkungu. Wali yitilalwarnti nguja 30, nyanartikarra manyanan-gurla warrkammarnani purnkungu.

Wali piyirnwartirtlu palu ngurrpangu jularnani Jawujapkura walaku Jesus. Kilakiwarnti palurla kujarti kajalurnijangkawarnti.

Jawujapkura ngarpu parla yini Yilayi,

²⁴ Yilayikura ngarpu parla yini Matat,

Matatkura ngarpu parla yini Lipayi,

Lipayikura ngarpu parla yini Milki,

Milkikura ngarpu parla yini Janayi,

Janayikura ngarpu parla Jawujapwarlany,

²⁵ Jawujapkura ngarpu parla yini Matatayij,

Matatayijkura ngarpu parla yini Ramas,

Ramaskura ngarpu parla yini Niyam,

Niyamkura ngarpu parla yini Yijili,

Yijilikura ngarpu parla yini Nakayi,

²⁶ Nakayikura ngarpu parla yini Mayat,

Mayatkura ngarpu parla Matatayijwarlany,

Matatayijkura ngarpu parla yini Jimiyan,

Jimiyankura ngarpu parla yini Jawujik,

Jawujikkura ngarpu parla yini Jawuta,

²⁷ Jawutakura ngarpu parla yini Juwanan,

Juwanankura ngarpu parla yini Rija,

Rijkura ngarpu parla yini Jarapapil,

Jarapapilkura ngarpu parla yini Jiyaljiyal,

Jiyaljiyalkura ngarpu parla yini Niri,

²⁸ Nirikura ngarpu parla Milkiwarlany,

Milkikura ngarpu parla yini Ratiyi,

Ratayikura ngarpu parla yini Kujam,

Kujamkura ngarpu parla yini Yilmamat,

Yilmamatkura ngarpu parla yini Yiya,

²⁹ Yiyakura ngarpu parla yini Jajuwa,

Jajuwakura ngarpu parla yini Yaliyija,

Yaliyjakura ngarpu parla yini Jaram,

Jaramkura ngarpu parla Matatwarlany,

Matatkura ngarpu parla Lipayiwarlany,

³⁰ Lipayikura ngarpu parla yini Jimiyin,

Jimiyinkura ngarpu parla yini Juta,

Jutakura ngarpu parla Jawujapwarlany,

Jawujapkura ngarpu parla yini Janam,

Janamkura ngarpu parla yini Yilayakim,

³¹ Yilayakimkura ngarpu parla yini Miliya,

Miliyakura ngarpu parla yini Mina,

Minakura ngarpu parla yini Mataja,

Matajakura ngarpu parla yini Nayijin,

Nayijinkura ngarpu parla yini Tayipit,

³² Tayipitkura ngarpu parla yini Jisi,

Jisikura ngarpu parla yini Wupit,
 Wupitkura ngarpu parla yini Puwaj,
 Puwajkura ngarpu parla yini Jala,
 Jalakura ngarpu parla yini Najan,

³³ Najankura ngarpu parla yini Minatap,
 Minatapkura ngarpu parla yini Yatmin,
 Yatminkura ngarpu parla yini Yaniyi,
 Yaniyikura ngarpu parla yini Yajuran,
 Yajurankura ngarpu parla yini Parij,
 Parijkura ngarpu parla Jutawarlany,

³⁴ Jutakura ngarpu parla yini Jayikap,
 Jayikapkura ngarpu parla yini Asik,
 Asikkura ngarpu parla yini Ayiparan,
 Ayiparankura ngarpu parla yini Tira,
 Tirakura ngarpu parla yini Niyuwu,

³⁵ Niyuwukura ngarpu parla yini Jaruk,
 Jarukkura ngarpu parla yini Riyiwu,
 Riyiwukura ngarpu parla yini Pilik,
 Pilikkura ngarpu parla yini Yipa,
 Yipakura ngarpu parla yini Jiyila,

³⁶ Jiyilakura ngarpu parla yini Kayinan,
 Kayinankura ngarpu parla yini Pajkit,
 Pajkitkura ngarpu parla yini Jiyim,
 Jiyimkura ngarpu parla yini Nawa,
 Nawakura ngarpu parla yini Lamik,

³⁷ Lamikkura ngarpu parla yini Tujala,
 Tujalakura ngarpu parla yini Yinak,
 Yinakkura ngarpu parla yini Jarat,
 Jaratkura ngarpu parla yini Malaliyal,
 Malaliyalkura ngarpu parla Kayinanwarlany,

³⁸ Kayinankura ngarpu parla yini Yinaj,
 Yinajkura ngarpu parla yini Jaaj,
 Jaajkura ngarpu parla yini Ratam,
 Ratamkura ngarpu parla Kut.

5

Nganpayi mimijarti putajarti

¹² Nyanartijangka Jesus pa ngunangani mayarurla tawunta. Nganpayi layi pa ngunangani mimijarti putajilinyarti. Wali Jesus nyanya nganpayirilu mimijawurlu, yanila manyanta Jesuskarti. Nyanayirila manyanta parntawantinya jinanga Jesusja ngarntimarnupurru. Nira palu kujartikarra ngunangani nyanartiwarnti Juwujwarnti parntawantinyani palunyanangurla piyirwarntirla purlkawarntirla ngarntimarnupurru nurrurrurlu.

Wali nurrurrurlu parla ngarntimarnani Jesus nganpayirilu mimijawurlu. Marnani parla, “Purlka. Puju man wirriya nguniny wulyukujirrupurru, wali wulyukujija nyuntungu.”

¹³ Nyanartijangkala palymani nganpayi mimijarti kurraparlu jutinyngurni. Marnila parla Jesusju, “Wirriyajal marna nguniny wulyukujirrupurru. Wulyukujiwujal marnanta.” Partalurni wulyujarrinya, mimin-gajirtajartijarrinya. ^{14a} Jesusju parla jarmarni, “Ngajirta nganyanangu ngantuwurti jakuljula.” ¹⁵ Walirni palunyanangu jakuljakuljularnani

wangki Jesus wulyukujirnujuwal mimijangka. Nyanartijangka palunyanta pirriyanani piyirnarnti pajajinyangu, Yanani palunyanta Jesuskarti pinakarrinyupurruja wulyukujirrupurru mimijangka, yangkala pajajinyangu palanta pirriyanani. Ngajirta parla Jesusju Ngarpuwu marnantarla, tumaj piyirnarntirlu pajangu palurla japirlyungani nira wulyukujirrupurru, yarnta nyantukura wangki pinakarrinyupurru.

¹⁶ Wali piyirnarntingurni manyanangurla turtangkarrakangani Jesus jintangarlurra pintirnikarti. Japirlyunganila parla Ngarpuwu pin-
tirningurni Jesusju.

7

Kalkarrakura walaku wanjikujirni Jesusju

¹¹ Nyanartijangka Jesus yani kayilungu tawunwarlanykarti yinikarti Nayinkarti. Nyantukura mapirrikarrajawarntijaa piyirnarnti paja mapir-
rirni palunyanta yani. ¹² Jamurn palu takurryantarla kiyitta, pirriyanila palu kanarlanywarnti. Piyirn palu layi pirla kangani kalukurla. Nyanarti nganpayi pirla parla layikura marninkura kalkarrakura walaku layirni. Nayinkarrajawarnti paja palunyanta yanani mapirri.

¹³ Wali Jesusju nyanya, yawiyijarryniala parla nyanartiwu marninku. Marni parla, “Ngajirta ngan lungka.” ¹⁴ Nyanartijangka Jesusju yanun-
gurla tarppartarni nyanarti kaluku, lamajarryniala palu nganpayiwarnti kangujangkawarnti. Jesusjula parla marni piyirnkunyanartiwu pirlawu, “Nganpayi turtangka. Malany marnangu ngajungu.”

¹⁵ Nyanartijangka nganpayi nyanarti turtapinya. Kirrarnungurnila wangki marninyirra. Jesusjula parla marni nganpayikurawu nyanartiku-
rawu, “Wanjikujirni marnangu. Tikirrkangu man.” ¹⁶ Rayinjarrynya palu nukarni nyanartijangka. Wirriyajarryniala palu. Ngarpula palu jamalkanya. Marnani palurlanyanu, “Purlka parlipangurla pirriyani Ngarpukura puraput. Ngarpu parlipangu pirriyani wanjikujirrupurru.”

¹⁷ Wali wangki parla nyanarti jalyyani Jesusku wamarn mayaruwarlany mayaruwarlany Jutiypurtarra.

15

Ngangayanujangkawarnti

¹ Piyirnarntirlu kanarlanywarntirlu palurla pamarr warntarnani kapumanku piyirnarntiwarlanyjanga. Kapumantu manya jinjinyungani pamarr warntarnupurru piyirnarntiwarlanyjanga, nyanartila palurla pamarr warntarnani piyirnarntiwarlanyjanga yini manyanangu ngun-
gangani takkirlaka.

Yarntarni kanarlanywarnti nira palu ngunangani kujartikarra ngar-
langalparni Ngarpungajirtajarti, yangkala Juwujwarntirlu palunyanan-
gurla yakurrmarnani. Nyanartiwarnti piyirnarnti palunyanta yanani Jesuskarti pinakarrinyupurru.

² Nyanartijangka palu Jesus ngirtilykarra jularnani kurayipwarntirlujaa Parajiarntirlu. Marnani palurlanyanu, “Jesus manyanangurla wirriya kirralany pamarr warntarnujuwalwarntirlajaa piyirnta ngarlangarlarla. Yarntarni manyanangurla miyi ngalany nyantuwarntirla.”

³ Nyanartijangka wangkila manyanangu marni Jesusju wangki ranyjikarrajikujarti.

Kukunja ngangayani

4 “Kinyin yangka piyirntu manya martalany kukunja paja 100, puju layi yap yanany, wali piyirntu kukunja ngampurrjirlu manya wanyjaralany kukunjawarntiwarlany yukanga palkanga. Nyanartiwarnti 99 palu yukanga karrilany. Nyanartijangka kayanku parla muwupungany yap yanujangkawu, kitangarni parlipungany. 5 Parlipungurla ngarrurtajarilany parla. Ngamurlamanungurla wanturala kangany tikirr kukunja nyanarti. 6 Kangujangkarlu manyanangu pawumalany jarntuwarntiwu. Malany manyanangu, ‘Pawu. Nyaku mantawu. Parlipinyajal marna minyarti ngangyanujangka.’”

7 Nyanartijangka Jesusju manyanangurla larrkkujirnani. Wangki manyanangu marni, “Kujartikarrarni manyirrangu nguniny nyanartijilinyarni kirlingalparni. Puju piyirn kayan yakurrngurni kurnakwantilany, wali nyanarti, Ngarpu parla wirriyajarriwujinyangu. Wulyuwarnti piyirnwarnti manya 99 nyangany wulyu Ngarpungu. Yarnata kaji piyirn yakurrngurni kurnakwantilany, nyanarti parla Ngarpu ngarrurtajarilany purlkajinyangu wirriya parla nguniny.”

Pamarr wilantinya

8 Yarnarni manyanangu marnani Jesusju, “Puju marnintu manya martalany pamarrwarnti murrkurn yangka parlanyanu marulu martalany 10 jilpa, wali nyanarti. Puju manyanta wilantilany, wali marulu parla muwupungany. Turlkujilanyapala tili, tilijawurlu rarrpalany ngurra nyantukura. Wamarn warrilany parla maruluwu kitangarni parlipungany. 9 Parlipungurla manyanangu papajarralany jarntuwarntiwu, ‘Pawu. Nyaku mantawu. Parlipinyajal marna yangkarti marulu wilantinyujangka.’”

10 Larrkkujirnani manyanangurla Jesusju. Marni manyanangu, “Kujartikarrarni manyirrangu nguniny nyanartijilinyarni kirlingalparni. Nyanartiwu kayanku palurla wirriyajarriilany yinjilwarnti Ngarpu mapirirni, puju palu nyangany piyirn kayan yakurrngurni kurnakwantinyujangka.”

Nganpayi ngangayani

11 Yarnarni manyanangu marnani Jesusju, “Kayan ngarpungu pinya martarnani kurriny walakujarra. 12 Jirnajangkarlu manyanta ngarntimarni ngarpunga. “Ngarpu, jalarra pajan yungku nyuntukura pamarraja manawarnti munyaljangka, yangka pajin yutukani walimpapurru munyal.” Wali ngurrujarrakujirni pilangu walakunyanakurajarrawu munyaljangka pamarrwarntijaa manawarnti. Jarlu pilangu yutukani munyal ngarpunyanakuraru. Warntarla pila manawarntijaa pamarrwarnti munyaljangkawarnti, yangka pilangu ngarpunyanakura pirlajarrirla. Walirni wanjingarni manyanta japiriyinya ngarpunyanakuraru. 13 Nyanawurlu nganpayirlu jirnajangkarlu manya marurrpinya pamarrwarntijaa manawarnti munyaljangkawarnti, warnapurru parlanyanu.

Nyanartijangkarla murrkurn ngurrarwarnti kumantawarlanjanya jakarnkarrakanyala wurna ngarpukurangurni ngurrangurni. Yap yani pa nyanarti nganpayi marri. Marrijiyangu yap yani, ngajirta marnpa. Nyanayirla ngurranga marriwarlany manyanangurla pirriyani purlkanga tawunta. Nyanayirla warntarnani parlanyanu pamarrjawurlu wulyuwulyuwarntijaa yakurrwarnti. Nyanartijangkala yarnata manya yungani piyirnwarnti pamarr pinakarrinyumulu. Ngarlangaljiyangu ngunangani. 14 Pujumani parlanyanu nyantukura pamarr. Warpinykujirni parlanyanu kitangarni parlanyanu pujumani pamarr nyantukura. Marlalpara nguja pamarrngajirta.

Ngajirta manyanangu ngapa pirriyantarla piyirnku nyanartiwu pajawu. Ngajirta manyanangu turtapungkarla miyi. Piyirn nyanarti palu paja kurrarnani miyingajirtajarti. Ngapa ngajirta manyanangu pirriyantarla yitilal. Marlal nguja nyanarti nganpayi miyingajirtajarti marranyanjarti. Munyal ngajirta parlayanu jarlu yutukarrarla pamarr nyanawurlu nganpayirlu. Pujumani palunyanu pamarr nyantukura munyaljangka.

¹⁵ Nyanartijangka nganpayi walimpa marranyanjarti manyanta yani purllakarti nyanartikarrajakarti linti. Warrkampurru parla japirlyinya. Wali yinyala parla warrkam pikipikiwarnti. Ngampurrikanani manya pikipikiwarnti nyanawurlu nganpayirlu.

¹⁶ Nyanartijangka miyi ngarla manyanangurla ngarnantarla mar-ranyanjawurlu pikipikiwarntirla jamurn. Ngajirta parla ngananguwurti yungkarla miyi piyirntu.

¹⁷ Wali nyanarti nganpayi pinarrijartijarrinya. Pinapinakarrinyani. Marni parlayanu marranyantu, "Paja palunyanta warrkammayin nguniny ngajukurarla ngarpunga. Martalany palu miyi pajajinyangu. Ngaju marna minyayirla nguniny purllka marranyan. Yangkartiwarn-tirlu palu ngalany miyi kinkiwurra, yangkajal manyanangu paja miyi nguniny. ¹⁸ Yanku marnanyanta ngajukurakarti ngarpukarti. Tikiyanku marnanyanta, malkula marnarla, 'Ngarpu, yawiyijarrilany marnangu. Mapunparni marnanta wanyjani. Yarnta marnarla yawiyijarrilany Kutku.

¹⁹ Ngajirta marnangu turtuk nguna walaku nyuntukura jularnupurru. Yarr marnangu ngunawu warrkammayin. Nyutuwu marnangu war-rkammalkula tikiyanungurla." Kujartikarra parlayanu wangki pikaku-jirnani nganpayirlu nyanawurlu. Pinapinakarrinya parlayanu kujartirni nyantukura ngarpu wartangurni. Warrarni pa marrirni kurrarnani.

²⁰ Nyanartijangka tikiyanila manyanta nyantukurakarti ngarpukarti. Marringurnila pa nginyjirrikani ngarpunyankuraru walaku nyantukura. Luyurrmarni parla ngarpunyankuraru, marringurniliny nginyjirrikani.

Nyanartijangkala parla laparni langkarni ngarpunyankura, ngamurla-manila. Linyala manyanta ngarpunyankura. ²¹ Marnila parla ngarpuwu walakurlu, "Ngarpu, yawiyijarrilany marnangu. Mapunparni marnanta wanyjani. Yarnta marnarla yawiyijarrilany Kutku. Ngajirta marnangu turtuk nguna walaku nyuntukura jularnupurru." ²² Ngajirtala mapunikar-rarla ngarpunyankuraru. Jinjinyinya manya warrkammayinwarnti nyantungu. Marnila manyanangu warrkammayinwarntiwu, "Partalu pirrikangkalurla kuluwujjaa ringjaa yakapiri, yangka marnanya munyal martalany. Yungku marnarla kuluwuj wulyu, yutukarrku manyanu ngajukuraru piyirntu. Kurraparla manyanu tarrjakkujiwu ring. Yakapiri marnarla yungku, jinanga manyanu karrpiwu."

²³ Yarntarni manyanangu marni, "Warntalu kuyi nyanarti purlumanu ngajukura jirajartijinyangu. Pungkalu. Kuyijaa miyi purllka parlipa ngalku nukarnirlu. Wirriyajarriwu parliparla ngajukurawu walakuwu. ²⁴ Kula pirlajarrinyani walaku ngajukura, minyakujala wanji tikirrwantinya. Jarlu pa ngangayaniliny jalarra marna parlipinya tikiyanujangka." Nyanartijangkarlu palu ngarnani kuyijaa miyi, nyanartila palu wirriyajar-rinyani.

²⁵ Wali nyanawurlu nganpayirlu papanyankuraru wartangurni war-rkammarnani yanungurla mayarungurni ruwangu.

Nyanartijangkarlu warrkamjangkarlu tikirrwantinya nyanarti ngan-payi, pinakarrinyala manya wangki marnujangka. Paja palu marnani wirriya. ²⁶ Papajani parla warrkammayinku. Marni parla, "Nyapartu-jangka palu wirriya marnana nyanartiwarnti piyirnwartni."

²⁷ Jangkumanila manyanta nyanawurlu warrkammayintu. Marni parla, “Ngajirta. Nyuntukura ngajajipurru pirriyani, yangka jarluwarlany yap yani. Wanjila wulyu pirriyani. Kula ngangayanirni, minyakujala wanjirni tikirrwantinya yara. Ngarpujipurru para wirriya nguniny walakuwu nyantukurawu. Nyanartijangkala ngarpujipurru para pinya kuyi nyanarti jirajartijinyangu purlumanu.”

²⁸ Nyanartijangka nyantu pa kulijarrinya nganpayi kajalurnijangka. Jutparnila karrinyani. Ngajirta manyanangurla kirninyyantarla piyirwarntikarti. Ngarpunyankura parla langkarni yani. Jarti pa purpani nyanartikarti piyirwarntikarti.

²⁹ Marnila parla ngarpunyankurawu, “Ngajirta. Nira marnangu warrkammarnani nyuntuwu. Ngajirta marnangurla panypungantarla. Mapunikarnani marnangu. Wulyuwulyu marnangu warrkammarnani nira. Ngajirta pajan kujarti yungantarla kuyi nanikutwurti lamparnwurti wirriyakujirrupurru kujartijilinyapurru. Puju marnanyanangurla ngajungu nganyjarla jirajarti kuyi, nyanartila marna wirriyajarrirla, nyanarti wali. ³⁰ Minyarti mankurla jalarra pinya nyanarti jirajarti purlumanu nyuntukurawu walakuwu tikirrwantinyujangkawu. Yangka mantarrangu yutukani munyal, nyanartila manya nyantungu warntarnkarrakanya munyaljangka pamarrwarntijaa manawarnti. Wanyjanurlakani manta wurngangu. Nyanartijangkarlu nyuntukurlu walakurlu mangu tarra-pungurlakani pamarrwarntijaa manawarnti. Nyuntukura walaku pa marninjuwal ngunangani. Nyanartijangka marlalpala mangurla tikirrwantinya nyuntukarti ngarpukarti, nyanartila manurla pinya kuyi nyanarti purlumanu jirajarti nyantuwumipa, ngajirta ngajuwu, nyantuwumipa.”

³¹ Ngarpungula parla marni walakuwu nyantukurawu, “Ngajajipurru pa yani, kanyala parlanyanu pamarrwarntijaa manawarnti pujurni munyaljangka. Nyuntungu ngajirta pajan wanyjarrarla. Nira pajanurla nguniny ngajunga, yangkala pamarrwarntijaa manawarnti pujurni mangu wararni nguniny minyayirla ngurranga.”

³² Yarntarni parla marni walakuwu nyantukurawu, “Minyarti marnalurla ngajajipurruwu pinya purlumanu jirajarti. Kula walirni pirlajarrinya, minyakujala yararni pirriyani wanjirni. Kula walirni ngangayani, parlipinyala marna tikirrwantinyujangka. Nyanartila marnalurla purlumanu pinya ngajajipurruwu, ngajula marna wirriyajarrinya.”

21

Jesus manyanangu jularni Timpul palu tarrapungku

⁵ Yangka palu Timpulla karrinyani Jesuskurawarnti mapirrikarrajwarnti, wali marnani palurlanyanu, “Wulyujinyangu pa minyarti mayaru, yarnta pamarrwarnti wulyuwarnti nganapartu nganapartu, yangka palurla jarlu Ngarpu yinya yiji.”

Jesus manyanangu marni, ⁶ “Wali manta nyangany jalarra. Walimpa palunya tarrapungku pamarrwarntijaa mayaru minyarti mapirri. Minyartiwarnti pamarrwarnti palu ngunanganku wantinyujangka.”

Piyirwarnti pungujuwalwarntijaa yakurwarnti

⁷ Wali japirlyinya palurla Jesus, “Pinarriyungujawal. Nyangurla pa kujartijarriwu. Nyapartukarra marnalu nyaku kutajarrinyujangka, yangka parla kutajarriwu mayaruwu tarrapungupurru.”

⁸ Wali Jesusju manyanangu marni, “Ngajirta ngantanya wajilpungka kajiyungujuwalwarnti yirrijwarnti.” Yarntarni manyanangu takijularni

Jesusju, “Pirriyanku palu kanarlanywarnti yirrijiwarnti. Julawu palunyanu, ‘Yangkarti marna ngaju yangka pajinta jurumanani.’ Yarnarni manyirrangulu julawu kutajanyupurru. Wali ngajirta ngantanya wajlungka yangkartiwarnti.”

⁹ Yarnarni manyanangu Jesusju takijularni, “Kanarlanywarntirlu palunyanu kajalkajalkujiwu wartangurnijangkarlu, yarnta palunyanu piyirwarntirlu punganku. Wali pinakarrinyanku manta kujarti. Ngajirta nganta rayinkarri. Ngajirta paji kutajarri ngajupurru tikiyanupurru, walimpa pa ngunawu kujartikarra.”

¹⁰ Yarnarni manyanangu Jesusju marni, “Piyirwarntirlu pajangu palunyanu punganku kuli marriwarntijangkarlu mapirriini, ngajirta murrkurntumipa. ¹¹ Yarnta ririmarnanku nguwa langkirrlaparnupurru, yarnta ngapawu mapirriini palurla kanarlanywarntirlu jarti jurumanku miyiwu mapirriini turtapungupurru. Marranyanjarti palu ngunanganku. Yakurrwarnti manyanangurla pirriyanku nganapartu nganapartu. Yarnta yalkirijangka palu nyaku nguwwukarrikanupurru karrartakujirnujuwal.”

¹² Wali yarnarni manyanangu takijularni Jesusju mapirrikarrajawarnitiwu, “Wali tarpartawu manyalu pungupurru, yarnta kangku manyalu purlkakarti kuwutkarti. Kuwutjangkarlu manyalu kangku jayilkarti. Nyanartijangka manyalu kangku purlkawarntikarti kingwarntikarti, tumaj pajinta ngajukurawarnti mapunjiwarnti. ¹³ Wali nyanayirla purlkawarntirla mantanyanangu julawu ngajukurajangka wangki wulyu. ¹⁴⁻¹⁵ Wali ngajirta nganta rayinkarri. Ngajungu marnanya purnkukujiwujaa tanyjikujiwu. Nyanartikarra marnanyirrangulu julawu ngajukurajangka wangki nyapartukarra mantanyanangu tikirjulawu. Ngajirta nganta kajuwarlany rayin pinakarri. Wali marnanyirrangulu julawu wangki, nyanartijangka kayan nganyalu jangkumanta nyanartijangka ngajukurajangka wangki.”

¹⁶ Yarnarni manyanangu marni Jesusju, “Kangku manyalu jarn-tuwarntirlu pungupurru ngamajirlujaa ngarpungu, yarnta papajirlujaa ngajungu mapirriiru. Pungku manyalu kanarlanywarnti pirlawurra. ¹⁷ Yarnta manyirrangulu yakurrmarnanku nukarnirlu piyirwarntirlu ngajungurni, nyurrawarnti pajinta ngajukurawarnti. ¹⁸ Wali ngajungu marnanya martarnanku kurraparla. ¹⁹ Lani manta ngunawu ngajukurarlal, yangkala manta pirlurr ngunawu wanji.”

Jesusju manyanangu jularni tarrapungku palu Jurujulum

²⁰ Wali yarnarni manyanangu Jesusju takijularni mayaru tarrapungupurru, “Yangka mantanya nyaku marrijangkawarnti palu marnpa pirriyanku kulipariwarnti Juwujngajirtawarnti, mapunparni palu minyarti mayaru tarrapungku Jurujulum timpul mapirriini. ²¹ Wali nyanartikarra palu lapalku pamarwarntikarti marri pungungamarra, mayar-jangkawarnti palu lapalku. Ngajirta ngartalu rantangajangkawarnti lapan-nya mayarukarti takurr. ²² Puraputwarntirlu palu jarlu lani kujartikarra, puju ngajirta palu mapunikarrarla, pungkula manya Ngarpungu. Jalarra marnanyirrangulu jularnana, mapunparni manya pungku Juwujwarntijaa mayaru mapirri. ²³ Yangka marninwarnti muntajartiwarntijaa lamparn-jartiwarnti, wali yawiyi palurlanyanu ngunawu. ²⁴ Wali kanarlanywarnti Juwujwarnti palunya marrijangkawarntirlu lanku pirlawurra, kanarlanywarnti palunya kangku ngurrujarra ngurrujarra. Jarntuwarntingurni palunya wirrpakanku. Warrkammayinkujiwula palunya Juwujwarnti marrijangkawarntirlu. Mayaru minyarti Jurujulum palu tartalykanyjiwu Juwujngajirtawarntirlu kitangarni manya Ngarpungu lamakujiwu.”

Yarntarni Jesus pirriyanku

²⁵ Jesusju manyanangu marni mapirrikarrajawarntiwu yangkartiwarntiwu. “Purangujaa yakarn, wilwarnti palu kanarlanyparnijarriwu. Nginyjirrikarrkula manta. Kaniny nguwanga jawurlata purlkajarriwu, yangka manya takulanku manawarntijaa mayaruwarnti, kaparnpala palu karrinyanku. Pinakarrinyanku palu, rangkurmarnanku pa jawurlata nyanarti. Purppurrmalkula palu piyirnwarnti nukarnini wapalkarra, yangka palu nyaku nyanarti ngapa parayanujangka. ²⁶ Yarntarni yalkirikarrajawarnti purangujaa yakarnjaa wilwarnti palu turtapungku kanarlanyparnijarriwu. Wali nyanartijangka palu piyirnwarnti yalyyanurla wantiwu karrarta purppurrmarnujangka. Ngurrpan-gurrparlu palunya nyaku yangkartiwarnti yalkirikarrajawarnti piyirnwarntirlu.”

²⁷ Wali yarntarni manyanangu Jesusju marni, “Nyanartikarra marna ngajula pirriyanku. Yurnturra marnanyanta kirrnanku. Wulyu pajalu nyaku pajangu piyirntu mayajarti. ²⁸ Yangkartiwarnti mantanya nyaku yalkirirlajaa jawurlatarla, wali manta nginyjirrikarrku. Mil manta kanarraljarti karrinyu purnku. Kurrparla marnanya martawu. Partalunnila marnanyirrangurla rayin pujukujiwu.”

Nyapartukarra parlipa nginyjirrikarrku Ngarpu majajarrinyupurru

²⁹⁻³⁰ Nyanartijangka Jesusju manyanangu warraja marni, “Yangka manta pinakarrilany jiriki kirtirr marnujangka, nginyjirrikarrkula manta ngapa partalurni pirriyanupurru. ³¹ Nyanartijiliny manta nyaku yalkirijaa jawurlata kanarlanyparnijarriwu pila, nginyjirrikarrkula manta Ngarpu manyirrangurla partalurni majajarriwu.”

³² Wali yarntarni manyanangu marni Jesusju, “Mapunparni marnanyirrangurla jularnana, yangka manta jalarra wanji nguniny, kujartikarra marnanyirrangurla marnani yangkarti jarlu. Kunyungurla manta yirrawarlany kajalurni pirlajarriwu, yirrawarlany manta wanji ngunawu, nyaku manta minyarti. ³³ Yalkirijaa nguwa pila pujujarriwu, wali nyanarti jamulu. Kayan ngarta ngajukura wangki pujujarri.”

Marni manyanangu marrki ngunangupurru

³⁴ Yarntarni manya lirrkarnpinya, “Kujarti marnanyirrangurla marnani, pinalkarra mantarla ngunawu. Ngajirta nganta pinapinakarri jutungu kanarlanyparnijarriwu miyijaa ngapa ngarla, pamarrjaa warrkam, yarta kanarlanyparnijarriwu nganapartu nganapartu. Yarr manta ngunawu lani. Puju manta yarr kirrnanku nganganganga, wali murtarni manyirrangurla kanarlanyparnijarriwu yalkirijaa jawurlata, yangka kunyarrjiliny kitpananany manangu kitpanjuwallu. ³⁵ Yangka kunyarrwurti jakalany, wali murtarnila manyanta pajarralany manangu kitpanjuwallu.”

Yarntarni Jesusju marni, “Kujartikarra manyanangurla murtarni pirriyanku piyirnwarntirla nukarnirla wapalkarrarla yangka kunyarrjiliny warntalany, yangka marnanyirrangurla jarlu jularni. ³⁶ Wali marrki manta ngunawu pika, japirlyunganku mantarla Ngarpu nira yangkartirolmarra. Purnkula manta ngunanganku. Yangka marnanyirrangurla pirriyanku, marnpa pajantarla karriwu ngajunga kurntayingajirta, tumaj manta pikajarti kirralany.”

³⁷ Wali nyanartijangka Jesusju manya kumantawarlany kumantawarlany pinarrilyungani nyanayirla Timpulla. Yarnta karuwarrawarlany karuwarrawarlany pa jintanga yapyanani pamarrkarti yinikarti Yalipjartikarti.

³⁸ Wali piyirnarnti nukarnini palurla pirripirriyanani Timpulkarti kumantawarlany kumantawarlany purangu kankarraljarrinyangkarla pinakarrinyupurru.

23

Jesusju parla marni ngurrijiwu

³⁹ Wali layiwarlanyju ngurrijirru parla Jesusku nginararmarni. Marni parla kujartikarra, “Julalany manyanu Ngarpukurajinyangu yini Kurayij. Nganajangkarlu manyanu tikirwanjikujirra. Ngajarra mapirri rni mantaranya tikirwanjikujiwu.”

⁴⁰ Nyanartijangka ngurrijiwarlanyju parla jarmarni, “Nganajangka man. Ngarpuwu ngajirta manurla rayinkarri.” Yartarni parla marni, “Nukarnini parlipanyalu mananga tarnikani nyantu mapirri rni.

⁴¹ Ngali jarramipa parli yakurr, pirlakujilanypala parlipanyalu tumaj parli ngurrijjarra. Yurru parli jungani ngali jarrarlu. Nyanarti nganpayi kaparnjanga yakurrngajirta. Ngajirta pa yurru jungantarla nyantungu.”

⁴² Nyanartijangka Jesusku parla marni jarmarnujuwallu, “Yangka man purlka pirriyanku maja, wali ngajula pajan pinapinakarriwu.”

⁴³ Wali Jesusju parla marni, “Mapunparni pajinurla ngunawu ngajunga kankarni wungkurra jalungurrurla jalarrarni.”

24

Ngarpungu kanya Jesus kankarral yapinkarti

⁵⁰ Jesusju manya kanya mapirrikarrajivarnti kurlila mayarukarti Pijanikarti. Nyanayirlarni palu jatparamarni. Nyanartijangka Jesusju kurrapajarra kankarnikujirnurla japirryungani parla Ngarpu, mapirrikarrajivarntiwu manyanangurla jutujikujirrupurru. ⁵¹ Nyanartikarrarnila japirryungujangkarlu manya wanyjani wartangurni. Kankarral pala kanya Ngarpungu yapinkarti.

⁵² Nyanartijangka mapirrikarrajivarntirru palu Jesus kajalkajalkujirni wartangurni kankarralyanujangka. Wali tikiyanila palu kayili Jurujulumkarti wirriyajinyangu. ⁵³ Nyanartijangka nira palu Ngarpu kajalkajalkujirnanani mapirrikarrajivarntirru mayarurla Timpulla.

John

8

Marnin palu kanya Jesuskarti

² Jamurn yangka purangu kankarnijarrinyani kumantajarti, Jesus-pala yani mayarukarti Timpulkarti. Piyirnwarntila palunyanta paja yani Jesuskarti. Jesuspala manyanangurla yutantinya nyantuwarntirla, pinayinya manya kirrarnungurni.

³ Nyanartijangka marnin palunyanta Jesuskarti kanya piyirnwarntirlu. Minyartiwarnti piyirnwarnti palu kanarlanywarnti tarrukuwu nyantukurawu pinangurru, yini manyanangu kurayip. Kanarlanywarntiwarlany palu tarruku nyantukura tartpartarnujuwal, yini manyanangu Paraji.

Wali yangkarti marnin palu warntarni yukarnujangka, kanarlanykurarla ngumparnarla manyanta yukarni. Wali kaparnpala palu marnin karrinyukujurni. Piyirn palunyanta marnparni wamarn karrinya.

⁴ Marni palurla Jesuku kurayipwarntirlujaa Parajiwarntirlu, “Minyarti marnin marnalu parlipinya kanarlanyjarti ngumparna yukarnani.

⁵ Ngarpukurajangka Mujijju parlipanya jinjinyinya nyantukurarlul tarukurlu jarlujangkarlal kujartijilinyku pamarrjawurlu pajanuwu pirlawurra. Nyapartu mankurla malku nyuntungu.” ⁶ Wangki palurla Jesuku kuja marni kajiyungupurru, kajiyungkarla palu Jesus. Jesuspala palu ngirtilykarra jularla.

Nyanartijangka mirtijurrurnjurrurn wantinyurla Jesus kulkururlurni wirntipungani nguwanga. ⁷ Jutungurni palu Jesus japirlyungani kurayipwarntirlujaa Parajiwarntirlu, yangkala manya nyanya kankarral. Marnila manyanangu, “Pamarrjawurlu pa luwawu kajalurni nyanawurlu piyirntu jurnanyakarrarlul. Yangka yakurwurti ngajirta manyanta nguna.”

⁸ Wali Jesus warrarnila kirrarnani. Kurraparlul wirntipungani nguwanga kulkururlurni. ⁹ Jamurn palu pinakarrinya nyanarti Jesuskura wangki, wurnarnila palu kurntayikarra tirrinytirrinyanyani nukarnini kurayipwarntijaa Parajiwarnti. Kayangurla kayangurla palu tirrinytirrinyanyani purrkuwarntiliny pingkayiwartanti wartangurni. Jesuspala palu wanyjani kirrarnujangka wartangurni. Kuja manyanta marnin karrinyani linyja. Nyanartiwarnti paja piyirn palu yap yani. ¹⁰ Jesus ngalaramarnila parla. Kankarral nyanya karrinyujangka. Marni parla marninku, “Marnin. Wanyjurla palu yani yangkartiwarnti, ngananguwurti manta ngulikani kuliparlul.”

¹¹ Jangkumanila manyanta marnintu, “Ngajirta, marlal.”

Jesusju parla marni, “Ngajungu lakarra, ngajirta marnanta ngulikarra. Yanta. Ngajirta ngan yarnta yakurrjarri.”

11

Nganpayi Lajuras

¹ Layi nganpayi yini parla Lajurasjaa rimpinyankurajarra mapirri rini palu ngunangani mayarurla yininga Pijanirla marninjarra yinijarra Mayirijaa Maaja. Nyanartijangka Lajuras wantinya purlika mimi. ² Layirni Mayiri yamparrajarti yangkarti manyanta Jesusja jinajarrarla purtukujirni wulyu parntimanupurru, yangkala murupinya nyantukurajawurlu purturnjawurlu yamparrajawurlu. Murupinya manyanta jinanga Jesusja

jurlungajangkajawurlu rallu. Nyantukurala Mayirikura parla papaji mimi nguja Lajuras.

³ Nyanartijangka pilarla wangki yiparni Jesusku ngapurlunyanjurajarlarlu purlkawu, “Nyuntukura mangu mirt mimijarrinya.”

⁴ Jamurn pinakarrinya Jesusju marringurni, marnila manyanangu mapirrikarrajawarntiwu, “Nganajangka pa yukarnana. Ngajirta pirlajarinyupurru. Yarr pa yukalany, mimijangka palu nyaku kanarlanywarnirtlu pajangu Ngarpukura maya. Nyaku pajalu, ngajungu marna maya martalany, ngaju marna Kutkura walaku. Minyarti nganpayi mimijangka palu wulyula nyaku kanarlanywarntirtlu.”

⁵ Jesusju manya tapungmanani nyanartiwarnti rimpirlangujarti mapunjyangu Maajajaa ngajanyankura yarnta Lajuras mapirrirni. ⁶ Jamulurni manya pinakarrinyurlakani, jularnani palurla Lajuras mimijarrinyujangka, yalayirlarni Jesus kirrarnani lama, kurrinywarlany ngurra yukarni. Ngajirta manyanangurla wurnajarrirla partal.

⁷ Nyanartijangka kurriny ngurra yukarnkarrakanya. Marni manyanangu Jesusju mapirrikarrajawarntiwu, “Yankurli pa karla Pijanikarti tikirr Jutiyarlalparni Lajuraskurakarti ngurrakarti.”

⁸ Mapirrikarrajawarntirtlu palu marrkukani Jesus, “Ngajirta. Jarlurni mantalu pamarrjawurlu luwarla pirlawurra Juwujwarntirtlu Pijanirla marnpa. Nyapartu man tikiyanany nyanayirlurra.”

⁹⁻¹⁰ Jesusju manyanangurla jangkumani, “Jininyara parlipangu purlka kitpungupurru, kayan ngarlipa takurrkarra wanti pukanyajajilinyarni. Jininyara parlipa kitpungany, purangurlu parlipanya tili yungany. Pukanyja parlipa yanany, nyanarti wantilany parlipa kurrkunga, tumaj tili ngajirta manyanta nguna.” ¹¹ Yarntarni manyanangurla marni Jesusju, “Ngalimpakura piyirn Lajuras parlipangu manyan yukalany. Yanungurla marna parnkimanku ngajungu.”

¹² Mapirrikarrajawarntirtlu palurla marni, “Purlka. Puju pa manyan yukalany, nyanarti pa wulyu turtangu nyanturni.” ¹³ Nyanartiwarntirtlu palurla marni, kula manyanparni yukarnani, minyangurru manyanangu Jesusju kujawarlanygurnu jularnani. Ngajirta manyanangu pirlajarinyujangka jularnantarla jirrkirl.

¹⁴ Nyanartijangka manyanangu kalara jularni jirrkirl Lajuras pa pirlajarrinya. ¹⁵ Wali marni manyanangu Jesusju, “Lamajarrinya marna minyayirla ngurranga takiwarlanyarni. Ngajirta marnanyanta jarlurni yantarla Lajuraskarti. Jalarra parliparla yanku, yangkala pajanta nyaku nyanayirla ngajukura maya, mapunikarrkula pajintarla. Kujartikarrapurru marnanyirrangungarrurta nguniny.”

¹⁶ Marnila manyanangu nganpayirlu yiningu Tamijju mapirrikarrajawarntiwarlanyku, “Yanku parlipanyanta Jesusja Pijanikarti mapirrirni. Puju palu Jesus pungku, wali ngalimpa mapirrirni parlipanyalu pungku.”

¹⁷ Nyanartijangka palu yani, pirriyanila palu Pijanirla, jarlungurru palu Lajuras yutukani pirlajarrinyujangka najinga ngurrawarntila murrkurntajaa ngurra kayanta.

¹⁸⁻¹⁹ Wali nyanarti mayaru Pijani marnparni manyanta nguja Jurujulumja karlarrara, yangkala palu Juwujwarntiwarlany Jurujulumkarrajawarnti yani nyanartikarti mayarukarti Pijanikarti. Wali Mayirijaa Maaja pila ngunangani nyanayirlarni Pijanirla lungujangka pinyalu mapirrikujirrnani. Papajiwu pilarla pirlajarrinyujangkawu lungani. ²⁰ Jamurn palurla jularni Maajawu Jesus yanujangka nyantukurakarti ngurrakarti,

yanungurla parla japantinya Maajarlu. Mayiri pa lamarni kirrarnani kaninykaniny mayarurla.

²¹⁻²² Maajarlu parla marni Yesusku, “Purlka. Puju man jarlu pirriyantarla, wanjirni pa ngunarla warrarni papaji ngajukura. Wulyukujirlala man nyuntungu, yangka man partalurni pirriyantarla. Yangka mannyanta ngarntikangany Ngarpunga nira, nyanarti wali pinakarrilany mangu. Ngajungu marnarla mapunikarralany, mapunparni mangurla jangkumanany.”

²³ Yesusju parla marni, “Nyuntukura papaji mangu pirlajangka wanjjarriwu.”

²⁴ Maajarlu manyanta jangkumani, “Yuwayi. Ngaju marnarla pinarri, walimpa turtangu. Yangka ngurra kutajarriwu, nyanartikarra palu wanjjarriwu walimpa pirlajangkawarnti jarlujangkawarnti, mapirriirni manyanangurla turtangu papaji ngajukura.”

²⁵⁻²⁶ Yesusjula parla marni Maajawu, “Ngaju marna kayan wanji yunguwal pirlajangkawurti marnarla wanji yungany. Puju ngananguwurti pajirila mapunikarralany piyirntu, nyanarti pa wanji ngunawu. Puju yangka pirlajarriwu, pirlurr pa wanjirni ngunawu. Puju ngananguwurti pajirila wanjigurni mapunikarralany, kayan ngarta pirlurr nyantukura pujjarri.” Japirryinyala parla Yesusju, “Mapunikarralany ngan Maaja.”

²⁷ Marnila parla Maajarlu, “Yuwayi. Mapunikarralanyjal marnangurla. Nyuntu man yangkarti Kurayij Kutkura walaku. Pirriyani manpangu Ngarpungurni kankarnimarrangungurni, yangka marnangulu pinalkarra ngunangani jarluwarlanyjangka.”

²⁸ Nyanartijangka wanyjanurlakani Jesus Maajarlu. Kajalkajal pa yani Maaja mayarukarti. Parlipinyala ngajanyankura, yangkartiwarntungurni manyanangurla ngarrpirtimankarranya. Nyantu manyanangurla kirrarnani Jurujulumjangkawarntirla, jularnila parla Jesus pirriyanujangka. Marni parla, “Purlka parlipangu pirriyani pinayunguwal. Japirlyinya mangu nyuntuwu. Nyaku manta.” ²⁹⁻³⁰ Wali partalurni pa Mayiri turtanya wangkingarni, yanila manyanta Jesuskarti warntarriirlal. Jesus pa warrarni karrinyani kirlingarni. ³¹ Jamurn palu nyanya Mayiri turtangujangka piyirnwartirlu lungujangkawarntirlu, wajilpinya palu. Kula Mayiri pa yantarla najikarti jintanga. Najinga palunyanta lungkarla nyanayirla, minyangurru manyanta Jesuskarti yani.

³² Wali pirriyani manyanta Jesusja Mayiri. Lapart parntawantinya manyanta jinanga kajalurni. Marnila parla lungukarrarlul, “Purlka. Puju man jarlu pirriyantarla, wanjirni pa ngunarla warrarni papaji ngajukura. Wulyukujirlala man nyuntungu.” ³³ Mayarujangkawarntirlu palu pirriwajilpinya wartangurni Mayiri, yangkala palu lungani, Yesusjula manya nyanya lungujangkawarnti. Munta yawiyijarrinyajaa luyurrmarni mapunjinyangu. ³⁴ Japirlyinya manya Yesusju, “Wanyjurla manta yutukani pirla karrkin.”

Jangkumani palunyanta, “Pa. Pinakangku marnangulu.”

³⁵ Wali linyala Jesus. ³⁶ Kanarlanywarntirlu palu Jesus nyanya lungujangka. Marnila parlalanyanu, “Mapunparni kujala tapungmanani nganpayi minyarti pirlajangka.”

³⁷ Wali kanarlanywarntirlu palurlanyanu marni, “Nganpayiwarlany wulyukujirni mil jankajartijangka. Kula Lajuras nyanartijiliny wulyukujirla nganpayijiliny jankajartijiliny.”

³⁸ Yarntarni pa luyurrmarni Jesus. Wali yanila najikarti. Jarlu palu yutukani najinga, pamarrpala palunyanta rukukani kirlingirrla.

³⁹ Yesusju manya jinjinyinya. “Pamarr nyanarti rirripkangkalunyanta.”

Maajarlu parla marni Jesusku Lajuraskurarlu rimpingu, “Jarnngu pa jungkujpalany. Jarlu pa pirlajarrinya ngurrawarnti kurrinykurriny.”

⁴⁰ Jesusjula parla marni Maajawu, “Yangkakatarnangu jarlu jularni. Rukarni ngannyanta. Puju pajanurla mapunikarralany, nyaku man Ngarpukurajangka maya.”

⁴¹⁻⁴² Mapunparnila palu rirripkanya pamarr nganpayiwarntirlu, Jesusjula kankarral warrpunyanya, Ngarpula parla japirlyinya. Marni parla Ngarpuwu, “Mapunparni marnangurla mapunikarralany. Pinakarrilany pajan nyuntungu, jangkumanany pajanurla. Minyartingurni jalarra pajilurla mapunikarrku piyirntu, nyuntungu pajan yiparni minyartikarti.”

⁴³ Nyanartijangka mayajinyangula papajani, “Lajuras turtangka. Palkangajarri.” ⁴⁴ Wali mapunparnila pirriyani Lajuras. Warrarni pa pajpajkar-rpirnujangka ngujangurra warpiny miljarrajae jinajarrajae kurrapajarra nukarnini. Jesusju manyanangu marni, “Yulajpantalanta, wurna pa yanku.”

⁴⁵ Yangka palu Jesus nyanya wanjikujirnujangka Lajuras, wali paju palu mapunikani yangkartiwarntirlu Mayiri palu wajilpungani najikarti lungujangkarlu. Nyanartijangkawarntirlu palu mapunikani yangka Jesusju wulyukujirni nganpayi Lajuras. Nyanyala palu pajangu wanjikujirnujangka.

20

Jarti palurla nyanya Jesusku karrkinku

¹ Rakarrarlarni wiyikja pa jakarni Mayiri Miktilin najikarti pirlapurrukarti. Parlipinyala kirlingirri ngaamarnujangka. Nyanarti paljarr purlka rirripkangujangka pa marnparni karrinyani. ² Wali jamurn nyanya kirlingirri, mayarukartila tikirrlaparni Mayiri. Mapirrikarrajarrarla pilangurla pirrilaparni. Kanarlany pa mapirrikarrajaji yini parla Pita, kanarlany pa mapirrikarrajawarlany yangka Jesusju tapungmanani. Nyanartijarrarla pilangurla Mayiri pirrilaparni. Wali marnila pilangu, “Warawu. Yap kanya palu purlka ngalimpakura najingajangka. Ngurru pa parliparla, wanyjarrarla partalu yutukani.”

³ Wali jamurn pilangu marni Mayiri Miktilintu, wurnarnila pila jakarni najikarti mapirrikarrajijarra. ⁴ Laparni pila pupuru. Wali nyanarti nganpayi mapirrikarrajawarlany mayajinyangu manyanta tirrinylaparni Pitanga. Kajalurni wantinyala najinga. Pita pa warrarni laparnani. ⁵ Wali Jesusku parla kijinyanya mapirrikarrajirlu najingajangkawu. Parlipinyala palya karrkintajangka Jesuskura. Ngajirtarni takurryingantarla kaninykaniny. Warrarni pa karrinyani palkanga.

⁶ Wali nganpayi Jayimin Pita pa wartangurni pirrilaparni. Ngajirta pa lamajarrarla kirlingirri. Murtarni manyanta takurryingani najinga pirlapurrurla kaninykaniny. Parlipinyala palya karrkintajangka yukarnani. ⁷ Palyawarlany Jesuskura jurlungajangka parla yukarnani pakulwarlany. Rulumapkujirnurla parla jarlu wanyjani.

⁸ Wali takurryinganila manyanta nganpayi mapirrikarrajaji wartangurni Pitanga kaninykaniny. Karrkin ngajirtarni parlipungkarla wartangurni-jangkarlu. Wali jarti nyangungurla parla mapunikani Jesusku wanjijar-rinyujangkawu. Minyajal parla palyamipa yukarnani.

⁹ Wali jarlu pa wangki lani kurrumparla nganpayirlu puraputtu Jesus tikirwanjijarrinyupuru. Wali pila pinakarrinya wangki puraputkura.

Yarnta ngajirta pila mapun nginyjirrikarrarla yangkarti wangki jarlungka mapirrikarrajijarrarlu. Nyanartikarramiparni pilarla mapunikani kaji pila palyamipa nyanya. ¹⁰ Nyanartijangka tikiyanila pila ngurrakarti.

Mayiri Miktilintu Jesus nyanya

¹¹ Wali nyanartijangka Mayiri pilangurla wartapuranjarrinya nganpayijarrarla. Karrinyani palkanga najinga marnpa. Lungani. Ngajirtarni takurryantarla kaninykaniny. Lungukarrarlurni parla kijinyangani najinga Jesusku. ¹² Nyanyala pinya yinjiljarra kurriny. Kirrarnaninyirra pila kaninykaniny. Kuluwuj parpjarti pila wirrimmartarnani. Kirrarnani pilanyanta manginga nyapartukarra Jesus yukarni. Kanarlany kirrarnani jurlunga. Kanarlany pa jinanga kirrarnani. ¹³ Wali yinjiljarrarlu pilarla marni Mayiriwu, "Marnin, nganajangka man lungana."

Marnila pilangu Mayirirlu, "Yangka pajilu warntarnkarrakanya ngajukura purka. Ngajirta marnarla pinarri. Wanyjurla partalu yutukani."

¹⁴ Wali tikirkurnakwantinyala Mayiri. Parlipinyala Jesus. Wartangurni manyanta karrinyaninyirra. Ngajirtarni pa nginyjirrikarrarla Jesus. Warrarni pa kanginypungani.

¹⁵ Nyanartijangka Jesusjula parla marni Mayiriwu, "Marnin, nganajangka man lungana. Ngantuwu mankurla muwupungana." Mayirirlu nganganyanya. Kularni yangkarti nganpayi warrkammayin nyanartikarraji. Ngajirtarni nginyjirrikarrarla Jesus.

Wali Mayirirlu parla marni, "Nyuntungu partan warntarnkanya. Julaji. Wanyjurla man yutukani. Wali nyanartijangka puju pajin julawu, yanungurla marna warntawu." Kujartikarra parla marni Mayirirlu.

¹⁶ Wali Jesusju parla marni Mayiriwu, "Mayiri, nyakaja." Mayirirlula manyanta warrpunyanya, nginyjirrikarnila.

Marnila parla Mayirirlu, "Rapuni." Nyanarti wangki Mayirirlu parla marni Juwujwartikura. Kayanparni wangki parlipa julalany pinayungujawal.

¹⁷ Nyanartijangka parntawantinya manyanta jinanga Jesusja, tarrpartarnila jina Mayirirlu. Marnila parla Jesusju, "Ngajirta ngajan tarrparta. Warrarni. Ngajirta marnanyanta tikirrwantirla kankarral Ngarpukarti. Yanku manyanangurla mapirrikarrajiwartikarti ngajukurawartikarti. Julawula mannyanangu minyarti wangki ngajukurajangka. Kankarral marnanyanta yanku Ngarpungkurra ngajukurarlurra, nyurrawarntiwupurrupuru manyirrangu mapirri."

¹⁸ Wali Mayiri Miktilin mayarukarti yani. Mapirrikarrajiwartiwu manyanangu jularni. "Ngalimpakura purka marna nyanya." Yarntarni Mayirirlu manyanangu marni nyapartukarra parla Jesusju wangki yinya.

Mapirrikarrajiwartirlu palu Jesus nyanya

¹⁹ Karuwarrajarti wiyikja nyanartikarrarni manyanangurla pirriyani Jesus mapirrikarrajiwartirla mayarurla kaninykaniny. Jarlu palurlanyanu rukukani kiyijawurlu tuwawarnti, yangkala ngartalu pirriyanta Juwujwarnti majawarnti pungujuwalwarnti. Rayinjarrinyani palunyanangurla mapirrikarrajiwartirlu Juwujwartirla. Wali takurryanila manyanangurla Jesus. Takurryanungurla manyanangurla jatparamarni kaparn. Marnila manyanangu, "Pirriyani marnanyirrangurla." ²⁰ Wali jirrimartarnila manyanangurla Jesusju kurrapajarrajaa ramarra. Nyanyala palu mapirrikarrajiwartirlu limiwarnti kurrapajarrarlajaa ramarrarla. Nginyjirrikarnila palu Jesus. Makijarrinyala palu yangka palu purka nyanya.

²¹ Wali jularnila manyanangu Jesusju, "Wirriya nganta nguniny." "Yu," marni palurla.

Jularnila manyanangu, “Ngajukuarlu Ngarpungu paja yiparni nyurrawarntikarti. Wali kirlingalparni marnanya nyurrawarnti yipalany ngurrawarlanu ngurrawarlany. Wangki mantanyanangu takijulawu.”²² Wali rangmarngungurla manya puwumarni Jesusju mapirrikarrajivarnti. Marnila manyanangu, “Pirlurr Ngarpukurajangka marnanya yungany. Nyurrawarntirla manyirrangurla ngunawu.”²³ Puju mantarla malku piyirnkun ganawurti yakurryakurr wajapungupurru, kujartikarra mantarla malku, ‘Ngarpungu mantarla wajapungurla rukarni yakurryakurr nyuntukura.’ Wali mapunparni manyanangurla wajapungurla rukarni Ngarpungu. Yarnta puju mantarla takingu malku piyirnkun ganawuwurti, ‘Ngarpungu ngajirta mantarla wajapungurla rukanyjarla yakurryakurr nyuntukura.’ Wali mapunparni Ngarpungu ngajirta wajapungurla rukanyjarla.”

Nganpayi Tamij

²⁴ Wali nyanartijangka Jesus manyanangurla yap yani mapirrikarrajivarntingurni. Wartapuranjarrinyala manyanta Jesusja nganpayi mapirrikarrajiji Tamij. Yiniwarlany parla ngunangani Titimaj.²⁵ Jamurn pirriyani Tamij, marnila palurla mapirrikarrajivarntirlu, “Purlka ngalimpakura marnalu nyanya.”

Wali Tamijju manyanangurla panyypinya. Marni manyanangu, “Yangka kaji marna nyaku kurrapajarra limijarti parnpungujangka, yangka marna kurrapajarra palymanku, nyanartila marnarla mapunikarrku Jesusku wanjjarrinyujangkawu. Yarnta yangka marnanyanta kurrapa takuryanku ramarrarla liminga Jesusja nyanartikarrala marnarla mapunikarrku.”

²⁶ Wali wiyikwarlanyja Jesus manyanangurla pirriyani mapirrikarrajivarntirlu, yangka kaji pujurni palu kurrarnani mayarurla. Rukjarti palurlanyanu martarnani. Tamij manyanangurla mapirri kurrarnani. Takurryanangurla manyanangurla Jesus jatparamarni. Marnila manyanangu, “Yu. Ngaju marnanyirrangurla pirriyani.”

Wali yijingkanya manyanu Jesusju.²⁷ Tamijku parla marni panypun-gujangkawu, “Palymantaja kurrapajarra. Palymanangurla nyakaja limi. Yarnta talmanungurla takurryantajarla kurrapa ramarrarla. Ngajirta ngajankurla panypun-ganta. Mapunikarrkuwurti pajankurla.”

²⁸ Wali marni parla Tamijju Jesusku, “Yu. Nginyjirrikarralany marnanta. Purlkajal pajin. Kutjal pajin.”

²⁹ Jesusjula parla marni Tamijku, “Mapunikani pajanurla nyangu-jangkarlamipa. Ngajirta pajan mapunikarrarla jarlu. Yangka pajan millu nyanya, wali nyanartila pajan mapunikarralany. Ngarrurtajarrinyala pajin. Karlpurwarlanyju piyirwarntirlu pajilu murtarni mapunikarrku nyangungajirtajangkarlu. Kayan ngajalu nyaka millumiparni, yangkala nyantuarntirlu pajilu mapunikarralanywurti. Wali ngarrurtajinyangu pajilu nguniny.”

³⁰ Wali mapirrikarrajivarntirlu palu nyanya Jesus wulyukujirnanu-juwaljaa jurramanujuwal. Millu palu nyanya warrkamjangka. Ngajirta marna pujurni lantarla minyayirla kurrumparla, nyapartukarra Jesusju wulyukujirnanu mimijangkajaa pirla manyanangurla jurramanani. Nira pa warrkammarnani Ngarpukura, ngurrra kujawurlurra.

³¹ Minyayirla kurrumparla nyangungurla manta mapunikarrku Jesus. Nginyjirrikarrkula manta Jesus yangkarti yiparnujangka Ngarpukura, yini palu julalany Kurayji. Yarntarni manta nginyjirrikarrku Kutkura walaku. Yangka manta mapunikarrku, wanjila manya yungku kujawurlurra Jesusju.

21

Kanarlanywartirlu palu Jesus nyanya

¹⁻⁴ Wali nyanartijangka palu kayirrara yani mapirrikarrajawarnti Kalalikarti. Wali yiniwarlany parla ngapa nyanarti Tayipiriyij. Mapirrikarrajawarnti palu yani yinijartiwarnti Jayimin Pitajaa Tamij Titimajjaa Nataniyal. Wali minyarti nganpayi Nataniyal pa tawunjangka Kayinakarrajjaa Kalalikarrajji. Mapirriini pila yani kurriny walakujarra, nganpayiwu Jipitiwu pilarla. Yarnta kurrinywarlany mapirrikarrajjarawarlany. Wali warriyanungurla palu kurrarnani.

Wali nganpayirlu manyanangu marni Jayimin Pitangu mapirrikarrajawarntiwu, “Kapikarti marna yanku.”

Karlpurrwarlanyju palurla marni, “Yanku marnangulurla mapirri.” Wali jakarnila palu pujurni. Yanungurla palu parayani ngurtinga ngapakarrajirla. Jamurn purangu karla takurryanani, nyanartikarra palu jakarni. Wali wamarn ruwarraruwarrakangani palu langkunawurra kapi warntarnupurru, nyanartikarrarni pukanyja purlka kakarrara. Ngajirtarni palu kapi warntarla. Marlalparni.

Nyanartijangka Jesusju manyanangurla kalarawantinya yarntarni mapirrikarrajawarntirla. Jamurn purangu kakarra pirmarnani, nyanartikarra pa Jesus karrinyani ngapanga rirringki. Nyanartiwarntirlu mapirrikarrajawarntirlu ngajirta palu nginykirrikarrarla. Kula nganpayiwarlanyaparni. ⁵ Japirlyinya manya, “Wayila manta kapi warntarni piyrnwarnti.”

Jangkumanila palu, “Marlal. Jarti marnalu ruwarraruwarrakangani.”

⁶ Marnila manyanangu Jesusju, “Tarrapungkalurla langkunawurra kungkurra. Nyanartijangka kapila manta warntawu.” Wali tarrapinyala palurla. Kapila palu pajajinyangu warntarni. Nyanartijangka jarlula palu jatpanani. Patkanyjirnani manyanangu kapingu pajangu langkunawurra.

⁷ Wali layingu parla marni Pitawu, “Nyaka. Nyanarti purlka parlipangu karrinyana.” Wali kujarti parla marni yangkartirlu nganpayirlu yangka Jesusju tapungmanani. Wali wangi pinakarrinyurla Pitangu manyanu yutukani mana jaat partalpartal. Jarlu pa warrkammarnani jaatngajirtajawurlu. Nyanartijangka wurnarnila jarntakparni ngapakarti ngurtingurni. ⁸ Ngurti ngapakarrajji ngajirta pa marri karrinyantarla. Rirringkirlarni yarr marnparni karrinyani. Kanarlanywarnti mapirrikarrajawarnti palu wartangurni yani ngurtijartirni rirringkarti. Langkunawurra palu ruwarrakangani kapiwarntijarti. ⁹ Nyanartijangka palu jupantinya mapirrikarrajawarnti. Wurnala palu yani rirringkikarti pulparrkarti. Wali nyanyala palu warlu manyjirnaninyirra. Kapiwarnti palu nyanya pirrkinga, manyjirnani palu warrarni. Rapuwarnti mapirri palu warlunga rirringki yukarnani. ¹⁰ Wali Jesusju manya ngarntikanya, “Kapi kangarnilu mirnu ngajukarti yangka manta warntarni.” ¹¹ Wali ngurtikartila tikirrakarni Jayimin Pita. Kurtajpanila langkunawurra, ruwarrakanyala rirringkikarti kapi pajajarti. Kapiwarnti purlkapurllka pajajinyangu palu ngunangani 153. Yangka kapiwarnti pajajinyangu palunya warntarni, langkunawurra ngajirtarni palu langkirmantarla kapingu. Wulyuwulyurni pirrikanya.

¹² Nyanartijangka Jesusjula manyanangu marni, “Yanarnilu. Jarlu kuyi pukarrjarrinya. Ngalkurlipa.” Wali palu nginyjirrikani. Ngajirta palu yarnta japirlyungkarla, “Ngana man nyuntu.” Mulkarra palanta ngunangani japirlyungupurru tumaj manyanangu purlka.

¹³ Nyanartijangka rapuwarntila manya warntarni Jesusju, yinyala manya. Yarntarni kapiwarnti manya yinya. ¹⁴ Wali nyanartikarra

Jesusju manyanu wanjijarrinyujangkarlu kalarakujirnani mapirrikarrajivarntirla. Jarlu manyanu kalarakujirni kurrinymirri.

¹⁵ Nyanartijangka jamurn palu kapi ngarni, wurnajarrynala palu Jesusjaa mapirrikarrajivarnti. Wali Jesusju parla japirlyinya Jayimin Pita wurnanga wurnangarni, “Jayimin, Junkura, ngurtpalany ngajin ngajuwu. Kunyungurla ngajirtaparta. Kunyungurla manurla ngurtpalany kapiwu, kapi man warrkammarnanku.”

Wali Pitangu jangkumani, “Ngajirta. Pinarri pajin ngajuwu. Wulyumalany marnangu.”

Wali Jesusju parla marni, “Ngampurrikarranya ngajukurawarnti piyirwarnti yangka pajanta waangany.” ¹⁶ Yarnarni Jesusju japirlyinya, “Jayimin, Junkura, ngurtpalany ngajin ngajuwu.”

Marnila parla Pitangu, “Yu. Pinarri pajin ngajuwu, wulyumalany marnangu.”

Wali Jesusjula parla marni, “Ngampurrikarranya ngajukurawarnti piyirwarnti yangka pajanta waangany.” ¹⁷ Yarnarni Jesusju parla marni Jayiminku, “Jayimin, Junkura, wulyumalany ngajin.”

Wali Pita pa yawiyijarrynya kaji Jesusju parla japirlyinya yarnarni kirlingalparni. Marnila parla Jesusku, “Yu, nyuntu man pinarrijinyangu. Wulyumalany marnangu.”

Wali Jesusju parla marni, “Ngampurrikarranya ngajukurawarnti piyirwarnti yangka pajanta waangany.” ¹⁸ Wali Jesusju parla takijularni Pitawu, “Minyarti wangki marnangu mapun marnana. Yangka man jarlu ngunangani pingkayi, kuluwuj manyanu yutukanani wurnapurru, nyanartijangka man yanani kujangkurrajarra yangka manurlanyanu kurajpungani nyuntungu. Ngajirta manta ngananguwurti lamakujirnantarla. Yarr man yanani nyuntukurarlal. Kaji yangka man walimpa purrkujarriwu, nyanartikarra manyanu kurrapajarra jirrimartawu. Karpwula mantalu rupjawurlu. Wali ruwarra mantalu kangku ngurrakarti kanarlanykarti. Ngajirta mankurla wirriya nguna. Parnkapunganku man nyanarti ngurrara.”

¹⁹ Kujartikarra parla Jesusju marni Pitawu. Pinayungani wangki nyapartukarra Pita walimpa pirlajarriwu. Piyirwarntirlu palu tartpartarnurla pungku pirlawurra. Wali Ngarpula palu kajalkajalkujirnananku piyirwarntirlu kanarlanywarntirlu tumaj Pitangu Jesuskura wangki mapunikanani yangka parla ngunangani jamurnku pungupurru. Nyanartijangkarlu Jesusju parla Pitawu marni, “Nyuntungu pajan jartamananku.”

Layi nganpayi mapirrikarraj

²⁰ Wangkiwangkikarra pila yanani Jesusjarra Pita. Wali nyanartijangka ngalaramarnila Pita. Nyanyala nganpayi mapirrikarrajivarlanu wartangurni pilangurla yanani. Yangkarti nganpayi yangka Jesusju tapungmanani. Nyanarti manyanta marnparni kirrarnani Jesusja, yangkartikarra Jesusku parla jamurnjamurnjarrynyani tarrpartarnupurru. Japirlyinyala parla kujartikarra, “Purlka, nganangu piyirntu manta pirtinyikarrku.” Wali nyanartirni mapirrikarraj pilangurla wartangurni yanani.

²¹ Nyangungurla parla marni Pitangu, “Purlka. Yangkarti pajin jularni ngajuwu pirlajarriyupurru. Nyapartujarriwu nyanarti yangka parlipangurla wartangurni yanana.”

²² Marnila parla Jesusju, “Kunyungurla nyanarti nganpayi ngunanganku wanji kaji yangka marna tikirrwantiwu. Kunyungurla marna pirriyanku wartangarra. Wali nyanarti, nyantukura parla wanji, ngajirta nyuntukura. Nyuntungu pajin mapunikarrku ngajuwu.”

²³ Yangka Jesusju parla minyarti wangki marni, mapirrikarrajawarn-tirlu palurlanyanu marnani, “Nganpayi nyanarti kayan ngarta pirlajarri. Julalany palu, ‘Wanji pa kujawurlurra ngunawu.’” Minyarti wangki palunyanangu marnani piyirnwarlanyku kayanggurla kayanggurla Jesuskurawarntirlu. Wali makarn palunyanangu marnani. Ngajirta palu wangki Jesuskura taki pinakarrinyantarla. Jesusju ngajirta parla manyjarla wangki ngunangupurru kujawurlurra wanji. Marni parla nyantungu kujarti, “Puju marnarla wulyumalany nyanarti wanji ngunangupurru kitangarni marna tikirrwantiwu, wali nyanarti, ngajungu marna kurajpungku, ngajirta nyurrawarntirlu.”

Mapirrikarrajirlu lani kurrumparla wangki mapun

²⁴ Wali nganpayirlu yangka palu marnani wangki wanji ngunangupurru, nyantungu marni minyarti wangki Jesuskurajangka. Yarnata kurrumparla lani. Wangki minyarti lanujangka mapunjinyangu nguniny, ngajirta wawal. Pinarri parliparla mapunku.

Jesusja wartangurni piyirnwarti Ngarpukurawarti

¹⁻² Jarlu marnangu lani mirlimirliwarlany ngajungu Lukju yiniwu Jiya-pulijku, nyapartukarra Jesus kitpungani, Jesusju manyanangu jularnani wangki Ngarpukura. Wali marnangu jularni Jesus nyapartukarra pirlajar-rinyajaa nyapartukarra wanijarrinyajaa nyapartukarra kankarralkujirni Ngarpungu.

Wali kurajpinya manya nyanartiwarnti piyirnwarti pajilwarnti pa-jajangka mapirrikarrajiwarntijangka. Larrkujirnani manyanangurla Je-susju takingu nyapartukarra palu ngunawu wartangurni. Pirlurru Ngarpukurajangkarlu mayakujirnani Jesus nyanartila manyanangu Je-susju jularnani wangki kurajpungujangkawarntiwu.

Yangka manyanangurla piyirnwartirla larrkujirnani jarlurni Jesusju pikawurra, nyanartijangkala Ngarpungu kankarralkujirni.

Yarntarni marnangu tikirjulawu wangkiwarlany, ngajungu Lukju yangka Jesus wanijarrinya pirlajangka. ³ Pajangalmirri manyanangurla pirriyanani Jesus yangkarti pirlajangka. Mapunwurrainyangu palu nyan-gani karrkin piyirnwartirlu. Pirripirriyanani manyanangurla warraja mapunwurra, walila palurla mapunikanani. Ngajirta palanta panypun-gantarla. Pinarrijarrinyala palurla Jesusku, mapunjinyangu kujala wanji. Takijularnani manyanangurla Ngarpu parlipangu purilka nguniny.

Wali tikitikiyanani manyanangurla ngurrawarnti 40, kitangarni yapyani walimpawarlany. ⁴ Yangka manyanangurla Jesus warrarni ngunangani, lamakujirni manya piyirnwarti nyanartiwarnti. Marni manyanangu Jesusju, “Kirranyjalu lama mayarurla Jurujulumja. Jurumantalurla, pirriyanku manyirrangu Pirlurr Ngarpukurajangka. Jarlu marnanyir-rangu jularni, Ngarpungu manyirrangu yipawu Pirlurr nyantukurajangka. Jurumantalurla Jurujulumja.”

⁵ Yarntarni manyanangu marni Jesusju, “Ngapangakujirni manya ngan-payirlu Juntu piyirnwartijaa marninwarnti. Ngapapurula palu nguja piyirn, turtapinyala palu. Nyanartijilinyju manya rukukarrku ngapa-jilinyju Pirlurru Ngarpukurajangkarlu. Ngarpungu manyirrangu yipawu Pirlurr nyurrawarntiwu, takurriyanku manyirrangurla. Ngurrawarntirla murrkurta manyirrangurla pirriyanku.”

Jesus pa kankarralkujirni Ngarpungu

⁶ Wali nyanartijangka Jesus manyanangurla ngunangani kanarlany-warntirla piyirnwartirla nyantukurawarntirla pajilwarntirla. Marni palurla Jesusku, “Japirlyungku marnantalu. Nyuntu marnanpangu purilka. Jarlu parlipangulu ngunangani kajalkajalwarnti kilakiwarnti ngalimpakurawarnti. Jalarra marnanpanya nyuntungu kajalkajalkujiwu nganampa jirnawangkarwarnti, nyapartukarra parlipangulu ngunangani ngalimpakurawarnti kilakiwarnti jarlu kajaluwarlany.”

⁷ Wali marrkukani manya wangkijawurlu. Marni manyanangu, “Ngarpu parla pinarri nyantumipa. Kajalkajalkujirrupurru parla nyantu pinarri Ngarpu, nyapartukarra nyantungu kajalkajalkujiwu piyirn. Pinarri par-lipangu nyantumipa nyapartukarra parlipa ngunanganku. Kunyungurla parlipanya jalarra kajalkajalkujiwu, kunyungurla walimpa. Ngurra mantarla ngunanganku kajalkajalkujirrupurru.”

⁸ Yarntarni manyanangu marni Jesusju, “Pirriyankujal manyirrangurla nyurrawarntirla Pirlurr Ngarpukurajangka. Takurryankula manyirrangurla, mayakujiwula manya. Nyanartijangka pajinta wangkijarti ngunawu. Jakuljulawu mantanyanangu piyirnarntiwu kanarlanywarntiwu ngajukurajangka wangkijaa ngaju marnanyirrangurla ngunangani mapirri. Julawu mantanyanangu piyirnku Jurujulumkarrajiwarntiwujaa Jutyakarrajiwarntiwujaa Jimariyakarrajiwarntiwu. Nyanartijangka wapakarrawu mayaruwarlany mayaruwarlanyjangkawu marrijangkawarntiwu mapirri mantanyanangu julawu.”

⁹ Wali Jesus lamajarrinya wangkijangka marnujangka, Ngarpungula pa kankarralkujirni nyantukurakarti ngurrakarti yini yapinkarti. Warrpunyangani palu kankarral piyirnarntirlu Jesus manyanangurla turtangkanya tampirni kankarral. Jesus palu yayikanani, tuwumarnani Jesus kankarral. Ngarpungu kangani. Yurnturr manyanta ruklaparni Jesusja. Yarntawarlany jartila palurla nyanya, yurnturrula pa ranyjikujirni.

¹⁰ Wali warrarni palu warrpunyangani yalkirirlurra. Karrinyani palu kankarraljarti mil. Kurriny pila marnpa kalarawantinya murtarni piyirnarra, parpjarti mana pila wirrimkangani kuluwuj nyanartijarra yinjiljarra. ¹¹ Marnila pilanyanangu piyirnarntiwu Kalalikarrajiwarntiwu, “Nganapurru manta warrpunyangana, kankarraljarti mil manta karrinyana. Jesus pa jatpanurlakanya Ngarpungu yapinkarti nyurrawarntijangka. Walimpa pirriyanku narangalparni, minyartijiliny yapyani kankarral, narangalparni tikiyanku.”

¹² Wali Jurujulumngurni kakarra palu karrinyani pamarra yininga Yalipjartirla. Ngajirta marri, yarr marnpa. Wali wurnajarrinyala palu karla Jurujulumkarti. ¹³ Pirriyani palu ngurranga Jurujulumja. Takurryananila palu mayarurla nyantuwarntikurla. Kayanta palu pajilwarnti kurrarnani yinijartiwarnti minyartiwarnti nganpayiwarnti,

Pita

Jun

Jayimji

Yanturu

Pilip

Tamij

Paratalamiyu

Maju

Jayimjiwarlany juku parla Yalpiyajku

Jayimin, ngajirta Pita. Jayiminwarlany minyarti. Yinijarra kurriny palu jularni Jayiminjaa Jaluti.

Jutaj, ngajirta yangkarti Jutaj. Kanarlany pa Jutajwarlany. Ngarpu nyantukura yini parla Jayimji.

¹⁴ Wali japirlyungani palurla Ngarpu. Kayanta palu kurrarnani mayarurla mapirrikarrajiwarnti nganpayiwarnti, yarnta marninwarnti ngamaji Jesuskura mapirri yini parla Mayiri, yarnta Jesuskurawarnti ngajawarnti. Wali jutungu palurla japirlyungani Ngarpu.

Jutajju manya wanyjani, nganpayiwarlanyala palu warntarni

¹⁵ Wali nyanartijangka warranyi palu piyirnarntijaa marninwarnti mayarurlurra Jesuskurawarnti paja. Miyitingja palu kurrarnani paja piyirn 120. Nganpayi Pita pa turtapinya wangkijarti.

¹⁶⁻¹⁷ Marni manyanangu Pitangu, “Ngajukurawarnti jarntuwarnti Jesuskurawarnti, pinakarrilu. Yangkarti nganpayi Jutaj yangka Jesusju kurajpinya warrkampurru nyantukurapurru. Kula warrarni parlipangurla ngunangantarla ngalimparla, yarntala parlipanya wanyjani Jutajju.

Nyanartijangkarlula pinakanya manyanangu Jesus tartpartarnupurru, yangkartila palu tartpartarni.”

¹⁸ Wali pamarr palurla Jutaj yinya Jesus pinakangupurru. Kanyala parlananu pamarr Jutajju, yinyala parla nganpayi. Payamkujirni manyanta ngurra nyanarti, nyantuwula parla nguja Jutajku. Wali nyanartijangkala Jutajju manyanu kurntayi parlipinya. Parayanungurla manyanu tarrjakkujirni rup kangkurlla karrartarlu. Nyanartijangkala pujujarrinya wanji. Wantinyala kaniny pirla. Murtarnila purljukkarni munta, jilpirti pa palkanga nguja. ¹⁹ Jurujulumkarrajiwarntirlu palurlanyanu jakulkangani, Jutaj pa pirlajarrinya yangkarti mapirrikarrajijangka. Yini palu jartikanila ngurra Jutajkura yini ngurra pirlajarrinyujangka.

²⁰⁻²² Yarntarni manyanangu marni Pitangu, “Yangka parlipa nguja 12 jarlu, kanarlany pa ngangayani Ngarpungurni Jutaj. Kanarlany parlipa warntawu nganpayiwarlany, yarnta parlipa turtukjarriwu, yangka parlipa jarlu nguja. Kujartikarra parlipangu jarlu takijularni kurrumparla. Wali lani layingu nganpayirlu nyapartukarra layi pa pirlajarriwu, wali nyanartijangka palu kurajpungku layiwarlany. Yangka parlipa kurajpungku nganpayi layi nyanartijangka yangka Jesus nyanya wanji turtapungujangka.”

Yarntarni manyanangu marni Pitangu pinalkarrarlu warntarnupurru piyirnwarlany, “Ngalimpajiliny 12jiliny parlipa kurajpungku. Wali nganpayirlu Juntu manya ngapangakujirni piyirnwarni kajaluwarlany, nyanartijangkala pirriyani Jesus. Mapirrikujirnila parlipanya Jesusju. Jarntamani parlipa Jesus ngalimpakura purlka. Nyanartikarra parlipanyanta lapantinya Jesusja, wali kitangarni parlipanya Jesusju wanyjani. Jesus kankarrakujirni Ngarpungu. Wali piyirn parlipa kurajpungku ngalimpajilinyarni yangka parlipangurla kirninyja ngunangani mapirrikarrajiwarntirla. Wali muwupungkurliparla nganpayiwu.” ²³ Nyanartijangka kitangarni palupinya parlipinya kurriny nganpayijarra yinijarra Jawujapajaa Majayaj. Marnani palurlanyanu, “Kunyungurla parlipa Jawujap kurajpungku, kunyungurla Majayaj. Wali japirlyungku parliparla Ngarpu. ²⁴⁻²⁵ Nyantungu parlipangu takijulawu yinijartijarra. Layi parlipangu kurajpungku Ngarpungu, warrkampala parliparla yungku Jutajkura.”

Wali purayimarni palupilangulu. Marni palurla Ngarpuwu, “Nyuntu man pinarri, kayan marnanpangu. Nyuntungu marnanpanya nyangany. Kayan ngarnangulu ranyjiwanti. Minyarti marnantalu japirmanany nyuntu jarntungurru. Nyuntungu marnanpanya yungku piyirn layi kurajpungurla. Kurrinyku marnantalurla japirlyungany minyartijarrawu nganpayijarrawu yinijarrawu Jawujapkujaa Majayajku. Wanyjarra marnanpanya yungku yinijarti layi nganpayi.”

Yarntarni palurla marni Ngarpuwu, “Jarlu pa ngangayani nganpayi Jutaj. Ngurra marnalurla wanyjurlaparta nguniny. Kunyungurla manyanu kujikani. Nganpayiwarlanyju kayantu parla kangku warrkam Jutajkura. Wayala marnanpanya yungku nganpayiwarlany warrkammayinwarlany.”

²⁶ Wali nyanartijangka pamarrjarra yinijartijarra palupinya yutukani. Ngarpungu kurajpinya pamarr layi, nyanyala palu Majayajkura pamarr. Nyanartila Ngarpungu kurajpinya nganpayi Majayaj warrkampurru. Wali nganpayi nyanarti manyanangurla kirninyani mapirrikarrajiwarntikarti pajilwarntikarti. Yarntarni palu ngunangani 12.

2

1-2 Nyanartijangka palu Jesuskurawarnti nukarnini kurrarnani kayanta mayarurla kaninykaniny, yangkala manyanangurla kankarnimarrangu pirriyanani wangkirirrijarti walypajilinyarni purlkajilinyarni. Pinakar-rinyala palu walypajiliny rangkurmarnani. ³ Nyanganila palu tili ngalyukngalyukmarnani. Kula warlurni. Wali taawantinyala manyanangurla nukarnila tiliwarnti. Ngurrujarra ngurrujarra manyanangurla tili taawantinya. ⁴ Pirlurrula Ngarpukurajangkarlu manyanangurla takur-ryani mapunjinyangu, juntumanila manyanangurla, wangkijartikujirnila manya. Wangkila palu marnani kanarlanywarnti wangkiwarnti. Ngajirta palu wangki marnantarla jarlu yangkartiarnti wangkiwarnti, jipinywar-lany palu marnani wangki.

⁵⁻¹¹ Wali nyanartijangka palunyanangurla warrlaparni, yalartingurni yalartingurni palu pirripirriyani pinakarrinyupurru. Karrartajarrinya palunyanangurla wangkiwarntirla yangka palu paja marnani kujangkur-rajarra. Kanarlanywarntirlu palurlanyanu nginyjirrikanani wangkiwarnti marrijangkawarnti. Japirlyungani palurlanyanu nyantuwarntirlu karrar-tarlu, "Nyangurlajangka wangkiwarnti minyartiwarnti. Nganangu manya pinayinya. Yangkakatarlipa Kalalikkarrajimipa. Marrijangkawarntirlu marnalurlanyanu nginyjirrikarralany ngalimpakurawarnti wangkiwarnti jarntuwarnti marnanpangulu marnana. Marnana palu, nyapartukarra Ngarpu nguniny mayapari. Nyanarti palu marnana wangkiwarntiwar-lanyngurni."

Nyanartiwarnti nganpayiwarnti palu Juwujwarnti marrijangkajinyangu ngurrawarlany ngurrawarlanyjangka kurlampaljangka kakarrampalka-rraji kayirrapaljangka karlampalkarraji. Wali kajalurni palu pir-riyani, jirnala palu pinakarrinya wangkiwarnti nyanartiwarnti marnu-jangkawarnti. ¹² Purrrurmarnila palu, nyanartila palunyanu japir-lyungani, "Nyapartujangka palu marnana. Nyapartukarra parlipanyalu pinayungana minyartiwarntirlu piyirnwartirlu. Minya palu marnana wangkiwarnti paja."

¹³ Wali kanarlanywarntirlu palu jingirti warralpongani, "Yarr palu wangarta marnana ngapajangka."

Pitangu manyanangu marni pajawu pinakarrinyanujangkawarntiwu

¹⁴ Wali nyanartijangka Pita turtapinya. Jesuskurawarnti pajilwarnti kanarlanywarnti palu 11 mapirriirni ngunangani. Karrinyungurni manyanangu marnaninyirra Pitangu mayajinyangu. Jirrkirlikanani manyanangu jarrakparnaninyirra. "Piyirnwartit jarntuwarnti, pinakar-riku. Kanarlanywarnti manta pirriyani marrijangkawarnti, kanarlany-warnti manta Jurujulumkarrajiwartit. ¹⁵ Minyartiwarnti piyirnwartit ngajirta palu wangarta marnana ngapajangkawarnti. Nyurrawarntirlu mantanya nyangany kularni palu wangartarni malany wangki nyanarti, minyartirni manpangu pirriyani Pirlurr Ngarpukurajangka. Ngapa pa ngarnupurru wangartawurra karuwarrajarti. Ngajirta kujarti. Jalarra parlipangu kumantajarti.

¹⁶⁻¹⁷ Kujarti manta pinakarrilany marnujangka, yangka manyanangu Ngarpungu jarluwarlany marni pikawurra ngalimpakurawarntiwu ki-lakiwarntiwu, nyanartijangkala puraputtu parlipangu lani kurrumparla ngalimpawu pinalkarrapurru. Ngarpungu manyanangu marni, 'Yangka ngurra kutajarriwu, kujartikarra marnanyanangu yipawu Pirlurr nga-jukurajangka piyirnwartiwu nukarniwu ngajungu Kuttu. Julawu palunyanangu wangki ngajukura jirnajangkawarntirlu piyirnwartirlu-jaa marninwarntirlu. Pingkayiwartirlu palu nyaku winkirrijilinyarni. Purrukwartirlu palu winkirri-mananku.' "

22-24 Yarnartarni wangkiwarlany manyanangu marni Pitangu, “Nganpayi yangkarti Jesus Najuritkarraji Kuttu yiparni takingu. Warrkammarnani minyayirla parlipangurla ngalimparla, nyanyala manta nyurrawarntirlu. Nyanya manta yangka warrkammarnani Ngarpukurajawurlu mayangu. Wali pirlakujirni manta nyurrawarntirlu, tumaj ngajirta mantanya lamakujirni nyanartiwarnti kulipariwarnti, nyurrawarntirlu manta Jesus pirtinyikani pungupurru, ngajirta mantanyanangu jarrmarnantarla. Yi-jingu mantanya martarnani. Wali tarnikanila palu kankarni mananga, wangi pujujarrinya manangarni, yangkala Ngarpungu wanjikujirni. Jarti pa pirlangu tarrpartarni. Yulajpani pa Ngarpungu. Ngarpu parla pinarri nguja jarluwarlany, pungku palu Jesus nyanarti. ²⁵⁻³² Mapunparnila yiparni kankarnumarrangu pirlajarrinyupurru. Mapunparni wanjikujirni Jesus Ngarpungu, yangkala marnalu nyanya mapirrikarrajawarntirlu nganamparlu. Kujarti manyanangu jarluwarlany Kuttu jularni ngalimpakurawarntiwu kilakawarntiwu, nyapartukarra Jesus pa tikirr wanjikujiwu Ngarpungu.

33 “Nyanartijangka kajalkajalkujirni Jesus Ngarpungu. Jalarra manyanta Ngarpungu kirralany yapinta mayakarti. Ngarpungu purlkakujirni, kirrarnukujirnila mayakarti, purlkala nguniny Jesus. Nyanartijangka Ngarpungu manyanta yiparni Jesusja Pirlurr nyantukurajangka. Jesusjula manpungu yiparni Pirlurr Ngarpukurajangka. Wali pirriyani manpanyarla Pirlurr Ngarpukurajangka, wankijartikujirni manpanya. Nyanartijangka marnalu marnaninyirra. Wali nyanartirni wangki manta jalarra pinakarrinya kayanparni nyurrawarntirlu. ³⁶ Jesusjal yangkarti purlka kajalkajal. Kajalkajalkujirni Ngarpungu, yiparni pa nyantukurajangka kajalkajalparnila manta pirlakujirni nyurrawarntirlu.” Wali tarruru manyanangu marnani Pitangu.

37 Wali Pitakurajangka wankijangka palu purrpurmarni. Munta palu yakurrjarrinya. Marni palunyanangu Pitawujaa kanarlanywarntiwu pajilwarntiwu. Japirlyinya palunya, “Nyapartujarriwu marnalu.”

38 Pitangu manyanangurla jangkumani, “Walijal. Kurnakwantiwujal manta jalarrarni. Ngapangakujiwula marnanyalu. Jesuskurawarnti manta ngunawu, ngapangakujiwu marnanyalu yininga Jesusja. Julawu marnanyalu Jesuskurawarnti. Wajapungkula manyirrangurla yakurryakurrjangka. Rukalkula manyirrangurla yakurra Ngarpungu. Nyanartijangka manya yungkula Pirlurr nyantukurajangka. Takurryankula manyirrangurla Pirlurr Ngarpukurajangka, juntumankula manyirrangurla. Yiji manya Pirlurr yungku, ngajirta purtayan. ³⁹ Jularni parlipangu Ngarpungu jarlu. Yipawu parlipangu yangkarti Pirlurr Ngarpukurajangka Juwujwarntiwu nukarniwujaa yapajirnyanguwarntiwujaa kanarlanywarntiwu marrijangkawarntiwu, yangka parlipangu kurajpungany Ngarpungu.”

40 Wali ngajirta nyanartimipa wangki, kanarlany wangki mapirri manyanangu jularnani Pitangu, mapunwurracijanyangu pinakarrinyupurru. Lirrkarnpungani manya wankijawurlu nyanartijawurlu, “Pinakarrilu. Kujikani mantanyanu Juwujwarntirlu Jesus pirlakujirnjangkalu. Yangkarti manta pinakarriwu yangka mantanyanu kujikani. Wali partalurni manta Ngarpukarti kurnakwantiwu.”

41 Nyanartijangkarlu palu minymani wangki Pitakura pajangujinyangu. Kurnakwantinyala palu Ngarpukarti, ngapangakujirnanila palunya pajilwarntirlu. Ngapangajarrinyala palu paja marninwarntijaa nganpawarnti 3 jawujun. Nyanartijangkala palu mapirrijarrinya palunyanangurla mapirrikarrajawarntirlu. ⁴² Ngunangani palu nukarnini, yangkala

palunyanangu pinajularnani wangki pajilwarntirlu kanarlanywarntiwu Jesuskurawarntiwu. Pinakarrinyani palu nira. Miyi palu pinalkarrapurru ngarnani mapirrirlu nukarnirlu. Purayimarnani palu.

Jesuskurawarnti palu ngunangani mapirri

⁴³ Warrkammarnani palu Ngarpukurajawurlu Pirlurjawurlu, walila palunya wulyukujirnani mimijartiwarnti pajilwarntirlu. Nyangani palunya pajilwarnti kanarlanywarntirlu pajangu. Walila palu nyangungurla rayinjarrinyani yangka palunya wulyukujirnani mimijartiwarnti pajilwarntirlu.

⁴⁴⁻⁴⁵ Nyanartijangka nira palu ngunangani mapirri Jesuskurawarnti nukarnini. Wali kanarlanywarnti palu ngunangani pamarr pajartiwarntijaa mana pajartiwarnti, yarnta mayarujartiwarnti. Kanarlanywarnti palu lamparnjartiwarnti. Wali purlkajartiwarntirlu palunya jalimkujirnanani manawarnti nganapartu nganapartu mayaruwurti. Pamarrpala palu warntarnani. Nyanartijangkala pamarr palunya yungani mayarujangkawarnti lamparnjartiwarntijaa marlajartiwarnti.

⁴⁶ Wali warryanani palu mayarurlurra Timpullurra kumantawarlany kumantawarlany. Miyi palurlanyanu ngarnani mapirrirlu ngurrawarlany ngurrawarlany. Ngarrurtarlul palu ngarnani. Yungani palunyanu jangarrarlul miyijaa kuyi. Kujartikarra palu ngunangani. ⁴⁷ Wirriyarlu palu nira parpayipungani Ngarpu nyantuwarntirlu. Wulyu palu jularnani, "Wulyujinyangu parlipangu ngalimpawu Ngarpu." Jurujulumjangkawarntirlu palunyanangu wulumarnani Jesuskurawarntiwu nukarnirlu.

Wali kanarlanywarntila manya kurnakkujirnanani Ngarpungu, mapunikarurla palunyanangurla kirninnyanila Jesuskurawarntirla.

3

Nganpayi nyirnilya wurnajarrinya

¹ Nyanartijangka Pitajaa Jun pila yani mayarukarti purlkakarti Ngarpukurakarti. Purayimarnukarti pila yani purangurla karlangurla. Nyanartikarra palu nira purayimarnani karuwarrarlurra purangu karlangurla Juwujwarnti. ² Wali pirriyani pilanyanta nganpayirra kirrarnumartarla. Kirrarnani palkanga kirlingirrirla marnpa. Kirlingirri nyanarti palu Juwujwarntirlu jularnani yini jurnanykarra. Kumantawarlany kumantawarlany pa kirrarnani nganpayi nyanarti kirrarnumarta. Ngarntingantimarnani manyanangurla pamarr piyirwarntirla yangka palu tirrinnyanani nyanartipurtarra Ngarpukurakarti mayarukarti purlkakarti. Yawiyijarrinyanila palurla kanarlanywarnti, yunganila palurla pamarr. Wali nganpayi nyanarti pa kirrarnani lama kirrarnumarta warrkamngajirta. Yapajangkarni kirrarnumarta kujartirni ngunangani. Wali jatpankarra kangani palu wurna ngurrakarti tikirr. Yarnta kumantawarlany tikirrporni palu kangani nyanartikartirni mayarukarti jurnanykarrakarti. Ngurruwarlany pa kirrarnumarta. Kumantawarlany kumantawarlany palu jatpankarra kangani, kirrarnukujirnanani palu kirlingirrirla ngarntimarnupurru.

³ Wali nyanartipurtarra pila yani nganpayijarra Pitajaa Jun. Ngarntimarni pilangurla, "Yarrwurti yungkajapila pamarr miyipurru."

⁴ Wali jatparamani pila kankurnumarrangu. Karrinyungurnu pila nyanyangurra kirrarnujangka. Marnila parla Pitangu, "Kaj. Nyakajaranya."

⁵ Wali pinakarrinya pinya nyanawurlu nyirnilyarlu. Marni parlanyanu, "Kunyangurla nganapartajapila yungku wulyu nyantujarrarlul."

⁶ Nyanartijangka Pitangu parla marni, “Pamarr ngajirtajarti pajarra. Marlal. Ngajirta pajarra pamarr marta, yarrwurti pajarrarnanta yungku wulyujinyangu, yangkarti Jesuskura maya pajarrarnanta yungku. Yarrwurti turtapungka nyuntu, wurnala man yanku. Jesus Kurayijju manta tanyjikujiwu Najuritkarrajirlu.”

⁷ Wali Pitangu karrinyungurni ngarrpirtimani mayakartingurni. Ngarpirtimanurla karrinyukujirni nganpayi nyanarti. Partalurnila jinajarra yarrpangkajarrinya, wali wulyujarrinya. ⁸ Jamurn warlar-rpirtijarra jina tanyjijarrinya, murtarni jarntakparni kankarral. Karrinyangurrula, kitpinyangurra, wali tirrinyyanila pilangurla nganpayi-jarrarla mayarurlurra purlkangkurra Ngarpukurarlurra. Rijikarra pa tirrinyani ngarrurtajarrinyangurra. Ngarpula pa wulyujinyangu parpayipungani, “Ngarpu pa wulyujinyangu. Wulyukujirni paja nyirnilyajangka.” ⁹ Nyanya palu piyirnwartirlu nukarnirlu nganpayi nyanarti. Wurnajarti palu nyanyangurra. Parpayipungani manyanangurlanyanu Ngarpuwu. ¹⁰ Nginyjirringinyirrikanani palu yangkarti ngartimanujuwal. Purrpurmarni palu, mil palu purlkajarrinya, nyapartujangka yangkakata nira kirrarnani kirrarnu palkanga kirlingirrimartaji jur-nanykarrarla.

Pitangu manyanangu marni mayarurla Ngarpukurarla purlkanga

¹¹ Pirripirriyani palu purrpurmarnujangkawarnti marnpangurni yarntarni nyangupurru. Tarrpartarnani pinya nganpayirlu wulyujar-rinyujangkarlu Pitajaa Jun. Karrinyani palu nyanayirlarni mayarurla kirlingarni.

¹²⁻¹³ Yangka manya nyanyangurra Pitangu, kanarlanywarnti pirripir-riyanani palunyanangurla, marnila manyanangu Pitangu, “Ngajuku-rawarnti jarntuwarnti. Nganajangka manta kujarti mil purlkajarrilany. Ngurrra ngantarla Ngarpukurawu mayawu. Jesusjujal wulyukujirni minyarti. Nganajangkarlu marnanypanyalu nyangany nganampa. Ngur-rpangu ngarnanypanyalu nyangany. Ngurrra ngartantarla wulyukujir-nupurru. Ngajirta pajarra ngajarrarlul wulyukujirla yangka pa Jesusju wulyukujirni. Ngajirta pajarra maya marta, yangka pa Jesusju maya martalany. Jesus yangkarti parlanyanu walaku nyantukura kajalka-jalkujirni Ngarpungu ngalimpakuarlu, yangkawurti manta pinakanya Jesus tarrpartarnupurrujaa ngulikanupurru. Wali pa Jesus yulajpantarla Payilittu, yangkala mantarla jarmarni.

¹⁴ “Nyurrawarntirlu manta ngulikani parntakayanparni. Nyanarti nganpayi Jesus mapunparni nguniny munta kayan parla Ngarpuwu wulyujinyangu. Mapunikani parla Jesusju Kutku. Nyurrawarntirlu manta parnkapungurla ngulikani. Payilittu pa Jesus yulajpantarla, nyurrawarntirlu mantarla japirlyinya nganpayiwarlany yulajpanuwu. Purapij manta yulajpanti yangkarti pungujuwal. ¹⁵ Ngulikani manta Jesus, nyanartila palu tarnikani mananga, yangkala pirlajarrinya nyanarti wanij yungujuwal. Ngarpungula wanjikujirni. Nyanyala marnalu mapirrikarrajawarntirlu nganamparlu. Jalarrarni marnalu julalany nyanarti wanjikujirnujangka.

¹⁶ “Wali Jesus parlipangu mayapari mapunjinyangu. Nyantukuarlu mayangu Jesuskuarlu pa wurnajartikujirni nganpayi minyarti kirrarnu-jangka. Mapunikani parla nganpayirlu kirrarnumartarlurni, nyanarti-jangkarlula karrinyukujirnila Jesusju. Wayila manta nyangana nganpayi minyarti. Mapunikani parla Jesusku. Wali Jesusjula wulyukujirni jalarrarni manta nyangana.”

¹⁷ Yarntarni manyanangu marni Pitangu, “Wali ngurrrangurrrparlu palu Jesus ngulikani purlkawarntirlu Juwujwarntirlu. Nyurrawarntirlu

mapirriurlu manta ngurrrpangu ngulikani. Ngajirta mantarla pinarri ngunarla Jesusku. ¹⁸ Nyurrawarnti mantarla ngurrrpa ngunangani, ngajirta Ngarpu. Nyantungu manyanangu jarluwarlany jularni puraputwarntiwu nyapartukarra manta nyurrawarntirlu Jesus Kurayij pirlakujiwu. ¹⁹ Puju manta nguniny kurntayi jalarra, kurntayikarra manta kurnakwantiwu Ngarpukarti. Ngarpungula manyirrangurla wajapungku kurntayijaa yakurrryakurr.”

4

Tarrpartarni palupinya Pitajaa Jun

¹⁻² Wali kanarlanywarntirlu palurla yakurrmarnani wangkiwu nyanartiwi yinijartiwarntirlu Tajuiwarntirlu. Minyartiwarntirlu Tajuiwarntirlu palu nira pinapinakarrinyani piyirn nganawurti kayan ngarta turtangka pirlajangka marlaljinyangu. Nyanartijangka palupilangurla panypungani Pitangajaa Junta wangkingarni, jularnani pilanyanangu pirlajangka pa Jesus wanjjarrinya. Wali pilanya pinalkarra jularnani, “Mapunwurra marnalu nyanya Jesus turtangujangka, walimpa parlipa kirlingalparni turtangu nyantujiliny pirlajangkawarlanyparni.”

Nyanartijangka Pitangu warrarni manyanangu jularnani wangki Juntu mapirriini, yangkala palu pirriyanani wangkingarni Tajuiwarntijaa puriswarntijaa nganpayi limpajiliny layi. Maja parla mayaruwu purlkawu Ngarpukurawu ngunangani limpajiliny. Wali pirriyani palupilangurla Pitangajaa Junta. Kulijarrinya palu. Yakurrmarnani palupilangu Pitajarrawu Junku marnujangkawu. ³ Tarrpartarni palupinya piyirwarn-tijangka. Karuwarrarla palupinya tarrpartarni, yangkala palupinya yutukani jayilla. Kangkarla palupinya partalurni majawarntikarti japirlyungupurru, yangkala jarlu karuwarrarjarrinya. Walila palupinya yutukani jayilla kumantapurru.

⁴ Wali mapunikanila palu kanarlanywarntirlu pajangu wangki Pitakurajangka jularnujangka, yarnta Junkurajangka, yangkala palu kurnakwantinya Jesuskarti. Wali Jesuskurawarntila palu nyanartikarrarni pajajarrinyajinyangu, 5 jawujunjarrinya palu.

Pitajaa Jun palupinya kanya purlkawarntikarti

⁵ Nyanartijangka kumanta pila nyanayirlarni ngunangani jayilla. Martarnani pinya limpangu. Wali Juwujwarnti purlkawarnti majawarntijaa kurayipwarnti palupilangulu warryani japirlyungupurru Jurujulumja. ⁷ Marni palurla limpawu, “Purpantapinya nyanartijarra nganpayijarra.” Wali pirrikanya pinya Pitajaa Jun limpangu. Marnpa palupinya karrinyukujirni. Japirlyinya palupinya, “Nyapartukarra manpila wulyukujirni nganpayi kurrarnumartajangka. Wanyjarrajangka manpila maya martalany. Ngana yini manpilarla jularni wulyukujirnapurru.”

⁸ Wali nyanartijangka Pirlurrjawurlu Ngarpukurajangkajawurlu manyanangurla jangkumani Pitangu. Marni manyanangu,

⁹⁻¹⁰ “Jarntuwarnti ngajukurawarnti purlkawarnti. Wali japirlyungany mantarranyalu nyurrawarntirlu. Ngajirta marna ngajungu wulyukujirra, yangka pa Jesusju wulyukujirni. Julawu marnanyirrang minyarti maya pa Jesuskura Najuritkarrajikura. Jesus yangkarti manta pirlakujirni nyurrawarntirlurni, Ngarpungula wanjikujirni. Nyantukura yini pajarra julalany Jesuskura yini wulyukujirnapurru. Jesusju pa wulyukujirni. Jalarrarni manta nyangany nganpayi minyarti karrinyujangka. Jesuskurarlu mayangu pa kurrarnumartajangka karrinyukujirni.

¹² Yarnta nyantungurni parlipanya pirlurr wani yungany kujawurlurra

Jesusjumipa. Kayan ngarlipanya ngananguwurti yungka, nyantungumipa kayantu Jesusju. Nyantu pa kayan.”

¹³ Wali purlkawarnti palu purrpurmarni tumaj pila jularnani wangkiwarnti purrurtuwarnti. Ngurra pilarla kurrumpawu, ngajirta pila pinarrijarrirla kuwulla. Wali nginyirrikani palupinya minyartijarra pila Jesuskurajarra mapirrikarrajijarra. Jesusju pinya pinarriyinya nukarnini.

¹⁴ Ngulikanupurru palu nguja. Ngulikarrarla palupinya nganpayijarra yinijarra Pitajaa Jun, yangkala palu nyanya wulyukujirnujangka kirrarnumarta pila wulyukujirni. Mapiirri palu karrinyani. Kulkururlu palu pinakarrinyani, yangkala palurla jarti pinakarrinyani wangkiwu marnupurru. ¹⁵ Marni palupilangu, “Yantapila palkakarti. Wangki marnalu malku nganampamipa.” Wali tirrinyani pila. Karrinyani pila palkanga.

¹⁶ Japirlyungani palunya, “Nyapartukujiwu parlipinya minyartijarra nganpayijarra. Minyajal palupinya nyanya pajangu Jurujulumkarrajivarntirlu mapirri wulyukujirnujangka. Mapunparni pila wulyukujirni ngurruwarlany kanarlanyarni. Kayan ngarliparla jirnapungka yangka parlipinya tampi nyanya. ¹⁷ Jarmalku parlipilangu minyartijarrawu nganpayijarrawu. Puju ngarlipa yarr kirranya kulkuru, yangkala ngartapilanyanangu jularnanta Jesus, mapunikarrarla ngartalurla pajangu piyirntu. Minyarti parlipilangu malku, ngajirta ngartapila Jesus jularnanta yarta. Ngajirta ngartapilanyanta Jesusja yarringarnanta mayanga.”

¹⁸ Nyanartijangka tikirkujirni palupinya. Marni palupilangu, “Wayila manpila lamajarriwu jalarra. Kanarlanywarntiwu ngajirta nganpilanyanangu yarta Jesus jularnanta. Ngajirta nganpilanya pinarriyunganta Jesuskurajangka wangki. Ngajirta nganpilanyanta Jesusja yarringarnanta mayanga. Wali manypilangurla ngaapalku.”

¹⁹⁻²⁰ Marnila pilanyanangu, “Nyurrawarnti manta pinangurruwarnti. Kaj nganawu pajarrarla mapunikarrku. Kunyungurla Ngarpuwu, kunyungurla nyurrawarntiwu. Julalu. Wali mapunikarralany pajarrarla Ngarpuwu, tumaj pajarranyanta pinakarrinyani Jesusja wangki marnujangka. Yarta mapirri pajarranyanta ngunangani Jesusjarni. Nyantungu pajarranya pinarriyungani. Yarta pajarra nyanya Jesus turtapungujangkajaa mapunikani pajarranyanta. Kayan ngajarrarnanyirragu mapunikarra nyurrawarnti piyirnwartni. Ngarpumipa pajarra mapunikarrku.”

²¹⁻²² Jarmarni pilangulu purlkawarntirlu. Kulikulijarrinya pilangulu purlkawarntirlu. Mapunikarrarla pilanya nyantuwarnti purlkawarnti. Jarmarnurla palupinya yulajpani jayillajangka, palkangala pila ngujan-gurra. Kayan ngalupinya jayilla martarla, tumaj palupilangu piyirnwartirlu pajangu wulyumarnani Jurujulumkarrajivarntirlu. Ngarpula palu parpayipungani nukarnirlu nyantujarrangurni. Marnani palu, “Nganpayi nyanarti pa Jesusju wulyukujirni jamurnku purrkuwu yitilalwarnti 40 pa ngunangani.” Nyanartijangka jartila palu purlkawarntirlu pinakarrinya nganangurni palupinya yutukarrarla jayillajaa pungkarla pinyalu kuli.

Purayimarnani palurla Ngarpu purnkukujirnuwu

²³ Nyanartijangka yani pilanyanangurla nyantujarrakurarlurra Jesuskurawarntirlurra. Jularnanila pilanyanangu wangki, nyapartukarra palupinya marrkukani. ²⁴ Jamurn palu pinakarrinya nyanarti wangki nyapartukarra palupinya marrkukani, wali purayipurayimarnani palurla Ngarpuwu Jesuskurawarntirlu. Marnani palurla Ngarpuwu, “Nyuntu man purlka, nyuntu man kayan. Jarlu marnanpangu ngartakpani yalkirijaa

nguwa, kuyiwarntijaa piyirwarnti, miyiwarntijaa ngapa. Purlka marnanpangu nyuntu nguniny.

²⁹ “Nyuntu marnantalu jalarra japirmanana yangkarti marnapanyalu marrkukani piyirwarntirlu. Nyuntukurangurni wangkingurni marnapanyalu marrkukani. Wali nyuntungu manyanangu pinarri nyapartukarra marnapangulu marni minyarti. Jarlujangka manurla pinarri ngunangani kuliwu minyartiwu. Jamulu marnapangulu jarmarni, nganamparlu marnalunyanangu nyuntukura wangki jularnanku jutungurni. Purnkukujirnanpanya, nyuntula marnantalu jularnanku purnkungu. ³⁰ Nyuntungu marnanpanya maya yungku, yangkala marnalunya wulyukujiwu mimijartiwarnti yini Jesus jularnurla. Piyirwarntirlula palunya nyaku wulyukujirnjangka, malkula palu, ‘Minya kujala mapun Jesus Ngarpukura walaku mayakujirnuwaljaa wulyukujirnujuwal.’”

³¹ Yangka palu karrkarni purayimarnujangka, ririmarni mayaru nyanarti. Ririmarninyirra. Yarnarni manyanangurla takurryanani Pirlurr Ngarpukurajangka, yangkala manya tipani Pirlurr Ngarpukurajangkarlu. Nyanartijangka jularnani palunyanangu Ngarpukura wangki purnkungu. Ngajirta palu rayinkarrirla.

Yungani palunyanu Jesuskurawarntirlu

³² Wali kayanparni palu pinakarrinyani milyilyi kayantajarrinya palu. Kayanparni palu ngunangani. Ngajirta palu ngurrungurru ngunanganarla. Yungani palunyanu manawarnti jangarrarlul. Ngajirta palurlanyanu martarnantarla, ngajirta palurla mururrmarnantarla nyanartiwarntiwu manawarntiwu. Yungani palunyanu Jesuskurawarntirlu.

³³ Pajilwarntirlu palunyanangu jularnani piyirwarntiwu kanarlanyarntiwu nyapartukarra Jesus turtapinyajaa wanjijarrinya. Ngarpungu manya marlamanani Pirlurr Ngarpukurajangkarlu mayakujirnanani manya. Ngajirta palunyanangu yakurrmarnantarla Jurululkarrajiwarntirlu, wulumarnani palunyanangu Jesuskurawarntiwu.

³⁴⁻³⁵ Wali kanarlanyarnti Jesuskurawarnti palu ngunangani pamarr pajajartiwarntijaa mana pajajartiwarnti, yarnta mayarujartiwarnti. Mayaruwarnti palunya martarnani. Jalimkujirnanila palunyanangurla mayaru, pamarrpala palu warntarnani. Nyanartijangka pamarr palunya yinya mayarujangka pajilwarnti kanarlanyarnti yungupurru marlajartiwarnti, yungkula palunya pajilwarntirlu. Nyangani palunya marlajartiwarnti. Parlipungani palunya pajilwarntirlu, “Yu. Minyarti kayan, yungku parliparla.” Yunganila palunya marlajartiwarnti. Nyanartijangka ngajirta layiwurtila marl ngunarla. Pujurnila palu nguja pamarrjartiwarnti Jesuskurawarnti piyirnjaa marninjaa yapa. ³⁶⁻³⁷ Layi nganpaya manyanangurla ngunangani Jesuskurawarntirla yinijarraarti kurrinyarti yini Panapajjaa Jawujap yinijarra kurriny pinya martarnani. Pajilwarntirlu palu jularnani Panapaj Wirriyakujirnujuwal. Martarnani pa mayaru Panapajju Wirriyakujirnujuwallu. Jalimkujirnila manyanangurla Panapajju kanarlanyarntirla, pamarrpala warntarni, yinyala manya pajilwarnti pamarr mayarujangka. Kanarlanyarntila palunya yungku pajilwarntirlu marlajartiwarnti.

5

Yananayajjaa Jipayira

¹ Nganpayaivarlany ngunangani Yananayaj kanarlanyarni ngajirta Panapajjiliny. Kartujarti pa nyantu yini Jipayira. Jamirlangurlu pila martarnani mayaru kurrinyju. Nyanartijangka jalimkujirnila Yananayajju

mayaru manyanangurla kanarlanywarntirla, pamarrpala warntarni mayarujangka. ² Pamarr nyanarti warntarni mayarujangka. Nyanartijangka kanarlanywarnti pamarr manya yinya pajilwarnti, kanarlanywarnti martarnani parlanyanu nyantungu. Marni manyanangu, “Minyarti marnannya yungana pamarr pujurni,” marni manyanangu pajilwarntiwu Pitawu mapirri, yungkula manya marlaljartiwarnti. Yirri manyanangu marni. Kajiyinya manya pajilwarnti. Ranjikujirni pilarlanyanu kanarlanywarnti pamarr jamirlangurla. Martarnanila pilarlanyanu pamarr. Ngajirta pa ranji martarla nganpayirlumipa Yananayaju. Kartunyankura mapirri parla pinarri nguja nyanartiwu pamarrku ranyjikujirnujangkawu.

³ Pitangu parla marni Yananayaju. Taj jularni parla yini. Marni parla, “Nyapartujangkarlu manpanya kajiyinya. Pirla mangurla takurryani, pinakarrinya manyanta pirlanga. Ngajirta man ngunyipungkarla pirla, wulyumarnani mankurla pamarrku nyuntungu. Nyanartijangka pamarr mankurlanyanu ranyjikujirni karlpurrwarlany nyuntungu. Nganajangka marnanpangu marni, ‘Minyarti pamarr marnannya yungana pujurni.’ Nyuntukura pamarr wali. Yangkala man murlanpinya. Ngajirta manpangu manyjarla karlpurrwarlany martarnupurru nyuntungu. Pirlurru Ngarpukurajangkawu manurla yirri marni.”

⁴ Yarnartarni parla marni Pitangu, “Ngajirta marnantalu japirlyungka pujurni pamarr yungupurru. Minyarti mayaru mangu nyuntukura. Wali mankurlanyanu jalimkujirni. Pamarr mankurlanyanu warntarni, wali nyanarti, martarla mankurlanyanu kalara pamarr kalpurrwarlany. Minya manpangu marni pujurni manpanya yungkarla, kujartikarra manpangu marni kalpurrwarlany mankurlanyanu ranyji martarni. Nganajangkarlu man pirla mapunikani. Mapunparni man kajiyinya Ngarpu. Ngajirta marnanpanya kajiyungkarla piyirwarnti nganampa. Kajiyinya mankurla Ngarpu.”

⁵⁻⁶ Jamurn pinakarrinya wangki nyanarti Pitakura, wantinyala murtarni. Pirlajarrinyala. Wali pingkayiwartirlula palunyanta kutikani, kanyala palu nguwakarti turnmanila palu.

Wali jularni palunyanangu nganpayi nyanarti Yananayaj wantinyujangka pirlajarrinyujangka. Pinakarrinyurla palu rayinjarrinyala. ⁷ Marnin parla kartunyankura ngurrra ngunangani. Ngajirta yinki, yarr partalurni pirriyanila manyanangurla kayantarni purangurla. Ngurrra manyanangurla pirriyani pajilwarntikarti.

⁸ Japirlyinyala Pitangu. Kujartikarra parla marni. “Japirlyungku marnanta. Pujurni ngarnanpanyapila yinya pamarr mayarujangka jalimkujirnujangka.”

“Yu,” marni parla marnintu. “Pujurni pajarrarnanya yinya.”

⁹ Yarnartarni Pitangu parla marni, “Nganajangkarlu manpila Pirlurru Ngarpukurajangka kajiyinya. Kula walirni manpila ranyjikujirra pamarr, minyangurru manpinya Pirlurru Ngarpukurajangkarlu nyanya. Wali pirlajarrinya pa nyuntukura ngumparna, turnmani palu pingkayiwartirlu. Tikirryanana palu jalarra, pinakarrinyana marnannya pingkayiwartni, nyuntula mantalu warntawu pirlajarrinyujangka jalarra.”

¹⁰ Wali murtarnila manyanta wantinya jinanga nganpayirla Pitanga, pirlapalajirnila yukarnani. Pingkayiwartnila palu pirriyani, nyanyala palu marnin. Warntarnkanyala palu pirlajarrinyujangka. Nguwakartila palu kanya turnmanupurru ngumparnarlarni marnparni, turnmanujangkajar-rala pila nguja kurrinparni.

¹¹ Nyanartijangka rayinjarrinyala palu Jesuskurawarnti piyirnwartijaa kanarlanywarnti mapirri. Pinakarrinya palupinya jamirlangu pirlajarinyujangka, wali pujurnila palu rayinjarrinya.

Wulyukujirnani palunya paja pajilwarntirlu

¹² Nyanartijangka pajilwarntirlu palunya wulyukujirnani mimijartiwarnti piyirnwartni, yangkala kanarlanywarntirlu palunya nyanya Ngarpukurajartiwarnti mayajartiwarnti. Wangkikarra palu nira kirrarnani mayarurla Timpulla. ¹³ Kanarlanywarnti piyirnwartni ngajirta palunyanangurla kirniny yanantarla, tumaj palu karrartajarrinya. Ngajirta palunyanangurla yanantarla kanarlanywarnti, walirni palunyanangu wulyumarnani.

¹⁴ Wali kanarlanywarntirlu pajangu palu Jesus mapunikani piyirnwartirlujaa marninwarntirlu, yarnta palunyanta mapunikani kjangkurarni kujangkurrani pajangu. Mapunikanjangkarlu palunyanangurla mapirrijarrinya Jesuskurawarntirla.

¹⁵ Jurujulumjangkawarntirlu palunya kanarlanywarntirlu nyangani pajilwarnti, wulyukujirnani palunya mimijartiwarnti. Nira palu kujartikarra ngunangani. Nyanartijangka jarntuwarntirlu palunya kangani mimijartiwarnti kanarlanywarnti. Warntarrirla marnpa palunya yutukanani. Kangani palunya pirlangkirjarti, yutukananila palunya pirlangkirjarti. Jurumanani palurla Pitawu wulyukujirnupurru. Yangka kaji Pita marnpa pirriyanku, wali wangarr manyanta wuwuyanku mimijartirla. Kujarti palu pinapinakarrinyala, puju manyanta Pitakura wangarr ngunarla piyirnta, wulyujarrinya. Yangkala palunya kanya warntarrikarti wangarrpurru wulyukujirnupurru.

¹⁶ Yarntarni palunya kangani kanarlanywarnti mimijartiwarnti Jurujulumkarti mayaru lamparnwarntijangka. Jurujulumjarni palunyanta mayaruwarnti wamarn karrinyani lamparnwarnti. Kangani palunya pajangu mimijartiwarntijaa kanarlanywarntirla manyanangurla pirla takurryani. Jarlu manyanangurla takurryani, kanganila palunya jarntuwarntirlu.

Wali kanyala palunya Jurujulumkarti wulyukujirnupurru pajilwarntikarti. Mimijartiwarnti palunya wulyukujirnani nukarnini yarnta pirla takurryanujangka palunyanangurla jurramanani.

Jayillajangka manya kanya palkakarti yinjillu

¹⁷ Pinakarrinya palunya, purisju purlkangujaa nyantukurawarntirlu yiniwarntirlu Tajujiarntirlu. Pinakarrinya palunya pajilwarnti yangka palunya wulyukujirnani mimijartiwarnti. Wali yurrulyjarrinya palunyanangu pajilwarntiwu. Nyanartijangka palu worryani wangki palunyanu yungani. Yurrulyjarrinya palunyanangu. Marnani palurlanyanu, "Yutukarrku parlipanya jayilla." ¹⁸ Wali tarrrpartarnila palunya, takurkujirnila palunya mayarurla jayilla. Rukukani palunya mayarurla kaninykaniny. Kirlingirri palu rukukani tirrinyanurlamarra. ¹⁹ Wali pukanyajarrinya manyanangu. Pirriyani manyanangu pukanyajarti yinjil Ngarpukurajangka. Warijpanila manyanangu nyanarti kirlingirri. Ngarrpirtikanyala manya yinjillu palkakarti. Nyanarti kirlingirri palu tirrinyani. Marni manyanangu yinjillu, ²⁰ "Yantalul mayarukarti Timpulkarti. Wangki mantanyanangu julawu Jesuskurarlal yanuwu wanjingal kujawurlurra." ²¹ Mapunparnila palu yani Timpulkarti. Mapunikani palu yinjil. Wali kumantajarrinya, rakarrarla palu takurryani mayarurla Timpulla, pinajularnani palunyanangu wangki Jesuskura.

Nyanartijangkarlu purlka nganpayi purisjaa kanarlanywarnti nyan-tukurawarnti piyirnwartni palu kurrarnani wangkikarra. Yarnta kanarlanywarnti palunya warntarni Juwujwarntikura majawarnti. Nyan-tuwarnti palu kujartikarra warrayanani nira pinapinakarriyanupurru jirrkirli ngunangupurru. Jirrkirlikujirrnani palu wangki.

Wali marurppinyala palunya pajilwarntipurru ngulikanupurru. Kurrarnani palu wangkikarra. Nyanartijangka palunya yiparni limpawarnti jay-ilkarti pajilwarntikarti purpanupurru, kangkula palunya majawarntikarti wangkipurru.

Wali limpawarnti palu yani jayilkarti pajilwarntikarti purpanupurru.
 22 Takurryanila palu jayilla, jarti palunyanangu nyanya mayaru. Tikiyani palu wangkijarti majawarntikarti. 23 Jirnapinyala palunyanangu limpawarntirlu, "Takurryani marnalu yangkartirlarni jayilla. Jarti marnalunyanangu nyanya mayaru, yangkarti palu nguja. Tikiyani marnalunyirrangungu wangkijarti purlkawarntiwu. Jirnapungana marnalunyirrangungu jalarra. Parlipinyala marnalu, rukjartirni ngujangurra kirlingirri tuwa jatarni, ngajirra kirlingirrijarrirla. Yarnta marnalunya parlipinya limpawarnti ngampurrjiwarnti. Warrarni palu ngampurrjikanani. Kula palu warrarni ngunangani pajilwarnti nyanayirla mayarurla. Wali nyanartijangka marnalu larntakpani kirlingirri, takurryanila marnalu. Jartila marnalunyanangu nyanya pajilwarntiwu marlal. Ngurramipa marnalu nyanya." Wali kujartikarra palunyanangu jularni majawarntiwu limpawarntirlu.

24 Wali karrartajarrinyala palu purlkawarnti, yarnta nganpayiwarlany maja parla mayaruwu Timpulku. Marnani palurlanyanu purlkawarntirlu, "Nyapartukarra palu pajilwarnti tirrinyani."

Kanya palunya pajilwarnti purlkawarntikarti

25 Nyanartijangka layi nganpayi yani Timpulkarti. Parlipinyala manya pajilwarnti. Wangki palunyanangu jularnani Jesuskura kanarlanywarntiwu piyirnwartiwu mayarurla Ngarpukurarla. Nyanartijangka yanila manyanangurla purlkawarntikarti, jakuljularni manya pajilwarnti. Marni manyanangu purlkawarntiwu, "Pinakarrilu, kulkurujarrilu. Wangki marnanyirrangungu julawu. Yangkartiwarnti nganpayiwarnti yangka palu yap yani jayillajangkawarnti jalarra marnanya parlipinya Ngarpukurarla mayarurla purlkanga. Wangki palunyanangu marnana Jesuskura kanarlanywarntiwu piyirnwartiwu."

26 Wali yanila palu maja Timpulpurrujaa limpawarnti nyantukurawarnti, pirriyani palunyanangurla. Warntarnila palunya yuntangu. Tarrpartarni palunya yuntangu yarr rayinkarrarlul. Rayinkarrinyani palunyanangurla, tumaj palu paja kurrarnani kanarlanywarnti piyirnwartni. Wulyumarnani palunyanangu pajilwarntiwu, yangkala ngalunya limpawarnti luwarla pamarrjawurlu pirlawurra.

27 Wali limpawarntirlu palunya kanya pajilwarnti purlkawarntikarti. Kaparnpala palunya karrinyukujirni ngulikanupurru. Purlkawarnti palu kurrarnani. 28 Marnila manyanangu purlkangu purisju pajilwarntiwu, "Jarlu marnalunyirrangungu jarmarni, ngajirra nganta Jesuskura wangki jularnanta. Jartirni. Ngajirra manpangulurla mapunikarrarla. Jutungu mantanyanangu jularnani Jesuskura wangki, yangkarti marnalunyirrangungu jarti jarmarni."

Yarntarni manyanangu marni purlkangu purisju, "Jularnani mantanyanangu pujuwurni Jurujulumkarrajiwarntiwu, yangkala palu nukarnirlu pinakarrinyana wangki Jesuskura jularnujangka. Yarnta jakuljularnani marnanpanyalu nganamparlul Jesus pirlakujirnujanga."

²⁹ Nyanartijangka pajilwarntirlu palunya jangkumani. “Ngajirta. Kayan ngarnalu nganakurawurti mapunikarra piyirnwartikura. Mapunikaralany marnalu Ngarpukuramiparni wangki. Nyanarti marnalu kayan Ngarpukura mapunikarrku.”

³⁰⁻³¹ Yarntarni palunyanangu marni purlkawarntiwu pajilwarntirlu, “Ngarpu parlipangu jumangkarnijangka jarluwarlanyangka. Kilakiwarntirlu palu jarlu wajilpungani Ngarpu. Wali Ngarpungu pa Jesus wanjikujirni. Jarlu manta ngulikani Jesus yangkarti, nyanartila palu tarnikani mananga, yangkala pirlajarrinya. Nyanartijangka Ngarpungu ngalimpakuarlu wanjikujirni. Kankarnikujirni Jesus Ngarpungu, kankarnila jalarra kirralany, purlkakujirni Ngarpungu Jesus. Jalarra manpangu nguniny kurnakwantinyujangkawu, yangka nganawurti kurnakwantilany. Wali Ngarpungula parlipangurla wajapungany yakuryakurr Juwujwarntirla nganamparla, yangka parlipa kurnakwantilany.

³² Kujartikarra marnalu julalany Jesuskura wangki nganamparlu pajilwarntirlu yarnta Pirlurru Ngarpukurajangkarlu mapirrirlu. Puju parlipa mapunikaralany Ngarpu, wali Pirlurr Ngarpukurajangka parlipangurla takurryananya, yipalany Ngarpungu, takurryananyala parlipangurla.”

³³ Yarnta palunyanangu pajilwarntirlu jularnani jirrkirl janginyurra palunyanangu jularnani. Wali wirrilyjarrinyala palu, kulijarrinya palu nyanartiwarnti purlkawarnti. Pungkarla palunya pirlawurra pajilwarnti. Wali wangkila palu marnani nyanartiwarnti purlkawarnti pungupurru. Pungkarla palunya pirlawurra pajilwarnti.

Kamaliyallu manya purntukanya

³⁴ Wali nganpayi layi yangka manyanangu ngunangani jarlu pinayungu juwal pinangurrujinyangu. Mujijkura wangki jarlujangka manya pinayungani. Paraji pa nyantu, yini parla Kamaliyal. Juwujwarntirlu palurla wulyumarnani nyanartiwiu nganpayiwu pujungurni, tumaj pa pinangurrujinyangu. Nyanarti nganpayi turtapinya wangkijarti. Nyanartijangka marnila manyanangu limpawarntiwu, “Kangku mantanya pajilwarnti. Kirralkula palu marri pakul. Ngajirta ngalu pinakarri minyarti wangki.”

³⁵⁻³⁹ Jamurn palunya kanya, wali wartangurnila manyanangu jularnani purlkawarntiwu Kamaliyallu, “Kulkurujarrilu ngajukurawarnti. Wangki marnanyirrangu julawu, pinakarrilu. Ngajirta ngantanya partalurni pungka. Kunyungurla manta warrarni pinapinakarrinyanku. Kunyungurla palu minyartiwarnti Ngarpukura. Kunyungurla Ngarpungu manya marlamananyjaa maya manya yungany nyantukura.”

Yarntarni manyanangu marni, “Julawu marnanyirrangu nganpayijarra kajalujangkajarra. Pina tikiyantalu. Jarlu nganpayiwarlany pirriyani nganpayi kajalurni. Wali kajalkajalkujirlala manyanu, purlka manyanu jatikarrarla. Jularnani manyanangu piyirnwartiwu, ‘Ngaju marnanyirrangu maja ngunawu. Ngaju marna wulyujinyangu purlka.’ Wali wajilpinyala palu pajangujinyangu 400tu piyirnwartirlu. Nyanartijangka nganpayi nyanarti palu pinya kanarlanywarntirlu pirlawurra. Nyanartiwarnti piyirnwartni ngajirta palu warramarta ngunarla, pulykarra yanila palu kujangkurajarra.

“Nyanartijangka nganpayiwarlanyypala pirriyani kanarlany. Wali kajalkajalkujirnila manyanu nyanartirlu nganpayirlu kirlingalparni nyanartijilinyu yangka nganpayiwarlanyju manyanu kajalkajalkujirni, wajilpinyala palu pajangu piyirnwartirlu. Nyanartijangka pinyala palu kirlingalparni nyanartijilinyparni nganpayiwarlany yangka palu jarlu pinya kajalkajal. Nyanartijangka palu pulykarra yani piyirnwartni

kirlingalparni. Wali nyanartijarrarlu pilanyanu kajalkajalkujirnani nyan-tujarrarlu. Ngajirta pinya Ngarpungu marlamantarlajaa ngajirta pinya kajalkajalkujirila.

“Wali minyartiwarnti pajilwarnti kunyungurla palunyanu kajalkajalku-jilanywarlanyparni nyanartijarrajilinyjurni nganpayijarrajilinyjurni. Puju Ngarpungu ngajirta manya marlamanta, pujujarriwula palu nyanarti-jarrajiliny nganpayijarrajiliny kirlingalparni. Yarnta kunyungurla palu kanarlanyarni nganpayijarrajilinyngajirta. Kunyungurla Ngarpungu manya marlamanany pajilwarnti. Puju Ngarpungu manya marlamanany-jaa maya manya yungany Ngarpungu, kayan ngantanya nyurrawarntirlu lamakujijaa kulkurukuji.”

Lirrkarnpungani manya Kamaliyallu purlkawarnti, “Warrarni ngajirta ngantanya pungka partalurni. Puju ngantanya pungka, Ngarpungu nganya purntumanta.” Wali mapunikanila palu nyanarti manyanangu jularni wangki Kamaliyallu. Ngajirta palunya pirlawurra pungkarla.

⁴⁰ Nyanartijangka palunya purpani nyanartiwarnti pajilwarnti palkan-gajangka. Nyanartijangka palunya jinjinyina purlkawarntirlu kulipari-warnti wijkarrapungupurru. Wali wijkarrala palunya pinya kulipariwarnti-rlu. Pinya palunya wipjawurlu.

Nyanartijangka yarntarni purlkawarntirlu palunyanangu jarmarni pa-jilwarntiwu. Marni palunyanangu, “Ngajirta ngantanyanangu kanarlany-warntiwu Jesus jularnanta.” Yiparnila palunya, ngajirta palunya yarntarni yutukarrarla jayilla.

⁴¹ Wali pajilwarntirlu palurlanyanu marnani wurnangu, “Kuttu parlipanya jamulurni puturu nyanya, yangka kanarlanywarntirlu parlipangulu jarmarni, yarnta kurntayimarni parlipangulurla pajanga milla. Wijkar-rala pinya parlipanyalu. Ngajirta parlipanya Ngarpungu purntumantarla. Nyanya parlipanya jirrkirijinyangu parliparla nguniny nyantuwu Jesusku, nyanartila parlipangu pikajarrinya.” Nyanartijangkala palu pajilwarnti nyanartiwarnti wirriyajarrianya.

⁴² Wali jutungurni palunyanangu jularnani wangki Jesus Kurayijkura wangki wulyu. Kumantawarlany kumantawarlany nira palunyanangu jularnani mayarurla Timpulla ngurrawarntirla piyirnwartiwujaa marn-inwarntiwu.

6

Warntarni palunya piyirnwartni miyipurru ngampurrrikanupurru

¹ Walimpa palu pajajarrinya Jesuskurawarnti. Jurujulumja palu ngu-nangani. Kanarlanywarnti palu Jurujulumkarrajiwarnti juwujwarnti, kanarlanywarnti palu marrijangka juwujwarntiwarlanyparni.

Wali kanarlanywarnti Jesuskurawarnti marninwarnti palu kirrarnani marlajartiwarnti ngumparnangajirtajartiwarntijaa pamarrngajirtajarti-warnti, ngumparna palunyanangu jarlu pirlajarrinya. Nyanartiwarntila palunya yungani pamarrjaa miyiwarnti marlajartiwarnti marninwarnti. Nira palunya yungani kumantawarlany kumantawarlany Jesuskurawarn-tirlu.

Wali nyanartijangka marrijangkawarntirlu palurlanyanu marnani, “Ngalimpakurawarnti kalkarrawarnti marrijangkawarnti palunya nga-jirta ngarrjamarta yunganta. Jurujulumkarrajiwarnti palunya yungany ngarrja.” Jartijarti nyangani palunyanangurla miyiwarntiwujaa pamar-rwarntiwu. Marrarnani palunya Jurujulumkarrajiwarnti miyingurnijaa pamarrngurni marrijangkawarntirlu. Nyanartijangka palu ngunangani. Kurninykangani palunyanu kulijangkarlu Jesuskurawarntirlu. Ngajirta palurlanyanu ngarrurta ngunangantarla.

2-3 Wali nyanartijangka pajilwarntirlu palunya 12ju marurrpinya Jesuskurawarnti pujurni wangkipurru. Pajilwarntirlu palunyanangu jularni kanarlanywarntiwiw Jesuskurawarntiwu, "Kurninykangany parlipanyanu, ngajirta palu kalkarrawarntirlu marrijangkawarntirlu mara pamarrjaa miyi ngarrjamarta. Wayila nyapartukarra. Piyirnwarntirlu pajangu manta ngampurrikarrku miyi yungupurrujaa ngampurrikanupurru. Kayan ngarnalu ngampurrikarra nganamparlu pajilwarntirlu. Ngajirta. Kayan ngarnalunya rukanya Ngarpukurarla wangkinga.

"Wali warntalunya piyirnwarntiwarlany miyipurru ngampurrikanupurru. Nganampawu manpangu kayanparni wangki Ngarpukura marnalu jularnanku kayan. Kurajpungkalunya nganpayiwarnti pinangurruwarnti 7 yangka manyanangurla jarlu takurryani Pirlurr Ngarpukurajangka. Yangka parlipanyanangu wirriya nguniny pinangurruwarntiwu, nyanartiwarnti mantanya warntawu piyirnwarnti. Nyanartijangkala marnalunya majakujiwu nganamparlu miyipurru yunganupurru. Nyantuwarntirlu palunya kalkarrawarnti yunganku. 4 Nganamparlu marnalunyanangu Jesuskura wangki jularnankujaa purayimarnanku marnalu. Warrkam manpangu nganampakura nyanarti."

5 Nyanartijangka wangkijangka palu wirriyajarrinya, pajilwarntirlu palunyanangu jularni wangki. Wali wirriyajarrinya palu Jesukurawarnti nukarnini. Kurajpinya palunya nganpayiwarnti 7. Nganpayi layi palu kurajpinya yini parla Tipin. Nyanarti nganpayi mapunikanani, kankarral Ngarpu jirrkirl waangani. Pirlurr Ngarpukurajangka manyanta jarlu takurryani, ngunangani manyanta Pirlurr. Yarnta kanarlany nganpayiwarlany yini parla Pilip, yarnta kanarlany nganpayiwarntiwarlany 5. 6 Kanyala palunya pajilwarntikarti. Wali kurrparlula palunya palyamanani jurlu pajilwarntirlu, purayimarnanila palunyanangu nyanartipurru warrkampurru.

7 Wali Jesuskurawarnti palu paja ngunangani Jurujulumja. Kanarlanywarntirlu palu pinakarrinyani wangki Jesuskura, wali mapunikananila palu kujangkurrarni kujangkurrarni. Pajajarrinya palu piyirn marninjaa nganpayi Jesuskurawarnti. Kanarlanywarntirlu purijwarntirlu mapirri palu pajangu mapunikanani Jesuskura wangki.

Tipin palu tarrpartarni purlkawarntirlu

8 Nganpayirlu Tipintu mapunikanani, wali Ngarpu manyanta ngunangani, yarnta maya parla yungani nyanartila manya marninjaa nganpayi wulyukujirnani mimijartiwarnti. Kanarlanywarntirlu palu nyangani Ngarpukurajarti mayajarti.

9 Wali jularnani manyanangu Juwujwarntiwarlanyku wangki Jesuskura Tipintu. Ngajirta palu jarlu Jesus mapunikarrarla. Kanarlanywarntirlu kurlirrajangkawarntirlujaa kayilungujangkawarntirlu palunyananta jangkujangkumanani. Langkarnirlu palunyananta jangkujangkumanani.

10 Yarntarni manyanangu jularnani Tipintu mapuntu. Jarti palu wajapungani. Tanyingurni manyanangu marnani pinangurrurlu. Pirlurru Ngarpukurajangkarlu pinayungani nyanartila manyanangu jularnani.

11 Nyanartijangkala wangki palunyanu yinya kayilungujangkawarntirlujaa kurlirrajangkawarntirlu. Marni palurlanyanu, "Nyapartukarraru parlipa Tipin kulkurukujiwu. Yirrijiwarnti parlipanya warntawu." Wali warntarnila palunya yirrijiwarnti ngirtilykarra jularnupurru. Pamarrpala palunya yinya. Yirri palu julawu Tipin. Jinjinyuwa palunya yirrijiwarnti, "Pinajulawula manta Tipin yirriji yirrimarnuwal. Yirri pinya julalany Mujijjaa Ngarpu. Yakurr pinya julalany yangkartijarra."

¹² Wali kurajpunganila palunyanangu yirrijiwarntirlu. Tipin palu kurajpungani. Yirri palunyanangu jularnani piyirnwartiwu Jurujulumkarrajawarntiwu. Yarnta palunyanangu jularnani yirri purlkawarntiwu Juwujkurawarntiwujaa pinangurruwarntiwu kurayipwarntiwu. Kuli-jarrinyala palu nukarnini. Nyanartijangka palu Tipin tarrpartarni, kanya palu purlkawarntikarti Juwujkurawarntikarti ngulikanupurru. ¹³⁻¹⁴ Yirrijiwarnti mapirri palunya kanya purlkawarntikarti. Yarnta palu Tipin pinajularni yirrijiwarntirlu. Jularni palu, “Minyarti nganpayi Tipintu pinya julalany Ngarpujaa Mujij, kaninykujilany pinya. Jesus pa purlka julalany, mayaru Timpul parlipangu jujupurru junganku Jesusju. Julalany parlipangu Jesus pa wangki wajapungujuwal. Mujijkura wangki parlipangu wajapungku Jesusju.” Kujartikarra palu yirrijiwarntirlu marnani.

¹⁵ Nyanartijangka purlkawarntirlu palu jutungu nyangani nganpayi Tipin. Janginy palu nyangani kanarlanyparni yinjiljiliny.

7

Tipintu manyanangu jularnani wangki juwaljinyangu

¹ Japirlyinyala parla Tipin nganpayirlu purlkangu purisju, “Mapun ngantalu julalany.”

Wali jularnani manyanangu juwaljinyangu wangki Tipintu. ²⁻⁵⁰ Takijularnani manya nyapartukarra palu kilakirlujaa jamirtirlu Juwujkurawarntirlu wajilpungani Ngarpu. Yarnta manyanangu yiniwarnti jularnani jarlujangkawarnti piyirnwartanti Ayiparanjaa Jawujapjaa Mujij.

Tipintu manyanangu marni, “Yuwayi. Yangkarti mapunparni Mujijju manyanangu jularnani Ngarpukura wangkijaa marlamanani manya Mujijju kilakiwarnti ngalimpakurawarnti, yangka palu jarluwarlany Yijipja ngunangani. Kanarlanyparntirlu palurla ngajirta mapunikarrarla Mujijku. Kula Mujij yarrparni, minyangurru Ngarpungurni yiparni. Nyanartijilinyarni manyanangu jularnani Mujijju, nyapartukarra Ngarpungu parlipangu yipawu nganpayiwarlany Mujijjilinyarni. Wali panypinya palunyanta Mujijja kilakiwarnti yarnta Ngarpunga ngajirta palunyanta mapunikarrarla, yangkartijilinyarni yangkarti palu jarlu ngartakani purluman kajalkajalkujirnupurru, yangkala palunyanta purayimarnani purlumanta. Yarnta manya martarnani. Mujij pa warrarni wirilmarnani pamarra Ngarpunga manyanta wangkikarra ngunangani, minya manya kanarlanypu martarnani Yarntu nganpayiwarlanyu. Wali yangkartiarnti ngalimpakurawarnti palanta Ngarpunga panypungani.”

⁵¹ Wali jirrkirl manyanangu marnani Tipintu, “Nyurrawarnti manta jurlu tanyjiwarnti. Ngajirta manta pinakarri. Martalany manta pinajarra, ngajirta manta pinakarrija mapunikarra wangki Ngarpukurajangka. Nyurrawarnti manta nguniny kilakiwarntijiliny. Wangki ngajirta manta mapunikarra Pirlurr Ngarpukurajangka. Warrarni manta ngajirta pinakarri. Yangka kilakiwarntijiliny palu nguja jarlu, nyanartijiliny manta nguniny nyurrawarnti.”

⁵²⁻⁵³ Wali yarntarni manya Tipintu pinalkarra yungani wangki jarlujangka, yangka puraputwarntirlu palunyanangu jularnani wangki, Jesuspala walimpa pirriyanku. Jesus warrarni pirriyanku Ngarpungurni warrkammayinjiliny. Ngajirta manyanu kajalkajalkujirnantarla Jesusju. Kajalurni palunyanangu puraputwarntirlu jularnani wangki kilakiwarntiwu Juwujwarntiwu nyantukurawarntiwu. Wali kulijarrinyala palunyanangu puraputwarntiwu, yarnta palunyanangu wangki jularnani

Jesus pirriyanupurru. Jularnani palunyanangu yangka Jesus wartangurni pirriyanku. Punganila palunya kulijarrinyurla pirlawurra. Pujurni palunya pungani puraputwarnti, yakurrmarnani palunyanangu.

Yarntarni manyanangu jirrkirl marnani Tipintu purlkawarntiwu, “Mapunparni palunyanangu jularnani yangkarti jarlu kajaluwarlany, Jesus-pala pirriyani mapunparni. Wali nyurrawarntirlu manta pirtinyikani-jaa ngulikani pungupurru pirlawurra. Nyanartiwarntijiliny kilakiwarn-tijiliny manta nyurrawarnti pungujuwal. Kilakiwarntijilinyju manta Jesus pirlakujirni. Ngajirta manta mapunikarrarla Mujjukurajangka wangki. Panypinya mantanyanangurla jirnanyunguwarntirlu wartan-gurnijangkawarntirlu.”

Luwarni palu Tipin pamarrjawurlu pirlawurra

⁵⁴ Wali Tipintu manyanangu janginyurrarni marnani jirrkirlparni purlkawarntiwu. Jirljirljarrinyala palu partalurni. Kulijarrinyala palu. Munta kaninykaniny palu parrparrjarrinya. Kulijarrinya palurla ngan-payiwu Tipinku.

⁵⁵ Nyanartijangka Tipinta manyanta ngunangani Pirlurr Ngarpukura-jangka, yarnta kankarral nyanya yalkirirlurra. Ngarpujaa Jesus pinya nyanya nyantungumipa. Ngarpu pa nyanya karntalyjnyangu jiraly pa-lypalymananyjangka. Jesus manyanta marnparni karrinyani Ngarpunga mayakarti. Nyanya pinya Tipintu. ⁵⁶ Marni manyanangu Tipintu, “Yalkiri marna nyangana, kirlingirrijarriyanya. Nyangana marna Jesus. Karrinyana manyanta Ngarpunga marnpa mayakarti. Nyakalu.”

⁵⁷ Wali pinala palunyanu ruktarrpartarni kurraparlu. Ngajirta ngalu Tipinkura wangki pinakarri. Pawupawukarra palanta pujurni laparnkar-rakanya, pinajarra ruk tarrpartanurla Tipinkarti. ⁵⁸ Tarrpartanila palu nganpayi Tipin, kanyala palu mayarungurni luwarnupurru pa-marrjawurlu pirlawurra. Luwarnani palu Tipin pamarrjawurlu. Kuwutwarnti palurlanyanu kurtamani nyantuarntikura luwarnupurru, yinyala palurla nganpayi yini Juwul. Martarnani manyanangu kuwut-warnti. Nyantu pingkayi ngunangani nyanartikarra. Nyangani manya Juwullu luwarnani palu pamarrjawurlu Tipin.

⁵⁹ Yangka palu luwarnani, wali nyanartikarrarnila wajawajarlarni purayimarnani parla Tipintu Jesusku. Marni parla, “Purlka Jesus. Pirlurr ngajakura man warntawu.” ⁶⁰ Mirtijurrurnjurrurnwantinyala. Wali mayangu papajani Tipintu, “Ngarpu. Ngajirta nganyanangu yakur-rmanya, minyarti pajalu luwarnana pirlawurra. Ngajirta nganunya ngulikarra minyartiwarnti piyirwarnti. Wajapungku manunyanangurla yakurryakurr.” Nyanartijangka marnujangka pa pirlajarrinya nganpayi Tipin.

8

Juwullu manyanangu jirrkarrinyani piyirwarntiwu Jesuskurawarntiwu

¹⁻³ Wali nganpayi yangkartirlu juwullu pinapinakarrinyani luwar-nupurru pirlawurra, yangka palu Tipin luwarni. Wirriya parla nguja luwarnujangkawu Juwul. Kanarlanywarnti Ngarpukurawarnti palurla lungani Tipinku pirlajarrinyujangkawu. Nganpayi Juwul wirriya parla nguja, ngajirta parla lungkarla Tipinku pirlajarrinyujangkawu. Karrkin palu kanya kanarlanywarntirlu Ngarpukurawarntirlu nguwakarti turn-manupurru. Turnmanila palu.

Wali nyanartikarrajangka Jesuskurawarnti palunya punganijaa jayilla palunya takurpungani. Juwullu manyanangu jirrkarrinyani piyirnarntiwu Jesuskurawarntiwu. Pujukujirla manya Jesuskurawarnti. Ngurrawarlany ngurrawarlanyangka manya ruwarramanani Jesuskurawarnti Juwullu. Nganpayiwarntijaa marninwarnti manya jayillakujir-nani Juwullu.

Nyanartikarra Jesuskurawarnti palu pulykarrala yani Jurujulumngurni kujangkurrajarra pungokarrarla. Mayaruwarntikarti palu yanani Jesuskurawarnti pajajinyangu. Kanarlanywarnti palu yani marnpa Juti-yakarti, kanarlanywarnti palu marri yani Jimariyakarti. Pajilwarntimipa palu lama kirrarnani Jurujulumja. Ngajirta palu pajilwarnti pulykarra yanantarla.

Pilip pa yani Jimariyakarti

⁴ Yangka palu jarlu pulykarra yani Jesuskurawarnti piyirnarnti, jularnani palunyanangu Jesuskura wangki kanarlanywarntiwu piyirnarntiwu. Paja palu yani pulykarra Jurujulumngurni kujangkurrajarra. ⁵ Layi nganpayi yangkarti Pilip yani mayarukarti Jimariyakarti. Jularnani manyanangu Jesus nyapartukarra Ngarpungu kankarningurni yiparni minyartikarti nguwakarti. Jularnani manyanangu Jimariyakarrajawarntiwu piyirnarntiwu nganpayirlu Pilipju. ⁶⁻⁸ Yarnta Pilipju Jesuskuraru manyanangurla pirlawarnti jurrajuramanani piyirnarntijangka muntangajangka. Jamurnku jarntakparnuwu muntangurni, mayajinyangula palu papajanani pirlawarnti. Nyanartijangka jarntakparnila palu palkakarti piyirngurni. Kanarlanywarnti mapirri piyirnarnti, yangka wurna palu nyikitkarra yanani, yarnta kanarlanywarnti nyirniyawarnti, nyanartiwarnti manya wurnajartikujir-nani Pilipju Jesuskuraru wur-nangajirtajartiwarntirni. Mayakujir-nani manya kujangkurrarni wu-lyuwurra nyikitkarrayanujangkawarnti.

Wali Pilipju manya wulyukujir-nani piyirnarnti. Nyanartiwarntirlu piyirnarntirlu Jimariyakarrajawarntirlu palu nukarnirlu pinangakujir-nani wangki Pilipkurajangka yangka manyanangu jularnani Jesus Ngarpungu yiparni. Yarnta palu pinangakujir-nani, tumaj palu Pilip nyangani wulyukujir-nujangkajaa jurrajuramanujangka. Wirriyajarrinyala palu nyanartikarrajawarnti piyirnarnti Jimariyakarrajawarnti.

Nganpayi Jayimin maparnjilinyarni

⁹ Wali layi nganpayi ngunangani mayarurla nyanayirla yini parla Jayimin. Nira ngunangani maparnjilinyarni. Karrpirlmarnani palurla. Nyangani palu Jimariyakarrajawarntirlu Jayimin kanarlanyarni maparnjilinyarni karrpirlwurra. Nira manyanu Jayimintu yarringarnani maparnjilinyarni, ¹⁰ yangkala palurlanyanu pinangakujir-nani pajangu nyanartikarrajawarntirlu piyirnarntirlu nukarnirlu ni walpakkarraru purlkapurkarlu mapirrirni. Marnani palurlanyanu, "Minyarti ngan-payi, purlkajarti maya Ngarpukurajarti. Ngarpujilinyarni pa min-yarti." ¹¹ Minyartirlu nganpayirlu Jayimintu manya jarlujangkarlurni karrpirlkujir-nani manya maparnjawurlu. Nyanartijangka palurlanyanu pinangakujir-nani wangki Jayiminkura.

¹² Wali Pilip yangkarti manyanangurla wartangurni Jurujulumngurni pirriyani. Jayimin nyanarti pa Jimariyakarrajai. Jularnani manyanangu nyapartukarra parlipangu ngunawu maja Ngarpu. Yarntarni manyanangu jularnani wulyu wangki Jesus parlipangu pirriyani. Nyanartijangka palanta pajangurni mapunikani marnintujaa nganpayirlu, ngapangakujir-nani manya. ¹³ Nyanarti nganpayi mapirrirni Jayimin. Nyanarti

manyanu maparnjilinyurni yarringarnani jarlu, nyantungu mapirrini manyanta mapunikani Jesusja, ngapangakujirni palu nyantu mapirri.

Nyanartijangka marnparni wajilpungani Pilip. Mapirrila pila kitpungani. Pilip nyangani Jayimintu kanarlanyarni, karpirlmarnila parla wulyukujirnanujangkajaa pirla jurrajuramanujangka.

¹⁴ Wali kanya palu wangki Jurujulunkarti. Jakulularnani palunyanangu Jurujulunkarrajawarntiwu. Mapunikani palu Jimariyakarrajawarntirlu, wangkila palu kurajpungani Ngarpukura Pilipkurajangka. Jurujulunkarrajawarntirlu palu pinakarrinya pajilwarntirlu, wali yiparnila palpinya Pitajaa Jun nyanartirlurra Jimariyarlurra.

¹⁵⁻¹⁶ Wali jakarni pila Jurujulungurni kitangarni pilanyanangurla pirriyani Jesuskurawarntirla Jimariyakarrajawarntirla. Wali jarlu palu mapunikani ngapangajarrinyala Jimariyakarrajawarnti. Yininga Jesusja palunya ngapangakujirni. Jularni palunya Jesuskurawarnti. Nyanarti yarmiparni. Ngajirta manyanangurla Pirlurr Ngarpukurajangka takurryanarla nyanartikarra. Japirlyinya pilarla Ngarpuwu Pitangujaa Juntu yiparnupurru Pirlurr Ngarpukurajangka nyanartiwarntikarti piyirnwartikarti, yangkala palu Jesus mapunikani. ¹⁷ Wali purayimarnungurla pilanya jurluwarnti palymanani Jesus mapunikanjangkawarnti. Takurryanila manyanangurla Pirlurr Ngarpukurajangka.

¹⁸ Nyanarti nganpayi Jayimin nguja, nyanya pinya Pitajaa Jun palymanujangka. Nginyjirrikani manyanangurla Pirlurr Ngarpukurajangka takurryanujangka. Wali yijingkanyala pilangurla pamarr Jayimintu. ¹⁹ Marni pilangu, "Pamarr marnanypinya yungku. Murrala pajanpila yungku. Puju marnanya ngajungu palymananku kurraparlu jurlu piyirnwartni kanarlanywarnti, Pirlurr Ngarpukurajangka manyanangurla takurryanuku."

²⁰ Pitangu manyanta jangkumani, "Nyuntungu mankurla pinapinakarilany kula pamarrjawurlurni warntarnuwu Ngarpukurajangka mayajaa Pirlurr Ngarpukurajangka yungku mantanya kanarlanywarnti piyirnwartni. Pujjarriwujal man. Nyuntujaa pamarr mapirrini manpila pujarriwu. ²¹ Ngarpungu manta nyangany, ngajirta mankurla munta kayan nguna Ngarpuwu. Kayan nganpangurla nguna warrkamkarra Ngarpukurarlal. ²² Kurnakwanti jalarra, nyanarti yakurr tarrangka. Ngarpunga ngarntimanyjanyanta yakurr wajapungupurru, tumaj mankurlanyanu pamarrjawurlu payimkujirla Ngarpukurajangka maya."

²³ Yartarni parla Pitangu marni, "Marrupungurla man makijarrinya muntawarlanyarrinya. Putangu manta wajukarpilany."

²⁴ Marni pilangu Jayimintu, "Ngajirta. Nyurrajarrarlur ngarntikangka-jipirla Ngarpunga pujukujirnungajirtapurru, yangka pajinpila jularni nyurrajarrarlur, wulyula marna ngunawu."

²⁵ Wali nyanartijangka pilanyanangu yartarni jularnani Jesuskura wangkijaa nyapartukarra pinya Jesusju marlamani. Nyanartijangka pila jakarni tikirr Jurujulunkarti Pitajaa Jun. Wurnangu pilanyanangu jularnkarrakangani mayaruwarlany mayaruwarlany kaparnwarnti wulyu wangki Jesuskura. Kujartikarra pilanyanangu jularnani Jimariyakarrajawarntiwu piyirnwartiwu.

Pilipjaa nganpayi kapuman

²⁶ Marni parla Pilipku yinjilru Ngarpukurajangkarlu, "Yanku man jalarra kurlirra walmartakarti. Warntarrirla man pirriyanku. Kirralku man nyanayirla."

27-28 Wali jakarni Pilip. Yani pa, kitangarni pirriyani warntarrirla nyanayirla. Wali yarr kutarni jurumani. Nyanya jurtu kakarrangu tuyitarrapinya pakingu. Jamurn marnpajarrinya, Pilipju nyanya nganpayi pakijarti. Nyanarti nganpayi yiningajirtajarti. Ngurrpa parliparla yiniwu. Ngajirta pa Juwuj, nyanarti pa kurlirrajangka marrijangka. Tikiyanani kurlirrara ngurrakarti nyantukurakarti. Wali kapuman pa purlka ngunanganani mayarurla nyantukurarla. Kirrarnani palu paja nyanayirla mayarurla. Yarnta marni purlkajinyangu julalany palu maja kuwini. Yangkarti nganpayi purlka pamarrmayin. Pamarr parla martarnani kuwinku.

Wali jarlu pa yangkarti nganpayi kapuman yani kayirrara Jurujulumkarti ruwa mayarukarti Ngarpukurakarti jujupurrakarti. Ngarpu pa mapunikani, ngajirta pa Jesus pinakarrirla. Ngurrpa parla Jesusku. Ngarpuwumiparni parla pinarri ngunangani. Wali Jurujulumjangka pa wurna tikiyanani kurlirrara ngurrarakarti nyantukurakarti pakijarti. Wali kirrarnaninyirra kankarni, kurrumpa nyanyangurra Ngarpukura. Jarti nginyjirringinyjirrikarnani yiningajirtajarti. Ngajirta palurla jularla, ngurrpa parla ngunangani.

29 Nyanartijangka parla marni Pilipku Pirlurru Ngarpukurajangkarlu, "Yantanyanta langkarnikarra nganpayi pakijarti. Yananku manyanta marnpa."

30 Wali Pilip manyanta laparni langkarni. Pilipju pinakarrinyani kulkururlu wangki yangkarti kurrumpajangka, yangka jularnani nganpayirlu kapumantu, nginyjirrikanila wangki Pilipju jarlujangka yangka lani nganpayirlu Yajayarlu. Nyanartijangkarlu parla japirlyinya kapuman Pilipju, "Ngana wangki parlipangu julalany kurrumparla. Wayila. Nginyjirikarralany ngan."

31 Wali jangkumanila nganpayirlu pakijawurlu, "Ngajirta. Kayan ngarna nginyjirrikarra wangki minyarti. Puju ngananguwurti paji julawu, wali nyanarti, pinarrila marnarla ngunawu." Nyanartijangka purlkangu parla marni Pilipku, "Wali parayanta." Wali parayanila manyanta pakinga.

32 Yangkarti wangki nyangani nganpayirlu purlkangu jarlujangka yangka jarlu lani Yajayarlu. Kujartikarra pa nyangani. Yangka palu kangany kukunja kangkul junganupurru, nyanartijilinyarni palu kanya.

Nyantu pa nguja kukunjajiliny kulkuru. Ngajirta pa kukunja papajanujuwal yangka palu kangany ralpungupurru, ngajirta pa nyantu papajarrarla nyanartijilinyarni. Kulkururlurni manyanu pikayinya.

33 Yarnta jingirti palurla warralpongani. Kulikujirlala palu. Yarnta kurntayikujirla palu jingirtijangkarlu warralpungujangkarlu. Murtangkurra palu ngulikanani pungupurru. Ngajirta pa ngananguwurti purntumantarla.

Nyanartijangka palu pinya, wali pirlajarrynala. Ngajirta parlanyanu martarla juku nyantukurajinyangu. Ngajirta palanta lurnnyakarla yapawarnti kanarlanywarntirlu piyirntu jirnajangkarlu.

34 Nyanartijangka japirlyinyala kapumantu, "Ngana minyarti kukunjajiliny manyanu julalany. Kunyungurla kanarlanyarta julalany. Julaji. Pinarriyungkaja wangki minyarti."

35 Jangkumanila Pilipju, "Ngajirta. Minyarti pa nganpayi kukunjajiliny Jesus." Nyanartijangka Jesuskura wangki parla jularni nukarnini. Wulyu wangki parla tikirjularni.

36 Wali laparni pila, nyanyala pila ngapa. Marnila parla Pilipku nganpayirlu purlkangu, "Ngapajal minyarti. Minyayirlarni pajan ngapan-gakujiwu. Wayila. Ngananguwurti paji jarmalku."

³⁸ Wali nganpayirlu kapumantu parla warrkammayinku nyantukurawu jularni jatparamarnupurru paki, jatparamanila paki nyanarti. Jupantinyurla pila ngapakarti yani. Wali Pilipju ngapangakujirni nganpayi nyanarti kapuman.

³⁹⁻⁴⁰ Nyanartijangkala pila ngapajangka parayani tikirr. Wali Pirlurru Ngarpukurajankarlu pa yap kanya Pilip murtarni. Kanya pa kayir-rara mayaruwarlanykartu. Ngajirta pa yarntarni nyakarla purlkangu kapumantu. Wali purlka nyantu pa turtangkanya wirriya ngapajangka. Wurnarnila yanani kurllirra nyantukurakarti ngurrakarti wirriyajinyangu.

Nyanartijangka Pilip pa nguja kayirrampal. Jularnani manyanangu wamarn Jesuskura wangki kayirrampal piyirnwartiwu kanarlanywartin-wu. Kayirra mayarukarti Jijirriyakarti wamarn yanani, kitangarni lamajarrinya nyanayirla mayarurla Jijirriyarla.

Wali Pilipkura wangki minyartirni kutarni pujujarrinya. Kanarlany wangkiwarlany parlipa nyaku.

9

Juwul pa Ngarpungu kurnakkujirni

¹⁻² Wali Juwul yangkarti ngunangani Jurujulumja. Marnani manyanangu Jurujulumkarrajiwarntiwu, "Pungku marnanya nyanartiwarnti piyirnwartu Jesuskurawarnti." Ngulikanani manya nyanartiwarnti piyirnwartu yangka palurla mapunikani Jesusku. Wali mayaruwarlanyja palu ngunangani yininga Majkajja piyirnwartijaa marninwarnti Jesuskurarlal palu yanani. Juwul pa kayili yanku Majkajkartu. Muwupungku manyanangu Jesuskurawarntiwu piyirnwartiwu. Warntarnurla jayilla takurrkujirrupurru.

Wali purlkakartila pa yani Juwul puriskarti Jurujulumkarrajikarti. Mirlimirli manyanta warntarni yinijarti nyantujarti yini. Kangkula Majkajkartu kayili mirlimirli nyanarti. Kanarlanywarntila manya yungku majawarntiwarlany nyanartikarrajiwarnti Majkajkarrajiwarnti. Mayaruwu palurla maja nguniny Ngarpukurawu mayaruwu jupupuruwu. Mirlimirli nyanarti yinijarti nyantukurajarti yini manya yungku juwullu. Nyaku palu nyanartiwarntirlu nganpayiwarntirlu majawarntirlu. Wali mapunikar-rkula palu. "Mapun pa minyarti nganpayi mirlimirlijarti." Mirlimirli nyanarti pa karrpirnajiliny. Yipawula ngurrakarti, tarrpartawula manya Jesuskurawarnti marninwarntijaa piyirnwartu, kangkula manya jayilka-rti Jurujulumkartu Juwullu.

³ Wali nyanartijangka Juwul pa yani Jurujulumngurni Majkajkartu mirlimirlijarti. Nyantujaa kanarlanywarnti piyirnwartu jarntuwarnti palu yani. Warntarrirla kaparn parla pirriyani tili kankarnumarrangu yalkiringurni parralani marnparni mayarurla Majkajja. ⁴ Juwul pa wantinya nguwanga kaninyjinyangu. Wangkimiparni pa pinakarrinya Juwullu. Taj jularni pa. "Juwul. Nganajangka man kujartijarrilany. Munta pajan luyurrrkujilany, tumaj manunya pungani piyirnwartu ngajukurawarnti."

⁵⁻⁶ Juwullu parla japirlyinya, "Ngana man nyuntu. Purlka ngan nyuntu."

Wali jangkumani pa lintu, "Ngaju marna yangkarti yini Jesus. Yangkartiwarnti piyirnwartikura yangkarti manya pungany, ngajula marna luyurrrjarilany. Wali turtangka. Yanta mayarukarti. Jurumantaji mayarurla nyanayirla. Warra marnangu julawu wangki nyapartujarriwu man."

⁷ Wali kanarlanywarntirlu nganpayiwarntirlu Juwulkurawarntirlu palu pinakarrinya lin, wali warrpkarra nyanyala palurla jarti. Kulkuru palu karrinya. Walirni nganpayi nyanarti palu nyanya wantinyujangka.

⁸ Nyanartijangka nganpayi nyanarti Juwul turtapinya nguwajibangka. Jarti parla nyanya ngurrawu. Mil jankajarrinya. Nyanartijangka ngarpirtikanya palu mayarakarti Majkajkart. Kanya palu nganpayikurakarti ngurrakarti Jutajkurakarti. ⁹ Kirrarnani nyanayirla ngurrawarntirla murrkuranta jankajartirni. Ngajirta pa ngapa nganyjarla. Jarti palurla yinyangurra ngapa. Yarnta miyijaa kuyi palurla jarti yungani. Ngajirtarni ngarnantarla. Ngurrawarnti murrkurn nguja jankajarti miyingajirtajartijaa kuyingajirtajarti.

¹⁰⁻¹² Wali Juwullu parla purayipurayimarnani Jesuku. Wali nyanartikarra winkirrnani Ngarpukura nganpayi Yananayaj parla pirriyani. Yanungurla palymani Yananayajju winkirru. Wali warrpunyanyala Juwullu. Ngajirta manyanjinyangu, yarr yangka winkirrijilinyurni nyanya.

Wali yangkarti nganpayi Yananayaj ngunangani Majkajja Jesuskura nganpayi. Nyanartijangka marni parla Yananayajku Jesusju winkirrijilinyurni ngurrakarti yanuwu Jutajkurakarti. Juwul nyanayirla pa kirrnani jankajarti. Wali Jesusju winkirrijilinyu yini jularni Yananayaj. Marni parla Yananayajju, "Yu. Ngaju marna."

Marni parla Yananayajku Jesusju, "Yanku man mayarakarti Jutajkurakarti. Parlipungku man nganpayi yini parla Juwul nyanarti Taajjikkarraji. Jalarra paji purayimarnana. Winkirra manta nyanya Juwullu. Pirriyani mannyanta palymanupurrujaa wulyukujirrupuru. Nyanarti Jutajkura mayaru Majkajja karrilany warntarrirla jirrkirlla, yini parla warntarriwu jirrkirl. Julalany palu warntarri nyanarti yini jirrkirl."

¹³⁻¹⁴ Jangkumani pa Yananayajju winkirrijilinyu Jesus, "Ngajirta. Pungka ngaja. Nganpayi pa nyanarti kulipari. Jularni pajulu nganpayi nyanarti pungujuwal. Nyuntukurawarnti manya Jurujuluma pungi. Wali nganampakartila yani minyartikarti ngurrakarti pungupuru. Tarrpartawu manpanya Jesuskurawarnti yangka yini marnalu julalany Jesus, jamalkangany marnalu. Nyanartiwarnti manpanya tarrpartawu. Purkwarntirlu puriswarntirlu palurla yinya mirlimirlu warntarnupuru marninjaa nganpayi Jesuskurawarnti. Mirlimirlu nyanarti karrpirnajibinyu pa martalany. Tarrpartawula manpanya Juwullu Majkajkarrajiwarnti nukarnini."

¹⁵⁻¹⁶ Yarntarni parla marni Jesusju Yananayajku, "Walirni man yanku. Ngajungu marna kurajpinya nyanarti nganpayi Juwul. Warrkammalku paji. Warra paja julawu Juwujwarntirla, yarnta paja takijulawu Juwujngajirtajartiwarntirla mapirri. Juwullu paja julawu purkwarntirla majawarntirla. Pinayungku marna nyapartukarra paji warrkammalku kuliwurra. Kulijarriwula palurla Juwulku kanarlanywarntirlu ngajungurni takijularnujangkangurni," marni parla Jesusju Yananayajku.

¹⁷ Wali nyanartijangka pa mapunikani. Yani manyanta Yananayaj Juwulkarti. Palymani pa Yananayajju. Marni parla Juwulku jarntujilinyu, "Wayila Juwul. Yara ngan. Pirriyani marnangu. Yiparni paja Jesusju yangkartijangkarlu warntarrijangkarlu. Yiparni paja palymanupuru, warrpunyakula man yarnta. Pirlurr Ngarpukurajangka mangurla takur-yanku."

¹⁸ Nyanartijangka wantinya millajangkajarra. Kanarlanywarntirlu palu nyanya, kula jarrajarra palu nyanya. Nyanartijangkala mil wulyujarrinya, nyanyala ngurra Juwullu. Wali turtapinya Juwul, ngapakarti palu yani, ngapangakujirnila palu. ¹⁹ Wali tikirjawurlula ngarni miyijaa kuyijaa ngapa, tanyjijarrinyala.

Nyanartijangka ngurrawarnti ngarrjarni manyanangurla kirrarnani Jesuskurawarntirla Majkajkarrajiwarntirla. ²⁰ Wurnarni wamarnjularnani manyanangu jupupurruwarntirla Ngarpukurawarntirla. Ngajirta pa yarr kirrarnantarla. Wangki manyanangu jularnani Jesuskura wangki. Jularnani manyanangu kujartikarra, “Jesus pa Ngarpukura walaku.”

²¹ Nyanartijangka nginyjirrikanila palu. Purrrpurrmarni palurla. Nyan-tuwarntirlula palurlanyanu marnani, “Minyartijal yangkarti Jesusku-rawarnti manya jarlu pungani Jurujulumja. Yangka palunyanu Jesus ju-larnanijaa jamalkangani piyirntujaa marnintu, jarluliny manya pungani. Yangkartikarra pirriyani tarrrpartarnupurru piyirnjaa marnin Jesusku-rawarnti. Tarrrpartarnurla manya kangkarla Jurujulumkarti purlkawarn-tikarti puriswarntikarti. Nyanayirla manya jayilla yutukarrarla. Wali nyapartujarrinyaparta.” Kujartikarra palurlanyanu marnani.

²² Jakuljularnani manyanangu Juwullu mapuntu Majkajkarrajiwarnti-wu, yangkala pajangujinyangu palunyanta pinakarrinyani Juwulla. Wangki manyanangu jularnani Jesuskura wangki nyantuwarntiwu Juwu-jarntiwu. Nyantuwarntirlu palunyanta jangujangukumanani Juwulla. Jatparamarnila palu, nyantungu manyanangu layirni jularnani Jesus pa Ngarpukura walaku. Liyilanani manya Majkajkarrajiwarnti. Marnani palurlanyanu, “Mayajawurlu pa julalany Juwullu mapunparni.” Nyanar-tijangka palu wutajarrinya Majkajkarrajiwarnti. ²³ Walimpa palunyanu wangki yungani Juwujwarntirlu, pungkarla palu Juwul. Yakurrmarnani palurla tumaj Jesuskura wangki jularnani.

²⁴ Wali layiwarlanyju parla pinajularni Juwulku, “Pungku mantalu Juwujwarntirlu. Jurujurumanana mangulu kiyitwarntirla pukanyajar-tijaa jininyarajarti. Puju man yanku minyartingurni tawunngurni tar-rypanku manyanangurla. Pungkula mantalu pirlawurra.” Mapunparni palurla nira jurumanani kiyitwarntirla pukanyajartijaa jininyarajarti pungupurru.

²⁵ Wali Jesuskurawarntirlu palu marlamani nganpayi Juwul, wany-jarrawarntirlu palu waangani mapirriirni Juwul. Ngajirta pa Juwul tirrinyantarla kiyittal, minya palurlanyanta jurujurumanani nyan-tuwurni pungupurru. Wali Jesuskurawarntirlu palu karlayilanani marla-manupurru. Kanya palu pukanyajarti kankarral mayarurlurra. Parayani palu mayarurla jarrngangal kankarral. Nyanartijangka kankarni palu Juwul yutukani ngurtijilinyja yatunga purlkanga. Wali rupjawurlu palu kanimparral yirritikujirrnani ngurtijilinyjaa Juwul mapirri. Ranyji palun-yanangurla pukanyajarti pungungamarra turtukujirni wurna yanupurru. Wali wurnarnila yani kurlirra Jurujulumkarti.

Juwul pa yani Jurujulumkarti

²⁶ Wali pirriyani manyanangurla. Nginyjirrikanila palu Juruju-lumkarrajiwarntirlu. Wurnarni manyanangurla pirriyani Jesuskurawarn-tirla. Rayin nyangani palu, ngajirta palurla wirriya ngunarla. Marni palurlanyanu, “Ngajirta ngarlipa marurppungka, nyanarti pa yangkarti pungujuwal. Ngajirta pa nyanarti Jesuskura.”

²⁷ Wali nganpayirlu yangkartirlu Panapajju purpankanya Juwul Jesusku-rawarntikarti pajilwarntikarti. Wali marnpa manyanangurla pirrikanya nyanarti nganpayi Juwul. Takitakijularni manyanangu Panapajju ku-jarti, “Minyarti nganpayi Juwul pa Jesusju kurnakkujirni. Warntarrirla manyanta pirriyani Jesus, wali nyanartijangka Jesus pa mapunikani. Purnkungula manyanangu Juwullu jularnani Majkajkarrajiwarntiwu Je-suskura wangki.” ²⁸ Wali nyanarti wangki palurla mapunikani Panapajku Jesuskurawarntirlu Jurujulumkarrajiwarntirlu. Wali wirriyala palurla

ngunangani. Kirrarnanila manyanangurla Juwul, mapirrijarrinyala. Wamarn yanani manyanangurla Juwul Jesuskurawarntirla Jurujulumja. Wangki manyanangu jularnani Jesuskura wangki purnkungu.

²⁹ Yarnta manyanangurla Juwujwarntirla kanarlanywarntirla marrijangkawarntirla wangkikarra kirrarnani. Nganpayirlu Juwullu manyanangu Jesuskura wangki jularnani. Jangkujangkumananila palunyanta. Nyanartijangka palurla yakurrmarnani Juwulku wangkijangka. Pinapinakarrinyanila palu, “Nyapartukarra parlipa pungku.” Pikakujirnani palurlanyanu wangki Juwujwarntirlu marrijangkawarntirlu pungupurru Juwul.

³⁰ Wali yangka palu Jesuskurawarntirlu pinakarrinyani wangki Juwujwarntikurajangka, wali wurnala palu warntarnkanya Juwul mayaruwarlanyarti ngapangal rirringki. Minyarti mayaru yini parla Jijirriya. Wali ngapakarrajirla ngurtingakujirni palu Juwul pungukarrarla. Yani pa Juwul kayili Taajijkarti nyantukurarlurra ngurrarakarti. Nyanartijangka tikiyanila palu Jurujulumkarrajiwarnti piyirnwartni Jesuskurawarnti.

³¹ Wali nyanartijangka ngajirta manya ngananguwurti pungantarla Jesuskurawarnti. Pajajarrinyanila palu. Kanarlanywarntirlu palu Jesus mapunikanani. Jesuskurawarnti manya marlamanani Pirlurru Ngarpukurajangkarlu. Ngunanganila palu wirriya Jesuskurawarnti, yangkala palu jartamanani Ngarpu. Kajalkajalkujirnani palu Ngarpu. Wali Juwul pa kurnakkujirni Jesusju, ngurtpala palu ngunangani. Jesuskurawarnti palu ngurt ngunangani wamarnkujarra Jutiyakarrajiwarnti kanarlanywarnti Kalalikarrajiwarnti kanarlanywarnti Jimariyakarrajiwarnti.

Minyarti pa Juwulkura wangki, yangka pa Jesusju kurnakkujirni Juwul.

Pita yani mayarukarti Litakarti

³² Wali nganpayi yangkarti Pita Jurujulumngurni jakarni. Wamarn yanani mayaruwarlany mayaruwarlany. Pirriyanila manyanangurla Pita Jesuskurawarntirla mayarurla yininga Litanga. ³³ Nyanayirla pa yukarnani mimijarti nganpayi wurnangajirtajarti. Yukarnumipa pa yukarnani kirrarnungajirtajartijaa wurnangajirtajarti. Yitilalwarnti 8 pa yukarnani.

³⁴ Wali minyayirla nganpayirla manyanta marnpa pirriyani nganpayi Pita. Marni parla Pitangu, “Wulyukujiwujal manta Jesus Kurayijju jalarrarni. Turtangka. Rulumapkujiurlanyanu pirlangkirr wurnapurru.” Wali partalurnila turtapinya wulyupalajirni. ³⁵ Wali Litakarrajiwarntirlu piyirntu palu parlipinya nganpayi yangkarti jarlu yukarnani yukarnumipa, wurnala kitpungani. Nyanartijangkarlu walila palu kurnakwantinyajaa mapunikani palurla Jesusku, kaji palu nganpayi nyanarti nyanya, wulyula kitpungani mimi purlkajangkajinyangu. Litakarrajiwarntirlujaa pirntirrikarrajiwarntirlu mapirriurlu palu nyanya pirntirri pa Litangurni kayirrara. Nyangungurla palu kurnakwantinya Jesuskarti. Kirrarnanila manyanangurla Pita Litanga.

Pita pa yani Japakarti

³⁶ Wali marnin layi kirrarnani mayaruwarlanyja yininga Japanga. Nira manya marlamanani kanarlanywarnti. Mintimmarnani manya palya, mintimmarnurla manya yungani marlajartiwarnti kujangkurrajarra. Jangarrajinyangu marnin nyanarti, yini parla Tukaj. Jesuskurajarti minyarti marnin. ³⁷ Wali mimila wantinya purlka, pirlajarrinyala. Nyanartijangka ngapajawurlula palu wajimmarni kanarlanywarntirlu piyirnwartirlu kankalajarra. Yurru manyanangu Juwujwarntikura. Nira palu kujartjarrinyani pirlawarnti palunya wajimmarnani. Wali nyanartijangkarlu palu warntarnkanya, yutukani palu mayarurla kaninykaniny.

³⁸ Wali kanarlanywarntirlu Jesuskurawarntirlu palu pinakarrinya, yangkarti nganpayi Pita nyantu marnparni kurrarnani mayaruwarlanya yininga Litanga. Marni palurlanyanu, "Purpankurlipa yangkarti nganpayi yini parla Pita." Yiparni palupinya kurriny nganpayijarra mayarukarti Litakarti Pita purpanupurru.

Yanungurla pilanyanta pirriyani Pitanga. Marni pilarla, "Yiparni pajaranyalu Japakarrajirlu Jesuskurawarntirlu nyuntupurru purpanupurru. Yanku manyanangurla Japakarti partalurni."

³⁹ Wali wurnala turtangkarakanya. Yanila palu Pitajaa yangkartijarra nganpayijarra mapirri. Pirriyani palunyanangurla Japanga. Pinakanyala pila Pita mayarukarti pirla wanyjarrarla palu yutukani. Jamurn yangka Pita pirriyani takurriyani kaninykaniny. Wali langkarnikanila palu kalkarrawarntirlu, ngumparna palunyanangu pirlajarrinya jarlu. Lungukarrarlurni palunyanta yijingkarra martarnani turtiwarntijaa kuluwujwarnti. Kujartikarra palurla marnani nganpayiwu Pitawu, "Minyartijal manpangu ngartakkanani nyanayirlurni pirlangu wanjigurnikarra."

⁴⁰ Wali nyanartijangka Pitangu manya puturu yiparni. Yani manyanta kankalajarrakarti. Mirtijurrurn wantinya manyanta partanta pirlanga. Japirlyinyala parlanyanta Ngarpu. Nyanartijangka marnila parla pirlawu nyanartiwu marninku, "Turtangka Tukaj." Warrpunyanyaliny Pitarnila nyanya, nyanartijangka kurrarnuwantinyala. ⁴¹ Wali Pitangula ngarrpirtimani kurrapangurni. Karrinyukujirnila. Papajanila manyanangu Jesuskurawarntiwu, "Mirnu yanarnilu." Takurriyanila palu kalkarrawarntijaa kanarlanywarnti. Nyanyala palu marnin wanjila karrinyani. Marni manyanangu Pitangu, "Kaj nyakalu wanjijarrinya-jal." ⁴² Japakarrajawarntirlu palu nyanya marnin nyanarti, yarnta palurlanyanu marnani Pitangu pa wulyukujirni nyanarti marnin. Nyanartijangka palu pajangu mapunikani nyangujangka Japakarrajawarntirlu. Nyanya palu wanjijarrinya pirlajangka marnin nyanarti Tukaj.

⁴³ Wali ngurrawarnti paja manyanta kurrarnani nganpayirla Jayiminta. Narrukurlangu pila kurrarnani Jayiminjarra. Pita pa yinijarrajarti kurrinjarti Jayimin Pita. Jayiminwarlanyju Japakarrajirlu pa purlumankura jarra ngartakkanani nira.

10

Pitajaa Kuniliyaj

¹ Nganpayi layi pa ngunangani mayarurla Jijirriyarla, yini parla Kuniliyaj. Maja manyanangu ngujangurra piyirnarntiwu pajawu kulipariwarntiwu Yitilikarrajawarntiwu. Kuniliyaj mapirri pa Yitilikarrajai, ngajirta Juwuj. ² Wali pakulyani nyantukurangurni yurru, Ngarpula mapunikani. Wulyumarnani parla Ngarpukurawu wangkiwu.

Ngarpukura pa ngujangurra nganpayi nyanarti. Ngarpu palu wajilpungani jampirlangurlujaa yapawarntirlu mapirriini palu wajilpungani Ngarpu. Wulyu pa nyanarti nganpayi pamarr yungujuwal. Pamarrngajirtajarti manya yungani pamarr nyanartikarrajawarnti Juwujwarnti. Juturni purayipurayimarnani parla Ngarpuwu.

³ Wali karuwarrajarti pa purayimarnani Kuniliyajju. Nyanyala yinjil, marnpa manyanta pirriyani. Ngarpukura yinjil minyarti, pirriyani manyanta wangkijarti. Yinila taj jularni yinjillu nganpayi Kuniliyaj. ⁴ Nganpayirlu pa warrpunyanya yinijangkala. Warrpunyanguurla milpurpurru purlkajarrinya, rayinjarrinyala pa. Marnila parla yinjilku, "Nganajangka pajin pirriyani."

Jangkumani yinjillu, “Ngarpungu mangu wirriyajarrinya. Pinakar-rinya manta Ngarpungu wangki purayimarnujangkajaa nyangani manta Ngarpungu pamarr mantanya yungany pamarrngajirtajartiwarnti, nya-nartila mangu Ngarpu wirriyajarrinya.

⁵ Wali nyanartijangka parla yinjillu jinjinyinya. Marni parla, “Ngan-payiwarnti yipanya kurlirra. Mayaruwarlanykarti palu yanku yinikarti Japakarti. Nganpayi palu parlipungurla purpankangku yini parla Jayimin Pita kurrinyjarti yini. ⁶ Wali nyanayirla manyanta najanu kirralany Jayimin Pita nganpayiwarlanya. Purlumankura jarrja pa ngartakkar-ralany. Jawurlatarla marnpa pila rirringkirla kirralany. Narrukurlangu pila kirralany Jayiminjarra.” Wali ruwangu palu purpanku nganpayi kurrinyjarti yini Jayimin Pita.”

⁷ Nyanartijangka yinjal pa yapyani. Wali papajani manyanangu Kuniliyajju murrkurnku warrkammayinjarrajaa layi kulipari. Nyanartirlu kuliparirlu pa Ngarpu mapunikanani. ⁸ Wali jularni manyanangu kujartikarra Kuniliyajju, “Yinjal paji pirriyani. Wangki paji pirrikanya. Ku-jartikarra paji marni, yipawu marnanya nyurrawarnti kurlila. Ruwangu manta purpanku nganpayi Jayimin Pita.

Wali nyanartikarra jakarni palu. ⁹ Kumantajarrinya manyangurla kaparnarni. Jamurn palu marnpajarrinya, nyanartikarra Pita paraya-nungurla kankarni kirrarnani mayarurla. Nyanarti mayaru pa jupal kirrarnupurru kankarnumarrangu. Kujartikarrala palurlanyanu ngartak-papani nyantuwarntirlu. Pita pa parayani kankarral mayarurla purayi-marnupurru jininyarajarti. ¹⁰ Marranyanjarrinya pa Pita. Kanarlanyju warrarni kamparnani miyi.

¹¹⁻¹² Wali Pitangu nyanartirlu nyanyala yalkiri langkirryani. Nya-nartijangka kalukujilinpala nyanya kuyiwarntijarti. Kalukujilinyja manya nyanya kuyiwarnti nganapartu nganapartu yalkirikarrajawarn-tijaa nguwakarrajawarnti. Wali kanarlanywarntiwu kuyiwarntiwu palunyanangu jaminy ngunangani Juwujwarnti. Kanarlanywarnti kuyiwarnti palunya ngarnani. Nyantuwarntikura Juwujwarntikura yuru manyanangu kujartikarra. Jarluwarlany manyanangu jarmarni Ngarpungu.

¹³ Wali marnila parla Pitawu Ngarpungu, “Turtangka Pita. Pungku mankurlanyanu kuyi ngarnupurru.”

¹⁴ Wali Pitangula manyanta jangkumani, “Ngajirta. Kayan ngarna nganyja. Yapajangkarni marna jaminy kujawurlurra nguniny. Kuyiwarnti-wu yakurrwarntiwu marnyananangu. Kanarlanywarnti kuyiwarntimipa marnanya ngalany wulyuwarntimipa. Kayan ngarna Juwujju nganyja kuyiwarnti yakurrwarnti yangka manpangu jarmarni jarlu.”

¹⁵ Yarntarni parla marni Ngarpungu, “Yangka marna ngajungurni kurnakkujilany jaminyjankawarnti, wulyula palu ngunawu nukarnini. Ngajirta ngan nyuntungu wanyjarra.” ¹⁶ Murrkurnmirri parla kirringal-parni marni Pitawu Ngarpungu, nyanartijangka pa kalukurla kuyiwarnti tikirkanya kankarralparni. ¹⁷ Nyanartijangka Pita pa kirrarnani. Pinap-inakarrinyani jutungu, “Nyapartukarra paja jinjinyinya Ngarpungu.”

Wali nganpayiwarnti Jijirriyakarrajawarnti palu pirriyani tawunta yininga Japanga. Nyanayirla pa kirrarnani Pita. Pirriyani palu, yangkala palunya japirlyungani nyanartikarrajawarnti kujartikarra, “Wanyjurla marnalu parlipungku Jayiminkura mayaru.” Wali jirrkirlikanila palunya. Jularni palunyanangu, yanila palu jirrkirrpalni. Pirriyani palu, twanga palu karrinyani. Pita pa warrarni kirrarnani kankarnumarrangu ngurupa.

18-20 Nyanartijangka marni parla Pirlurru Ngarpukurajangkarlu Pitawu, "Pinakarri. Muwupungana mangulu nganpayiwarntirlu murrkurntu. Turtangka. Jupantiwula man kaninypparral nganpayiwarntirlu murrkurntu mangulu jurumanana kaniny. Yantanyangurla yarr murtarni. Ngajirta ngan jatparamanyja. Ngajungu marnanya yiparni nyuntukarti."

Wali papajanani palu yangkartiarntirlu murrkurntu tuwangarni palu karryani, "Wayila. Jayimin Pita. Mularti ngan nguniny."

21 Nyanartijangka Pita pa kankarningurni turtuyani, parlipinyala manya. Marni manyanangu Pitangu, "Ngajujal marna Jayimin Pita. Nganapurru manta pirriyani."

22 Jangkumani palu, "Yiparni manpanya Kuniliyaju wangkijarti. Nganpayi nyanarti Kuniliyaj manyanangu maja nguniny kulipariwarntiwu. Wulyu pa nyanarti Ngarpukura. Ngajirta pa Juwuj, yangkala palurla Juwujwarntirlu nukarnirlu wulumalany Kuniliyaju. Wali kumantawarlanya yinjil manyanta pirriyani Kuniliyaja wangkijarti. Kujartikarra parla marni, yiparni manpanya purpanupurru nyuntu. Purpanku marnantalu nyuntu. Kangu marnantalu kayili nyantukurakarti mayarukarti Kuniliyajkurakarti. Pinakarrku manta wangki nyuntukura nyapartukarra manurla julawu." 23 Wali Pitangu manya takurripinya mayarurla kaninykaniny. Layi ngurra palu yukarni pukanyja.

Nyanartijangka kumantajarti palu jakarni Pitajaa Jijirriyakarrajiwarnti. Japjangkawarnti palunyanta mapirriini yani Pitanga Jesuskurawarnti piyirwarnti. 24 Yanani palu kayili. Kumantawarlanya palu pirriyani Jijirriyarla.

Wali kajaluwarlany manya marurripinya piyirwarnti jarntuwarnti Kuniliyaju. Pinakarriwu palunyanta wangki Jayimin Pitanga nyapartukarra manyanangu julawu. Jarranyangani palurla Pitawu.

25 Nyanartijangka Pita pirriyani. Jamurn takurryanarla, Kuniliyajjula parlipinya. Langkarnikanila Kuniliyaju Pita. Yanungurla manyanta parntawantinya jinanga Pitanga kajalkajalkujirrupurru ngurrpangurparlu. Kularni Ngarpujilinyarni nyangani Pita Kuniliyaju, yarr pa piyirn. 26 Nyanartijangka Pitangu parla marni, "Turtangka. Karri. Yarr marna piyirn." Wali karrynyukujirni pa Pitangu Kuniliyaj. 27 Takurryanila pila kaninykaniny mayarurla wangiwiangkikarra. Wali nyanyala manya pajajinyangu piyirwarnti Pitangu. Kaninykaniny palurla jurumanani Pitawu.

28 Marni manyanangu Pitangu, "Kayan ngarnanyirrangulurla yanta Juwujwarnti. Nyurrawarnti manta kanarlanyarni Juwujngajirtajartiwarnti. Jaminy manpangulurla nguniny nganampawu Juwujwarntiwu. Ngaju marna Juwuj. Kayan ngarnanyirrangulurla najanu yanta mayarurla nyurrawarntikurarla. Nyurrawarnti mantarla pinarri minyartiwu jamiyuku. Wali jalarramiparni marnanyirrangurla pirriyani yangka Ngarpungu paji kalarakujirni piyirwarntiwujaa marninwarnitiwu nukarnini palu kayanarni jamiyngajirta. Kurnakkujirni manya Ngarpungu jamiyngajirta ngunangupurru. Kayan ngarnanya kanginy-pungka kanarlanywarnti Juwujngajirtajartiwarnti jarntu wapalkarra.

29 Walirni marnanyirrangurla pirriyani Juwujngajirtajartiwarntirla. Ngajirta marnanyirrangurla yirrarmanyjarla. Murtarni marnanyirrangurla lapantinya."

Yarntarni manyanangu marni Pitangu, "Japirlyungku marnanya, nganajangkarlu pajanta ruwangu purpani minyartikarti mayaru."

³⁰ Wali Kuniliyajju parla marni Pitawu, “Kumantawarlanya marna purayimarnani mayarurla ngajukurarla. Karuwarrajarti marna purayimarnani jalarrajiliny. Wali nganpayi pajarla marnpa karrinyani langkarni. Kuluwuj nyantukura palypalymarnaninyirra. ³¹ Yini paja taj jularni. Wali nyanartijangka marnila paji ruwangu purpanupurru nyuntu. Kujartikarra paji marni yinjillu, ‘Ngarpungu mangu wirriyajarrinya. Pinakarrinya manta Ngarpungu wangki purayimarnujungakajaa nyangani manta Ngarpungu pamarr mantanya yungany pamarrngajirtajartiwarnti, nyanartila mangu Ngarpu wirriyajarrinya. ³² Nganpayiwarnti yipanya kurlirra. Mayaruwarlanykarti palu yanku yinikarti Japakarti. Nganpayi palu parlipangurla purpangkanku yini parla Jayimin Pita kurrinyjarti yini. Wali nyanayirila manyanta najanu kirralany Jayimin Pita nganpayiwarlanya. Purlumankura jarrja pa ngartakkarralany. Jawurlatarla marnpa pila rirringkirla kirralany. Narrukurlangu pila kirralany Jayiminjarra. Wali ruwangu palu purpanku nganpayi kurrinyjarti yini Jayimin Pita.’ ³³ Wali yangkala marnanya yiparni nyuntupurru purpanupurru, mapunparnila mantalu purpanti. Ngajirta manyangurla yirrarnmanyjarla, minyartila man partalurni pirriyani.”

Yarntarni parla marni Kuniliyajju Pitawu, “Jalarra marnalu minyayirila jurumanana nyuntuwu pinakarrinyupurru. Ngarpu marnapangurla nguniny mapirri. Pinakarrkula marnantalu wangki yangka mangu Ngarpungu takijularni, nyapartukarra manpangu takijulawu nganampawu.” Kujartikarra marni parla Kuniliyajju Pitawu.

Pitangu manyanangu marni Kuniliyajngurrawu

³⁴⁻³⁵ Nyanartijangka jularnani manyanangu wangki Pitangu purlka wangki. Marni manyanangu, “Ngarpungu parlipanya kayanparni nyangany piyirnwartti nukarnini wangkiwarlany wangkiwarlanyjartiwurti marrijangkawurti wanyjurlawurti palu nguniny. Yangka ngananguwurti pa Ngarpu rayin nyanganyjaa wulyungal yanany, wali nyanarti, Ngarpu parla wirriyajarrilany. Jalarra paja pinarrrikujirni Ngarpungu, jarlu ngajirta marna pinakarrinyantarlangurra.”

³⁶ Yarntarni manyanangu marni Pitangu, “Ngarpungu manyanangu yiparni wangki Yijirayilkarrajiwarntiwi. Wangki minyarti wulyujinyangu nyapartukarra Jesus parlipangu pirriyani. Wirriyakujilany parlipanya Jesusju, wirriyala parlipangu nguniny Ngarpu. Purllka parlipangu nguniny wapalkarrawu Jesus Kurayij. ³⁷ Pinarrijal mantarla yangkiwu minyartiwi, yangka manyanangu jakuljularnani Juntu Kalalipurtarra. Walila manya pulukkujirni ngapanga. Kanarlanywarntiwi piyirnwarttiwu palunyanangu jularnani Jesuskura wangki. Jalyjularnani palunyanangu Jutyakarrajiwarntiwi. ³⁸ Pinarrijal mantarla Jesusku Najuritkarrajiwi, yangka Pirlurr Ngarpukurajangka manyanta takurriyani. Ngarpungu manyanta yiparni. Nyanartijangka Jesus kitpungani wamarn. Wulyukujirni manya, pirlangu manya tarrrpartarnani, wali Jesusjula manyanangurla jurramanani. Yangka manyanta Ngarpu mapirri ngunangani, nyanartila manya wulyukujirni.”

³⁹ Yarntarni manyanangu marni Pitangu, “Nyangani marnalu nira nyapartukarra Jesus ngunanganijaa wulyukujirni manya mayarurla Jurujulumja, yarnta wamarnkujarra Juwujwarntikurarla ngurranga. Mapunikani marnalurla. Tarnikanila palu mananga pirlawurra. ⁴⁰ Ngurrajarrarla kurrinyja kanarlanya purangu Ngarpungu pa parnikmani pirlajangka. Ngarpungu manyanangurla kalarakujirni piyirnwarttirla. ⁴¹ Ngajirta palu nukarnirlu nyakarla, nganamparlumiparni marnalu nyanya. Jarlu manpangu kurajpinya Ngarpungu, Jesus manpangu yipawu

nyangupurru. Mapunparnila yiparni nyangupurru. Jesus manpangurla pirriyani turtapungujangka. Wali kapila marnalu ngarni nganamparlujaa Jesusju mapirri marnalu ngarni. ⁴² Jesusju manpanya jinjinyinya wangki kangupurru takijularnupurru. Piyirnwarntiwujaa marninwarntiwu marnalunyanangu julawu wangki wulyu. Yarnta marnalunyanangu julawu nyapartukarra Ngarpungu pa Jesus kajalkajalkujirni, nyakula parlipanya Jesusju, ngurrujarrakujiwula parlipanya. Kurajpungku parlipanya Jesusju wanjawarntijaa pirlajangkapurrupurru parlipanya nyaku.”

⁴³ Yarntarni manyanangu marni Pitangu, “Minyarti wangki marna julawu jarlu nganpayirlu puraputtu parlipangu lani kurrumparla yakurryakurr wajapungupurru. Puju ngananguwurti mapunikarralany Jesus, wali yakurryakurr manyanta wajapungku Ngarpungu. Kayan ngarta jutungu pinapinakarri Ngarpungu. Yangka parlipa Jesus yini julalany, nyanartila parlipangurla wajapungana.”

Pirlurr Ngarpukurajangka manyanangurla takurryani Juwujngajirtajartawarntirla

⁴⁴ Wali nyanartikarra Pitangu manyanangu wangki jularnani. Wali Pirlurr Ngarpukurajangka manyanangurla wuwuyanani kanimpal nukarnilarni pinakarrinyujangkawarntirla, yangka palu wangki pinakarrinya.

⁴⁵⁻⁴⁶ Wali nyanartikarra wangkiwarlanypala palurlanyanu marnani wangki kanarlanyparni Juwujngajirtajartawarntirlu, ngajirta nyantuwarnitikura wangki, Ngarpungu manya yinya. Ngajirta palurlanyanu nginyjirrikarrarla wangki nyantuwarnitikura Juwujngajirtajartawarntirlu. Yarnta palu Ngarpu kajalkajalkujirni. Pinakarrinya palu yangkartiwarntirlu Juwujwarntirlu Japakarrajawarntirlu piyirnwarntirlu Pitangu mapirriirni. Wali nginyjirrikananila palu Juwujwarntirlu Japakarrajawarntirlu nyapartukarra Ngarpungu manya Pirlurr Ngarpukurajangka yinyangurra yiji, wangkijangkala palu nginyjirrikanani Juwujwarntirlu.

Wali karrpirmarnila palu, tumaj palu Juwujngajirtajartawarnti, kanarlanyparni palu nyanartiwarnti piyirn. Ngarpungu manya Pirlurr nyantukurajangka yinya Juwujngajirtajartawarnti. Kula Juwujwarntimipa manya yungani Pirlurr Ngarpukurajangka. Kujartikarra palu pinapinakarriyani nyantuwarntirlu.

Wali nyanartijangka Pitangu manyanangu marni Juwujwarntiwu, ⁴⁷ “Wali minyartiwarnti manya yinya Pirlurr Ngarpukurajangka yangka jarlu parlipanya yinya ngalimpa nyanartijilinyarni.” Wali jularnani manyanangu Pitangu Juwujwarntiwu, “Pulukkujiwu parlipanya ngapanga. Kayan nganyanangu ngananguwurti jarrmanyja.” ⁴⁸ Pitangu manya jinjinyinya ngapanga pulukkujirnupurru. Yini palu Jesus jularni, nyanartila palunya pulukkujirni ngapanga.

Nyanartijangka lamakujirni palu Pita Kuniliyajngurraru. Ngunangani manyanangurla ngurrawarnti murrkurn.

11

Pitangu manyanu jularni Jurujulumja

¹⁻³ Wali Pitangu manya wanyjani Kuniliyajngurra, yani manyanangurla Jurujulumkarti. Wali pirriyani manyanangurla, langkarnikanila palu piyirnwarntirlu Juwujwarntirlu Jesuskurawarntirlu. Warntajpani palu. Wali kajalurni palu pinakarrinya warntawarnta. Kunyungurla palunyanangu karlpurwarlanjyu jularni minyarti wangki Pita manyanangurla kirrnarnani mapirri Juwujngajirtajartawarntirla, yarnta manyanangu

jularni wangki Ngarpukura, nyanartila palu Juwujngajirtajartiwarntirlu mapunikani.

Wali warntajpani palu Pita, marnila palurla Pitawu Juwujwarntirlu, “Nyapartu mannyanangurla kirrarnani Juwujngajirtajartiwarntirla, miyi mannyanangurla ngarnani. Kayan ngarlipanyanangurla nguna Juwujngajirtajartiwarntirla, yurru parlipangu nguniny.”

4 Wali Pitangu manyanu jularni nukarnini. 5-6 Marni mannyanangu, “Kayanmirri marna purayipurayimarnani mayarurla Japanga. Nyanartijangkarlu Ngarpungula paji winkirrijilinyju kanimpalkujirnani kalukujilinyja kuyiwarnti nganapartu nganapartu yalkirikarrajiwarntijaa nguwakarrajiwarnti. Yutukani pajarla marnpa, nyanyala marnanya kuyiwarnti nyanartiwarnti kalukujilinyja. 7-8 Wali nyanartijangka paji marni Ngarpungu, ‘Turtangka Pita. Pungku mankurlyananyu kuyi ngarnupurru.’ Nyanya marnanya milluliny nyanartiwarnti kuyiwarnti, yakurrwarnti pajilurla jaminy. Wali yingurlmarnila marnanyanangu. 9 Yarnarni paji marni Ngarpungu, ‘Yangka marna ngajungurni kurnakkujilany jaminyangkawarnti, wulyula palu ngunawu nukarnini. Ngajirta ngan nyuntungu wanyjarra.’ 10 Wali murrkurnmirri paji pirrikanya kalukurla nyanarti kuyiwarnti, nyanartijangka tikirrkanyala kankarral.

11 “Wali nyanartikarra pajilurla pirriyani piyirwarnti murrkurn Jijirriyakarrajiwarnti purpanupurru. 12 Pirlurru Ngarpukurajangkarlu paji jularni, ‘Wurna mannyanangurla yanku mapirri, ngajirta ngan jatparamanyja. Ngajirta ngan lamajarri.’ Wali yani marnanyanangurla nyantuwarntirla murrkurnwarlany murrkurnwarlany mapirri rni pajalurla warnajarrinya Japakarrajiwarnti piyirwarnti Jesuskurawarnti, yanila marnalu mayarukarti Kuniliyajakurakarti. Pirriyani marnalunyanangu. 13-14 Wali Kuniliyaju paji jularni wangkiwarnti yinjil manyanta pirriyani, wali kujartikarra parla marni yinjillu Kuniliyaju, ‘Piyirwarnti manya yipawu purpanupurru, purpanku palu Jayimin Pita kurlirrajangka Japajangka. Julawu mangu Ngarpukura wangki pirlurr wanjipurru mapunjinyangu.’ Wali takijularni parla yinjillu Kuniliyaju ngajupurru purpanupurru.”

15-16 Yarnarni mannyanangu marni Pitangu, “Jularni marnanyanangu wangki Ngarpukura Kuniliyajngurrawu pujuwarni, Pirlurr Ngarpukurajangka mannyanangurla wuwuyanungurla takurryani. Yangkarti jarlujiliny parlipangurla takurryani ngalimparla. Nyanartijangka marna pinapinakarrinyani Jesuskura wangki. Jarlu parlipangu jularni Jesusju ngalimpawu yangkarti Jun pulukkujirnujuwal. Ngapangakujirnani manya nganpayirlu Juntu piyirwarnti, ngapapurula palu nguja piyirn, tur-tapinyala palu. Nyanartijilinyju parlipanya rukukarrku ngapajilinyju Pirlurru Ngarpukurajangkarlu. 17 Wali marna nginyjirrikanila Ngarpungu manya yinya Pirlurr nyantukurajangka kayanparni mannyanangurla takurryani Juwujngajirtajartiwarntirla yangkarti parlipangurla takurryani Juwujwarntirla ngalimparla. Kayan ngarna lamakuji Ngarpu, ngaju marna yarr piyirn,” marni mannyanangu Pitangu.

18 Wali yangkartiwarnti Juwujwarnti ngajirta palu yarta warntajpanta. Wali manya kulkurukujirni Pitakururlu wangkingu. Wali wirriyajarinyala palurla Ngarpuwu. Marni palu, “Wali pa. Juwujngajirtajartiwarnti wurti manya marlamani. Kurnakwantiwu palu. Kurnakwantiwurla palu mapunikarrku Ngarpu, wanjila palu ngunawu kujawurlurra.”

Wali Pitakura wangki minyartirni kutarni pujujarrinya, kanarlany wangkiwarlany parlipa nyaku.

Yantiyakkarti palu yani Jesuskurawarnti

¹⁹ Wali nganpayi yangkarti Tipin Jesuskura palu jarlurni luwarni pirlawurra. Wali nyanartikarrajangka Jesuskurawarnti palunya punganijaa jayilla palunya takurpungani. Jesuskurawarnti palu pulykarrala yani Jurujulumngurni kujangkurrajarra pungukarrarla. Kanarlanywarnti palu yani marri. Mayaruwarntiwarlanykarti palu pulykarra yani yinikarti Yantiyakkartijaa Japurajkarti. Kanarlanywarnti palu yani Puniyijakarti. Wali jularnani palunyanangu Jesuskura wangki mayaruwarlanyja Juwujwarntiwumipa palunyanangu jularnani, ngajirta kanarlanywarntiwu.

²⁰ Kalpurr palu yani nganpayiwarntiwarlany Jesuskurawarnti Japurajkarrajiwarnti Yantiyakkarti. Wali jularnanila palunyanangu Jesuskura wangki Yantiyakkarrajiwarntiwu Juwujwarntiwu, yarntarni palunyanangu jularnani Juwujngajirtajartiwarntiwu. Wali Japurajkarrajiwarntirlu palunyanangu jularnani Yantiyakkarrajiwarntiwu Juwujwarntiwujaa Juwujngajirtajartiwarntiwu. ²¹ Kurnakwantinyala palu Jesuskarti, mapunikananila palurla piyirnwartirlu pajangu. Ngarpu manyanangurla mapirri rini ngujangurra Japurajkarrajiwarntirlu. Marلمانani manya Ngarpungu, yangkala pajangujinyangu palu mapunikanani mayarurla nyanayirla Yantiyakja. Jesus purlka palu mapunikanani.

²² Wali Yantiyakngurni palu kanarlanywarnti jakarni Jurujulumkarti, jularnanila palunyanangu nyapartukarra palu mapunikanani Yantiyakkarrajiwarntirlu. Wali nyanartijangka yiparnila palu Jesuskurawarntirlu Jurujulumkarrajiwarntirlu layi nganpayi nyangupurrujaa pinakarinyupurru, nyapartujarrinyani palu Yantiyakja piyirnwartni Jesuskurawarnti. Yangkarti nganpayi yini parla Panapaj yangka Juwulku parla takitakijularnani. Yiparni palu Panapaj Jesuskurawarntirlu Jurujulumkarrajiwarntirlu.

²³ Wali pirriyani manyanangu. Parlipinya manya, wirriyajinyangu palu ngunangani Juwujngajirtajartiwarntijaa Juwujwarnti. Ngarpu manyanangurla ngujangurra. Nganpayi Panapaj pa nyangungurla wirriyajarrinya. Wali lirrkarnpinya manya Panpajju, "Wajilpunganku manta Jesus jirrkirparni, ngajirta nganta tikiyanta. Janginy kayan manta ngunawu, ngajirta nganta janginy kurrinykurriny nguna." ²⁴ Minyarti nganpayi Panapaj pa Ngarpukurajinyangu Pirlurrtartijinyangu. Ngarpunga manyanta mapunjinyangurlu mapunikanani. Wulyujinyangu minyarti nganpayi. Pajangu palunyanta Jesusja mapunikanani iyirnwartirlujaa marninwarntirlu yangka Panapajju manyanangu wangki jularnani.

²⁵ Wali nyanartijangka jakarni Yantiyakngurni Taajijkarti. Pirriyani Taajijja. Wali wamarn muwupungani parla nganpayiwu Juwulku wanyjarrarla ngunangani. ²⁶ Nyanartijangkarlu parlipinyala. Parlipungurla purpankanya Yantiyakkarti. Nyanayirla pila kirrarnani layi yitilal Yantiyakja. Pinarriyungani pilanya Jesuskurawarnti piyirnjaa marnin wangki Ngarpukurajangka. Paja pilanya pinayungani Jesuskurawarnti.

Wali nyanartikarra palunya Yantiyakkarrajiwarntirlu parlipungurla yinila palunya jularnani Kirijinwarnti palu nyanartiwarnti piyirnjaa marnin, yangka palu nira kurajpungani Jesus Kurayij. Ngajirta manya jarlu ngananguwurti jularla Kirijin Jesuskurawarnti.

Juwuljaa Panapaj palupinya yiparni pamarrjarti

²⁷ Wali yarntarni palu jakarni Jurujulumngurni piyirnwartni Jesuskurawarnti puraputwarnti. Nira palu yanani wangkijarti Ngarpukurajarti. Ngarpungu manya wangki yungani, nyanartila palunyanangu pinajularnani puraputtu. Pirriyani palu Yantiyakja puraputwarnti. Kirninyjala palu kirrarnani.

²⁸ Wali layi nganpayi puraput yini parla Yakapaj. Turtapinya, karinyungurnirlu manyanangu jularni. Ngarpukurarlul Pirlurru parla marni kaninykaniny turlpunga kujartikarra, “Layi yitilal parlipa ngunawu pulparr. Ngapa kayan ngarlipangu wanti mayaruwarntiwarlanya ja mapirirni, miyingajirtala parlipa ngunawu nukarnini.” Mapunparnila palu nguja miyingajirtajarti, yarnta ngapa ngajirta manyanangu wantirla miyi turtangupurru.

²⁹ Nyanartijangka Yantiyakkarrajiarnti Jesuskurawarnti palunyanangu yawiyijarrinya Jurujulumkarrajiarntiwu, tumaj palu miyingajirtajarti. Wali marni palurlanyanu, “Kala pamarr parlipanyanangu kirninykirninymanurla yipawu Jurujulumkarrajiarntiwu Jesuskurawarntiwu, miyila palurlanyanu warntawu.” Wali kirninykirninymani palunyanangu. Pamarr ngarrjajartiwarntirlu palu yutukanani pamarr purlka, pamarr lamparnjartiwarntirlu palu lamparn yutukanani. ³⁰ Ngarrjajarrinyala pamarr, kanyala pilanyanangu Panapajujaa Juwullu. Kangungurla pilanya yinya Jurujulumkarrajiarnti Jesuskurawarnti kajalkajalwarnti piyirwarnti.

12

Jayilla palu yutukani Pita

¹ Wali nganpayi layi manyanangu ngujangurra yini parla King Yarrit. Purlka manyanangu Juwujwarntiwu nukarniwu kapuman. Yakurrrmarnani manyanangu Jesuskurawarntiwu piyirwarntiwujaa marninwarntiwu. Yiparnila manya kulipariwarnti pungupurru. Kanarlanywarnti Jesuskurawarnti palunya pungani kulipariwarntirlu Yarritkurawarntirlu.

² Wali layi palu pinya pirlawurra, yini parla Jayimji. Lani palu nayipjawurlu purlkajawurlu pirlawurra. Jayimji parla papaji Junku mapirrikaraji Jesuskura. ³⁻⁴ Wali yangka palu nyanya Juwujwarntirlu kanarlanywarntirlu Jayimji palu pirlawurra lani kulipariwarntirlu, wali yangungurla palu ngarrurtajarrinya.

Wali Yarrittu manya nyanya ngarrurtajinyangu palu nguja. Nyanartijangka Pitangkurrala palunyanta yani limpawarnti. Jinjinyinya manya Yarrittu, “Yantalunyanta. Tarrpartawu manta Pita.” Wali tarrpartarnurla palu kanya, jayilla palu yutukani. Yarrittu manyanu pinapinakarrinyani, “Kumantawarlanya marnanya warra japiryungku Juwujwarnti Pitawu ngulikanupurru. Jalarra palu ngarnana miyijaa kuyi pinalkarrapurru Juwujwarntirlu. Kumantawarlanya marnanya japiryungku warpinyukujirnujangka.”

Wali nyanartikarra Pita jayilla kirrarnani. Ngampurrikanani palu limpawarntirlu pajangu. Kalpurrrwarlany palu ngampurrjijwarnti yanani paja manyankartijaa miyikarti. Wali manyanjangkawarntirlujaa miyangkawarntirlu kurrinykurrinyju palu ngampurrikanani Pita. Nyanartijangka palu warrkamjangka yanani manyankartijaa miyikarti. Ngampurrjijwarntiwarlanyju kurrinykurrinyju palu martarnani Pita. Karla takurr kakarrara palu ngampurrikanani. ⁵ Wali Jesuskurawarntirlu palurla Pitawu purayipurayimarnani. Warryanungurla palurla purayimarnani Pitawu jayillajangkawu nurrururlu.

Yinjillu Pita palkangakujirni jayillajangka

⁶ Wali nyanartijangka palu ngarnani Juwujwarntirlu kuyi pinalkarrapurru. Pujukujirni palu. Yarrittu manyanu pinapinakarrinya, “Wali kumanta marna kangku jayillajangka Pita ngulikanupurru.” Nyanartijangka pukanyajarrinya. Pita pa jayilla ngunangani kaninykaniny mayarurla.

Ngampurrjijarrarlu pilanyanu larrpuk karrpirni kurraparlu tanyjijawurlu Pitakurajawurlu. Nyantu pilangurla kaparn kirrarnani. Kanarlany parlanyaanta mayakarti, kanarlany parlanyaanta jampukarti. Kurrinywarlany pila ngampurrjijarra kirrarnani tuwanga. Pita pa manyanjarrinya.

⁷ Nyanartijangka pirriyani yinjil Ngarpukurajangka. Parralani manyanangurla tilingu. Nyanartijangka yingkilani yinjillu Pita. Parnkijarrinyala Pita. Wangki yinya yinjillu, "Partal turtangka." Yulajwantinyala pila tanyjijarra kurrapajangkajarra. ⁸ Marnila parla yinjillu, "Mana wulujukirlanyanu wurnapurru. Jinapurru yutukarranyanu kuwut mapir-rini. Wajilpungkaja."

⁹ Wali wajilpinyala yinjil Pitangu winkirrijilinyurni, minyakujalu mapun yanani. ¹⁰ Kaninykaniny mayarurla pila tirrinytirrinyanani, kaninykaniny palu kirrarnani piyrnwarnti ngampurrjiwarnti tukujarra kurriny. Nyantujarra Pitajaa yinjil pilanyanangurla linyarni tirrinyanani palkangkurra. Pirriyani pila. Jamurn pila marnpajarrinya kiyitkarti, murtarnila ngurrujarrajarrinya kirlingirrijarrinyala. Purlka nguja tirrinyanapurru. Ngajirtarni piyrntu yulajpantarla. Nyanarti kiyit pa purlkajinyangu tanyji lakjarti. Wali tirrinyani pila kiyittal palkangkurra. Warntarrirlal pila yani. Nyanayirlarni parlanyaanta wirlmarni yinjil, walila layi Pita yananyirra.

¹¹ Wali ngungkupinya manyanu Pitangu. Pinapinakarrinyani Pitangu. "Kularni marna winkirparni yanana, minyakujala mapun. Mapunparni paji yiparni yinjil nyantungu Ngarpungu palkangkurakujirrupurru. Yarrittu paja jayilla martarnani pungupurru. Kumanta pajalu pungkarla Yarrittujaa Juwujwarntirlu, yangkala paja yinjillu palkangkurakujirni." Kujarti pa Pitangu pinapinakarrinyani.

¹² Wali nyanartijangka Pita yani mayarurlurra marninkurarlurra yini parla Mayiri. Mayiri parla ngamaji nganpayiwu yiniwu Jun Maakku. Yinijarra kurriny parla minyartiwu nganpayiwu Jun Maakku. Paja palu purayimarnani nyanayirla mayarurla piyrnwarnti Jesuskurawarnti. Purayimarnani palurla Pitawu jayillajangkawu. ¹³ Pita yani nyanartirlurra mayarurlurra. Wali palkangarnila jajarrwantinya tuwanga. Palkangurnila narnarpinyangurra Pitangu tuwa. Palkanga pa karrinyani Pita. Pinakarrinya layingu mangangu warrkammayintu narnarpungujangka.

Wali tuwangkurrala yani yulajpanapurru. Nyanarti pa manga yini Ruta. ¹⁴ Marni parla Pitangu palkangurni, "Yulajpantaji tuwa." Pinakarrinyala lin Pitakura kaninykaninyngurni Rutangu. Pita nginyjirrikani, wirriyajarrinyala pa. Ngajirtarni pa Pita nyakarla, linnipa pinakarrinya. Wirriyarni manyanangurla tikirrlaparni. Ngajirta pa tuwa yulajpantarla takurryanapurru. Wali rukjartirni pa wanyarni tuwa nyanarti. Tikirrlaparnurla manyanangu jularni nganpayiwarntiwujaa marninwarntiwu purayimarnujangkawarntiwu. Marni manyanangu, "Pita pa karrinyana palkanga."

¹⁵ Jangkumani palu, "Ngajirta. Pita pa jayilla nguniny. Wangarta man nyuntu."

Yarntarni manyanangu marni mangangu, "Ngajirta. Nyanarti pa Pita karrinyana."

Yarntarni palunyanta jangkumani, "Pita pa nguniny jayilla." Panypinya palunyanta manganga. Marnila palurlanyanu, "Kunyangurla partarla wangarr karrinyana Pitawu."

¹⁶ Wali jutungurni pa Pitangu palkangurni narnarpungani. Nyanartijangka tuwala palurla walimpa yulajpani. Wali nyanyala palu Pita karrinyujangka. Karrartajarrinyala palu. ¹⁷ Kulkurukujirnila manya

Pitangu. Takitakijularni manyanangu nyapartukarra palkangkurrakujirni Ngarpungu. Marnila manyanangu, "Julalurla Jayimjiwu Jesusku parla ngaja, yarnta Jesuskurawarntiwu piyirnwartiwu nukarniwu." Wali wanyanurlakanila manya mayaruwarlanykartu yani.

¹⁸ Wali kumantajarrinya, ngampurrjiwarnti palu rayinjarrinyani. Kumantajarti palurla karrartakarrartarlul jarti muwumuwupungani Pitawu rayintu. Ngampurrjiwarntimipa palu ngujiangurra. Japirljapirlyungani palurlanyanu warntangurnirlu rayintu, "Wanyjurla nganpayi yangkarti Pita."

¹⁹ Wali Yarrittu manya jinjinyinya ngampurrjiwarnti, "Muwupungurla warntalu." Jarti palurla muwupinya ngajirtajinyangu. Ngajirta palu parlipungkarla. Yangkartiwarnti ngampurrjiwarnti manya Yarrittu japirlyinya yangka palu Pita ngampurrrikanani, "Nyapartukarra manta yalayimani. Ngajirta manta ngampurrmantarla marrkingujinyangu." Wali kulijarrinyala manyanangurla. Nyanartijangka jinjinyinya manya Yarrittu nyantukurawarnti warrkammayinwarnti pungupurru. Nyanartiwarnti ngampurrjiwarnti palunya pinya pirlawurra.

Wali nyanartijangka Yarrit pa yani kayili mayaruwarlanykartu Jijirriyakarti. Nyanayirlarni pa kirrarnani.

Yarrit pa pirlajarrinya

²⁰ Wali piyirwarntiwu mayarujarrawarlanyjankawu manyanangu kuli ngunangani Yarrit kayilungujangkawarntiwu Tayiyajankawarntiwujaa Jayitanjankawarntiwu. Kulijawurlu manyanangurla miyi jamungkani. Wali kayantajarrinya palu piyirwarnti nyanartijarrajangka ngurrajarrajangka. Marnila palurlanyanu, "Yanku parlipanyanta Yarritkarti. Japirlyungku parlipa nganangurni parlipangu kulijarrinya. Wulyuwulyurni parliparla malku, miyila parlipanya yungku."

Wali wurnajarrinya palu Jijirriyakarti. Pirriyani palu. Marnila palurla layiwu warrkammayinku, "Kangku manpanya Yarritkarti. Japirlyungku marnalurla." Kanya manya Yarritkarti. Japirlyinyala palurla, "Nganapurru manpanya ngunyipinya miyungurni." Wulyuwulyurni palurla marni miyipurru.

Jangkumani manya Yarrittu, "Wali marnanyirrangu malku kumantawarlanya."²¹ Wali kumanta manyanangu pirriyani yangka manyanangu jularni Yarrittu. Kuluwuj manyanu wulyuwulyujinyangu yutukani Yarrittu, yutantinyala kirrarnupurrurla nyantukurarla. Nyanyala palu piyirwarntirlu kuluwuj wulyujinyangu jurnyokarra nyantu mapirri. Nyantungu manyanangu wangki marnani.

²² Nyanartijangka piyirntu pajangu palu kajalkajalkujirnti Yarrit. Papajanani palurlanyanu, "Minyarti nganpayi pa Ngarpu. Ngajirta piyirn. Minyarti pa Ngarpujinyangu."²³ Wali ngurrrkuwarlany Yarrit kirrarnani. Ngajirta manyanangurla jarrmanjarla.

Wali Ngarpukurajangkarlu yinjillu mimikujirni nyanarti nganpayi Yarrit. Wantinyala mimi yukarnani. Yinjillu mimikujirni, ngajirta pa Ngarpu kajalkajalkujirnantarla. Nyantungu manyanu kajalkajalkujirni. Walila yinjillu mimikujirni. Kiwilkiwiljilinyu palu ngarni jilpirti, pirlawurra palu ngarni. Wali Yarrit pa pirlajarrinya.

²⁴ Wali Jesuskurawarntirlu palunyanangu jularnani wangki Jesuskura. Pajala palu kurnakwantinya, mapunikanila palurla Jesusku mayarujangkawarntirlu.

²⁵ Nyanartijangka yangka pilanya yungurlakani pamarrwarnti Jurujulumkarrajiwarnti, Yantiyakkarrajiwarntirlu palunyanangu yiparnijangka jarlu. Wali tikirpala pila jakarni Juwuljaa Panapaj. Layiwarlany pila

nganpayiwarlany kanya yangkarti Jun Maak. Kayili palu yani Yantiyakkarti. Pirriyani palu Yantiyakja. Wali nyanayirlarni palu kurrarnani.

Wangkiwarnti kutawarnti

11

Miyijaa wuru palu ngarni pinalkarrapurru

²³ Ngarni palu miyi Jesusujaa piyirnarntirlu mapirrikarrajiwarntirlu. Nyanartikarrarni Jutajju Jesus pirtinyikarrku.

Wali yangka palu miyi ngarnani, Jesusjula purlkangu miyi warntarni.

²⁴ Jamalkanyala parla miyiwu Ngarpu, nyanartijangka junganila. Marnila manyanangu piyirnarntiwu, "Minyarti miyi pa karrkin ngajukura. Nyurrawarntiwu manyirrangu nguniny yungujangka. Kujartikarra manta jungananku pinalkarrapurru. Ngajula pajanta pinapinakarrinyanku." Wali miyila palu ngarni Jesusngurraru.

²⁵ Nyanartijangkarlu narangalparni Jesusju warntarni pakirti wurujarti. Marnila manyanangu, "Minyarti wuru pa jurmartajangka jalarrajangka. Junpungany pa nungujawurlu ngajukurajawurlu. Yangka manta kujarti ngarnanku pinalkarrawurra, ngajula pajanta pinapinakarrinyanku."

²⁶ Yangka manta ngarnanku minyarti miyijaa minyarti wuru, wali nyanarti, nyakula manyalu nyurrawarnti kanarlanywarntirlu takiwurra. Nyangungurla palurla pinarri ngunawu Jesusku pirlajarrinyujangkawu kitangarni Jesus walimpa tikiyanku.

15

Ngarpungu parlipanya wanjikujiwu

²⁰ Jesus Kurayij parlipangu pirlajarrinya, yutukani palu najinga, tur-tapinyala. Wanjikujirni pa Ngarpungu mapunparni. Nukarniwu parlipangu jarrkanya Jesusju. Yukalku parlipa narangalparni Jesuskurarlal. Walimpa parlipanya Ngarpungu wanjikujiwu. Yangka palu kajalkajal pirlajarrinya Ngarpukurawarnti piyirnjaa marninjaa yapa, nyanartiwarnti palu manyanjilinyparni yukalany kajalunypawarnti.

²¹ Wali jarluwarlany pa kajalkajal pirlajarrinya nganpayi layi yini parla Ratam. Nyanartijangka layiwarlany nganpayiwarlany pa kajalkajal wanjikujirni Ngarpungu, yini parla Jesus Kurayij. ²² Kujartikarra parlipa nukarnini Ratamjiliny pirlajarriwu. Yarntarni Jesus Kurayijjiliny parlipanya Ngarpukurawarnti wanjikujiwu Ngarpungu, yangka parlipa Jesus mapunikarralany.

²³ Wali nyanturni pa kajalurni wanjijarrinya. Kayan ngalu kanarlanywarnti kajalurni wanjijarri, tumaj Jesus pa kajalkajal. Jarlu pa nyantuliny Ngarpungu wanjikujirni, yarntarni parlipangu jarrkanya ngalimpawu jirnanyunguwu. Walimpa pa tikiyanku purlika nyantu Jesus, tikiyangkarlula manya wanjikujiwu Jesuskurawarnti, yangka palu mapunikarralany.

1 Timothy

Minyarti wangki mirlimirlijangka Puwulkura, Timiti pa lirrkarnpungani

¹⁻² Minyarti wangki marnangu yiparnana ngajungu yiningu Puwullu nganpayiwu Timitiwu. Nyuntuwu marnangu jarlu jularni Jesus mapunikanupurru. Wali mapunikanila manurla, yangkala marnanta nyan-gany walakujilinyarni.

Wali ngaju marna yangkarti yangka marna jakulkangany piyir-nwarntiwu Ngarpukura wangki. Ngarpungujaa Jesus Kurayijju pajapila wangki yinya jarlu, yangka parlipanya warntarni yakurryakurrjangka Ngarpungu. Nyanarti Jesusju parlipanya wanji yungku nirnparni, yangkala parliparla mapunikarralany.

Wali mangupilarla ngunawu nyuntunga Timitirla Ngarpujaa Jesus Ku-rayij. Ngampurrikananku mantapila. Marلمانanku mantapila nirangu. Munta mantapila kirtilykujiwu Ngarpungujaa Kurayijju purlkangu.

Kanarlanywarntirlu palu malany mapunngajirta

³ Wali marnangu malany nyuntuwu Timitiwu. Lama kirroranya nyanayirla ngurranga yininga Yapisisja. Yangka marna jarlu tirrinyanani mayaruwarlanykartu karla Majitaniyakarti, wali lirrangu marnanta lirrkarn yinya nyuntu lama kirrarnupurru Yapisisja. Yarnartarni marnangu yipalany wangki kurrumparla lama kirrarnupurru.

Wali kanarlanywarntirlu piyirwarntirlu Yapisiskarrajiwarntirlu palun-yanangu julalany wangki Ngarpukura, yangkala palu malany mapunnga-jirta. Ngajirta palunyanangu jirrkirl manyja wangki Ngarpukura. Nyanar-tijangkarlu manunyanangu jarmalku. Kulkurukujiwu manunya wampal-marnujangka. Lirrkarnpungana marnanta kujarti jarmarnupurru.

⁴ Jarmalku manunyanangu nyanartiwarntiwu piyirwarntiwu, ngajirta ngalunyanu kajikajiyungka kurrumpajangka. Yarnartarni ngajirta ngalunya kurajjungka pirlawarnti jarlujangkawarnti kilakiwarnti wanjiwarntirlu Juwujwarntirlu. Minyartijiliny pa yarr wangki. Yarr palu kirralany nira wangkijarti wupaljarti. Puju palu nira malany yarr wangkimipa, wali kayan ngalu warrkammanyja nyanartiwarntirlu piyirwarntirlu Ngarpukura. Puju palu Ngarpu mapunikarra, warrkampala palu warrkammanyja Ngarpukura. Wali puju parlipa Ngarpu mapunikarra ngalimparluwurti, wali nyanarti, warrkam parliparla warrkammanyja Ngarpukura.

⁵ Puju manunyanangu jarmalku, wali tapungmankula palunyanu puju manunyanangu takitakijulawu. Tapungmanku palunyanu piyirwarnti-rlu, tumaj manya Ngarpungu lukurripinya kaninykaniny. Yarnartarni yakurryakurrku palurla yakurrmalku. Yarnartarni palurla Ngarpuwu mapunikarrku mapunparni.

⁶ Kanarlanywarntirlu palunyanu ngajirta tapungmanta. Nganga palu yanany wangkiwangkikarra, tumaj palu nira pinapinakarrilany wangki wupal. Nganga palu yanany. ⁷ Wali yangkartiwarntirlu palurla wulyu-malany wangki jularnupurru takiwurra. Pinayungany palunya wangki Ngarpukura yangka Ngarpungu parla jarlu yinya Mujij, yangkala palunya pinayungany ngurrpangu. Kula palu pinarrirlurni malany pinangurru-jilinyarni, minyakujala palunya ngurrpangu pinayungany.

Piyirwarnti yakurruwalwarnti

8-10 Wali wangkiwarlany marnangu takijulawu. Jarluwarlany parla Ngarpungu Mujij yinya wangki yini luwu jirrkirlikanupurru piyirnwarnti, tumaj palu yakurryakurruwal piyirnwarnti. Kanarlanykanarlany yakurwarnti palu yanany wapalkarra luwungajirta Mujijkurangajirta. Mapunikarralany palunyanu nyantuwarntirlu ngangamartarlul wapalkarra yanujuwallu. Kanarlanykanarlany palu nguniny munta parntaparnta, Ngarpungajirtarlal palu yanany yakurral. Kanarlanykanarlanyju palurla Ngarpuwu jirnapungany. Kayan ngalu pinakarri Ngarpu.

Kanarlanykanarlany palu ngamaji pungujuwaljaa ngarpu pungujuwal. Pungany palurlanyanu ngamajijaa ngarpuwurti pirlawurra. Kanarlanykanarlany palu yarr wapalkarra pungujuwal pirlawurra. Piyirnwarnti kanarlanywarnti palu yakurr nguniny. Kanarlanywarntirlu palunya kartuwarlany warntarnkarrakangany kanarlanykura piyirnkura. Ngur-rangurra yungany palunyanu. Yarntarni marnintu palunya warntarnkar-rakangany piyirnwarlany. Kartu parla wartangurni kirralany. Yarntarni piyirnjarrarlul pilanyanu kartukujilany nganpayijarrarlul.

Kanarlanykanarlany palu ngurru kangany ngurrijirlu piyirnwurti, marninwurti yapawurti. Tarrpartalany palurlanyanu jingnyangupurru. Ngajirta palu yartajpanta. Kanarlanykanarlany palu yirrijjwarnti. Yarntarni palu kanarlanykanarlanyju piyirntu kayanparni ngirtilykarra julalany. Wapaljirlu nganpayirlu kujikarralany nyanarti nganpayi wulyu mapunji. Kula mapun, minyakujala wawal. Kanarlanykanarlany palu yanany yakurrwarlanyarti Ngarpungajirtajarti.

Minyartila manyanangu Mujijkura wangki nukarniwu piyirnwarntiwu. Puju palu yirrikarrkula wangki Mujijkurajangka, wali nyanarti, nginyjir-rikarrku palunyanu yakurryakurr nyantuwarntikura. Wali wulyu wangki pa minyarti Mujijkurajangka, yangkala palu kanarlanywarntirlu ngajirta mapunikarra. Yakurral palu yanany narangal. Kanarlanywarntirlu palu mapunikarralany wangki Mujijkurajangka, wulyungal palu yanany. Yarnta kanarlanywarntirlu palu lup pinakarrilany, ngangayanany pala palu. Yakurr palu nguniny puturu pinakarrinyujangka.

¹¹ Wali julalany marnangu wangki yangka parlpa jarlujangka martalany Ngarpukura. Ngajirta marna manyja ngajukurajangka milyilyijangka. Ngarpungu paja jarlu yinya wangki minyarti nyantungu wulyujinyangurlu wirriyajuwallu.

Jesus pa marlamanujuwal ngarrurtakujirnujuwal

¹² Wali, wirriya marna nguniny ngarrurta, tumaj paja wirriyaku-jirni Yesusju ngalimpakurarlul purllkangu Kurayijju paja ngarrurtaku-jirni. Warrkam nyantukura paja yinya Yesusju, marlamananywurti paja warrkampurru. Nyanartijangka marlamanujangka marna Jesus jamalkangany. Jarlu paja nyanya Yesusju. Pinapinakarrinya parlanyanu kujarti, "Nganpayirlu minyartirlu Puwullu paji wulyu warrkammalku mapun, walirni pa yakurr nguniny. Kurajpungkula marna warrkam-purru." Wali kurajpinyajal paja nyantukurapurru warrkampurru. Kurajpungujangka marna ngarrurtajarrinya. Wali marna yakurr nguja, yangkala paja warrkam yinya nyantungurni. ¹³ Ngajirta marna jarlu mapunikantarla Jesus. Nyanarti Jesus marna jarlu jingkirrkangani ngurrpangu. Walirni paji luyurrmarni Yesusju. Yarntarni marnanya pinya piyirnwarnti Jesuskurawarnti mapunikanutangkawarnti. Warrarni marna ngunanganu kuliparirni, tumaj marnarla ngurrra nguja Yesusku. Panypinya marnanyanta Yesusja, yangkala marnanya Jesuskurawarnti pinya ngurrpangu. Yarrwurti paja pungkarla Ngarpungu. Ngajirta. Yararni paji ngujangurra. Luyurrmarnani paji nyantungu Ngarpungu.

¹⁴ Yawiyijarrinya paji, yangkala paja mapunjinyangu palymani munta

kaninykaniny purlkangu ngalimpakuarlu. Kaninykaniny pirlurr paja kurnakkujirni mapunkujirni. Tapungmani paja, Jesus Kurayijjula pajarla yutukani tapungmanupurru piyirnwarntipurru.

¹⁵ Minyarti mapun. Tarrpartawu parlipa pinangu, mapunikarrkula parlipa wapalkarrarlu nyapartukarra Jesus Kurayij pirriyani kankarnu-marrangujangka minyayirla nguwanga tikirrkujirrupurru piyirn yakurr-jangka. Wali ngaju marna yakurrjinyangu nguja, yini Puwul. Nyanartiwarntijiliny marna nguja yakurr, ¹⁶ yangkala paji Ngarpungu luyur-rmarnani ngajuwu yakurrku, marlamanila paja. Ngajirta paja pungkarla yakurrjangka. Warrarni paji jurumanani rawa yakurrjinyanguwu, yangkala pajalu nyaku kanarlanywarntirlu takiwurra. Pinarri palurla Ngarpuwu jurumanujuwalku ngunawu. Wali mapunikarrkula palurla Jesusku nyangujangkarlu, wanjila manya yungku kujawurlurra.

¹⁷ Mapunparni marnangu malany. Yangkarti Ngarpu pa kayan nyantu. Maja parlipangu nguniny ngalimpawu nukarniwu. Jarluwarlanyangka parlipangu maja nguninyparni kujawulurra ngunawu. Ngajirta pa pujjarri Ngarpu, kujawulurra pa wanji nguniny. Kayan ngarlipa piyirnwarntirlu nyaka nguwakarrajirlu. Jarti parliparla nyangany millu. Ngurt parlipanyanta nguniny yangka parlipangu kajalkajal nguniny nyantu kujawurlurra nirnparni. Yangkajal parlipangu kajalkajal nguniny. Mapunparni nyanarti wangki.

¹⁸ Yarntarni marnangu malany Timitiwu ngajukurawu walakujilinyku. Nyuntungala mangulurla jakulkanya piyirnwarntirlu Ngarpukura wangki jarntuwarntirlu nyuntukurawarntirlu. Wali wangki minyarti tarrpartar-nanku man. Pinapinakarriwu man Ngarpukura wangki jakulkangujanga.

Lirrkarnpungana marnanta Timiti. Puju nganawurti mangurla wuwuyanku, wali nganya manta yangkarti wangki. Warnta nyanarti milyilyirlajangka wangki Ngarpukura yangka mantalu yinya jarntuwarntirlu nyuntukurawarntirlu. Mapunikananku man Timiti Ngarpu mapunwurra. Yakurrmalku manurla yakurryakurrku. ¹⁹ Wali kanarlanywarntirlu piyirnwarntiwarlanyju palurla ngajirta yakurrmanya yakurryakurrku. Wirriyajarriwany palurla yakurrku. Ngajirta palu pinapina-manta wulyuwulyu. Jesusku palurla mapunikarralany, yangkala palu rukarnurla tikiyanany. Ngurtijilinyparni palu junglapalany nirnparni.

²⁰ Nganpayijarra kurriny pila junglaparni. Ngangayani pila nganpayijarra yinjjarra Raminiyasjarra Yaliksanta. Nyantujarra marnapinya ngajungu Puwullu pirtinyikani pirlakarti purlkakarti. Pirla purlka marnarla yinya nganpayijarra yangkartijarra. Kayan ngartapila yarnta jingkirrkangka Ngarpu.

2

Nyapartukarra palu ngunawu jujungu Ngarpukuarla miyitingja

¹ Wali wangkiwarlany marnangu julalany wangki marrki martar-nupurru. Yangka manta yanany jujukarti Ngarpukurakarti, jamalka-ngku manta Ngarpu yungujuwal. Yarntarni malku mantarla ngarnti-mankula manta. Japirlyungku manta Ngarpu piyirnwarntiwu nukarniwu.

² Japirlyungku manta purlkawarntiwu kapumanwarntiwu, yarntarni majawarntiwu nukarniwu manta Ngarpu japirlyungku. Nyanartijangkarlu parlipanyalu yirrikijawurlu martawu, ngurtpalkula parlipa. Mapun-jinyangu parlipa karriwu layirni, jirrkirljinyangu parlipa ngunawujaa yanku. ³ Puju parlipa japirlyungku Ngarpu piyirnwarntiwu, wulyu pa nyanarti mapun. Wirriyajarriwula parlipangu Ngarpu ngalimpakura

wanji yungujuwal. ⁴ Ngarpu pa nyantu wirriya nguniny wanji yungupurru. Wali wanji manya nukarnini kurnakkujiwu Ngarpungu nyantungu. Mapunparni manya kurnakkujiwu nukarnini, pinayungkuwurti manya pinarriwurra nukarnini, yangkala kanarlanywarntirlu palurla pinakarrilany. Kanarlanywarntirlu palurla ngajirta pinakarri Ngarpuwu.

⁵ Ngarpu pa nguniny kayan, nyantumipa layi. Wali jarlu parlipanya yakurru ngangakanya Ngarpungurni, nyanartila parlipanyanta marrijarrinya Ngarpungurni. Kayan ngarlipa tikiyanta piyirn mipa. Jesusju parlipanya tikirrkujilany Ngarpukarti nyantumiparlu. Pirriyani parlipangu Ngarpungurni Jesus Kurayij nganpayi tikirrkujirrupurru. Layingumipa parlipanya tikirrkujilany Ngarpukarti Jesusjumipa. Ngajirta ngananguwurti tikirrkujiji, marlaljinyangu. Layimipa parlipangu pirriyani Jesusmipa.

⁶ Yangka parla katungkajarrinya Jesuspurru pirriyanupurru, wali yijingkanyala manyanangurlanyanu Jesusju nukarniwu piyirwarntiwu marninwarntiwu yapawarntiwu. Ngarpungu manya wanji yungku, yangkala Jesus pirriyani, yijingkanyala manyanangurlanyanu takijular-nupurru.

⁷ Wali Jesusju manyanangurlanyanu yijingkanya, nyanartila paja ngaju yinya wangki jakuljulalany nupurru Jesusju. Jakuljulalany marnanyanangu piyirwarntiwu kanarlanywarntiwu. Ngajirta Juwujwarntiwu, piyirwarntiwarlanyku marnanyanangu jakuljulalanyjaa pinarriyungany marnanya. Pinarriyungany marnanya Jesus mapunikapupurru, yarnta marnanya pinarriyungany nyapartukarra Ngarpuwu palurla pinarrijarriwu. Mapun marnanyanu julalany, ngajirta yirri, mapunparni marnanyanu julalany jirrkirli.

⁸ Yarntarni wangkiwarlany jupupurru. Lirrkarn marnanya yungany nganpayiwarnti Ngarpukurawarnti. Ngarpuwu palurla manyja nirangu. Yarnta palurla munta kayan nguna Ngarpuwu. Japirlyungku palurla Ngarpu kulimulurlu. Ngajirta ngalu kuli pinapinakarri ranyjingu muntanga kaninykaniny. Mapunjinyangu palu japirlyungku Ngarpu.

Marninwarnti

⁹⁻¹⁰ Wali yarntarni marnanyanangu marninwarntiwu malany lirrkarn. Marninwarnti palu ngunawu wulyu. Nira palunya kanarlanywarnti marlamananku. Kujarti palu yanku marninwarnti Ngarpukurawarnti Kutkurawarnti. Karrkinta palu mana kangku turiti wulyu mapuntu, walirni palu ngajirta nira pinapinakarri turitijaa nganapartu nganapartu ngurrukuwurra. Ngarpuliny palu pinakarriwu. Ngajirta ngalu turitimipa warntarnanta pamarrjawurlu purlkapurlkajawurlu. Ngajirta ngalu pukujujirnantan manawarntirlamipa. Ngajirta ngalu marninwarnti manajarti wulyujarti ngurrukujarrinyanta. Wulyu palu yanku marlamanujuwal.

¹¹⁻¹³ Yarntarni palu marninwarntirlu kulururlu pinakarriwu Ngarpukura wangki karrkarnurla. Jarmalany marnanyanangu marninwarntiwu ngajungu Puwullu, ngajirta ngantanya nganpayi pinayungka wangki. Kirranjalu kulkuru marninwarnti. Pinakarriwu Ngarpukura wangki. Wali ngajirta ngalunyanu murta kajalkajalkuji marnintu, yangka pa nganpayimipa kajalkajal nguniny, tumaj jarluwarlany nganpayiliny pa Ngarpungu ngartakpani yini Ratam. Nyanartijangkala pa marnin ngartakpani yini Yip jirna. ¹⁴ Marnin yangkarti parla pirlangu purlkangu kajijinya, mapunparni yakurra wantinya, yini parla Yip. Ngajirta nganpayi Ratam parla kajijungkarla pirlangu. Marninturni parla mapunikani. Wali nyanartikarrala marnanya lirrkarn yungany nyantuwarnti marninwarnti.

¹⁵ Wali marninwarnti palu nguniny yapa martarnupurru, yangkala palu walirni ngunawu Ngarpukura. Kayan ngumparna parlanyanu martawu. Puju palurla juturni mapunikarralany yapa martarnujuwallu, Ngarpu palu puju wajilpungany marninwarntirlu, wali nyanarti, wanji manya yungku Jesusju. Puju palunya kanarlanywarnti tapungmanany, Jesusju manya yungku wanji kujawurlurra.

3

Nganpayiwarnti ngampurrjiwarnti

¹ Wali yarntarni, nganpayiwarnti marnanya lirrkarnpungku ngampurrjiwarnti. Yangka nganawurti manyanangu ngunawu purlka ngampurrji kajalkajal Ngarpukurawarntiwu, wali nyanarti wulyu ngunan-gupurru. Mapunparni minyarti wangki.

² Wali wangki minyarti marnangu malany Puwullu Timitiwu mapir-rirni. Kangku man minyartirni wangki, jakulkangku manunyanangurla yangkartiwarntirla piyirnarntirla ngampurrjiwarntirla, nyapartukarra palu purlka ngunawu nyanartiwarnti piyirnarnti. Nganpayi Ngarpukura ngampurrji wulyujinyangu pa ngunawu mapunji wapaIngajirta. Yarnta pa ngunawu ngapa ngarla ngarnungajirtajual. Ngajirta ngarta ngapa nganya wangartawurra. Yarnta yirrikijarti pa ngunawu.

Yarntarni pa kartujarti layijarti ngunawu. Kayanmipa pa kartu martawu. Yarnta jarntukujirnujuwal pa ngunawu, yangka manya jarn-tukujilany piyirnarnti kanarlanywarnti nganpayirlu nyanartirlu. Yarnta pa ngunawu pinayungjuwal yangka manya pinarriyungany kanarlany-warnti takiwurra.

³ Yarntarni nganpayi ngampurrji pa wulyu ngunawu. Ngajirta ngarta ngapa ngarla ngarnanta wangartawurra. Yarnta ngajirta ngarta pungu-juwal nguna kulijuwal. Ngunawu pa kirtily. Kayan ngarta jirljirljarri jingnyangujankawurti, marlalparni. Jarti palu kuliwu yingkiyingkilanku, warrarni pa nguniny kirtily. Yarnta ngampurrjirlu ngajirta ngartarla pamarrku kurturkurturmanyja purlkawu.

⁴ Yarntarni manyanangu ngampurrji maja ngunawu yapawarntiwu nyantukurawarntiwujaa kartuwu nyantukurawu. Nyantukurawarntirlu yapawarntirlu palu pinakarrilany wangki. Pinakarrinyurla mapunikar-ralany pala ngarpu nyantuwarntikura. Yapawarntirlu ngarpunyankurala palu wulyu julawu mapunji.

⁵ Wali puju manya nyantukurawarnti yapawarnti ngampurrrikarralany wulyuwurra kartu mapirri, nyanarti nganpayi manyanangu maja ma-punji ngunawu Ngarpukurawarntiwu piyirnarntiwu. Ngampurrrikarrku manya piyirnarnti Ngarpukurawarnti wulyuwurra. Puju ngajirta manya ngampurrrikarra nyantukurawarnti yapawarnti, wali kayan nganyanangu maja nguna Ngarpukurawarntiwu piyirnarntiwu. Kayan nganya ngam-purrrikarra piyirnarntiwurti.

⁶ Yarntarni pa ngampurrji ngunawu nganpayi yangka jarluwarlany mapunikani. Puju jalarrarni mapunikarralany, ngajirta nganta yutukarra purlka ngurrkungamarra. Ngurrkujarrinyanta ngarta, yangkala ngarta ngulikarra ngurrkuji Ngarpungu, nyanartijiliny jarlu ngulikani pirla purlka Ngarpungu.

⁷ Yarntarni pa nganpayi ngampurrji ngunawu kujarti. Puju palu julalany mapunji piyirnarntirlu Ngarpukurarlujaa rantangakarrajirlu piyirnarntirlu, wali nyanarti, pinarri palurla mapunjiwunguniny. Ya-narti nganpayi warntalu ngampurrji manta majakujiwu Ngarpukurawarntiwarlanyju. Puju palu julalany yirriji, rantangakarrajirlu piyirntu, wali

nyanarti, ngajirta nganta Ngarpukurawarntirlu warntarnurla majakuji, tumaj ngalu kurntayikujji wangkingu kanarlanywarntirlu. Nyanartijangka pirlangu ngarta tikirrkujji nganpaya nyanarti maja ngampurrji.

Piyirnwarnti Ngarpukurawarnti marlamanujuwalwarnti.

⁸ Wali piyirnwarntiwarlany palu nguniny Ngarpukurawarnti marlamanujuwalwarnti. Nyanartiwarnti marnanya lirrkarpungku. Yanku palu wulyu yirrikijarti. Mapunikarrku palurla Jesuskuliny. Ngajirta ngalurla pamarrku mapunikarra, yangkala ngalu kurakurajarrinyanta nirnparni. Yarnta ngajirta ngalu ngapa purlka nganyja yini wayin, yangkala ngalunyanta rukanyja. ⁹ Kitpanku palu Ngarpukuraliny wangki milyiyirlu, yangka parlipangu Jesusju jakuljularni. Kitpanku palu mapuntujinyangu ngajirta kurrinykurrinyju.

¹⁰ Wali puju nganpaya nguniny wulyu yangka marnangu marni, wali nyanarti, yirrikarrku manta kurajpungkula mantarlanyanu yirrikanurla nyurrawarntirlu piyirnwarntirlu Ngarpukurawarntirlu, yangkala manta yutukarrku piyirn marlamanujuwal Ngarpukura.

¹¹ Yarntarni marninwarntiwurti marnanya lirrkarpungku. Yanku palu wulyuwarnti mapunjiwarnti. Ngajirta ngalu ngapa nganyja, yangkala ngalu wangartajarri. Yarnta ngajirta ngalunya ranyjingu kurajpunganta nganpayijaa marnin kulwurra. Yirrikijarti palu ngunawu. Kujarti palu marninwarnti yanku wulyu.

¹² Wali nganpaya marlamanujuwal pa ngunawu kartujarti layijarti. Kayanmipa pa kartu martawu. Yarntarni manyanangu Ngarpukura marlamanujuwal ngunawu maja yapawarnti wulyu nyantukurawarntiwujaa kartuwu nyantukurawu. Nyantukurawarntirlu yapawarntirlu palu mapunikarralany ngarpunyankura. ¹³ Yangka nganpayirlu parla warrkammalany mapunjinyangu Ngarpuwu, wali kanarlanywarntirlu palu nyangany warrkammayin wulyu. Malany manyanangu nganpayirlu nyanartirlu Ngarpukura wangki. Purnkungu manyanangu Jesus julalany yangkala palu kanarlanywarntirlu pinakarrilany wangki nyantukura. Pinakarrilany palu mapun.

Najanu manyanta yanku Timitikarti

¹⁴ Wali Timiti, yanku marnantarla nyentukarti najanu. Ngungkupungana marna wirriya yanupurru. Kuyungurla marna yanku jalarrarni, kuyungurla marna yanku walimpa. ¹⁵ Puju marna lama warra kirralku, wali nyanarti. Minyarti man martawu lirrkarn lanujangka ngajukurajangka. Pinariyungany marnanta yangkarti mirlimirli nyapartukarra parlipa Ngarpukurawarnti ngunawu. Wali Ngarpu ngalimpakura pa wanjji nguniny, mapunikarralany parliparla Ngarpuwu. Martalany parlipa Ngarpukura mapun jartamanujuwalwarntirlu nukarnirlu, jakuljulalany parlipanyanangu kanarlanywarntiwu wangki mapun Ngarpukura.

Ngarpungu parlipangurlanyanu kalarakujirni

¹⁶ Ngarpu pa wulyujinyangu mapunparni. Kalarakujirni parlipangurlanyanu Ngarpungu pinarriwurra. Kayan ngarliparla partalurni pinarrijarri Ngarpuwu yangka pa nyantu purrurturlal. Pirriyani parlipangu nguwangkurra Jesus, nganpayirni palu nyanya piyirnwarntirlu,

Ngarpungu manyanangurla jakulkanya walaku nyantukura, Yinjiwarntirlu palu nyanya Jesus, Jularni palunyangu wapalkarra piyirnwarntirlu Jesus, Mapunikarni palu Jesus ngurrawarlany ngurrawarlanyjangkarlu, Tikirrkujirni parlanyanu kankarral Ngarpungu.

4

Pinarriyungany palunya wangki wopal kanarlanywarntirlu

¹⁻² Jarlu parla Pirlurru Ngarpukurarlu marni nganpayiwu layiwu kur-rumparla lanupurru nyapartukarra palu piyirnwarnti kanarlanywarnti ngangayanku. Kanarlanywarntirlu mapunikanujangkawarntirlu palunya pinakarriwu pirlawarnti yirrijiwarnti, mapunikarrkula palunya, wajilpungkula palunya pirlawarnti. Wangki nyanarti pirlawarntikura pa wopal. Wali pinakarriwu palu piyirnwarntirlu wangki wopal pirlawarntikura, yangkala palu yakurryakurr nira pinapinakarriwu. Kayan ngalu pirlurru nyaka wulyungal ngunangupurru. Nyanartijangka palunya piyirnwarntiwarlany pinarriyungku wangki wopal. Kujarti parlipa jalarra nyangany. Mapunparni palu kujarti yanany kanarlanywarnti.

³ Yangkartiwartirlu palunya lirrkarpungany piyirnwarntirlu pirlakurawarntirlu. Jarmalany palunyanangu kujarti. "Ngajirta ngantanya kartuwarnti warntarnanta. Kirrijirla manta ngunawu yarr; kartumulujaa ngumparnamulu manta yarr ngunawu." Yarnarni palunyanangu jarmalany, "Ngajirta ngantanya kuyiwarnti kanarlanywarnti nganyja. Wanyjarrku mantanya kanarlanywarnti. Yarnata miyiwarnti kanarlanywarnti mantanya ngarnanku, miyiwarntiwarlany kanarlanywarnti mantanya wanyjarrku."

Wali nyanarti wangki pa wopal. Pinarri parliparla Ngarpuwu. Mapunparni parlipangu ngartakpani kuyijaa miyi nukarni. Ngarpungu parlipanya yinya nyantungu kuyijaa miyi ngarnupurru. Ngajirta wanyjanupurru. Yangkala parlipanya nukarni ngarnanku Ngarpukurawarntirlu mapunjiwarntirlu jamalkangurla.

⁴ Yangka parliparla Ngarpu jamalkangany miyipurru ngarnupurrujaa kuyipurru ngarnupurru, wali nukarnini parlipanya ngalku. Ngajirta ngarlipanya wanyjarra kanarlanywarnti. Ngarpungu parlipangu miyijaa kuyi ngartakpani. Nukarnini pa ngartakpani wulyu. ⁵ Yangka parliparla Ngarpuwu malany miyipurru ngarnupurrujaa kuyipurru ngarnupurru, wali malany parlipangu Ngarpungu miyi ngarnupurru. Jamalkangany parlipanyanta Ngarpunga. Yangka Ngarpungu parlipangu malany ngarnupurru, wali nyanarti, kayan ngarlipa nganawurti wanyjarra.

1 John

Ngarpu pa tili parralanujuwal

⁵ Munga parlipangurla ngarla. Tili parlipangu wulyu parralanujuwal. Wali Ngarpu parlipangu tili parralanujuwal wulyu. Ngajirta manyanta Ngarpunga munga nguna, nyantu pa kayan tili.

⁶ Puju parlipa muntanga martalany yakurr yarnta parlipanyanangu kujartikarra malany, "Ngaju marna yanany Ngarpukurarlal," nyanarti parlipa yirri malany. Yirrijawarnti parlipa ngunangana. Ngajirta parlipa mapun. Kula Ngarpukurarlal parlipa yanany tilingal yangkartiwarnti, minyakujala parlipa mungangal yanany Ngarpungajirtajartirlal yakurral.

⁷ Puju parliparla munta kayan nguniny Ngarpuwu, wali nyanarti, tilingal parlipa yanany Ngarpukurarlal. Ngurtpala parlipanyanangurla nguniny piyirwarntirla. Walaku Ngarpukura Jesus parlipangu jilkarni nungu yakurrjangkawu wajapungupurru. Yangka parlipa ngapajawurlu lukur-pungany nganawurti, nyanartijilinyjawurlu parlipanya lukurpungany Jesusju nungujawurlu, puju parliparla munta kayan nguniny Ngarpuwu.

⁸ Yarntarni puju parlipanyanu julalany yakurrngajirtajarti, nyanarti pa yirri, kajiyungany parlipanyanu. Puju ngananguwurti manyanu julalany yakurrngajirtajarti, kajiyungany manyanu. ⁹ Puju parliparlanyanu kurntayirlu yakurryakurrjawurlu takijulalany Ngarpuwu, wali nyanarti, wajapungku parlipangurla yakurryakurr Ngarpungu. Rukalanypala parlipangurla yakurra Ngarpungu. Ngarpu pa kayan, ngajirta kajiyungujuwal. Wulyu pa nyanarti Ngarpu. Yangka parlipanyanu takijulalany yakurr-jawurlu, mapunparni parlipangurla wajapungany nukarnirla.

¹⁰ Yarntarni puju parlipanyanu julalany, "Ngaju marna wulyu, ngajirta marna jarlu yakurryakurral yantarla," wali kujawurlu parlipa Ngarpu yirrijikujilany. Yarnta parlipa ngajirta wangki Ngarpukura mapunikarra.